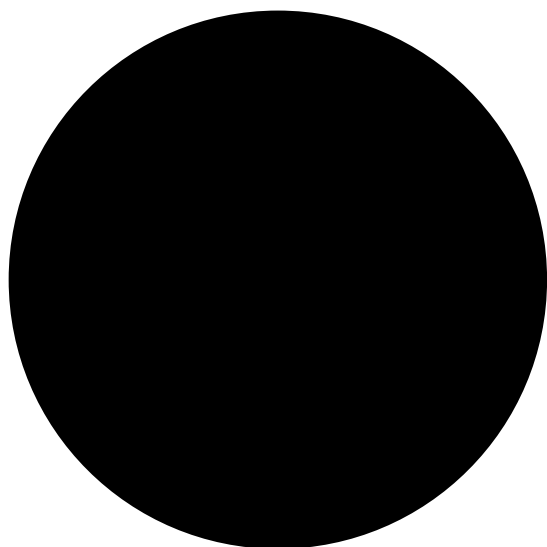

Řízení a správa města
Kniha první druhá třetí

253-408

Kniha třetí

**Správa a krizové řízení
Prahy v letech 2012–2014**

Obsah

Kniha třetí

Správa a krizové řízení Prahy v letech 2012–2014

Úvod	259
VII. Vybrané problémy správy hl. m. Prahy	261
19. Fragmentace správy a politické odpovědnosti v Praze	263
20. Pozdní rozhodování na příkladu velkých projektů	273
21. Nerozhodování na příkladu ne/dostupného bydlení	283
VIII. Reforma politiky rozvoje území v Praze v letech 2012–2014	295
22. Politický kapitál	297
23. Obsahová náplň reformy v letech 2012–2014	307
24. Hodnocení reformy a jednotlivých opatření po 5 letech	325
IX. Krizové řízení města	337
25. Povodeň 2013 v Praze očima předsedy krizového štábu	339
26. Krizové řízení v hl. m. Praze	353
27. Krizový manažer vs. správce města	365
Závěr	375
Seznam použité literatury	381
Summary	397
Rejstřík	401
O autorovi	405

Kniha třetí je zaměřena na rozhodovací proces v hlavním městě Praze. Ten je oproti ostatním městům v Česku extrémně zatížen zejména přílišnou decentralizací řízení, z čehož plyne spousta pro budoucí rozvoj Prahy, ovšem také kvalitu života jeho obyvatel spíše negativních důsledků.

Zkusíme si nejprve ukázat, jak se v historii, obzvláště té polistopadové, proměnil přístup radnice i městského úřadu k řešení problémů a řízení projektů. A to na příkladu velkých dopravních staveb i problematiky povolování bytové výstavby.

Popíšeme si také, jak je správa hlavního města extrémně parcelovaná do mnoha oblastí, jak trpí přílišnou horizontální (územní) decentralizací a také nevhodnou vertikální (mocenskou) organizací. A také jak zejména v důsledku volebního a obecně politického systému jsou stavění volení politici, ovšem i městská administrativa do vzájemně a bohužel všobecně antagonistického vztahu. Jak stojí městské části ve stále větší opoziční roli vůči celému městu.

Podíváme se také na velký problém v přílišné blízkosti zejména legislativních mantinelů, státem tvořených zpravidla pro „průměrně“ velkou obec, v čehož důsledku je naše hlavní město dnes v podstatě bezmocné vůči vnějším silám vývoje a působí trochu jako větrem hnaná loď bez nějaké větší schopnosti korekce směru.

Jádrem druhé části je pak popis toho, co všechno bylo proti těmto pro rozvoj, ale i pro správu města ne příliš příznivým podmínkám vykonáno na pražské radnici v gesci územního a strategického rozvoje v letech 2011 až 2014. Popíšeme si, z jakých předpokladů vycházela reforma politiky rozvoje území hlavního města Prahy, jaká opatření byla při její realizaci prováděna a také jak si tato opatření stojí dnes, po dalších 5 letech od reformy. Ne všechny části reformy byly totiž dokončeny do voleb v říjnu roku 2014 – některá opatření, včetně nového Metropolitního plánu – navíc ani neměla být dokončena, některá nabrala zpoždění a bohužel některá nejsou dokončena stále. Zabývat se budeme proto také tím, jak došlo v důsledku souhry problematického nastavení legislativy a laxnosti (tedy neochoty přijmout odpovědnost za rozhodování) politické

reprezentace spravující město v letech 2015–2018 k extrémnímu zpoždění rozhodování města vůči vnitřním i okolním trendům.

Zkusíme si na základě těchto všech poznatků vysvětlit důležitost některých faktorů pro úspěšný průběh a hlavně dlouhodobý efekt reformy, zejména čas nutný na její důkladnou přípravu a realizaci, dostatečný politický vnitrostranický i vnější kapitál. A budeme se věnovat také motivaci, tedy nutnému odhodlání politiků i úředníků překonávat svým extrémním úsilím stále rostoucí tlak a počet překážek, a to s vědomím toho, že tato náročná práce bude (možná) ohodnocena až s velkým časovým odstupem a nebude se jich tak až na úplné výjimky vůbec týkat.

S dalšími a dalšími částmi a kapitolami se bude v textu této knihy postupně objevovat ich forma v popisu dějů a procesů s tím, jak se tyto budou stále více týkat událostí, jejichž jsem byl z pozice náměstka a primátora hlavního města Prahy hybatelem a na které tedy nahlížím – na rozdíl od textu dřívějšího – z poněkud osobnějšího pohledu.

To se bude týkat zejména poslední části věnované krizovému řízení a správě města během z hlediska života města velmi krátkého období – povodní, které zasáhly Prahu na přelomu května a června roku 2013. K podrobnému popisu toho, jak krizové řízení města funguje, proto poslouží nejprve přímo mé osobní zápisky, které se následně pokusím zasadit do širšího rámce řízení města během krizového období. A následně – v poslední kapitole celé knihy – se budu zabývat nároky, které jsou podle mého názoru kladeny na osobnost odpovědného správce velkého města – pražského primátora, v obdobích velkých havárií či katastrof ovšem zároveň krizového manažera.

Část VII. Vybrané problémy správy hl. m. Prahy

Městských částí v Praze je mnoho a jsou příliš různé. Čtyři jsou větší než Olomouc a nejmenší má pouze 300 obyvatel.

Zájmy pražských městských částí jsou málokdy v souladu se zájmy města.

Zastupitelstvo Prahy není nadřízeno zastupitelstvům městských částí.

Čím jsou si v zastupitelstvu strany politicky blíže, tím více si konkurují u voličů a obtížně spolupracují.

V hlavním městě je voleno každé čtyři roky téměř 1200 politiků – zastupitelů. Půl roku po volbách je ve sporu v podstatě každý s každým.

Řešením je snížení počtu zastupitelů, zamezení překryvu výkonu funkcí v Praze a městských částech a také přímá volba primátora města.

⁴¹⁶ Zákon č. 131/2000 Sb.

⁴¹⁷ Zákon č. 130/2000 Sb.

⁴¹⁸ Tato a mnoho dalších dat je možné najít mj. na webových stránkách Katalogu městských částí, který v roce 2016 vytvořil Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy (Institut plánování a rozvoje 2018d).

⁴¹⁹ dle přílohy k § 21 odst. 4 Zákona č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí

⁴²⁰ V případě úspěšné kandidatury do Zastupitelstva hlavního města Prahy je mezi stranicou a nestranickou kandidátkou také ten rozdíl, že politická strana dostává podle § 20 odst. 7 Zákona č. 424/1991 Sb. o sdružování v politických stranách a v politických hnutích za krajský mandát příspěvek ve výši 250.000 Kč za rok. Úspěšné kandidátky nezávislých uskupení na státní příspěvek politickým stranám tento nárok nemají.

⁴²¹ Novák, Lebeda (2004), s. 26

⁴²² Dle § 45 odst. 1 Zákona č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí se může tato hodnota v určitých specifických případech snížit. To se však týká víceméně výhradně voleb v malých obcích.

19. Fragmentace správy a politické odpovědnosti v Praze

Hlavní město Praha je současně obcí, krajem i statutárním městem. To znamená, že primátor Prahy je čestným předsedou Svazu měst a obcí, Praha je členem Asociace krajů ČR a k tomu se může stejně jako statutární města dělit na městské obvody a části. V otázce administrativního členění, voleb a volebního systému se Praha řídí zejména Zákonem o hlavním městě Praze⁴¹⁶ a Zákonem o volbách do obecních a krajských zastupitelstev⁴¹⁷. Od roku 1992 je rozdělena na 57 městských částí a ve všech těchto územních celcích probíhají každé 4 roky volby. Tyto městské části jsou však velmi nesourodé (TAB. 9). Čítají od několika stovek obyvatel až po Prahu 4 s téměř 130.000 obyvateli⁴¹⁸. V okrajových částech města jsou tyto městské části většinou samostatnými, malými, ovšem relativně organickými územními jednotkami s hustěji zalidněnou centrální oblastí obklopenou méně zastavěným územím. V centrální části města jsou naopak velké a hustě zalidněné městské části, které jsou mnohdy vymezeny nevhodně, mj. také v důsledku komunisty úmyslně dělených dříve přirozených místních částí.

Kandidovat do Zastupitelstva hlavního města Prahy či do zastupitelstev městských částí mohou občané starší 18 let a ke dni voleb přihlášení k trvalému pobytu v daném území. Tito mohou být zapsáni na kandidátkách stran či hnutí (což v Česku znamená totéž), nebo na kandidátce tvořené nestraníky. V takovém případě musí však kandidátku před jejím podáním podpořit podpisy více než 7 % všech oprávněných voličů⁴¹⁹ v Praze či dané městské části⁴²⁰.

Volební systém v hlavním městě Praze je tzv. listinný poměrný⁴²¹. Obyvatelé města volí v každé městské části a zároveň v rámci celého hlavního města Prahy kandidátky stran, ovšem je možné napříč stranami „kroužkovat“ vybrané kandidáty. Každý obyvatel ve volbách disponuje proto ne jedním hlasem, nýbrž počtem hlasů odpovídajícím počtu volených křesel v zastupitelstvech města i městské části a může tyto hlasy libovolně rozdělovat napříč kandidátkami. Zvolení jsou kandidáti těch stran, které získají více než 5 % hlasů všech voličů⁴²², a to v pořadí, v jakém byli na dané kandidátní listině. Popřípadě

Městská část	Počet obyvatel	Počet zastupitelů	Městská část	Počet obyvatel	Počet zastupitelů
Praha 1	29.487	25	Praha-Dolní Počernice	2.460	15
Praha 2	49.544	35	Praha-Dubeč	3.754	15
Praha 3	73.749	35	Praha-Klánovice	3.488	15
Praha 4	128.268	45	Praha-Koloděje	1.510	7
Praha 5	84.496	43	Praha-Kolovraty	3.745	15
Praha 6	103.409	45	Praha-Královice	381	5
Praha 7	43.730	29	Praha-Křeslice	1.046	9
Praha 8	104.494	45	Praha-Kunratice	9.629	11
Praha 9	57.580	33	Praha-Libuš	10.312	17
Praha 10	109.438	45	Praha-Lipence	2.720	15
Praha 11	77.596	45	Praha-Lochkov	773	9
Praha 12	55.847	35	Praha-Lysolaje	1.460	9
Praha 13	62.358	35	Praha-Nebušice	3.348	11
Praha 14	46.604	31	Praha-Nedvězí	305	5
Praha 15	33.592	31	Praha-Petrovice	6.027	15
Praha 16	8.435	15	Praha-Přední Kopanina	684	9
Praha 17	24.401	23	Praha-Řeporyje	4.614	11
Praha 18	19.770	19	Praha-Satalice	2.522	11
Praha 19	7.098	15	Praha-Slivenec	3.613	11
Praha 20	15.296	25	Praha-Suchdol	7.112	15
Praha 21	10.764	17	Praha-Šeberov	3.190	15
Praha 22	11.099	25	Praha-Štěrboholý	2.245	7
Praha-Běchovice	2.644	15	Praha-Troja	1.345	9
Praha-Benice	697	7	Praha-Újezd	3.151	11
Praha-Březiněves	1.571	9	Praha-Velká Chuchle	2.438	13
Praha-Čakovice	10.888	21	Praha-Vinoř	4.311	15
Praha-Ďáblice	3.619	15	Praha-Zbraslav	9.976	17
Praha-Dolní Chabry	4.464	15	Praha-Zličín	6.597	15
Praha-Dolní Měcholupy	2.860	11	Městské části celkem	1.286.554	1.121

TAB. 9 – Městské části hlavního města Prahy a jejich charakteristika, zdroj: ČSÚ (2018c, f)

⁴²³ dle § 45 odst. 4 Zákona č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí

⁴²⁴ dle § 27 odst. 4 Zákona č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí

ti, kteří získali opravdu velké množství preferenčních hlasů, a to o 10 % více než je průměr hlasů odevzdaných ve prospěch dané kandidátky⁴²³. V praxi se proto v komunálních volbách v Praze až na výjimky nikomu přeskakovat své spolustraníky na kandidátní listině z důvodu příliš velkého počtu nutných preferenčních hlasů nedaří.

Hlavní město Praha i městské části je možné do voleb rozdělit na volební obvody⁴²⁴. Rozhoduje o tom končící Zastupitelstvo, které tak musí učinit nejpozději 3 měsíce před volbami, jejichž přesný termín uvnitř vymezeného rozmezí je vyhlášen

⁴²⁵ Popis metody a její varianty např. Novák, Lebeda (2004).

⁴²⁶ V této věci č. 52/10 rozhodoval i Ústavní soud, který 29. 3. 2011 zamítl stížnost několika osob a politických stran na regulérnost voleb v Praze napadených právě v důsledku účelového dělení území na volební obvody.

⁴²⁷ dle § 48 odst. 1 Zákona č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze

prezidentem republiky. V případě Prahy se v roce 2010 volilo v 7 obvodech, v roce 2014 i v roce 2018 pak v obvodě jediném. Hlasy kandidátek, které získají v celkovém součtu více než 5 % hlasů ze všech odevzdaných hlasů, jsou následně na základě volebního dělitele – D’Hondtovy metody⁴²⁵ – přepočítány na získaný počet křesel v zastupitelstvu. Čím více volebních obvodů, tím více jsou při přepočítávání hlasů výše zmíněnou metodou znevýhodněny strany s malým volebním ziskem. Může se tak stát, jako v roce 2010, že se dokonce i strany s téměř 6 % hlasů do Zastupitelstva hlavního města Prahy nedostanou⁴²⁶.

Z hlediska volby primátora Prahy a starostů městských částí se jedná o nepřímý systém volby. Až zvolená zastupitelstva volí ze svých řad na základě politické dohody Radu hlavního města včetně primátora i rady městských částí včetně starostů. Primátora, Radu hlavního města Prahy, starosty či rady městských částí lze na jakémkoliv jednání daného zastupitelstva kdykoliv odvolat, a to podobně jako v Parlamentu České republiky bez nutnosti připraveného alternativního řešení a nových členů rady, nového starosty či primátora.

Počet zastupitelů hlavního města Prahy může určit končící minulé zastupitelstvo a zákonem je stanoveno rozmezí od 55 do 70 členů⁴²⁷. Pokud tak neučiní, v dalším volebním období zůstává stejný počet křesel. Členů Rady hlavního města Prahy, kteří jsou voleni nepřímo a pouze ze zvolených zastupitelů, je 11. Počet zastupitelů městských částí je stanoven zákonem na základě počtu obyvatel dané městské části. Malé městské části mají třeba i jen 5 zastupitelů, zatímco velké i více než 40.

Ve volebních obdobích 2010–2014 a 2014–2018 tak bylo v hlavním městě Praze celkově zvoleno 1.186 zastupitelů. Z hlediska politického vztahu zvolených zastupitelů platí, že čím mají jejich mateřské strany sobě bližší programy a základní ideové cíle, tím více se kryjí jejich skupiny voličů a jejich dohoda je tedy z hlediska dlouhodobého úspěchu jejich stran problematičtější. A obráceně, politické strany a jejich zastupitelé reprezentující vzdálené konce politického spektra si, co se týče voličů, prakticky nekonkurují a snáze tak kooperují, i když se jejich programové zaměření zpravidla více liší.

Samospráva hlavního města Prahy je dvojúrovňová, proto dochází ke střetu i v rovině vertikální – mezi krajským, celopražským zastupitelstvem a stejným orgánem na úrovni městské části. Obzvláště pak nepříjemná je situace, když je starosta určité městské části z politické strany, která je v Zastupitelstvu hlavního města Prahy v opozici.

Tvorba koalic uvnitř zastupitelstev je založena na rozdělení odpovědností za jednotlivé gesce v radě městské části či celé

Prahy. Koaliční spolupráce funguje zpravidla pouze na počátku volebního období a postupně v ní začínají v případě sobě blízkých stran převažovat obavy ze vzájemného přebírání si voličů. To má zpravidla za následek postupné vytváření příkopů mezi jednotlivými radními až k situaci, kdy jejich komunikace začne probíhat v podstatě pouze formálně v rámci jednání rady. Ačkoliv je tedy například subsystém dopravy přímo spjatý s územním rozvojem, kultura se školstvím a dalšími resorty, v reálné politické praxi jsou jednotlivé resorty řízeny či usměřňovány z hlediska samosprávy odděleně. V případě, že i úředníci jsou dosazováni na svá místa politickými stranami, proniká tato separace řízení, a tedy fragmentace správy i do nižší(ch) řídící(ch) vrstvy/ev města. To nejen že zabraňuje aktivnímu usměřňování budoucího rozvoje města, nýbrž ohrožuje i jeho stávající stav a fungování.

Ovšem ani uvnitř stran nejsou zastupitelé zpravidla příliš týmovými hráči, k čemuž přispívá mnoho faktorů, možná nejvíce i platová nerovnost mezi tzv. uvolněnými a neuvolněnými zastupiteli. Zastupitelé jak Prahy, tak i městské části se rozhodnutím daného zastupitelstva mohou stát uvolněnými, a tito pak vykonávají svůj mandát na plný úvazek a za odpovídající odměnu. Zpravidla jsou takto v Praze odměňováni všichni členové rady a předsedové výborů zastupitelstva. V zastupitelských sborech městských částí je pak situace úměrná jejich velikosti.

Uvolněným členům zastupitelstva náleží odměna dle zákona počítaná jako definovaný základ plus příplatek podle počtu obyvatel daného územního celku. V případě členů Rady hlavního města Prahy čítala v roce 2014 takováto odměna do sta tisíc korun hrubé mzdy, v roce 2018 pak téměř 130.000 Kč. Neuvolněný zastupitel vykonává svou vlastní práci a za výkon zastupitele pobírá odměnu ze zákona. Její přesná výše je daná zákonem a tím, zda dotyčný vykonává ještě další přidružené funkce ve výborech zastupitelstva. V roce 2014 tato činila okolo 4 tisíc korun, v roce 2018 pak okolo 7.000 Kč hrubého. Tato příjmová nerovnost bývá mnohdy řešena politickým obsazováním postů členů dozorčích rad ve firmách s majetkovou účastí hlavního města Prahy. Někdy však bohužel – například v období do roku 2010, ovšem také v letech 2015–2018 – jsou takto obsazovány i výkonné posty členů představenstev těchto firem.

Zastupitelstvo hlavního města Prahy není v hierarchicky nadřazeném postavení nad zastupitelstvy městských částí. Primátor Prahy není nadřazen starostovi městské části. Oba jsou volenými zástupci lidu. Všech 57 městských částí hlavního města Prahy je vyjmenováno v zákoně. Zastupitelstvo hlavního

⁴²⁸ Podrobně tento samosprávný akt z první dekády 21. století popisuje skrze svého tiskového mluvčího na svých webových stránkách Městská část Praha 6 (Šálek 2004).

města Prahy může svým hlasováním a změnou Statutu města pozměnit hranice stávajících městských částí, vytvořit městskou část novou či zrušit nějakou stávající městskou část. Pouze však za předpokladu, že si to odhlasují i zastupitelstva dotčených městských částí. Něco takového se v polistopadové historii stalo pouze jedinkrát. S platností od 1. 1. 2005 došlo k rozdělení městské části Praha – Sedlec mezi dvě sousední městské části, Prahu – Suchdol a Prahu 6⁴²⁸.

Městské části jsou podřízeny městu z hlediska finančního a majetkového – ovšem jen dokud nedochází ke kumulování funkcí zastupiteli (viz dále). Zastupitelstvo hlavního města Prahy schvaluje městským částem peníze z celkového rozpočtu. To má významný politický efekt, neboť větší příspěvek městské části zvyšuje pravděpodobnost úspěchu daného starosty městské části v dalších volbách, a také naopak. Z hlediska majetkového jsou kompetence městských částí v oblasti samosprávy upřesněny tzv. Statutem hlavního města Prahy, což je podzákonný legislativní dokument schvalovaný a velmi často aktualizovaný Zastupitelstvem či Radou hlavního města Prahy. V něm jsou mimo výše zmíněné vymezení administrativních hranic městských částí těmto také svěřeny ke správě například vyjmenovaná náměstí, veřejná prostranství či jiné oblasti správy. Majetek města je jeden jediný, avšak může být do správy takto svěřen městským částem. Jednou svěřený majetek městské části je politicky pak poněkud problematické zpětně „odsvěřit“.

Zájmy městských částí nejsou zpravidla příliš v souladu se zájmy celého města. Či, lépe řečeno, nejsou zejména zvolenými zastupiteli vnímány jako koherentní se zájmy města. V mnoha oblastech správy jsou zpravidla zájmy města a městské části jak subjektivně, tak i objektivně často přímo protichůdné. Například problematiku bezdomovectví je třeba řešit distribucí sociálních center po celém městě. Žádná městská část však takovéto místo na svém území nechce⁴²⁹. Praha má například zájem z důvodu zrychlení výstavby centralizovat stavební povolení do jednoho celopražského odboru, čemuž se velké městské části brání⁴³⁰. A stejně by se dalo pokračovat u oprav komunikací, výstavby infrastruktury a dalších oblastí správy.

Lze tedy i zde pozorovat určitou dobu NIMBY efektu. Zde se však jedná o vztah nikoli obyvatel k městu, nýbrž celých městských částí k městu. Řešení tohoto problému není jednoduché. Městské části jsou sice v několika aspektech správy podřízeny velké radnici, v politické praxi však tato mnohdy nezmůže mnoho. Není vůbec výjimečné, že se v Praze tři městské části dohadují, kudy vést a kudy nevést most či okruh

⁴²⁹ Proč se to děje a jak toto řešit, uvádějí např. Hudeček, Dlouhý (2017).

⁴³⁰ V souhrnu s dalšími problémy toto uvedl ředitel Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy, Ondřej Boháč (Boříková 2018).

kolem města. Nebo že o rozvoji 100hektarového území, jakým je oblast Bubnů-Zátor v Praze 7, a kde má v budoucnu bydlet více než 25.000 nových obyvatel, rozhoduje de facto správa této městské části, která reprezentuje v podstatě obdobný počet obyvatel – cca 40.000⁴³¹.

V období od listopadové revoluce až do roku 2010 byly většina pražských malých radnic i krajské zastupitelstvo ovládnuty z významné části či přímo většiny jednou politickou stranou (ODS⁴³²) a rozhodovací mechanismy proto do velké míry fungovaly i mimo oficiální funkce starostů a zastupitelů. Od roku 2011 až do dnešních dnů již toto neplatí a schopnost města konat rozhodnutí se proto významně proměnila (což navíc významně podporuje také stále složitější legislativa). Městské části v Praze dne 9. 5. 2012 založily tzv. Svaz městských částí, který slouží jako platforma pro jejich společný postup při jednáních s krajským zastupitelstvem, radou a primátorem. Z webové stránky tohoto uskupení je možné vyčíst i velké nepochopení fungování celku a částí. Starosta městské části Praha – Lochkov zde výslovně uvádí, že: „Hlavní město Praha není nic jiného než množina městských částí“⁴³³. Vztah celého města a městských částí je tak do značné míry komplikovaný zejména politicky. Nepřispívá k tomu ani ta skutečnost, že zastupitelem hlavního města Prahy se může stát i zastupitel, radní i starosta městské části. Ve volebním období 2014–2018 byla starostka městské části Praha – Slivenec dokonce současně i uvolněnou radní hlavního města Prahy. Jeden z kandidátů na pražského primátora ve volebním klání v roce 2018 kandidoval zároveň i na jedné z centrálních městských částí a před volbami se netajil tím, že by v případě zisku primátorského i starostenského postu vykonával funkce obě.

V konečném důsledku, a výše jsme si zmínili pouze některé důvody tohoto stavu, je ze všech téměř 1.200 zastupitelů zvolených v Praze naprostá většina v určitém trvalém sporu v podstatě se všemi navzájem, což má velký vliv na jednotlivá rozhodnutí a vůbec celkové rozhodování města⁴³⁴. To se s rostoucí složitostí stále více posouvá směrem k pozdnímu rozhodování, které se – v případě, že se jedná o rozhodnutí zabezpečující i jen samotnou údržbu města – může stát nebezpečným pro obyvatele a jejich majetek.

Je-li současná schopnost rozhodování města v hlavním městě České republiky odlišná od situace v jiných městech, je sice možné, avšak relativně těžké hodnotit. Systém voleb, administrativní členění, hierarchie kompetencí a další charakteristiky, ze kterých vychází schopnost města dobře rozhodovat, jsou v každém městě a zejména v každém státě jiné. Již jsme v části věnující se dobré správě zmínili případy extrémně

centralizovaného rozhodování v americkém Dallasu a New Yorku. Existuje samozřejmě spousta typů správy někde mezi těmito extrémy a jistě není vhodné sledovat pouze okraje spektra. Okolní středoevropská velká střediska jsou se svou organizační správou a volebním systémem právě takto někde mezi.

Je velmi obtížné identifikovat vztah mezi schopností města provádět rozhodnutí a jeho rozvojem. Oblastí správy je mnoho a všechny nemusí být rychle a přímo odvislé od volebního systému a administrativního a hierarchického územního členění a s ním souvisejících vztahů podřízenosti a nadřízenosti. V roce 2017 jsme s jedním mým šikovným diplomantem zkusili provést analýzu vztahu úspěšnosti evropských hlavních měst⁴³⁵ – na základě žebříčku kvality života jejich obyvatel sestavovaný společností Mercer – a různých aspektů správy těchto měst mezi lety 2011 a 2017. Zkusili jsme hodnotit hlavní města 28 států Evropské unie se speciálním zaměřením na šestici si blízkých středoevropských měst – Prahu, Berlín, Varšavu, Budapešť, Vídeň a Bratislavu. Nepodařilo se nám však prokázat až na výjimky žádnou silnou závislost. Nelze tedy jednoznačně říci, že by přímá volba starostů, systém voleb (většinový či poměrný), ale ani počet městských částí či počet zastupitelů hrály v celkové úrovni města významnou roli. A to jak při srovnávání hlavních měst 28 států v EU, tak i mezi středoevropskou šesticí měst. Regionální, historický a kulturní kontext, a také různá ekonomická performance států i ve vztahu k ekonomickým cyklům jsou příliš rušivé faktory.

Co však zmíněná analýza prokázala, je, že zřejmou roli v úspěchu města v žebříčku společnosti Mercer hraje volební účast obyvatel těchto měst ve volbách. Obzvláště mezi šesti středoevropských měst vede větší volební účast jak k lepšímu umístění města v žebříčku Mercer, tak také k pozitivní změně umístění v tomto žebříčku (mezi analýzou hodnocenými lety 2011 a 2017)⁴³⁶. Větší volební účast v těchto městech dále také koreluje s dlouhodobě průměrně menším počtem stran v zastupitelstvech těchto měst. A také s méně častou obměnou starostů stojících v čele těchto měst.

Zřejmě tak platí, že čím více jsou lidé přizváni k rozhodování o městě, tím více toto město uspívá. Lidé sami chtějí, aby bylo jejich město úspěšné, angažují se, chodí k volbám, volí odpovědnější politiky z méně stran, a ti s nimi zase aktivně komunikují a motivují je tak k další aktivitě.

Mohlo by tedy platit, že se obyvatelé města postupně adaptují na jakýkoliv systém voleb a zastupitelé se časem vždy naučí alespoň částečné umění dohody. Je však otázkou, zda toto může platit i v extrémním případě Prahy, kde je voleno téměř 1.200 zastupitelů v příliš všeobecně konfrontačním

⁴³¹ Městská část Praha 7 (2019)

⁴³² Občanská demokratická strana

⁴³³ Svaz městských částí (2018)

⁴³⁴ Toto tvrzení platí bezesporu univerzálně a je častým problémem, který je zmiňován v případových studiích popisujících prosazování nových politik napříč kontinenty (za všechny např. Meyerson, Banfield 1969). Míra antagonismů vztahů je však něco, co tyto případové studie nejsou schopny postihnout.

⁴³⁵ Trojan (2018)

⁴³⁶ Trojan (2018), s. 54

vztahu navzájem, kde jsou velmi problematické prostorově-legislativní mantinely rozhodování v podobě vedení mezikrajské hranice, kde je důsledkem systému nepřímé volby starostů jejich „každodenní“ odvolatelnost, včetně všech členů rady města, a konečně, kde hierarchická a hlavně personální nepodřízenost městských částí celému městu generuje dohromady takovou bariéru pro vůbec nějaká rozhodnutí města, že k výše popsané adaptaci v chování zastupitelů v podstatě nemůže dojít. Pro jednotlivé politiky v tomto systému je příliš snadné nerozhodovat, obzvláště v kontrastu s nutností vyvinutí jejich velkého úsilí pro provedení v podstatě jakéhokoliv opatření.

Řešením, které bude do budoucna stále nabývat na významu, je zjednodušení hierarchických vztahů nadřízenosti a podřízenosti mezi jednotlivými úrovněmi, snížení počtu zastupitelů, zamezení možnosti překryvu výkonu zastupitelské funkce na městských částech a celém městě, a nejlépe přímo změna počtu a pravomocí městských částí. Tedy změna minimálně Zákona o hlavním městě Praze, dále Zákona o volbách do obecních a krajských zastupitelstev, ovšem i dalších legislativních dokumentů.

V další kapitole si ukážeme důsledky v této kapitole popsaného stavu, tedy dlouhodobého řídnutí schopností hlavního města Prahy rozhodovat.

Zejména v posledních 20 letech dochází k pozdním rozhodnutím správy města.

Na přelomu milénia byla mezi Prahou a městskými částmi ještě patrná snaha domluvit se na kompromisních řešeních. Stále více slábne zájem o společnou dohodu a situace tak spěje ke změně pravidel a zákonů.

Od roku 2014 dochází v Praze k extrémnímu nárůstu politické moci městských částí.

V Praze chybí 5 silničních mostů. Jeden z nich – Dvorecký – však bude jen pro tramvaje a pěší. Městská část Praha 4 to tak chtěla.

Městské části nejsou schopny mnoho prosadit, jsou však schopny vše zablokovat.

Řešením je snížení počtu městských částí a jednoznačné vymezení jejich kompetencí a odpovědností.

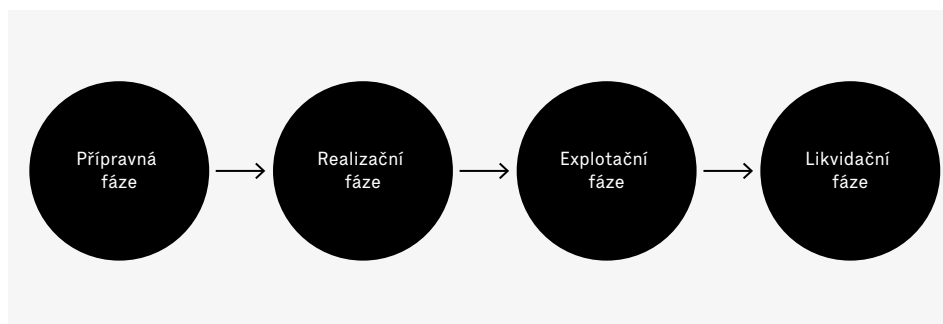
20. Pozdní rozhodování na příkladu velkých projektů

⁴³⁷ z mnoha např. Kuta, Endel (2016)

Běžné investiční procesy, pomocí kterých se města rozrůstají, se z hlediska výstavby člení do čtyř základních fází, které ukazuje Obr. 36. Takto je proces výstavby u každé větší investice popsán v bezpočtu inženýrských publikací⁴³⁷.

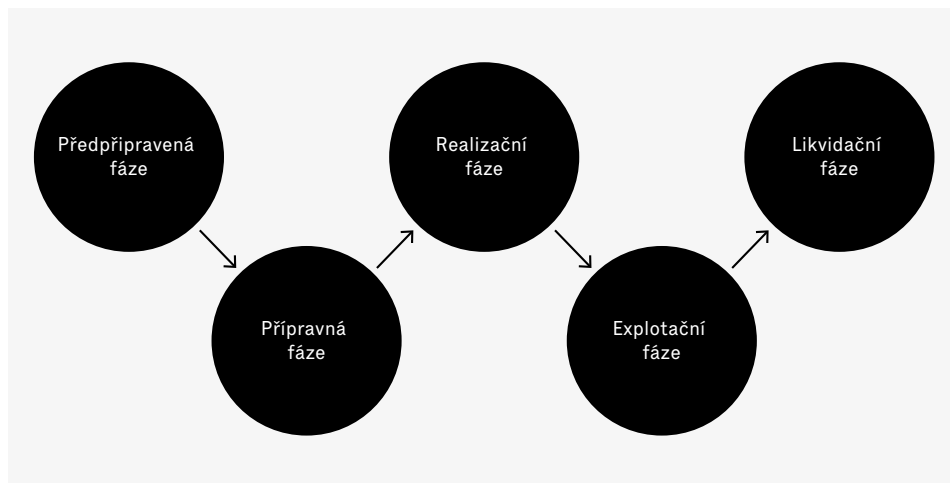
Při snaze o popsání rozhodování celého města je třeba k výše zobrazenému ustálenému schématu něco přidat. Před přípravnou fází probíhá ve městě totiž mnoho proměňujících se trendů a s nimi spojených laických i odborných diskuzí. V jedné z předcházejících částí jsme si tato rozhodnutí města pojmenovali jako primární, neboť jsou tvořena přímo obyvateli bez zpětné vazby tvořené správou města.

Vhodnější je si takovouto situaci popsat na nějakém příkladu, třeba na vývoji dopravy ve městě. Na základě zvyšování intenzity dopravy v centrální části města se nejprve zvyšuje také poptávka po nové dopravní infrastruktuře, ať už třeba po novém propojení břehů řeky v podobě mostu či obecněji po nějaké kapacitní komunikaci. To se projevuje nejprve silícími diskuzemi o potřebě nové investice a někdy se objeví i několik spíše partyzánsky vzniklých projektů aktivních jedinců.

Obr. 36 – Fáze investičního procesu, zdroj: Kuta & Endel (2016), upraveno

Po nějakém čase, kdy neustále pokračují stejné rostoucí trendy intenzity dopravy a stále sílí hlasy volající po nutné změně, je možné vysledovat první zřetelnou celoměstskou pozitivní vazbu – problém doputuje až k samosprávě, k nejvyšší řídicí vrstvě města. Odpovědní volení zastupitelé budou

OBR. 37 – Fáze investičního procesu z hlediska fungování celého města, zdroj: zpracováno autorem

pravděpodobně o problému vědět o něco dříve, neodpovědná volená samospráva bude problém naopak ještě dlouho opomíjet. Samospráva města dříve či později situaci zváží, zadá potřebnou analýzu dopadů a potřeb a stanoví termín dokončení výstavby. Tímto prvním sekundárním rozhodnutím města, tedy akcí jeho samosprávy, se v podstatě tato „předpřípravná“ fáze investičního procesu přehoupne do fáze přípravné (OBR. 37). Dále bude následovat práce úředníků. Tedy rozjede se proces pozitivních zpětných vazeb, kdy práce úředníků, plánovačů a projektantů aktivizuje samosprávu, která opět rozhoduje až směrem k zahájení stavby.

Chceme-li proto hodnotit stav rozhodování města, je třeba do sledování zahrnout i předpřípravnou fázi. Na následujících příkladech si ukážeme, jak se situace v jedné oblasti správy a v jednom úzkém výřezu rozhodovacího procesu města vyvíjela v Praze v minulých dekádách. Jako praktické případy realizovaných rozhodnutí města bylo vybráno několik velkých investic do rozšíření dopravní infrastruktury v Praze. Popisy těchto rozhodovacích procesů vznikly díky rozhovorům s pamětníky a přímými účastníky těchto událostí⁴³⁸. Jejich podrobný popis by vydal na celou knihu, nicméně všechno jsou to případy známé, proto se v rámci potřebné stručnosti omezíme při jejich popisu pouze na pro náš záměr potřebné informace.

Období do r. 1989 – bitva o metro, příklad první

Praha, stejně jako Vídeň a Mnichov, zaznamenávala v 60. letech 20. století extrémní nárůst individuální dopravy.

Na základě zkušeností z Německa – zejména Hannoveru, Kolína, Stuttgartu a Frankfurtu – byl schválen územní plán s vedením podpovrchové tramvaje. Hlavním argumentem byla levnost navrženého řešení oproti extrémně drahému metru. Spíše šuškaným argumentem byl kontakt dopravního podniku do Milána, kde se vyráběly tzv. milánské stěny vhodné pro tvorbu hloubených tunelů.

Hlavním argumentem zastánců metra byl problém oblouků a poloměrů zatáček, který by v případě tramvají v historickém jádru města pražského znamenal zásahy do budov a bloků. A dalšími silnými argumenty byly problém menší kapacity tramvajového systému a obtížná integrace podzemních tratí na výjezdu z tunelů s povrchovou dopravou. V čele odborných kruhů zastánců metra stál tým okolo prof. Frágnera (architekti I. Nosek a V.A. Jirout), kteří již nějakou dobu napadali dopravní koncepcce magistrátu a znovuoživovali plány metra prof. Vladimíra Lista z dvacátých let 20. století⁴³⁹.

Následné negativní zkušenosti Vídně, která podpovrchovou tramvaj realizovala, a rozsáhlé mapování zkušeností světových měst na popud mnichovských radních značně posílily hlasy volající po změně směru. Posouzení dokonce již zahájené koncepce expertním týmem z tehdejšího Sovětského svazu bylo pak poslední kapkou pro rozhodnutí vlády ze srpna 1967 o vybudování systému metra⁴⁴⁰.

Období 1990–2000 – výběr vedení tunelového komplexu Blanka, příklad druhý

Severozápadní část Městského okruhu v rámci tzv. ZÁKOSu (Základní komunikační systém tvořený dvěma okruhy a několika radiálami) byla rozpracovávána ještě v roce 1994 ve více než třech variantách, pro které se rozdělené do třech skupin pro snadnou orientaci používaly názvy Dana (Dejvice), Hana (Holešovice) a Blanka (Bubeneč) a římská číslice značila jejich podvarianty. V roce 1995 magistrátní komise složená z expertů a politiků, a to včetně zástupců městských částí Praha 6 a Praha 7, rozhodla o výběru jedné z variant Blanky (OBR. 38).

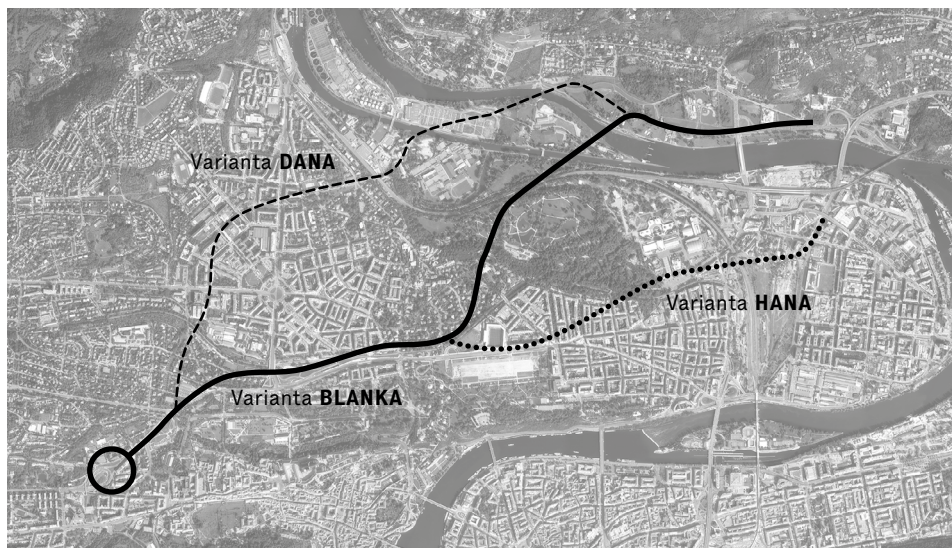
Každá varianta přepokládala významné zklidnění v místech, kudy by tunel procházel. Dejvická varianta ponechávala zahuštěnou dopravu v silně zalidněných oblastech Holešovic a zejména ulice Milady Horákové. Tu neřešila dobře ani varianta holešovická. Argumenty zastánců vedení přes Dejvice, zdůrazňující potřebu odklonění dopravy z Vítězného náměstí, byly odkázány na dostavění SZ části vnějšího Pražského okruhu.

Tehdejší ještě polistopadové období bylo charakteristické zřejmou snahou jak velké, tak i malých pražských radnic se

⁴³⁹ Sepsáno z paměti architekta Ivana Noska (Nosek 2018).

⁴⁴⁰ Nejen o této události, ale o celé historii metra pojednávají např. Kyllar, Šír, Romancov a kol. (2004) nebo také encyklopedie vydaná Dopravním podnikem hlavního města Prahy ke 40. výročí založení pražského metra v roce 2014 (Fojtík, Mara 2014).

⁴³⁸ Kompletní text je dostupný ve Sborníku referátů 23. Mezinárodní konference Městské inženýrství Karlovarsko 2018 – „DOPRAVA VE MĚSTĚ“ (Hudeček 2018).

OBR. 38 – Tři základní varianty vedení SZ části Městského okruhu, zdroj: Brusnický, Dejvický a Bubenečský tunel (2015), upraveno

dohodnout a zároveň byl zřejmý záměr, aby se i samospráva, a tedy přeneseně i veřejnost podílela na rozhodování. V rámci multikriteriální analýzy v závěru práce komise bylo starostům městských částí uděleno významné bodové ohodnocení jejich hlasu. Zvolena tak byla – zcela logicky vůči nastavenému systému hodnocení – nakonec varianta kompromisní, střední, vedoucí „mezi“ oběma městskými částmi⁴⁴¹.

Období 2000–2010 – trasování prodloužení linek metra A a C, příklad třetí a čtvrtý

Severní prodloužení linky metra C. Možnosti vedení prodloužení linky metra C z Nádraží Holešovic na sever Prahy byly podobně jako v přechozím příkladu častým tématem diskuzí již od počátku 90. let. Po přelomu milénia se ze tří uvažovaných variant – do Bohnic, do Kobylis a dlouhá varianta propojující obě sídliště – nakonec stabilizoval směr rozvoje na východ přes Kobylisy, hustě zalidněné sídliště Prosek až do Letňan, kde se počítalo s rozvojem tamního výstaviště. Postupující útlum tohoto odvětví ekonomiky v důsledku digitální revoluce nebyl tehdy reflektován. Zdánlivě logické, přímé vedení „krátké“ varianty ve finální fázi však ovlivnila městská část Praha 9, která prosadila vytvoření dvou stanic v prostoru sídliště Prosek (dnešní stanice Střížkov a Prosek, OBR. 39)⁴⁴². Od otevření nových stanic v roce 2008 se vždy po nějakém čase objeví návrhy jak stále prázdné území konečné stanice v Letňanech

⁴⁴³ Heller (2018)

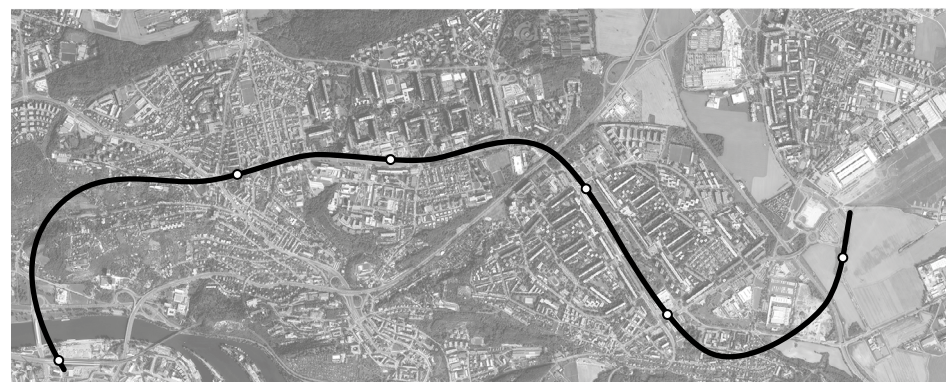
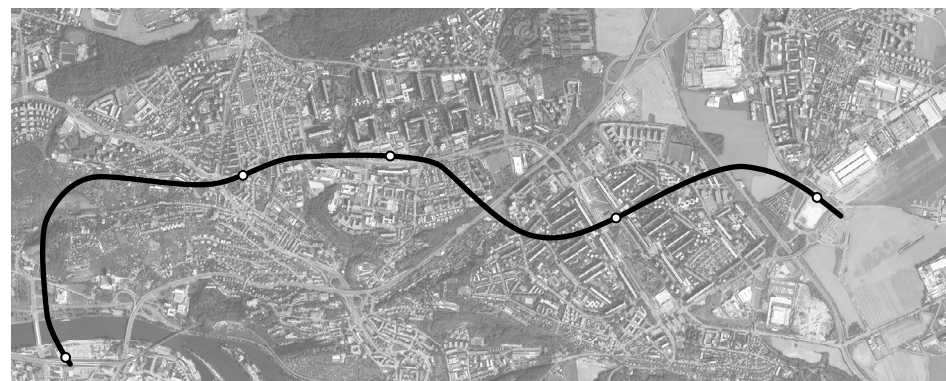
využít – nejprve jako prostor pro olympiádu, v nedávné době jako možné místo vlády České republiky⁴⁴³.

Západní prodloužení trasy metra A. Komplex mnoha faktorů, zejména rostoucí potřeba snížení intenzit individuální i hromadné dopravy z prostor dejvického Vítězného náměstí, vlastnictví pozemků městem (silnice), možné financování z prostředků EU, dlouhodobá preference městské části Praha 6 v rámci celé Prahy, a pravděpodobně i další skryté zájmy, způsobily předsazení této velké investiční akce mezi lety 2005–2009 před z hlediska potřeby nových dopravních kapacit vhodnější trasu metra D⁴⁴⁴. Po otevření prodloužené trasy v roce 2015 nedošlo k žádné optimalizaci tramvajové dopravy v oblasti a v současné době je tedy tato oblast obsluhována v podstatě všemi dopravními městskými módy.

⁴⁴⁴ Zděradička (2017)

Současnost, příklad pátý až sedmý

Severní část metra D. Vedení střední a jižní části metra D je v současné době již stabilizované, probíhá výkup pozemků

OBR. 39 – Plánované a finální vedení severního prodloužení linky metra C, zdroj: IPR, on-line archiv územního plánu, upraveno

a chystá se investice. V diskuzi o severní části, kde experti Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy, Regionální organizátor pražské integrované dopravy (ROPID) i Dopravní podnik hlavního města Prahy upřednostňují propojení nové trasy s ostatními ve stanicích Hlavní nádraží a Náměstí republiky, se v současné době aktivně prosazují zastupitelé městské části Prahy 3 požadující vedení trasy směrem na Žižkov.

Dvorecký most. Městský most Zlíchov – Dvorce je dlouhodobě plánovaný jako silniční a tramvajový, který by měl ulehčit zejména Barrandovskému mostu na jihu Prahy. Most je zahrnutý v územním plánu, avšak na jeho přesném umístění se významně podepisují změny politických nálad v městských částech. Levobřežní Praha 5 most podporuje, neboť si je vědoma potřeby co nejkapacitnějšího propojení s protějším břehem; Praha 2 také, neboť by jí most pomohl odvést část dopravy, která dnes využívá severnější Palackého most; zatímco Praha 4 se obává nárůstu automobilové dopravy a různými cestami se snaží o změny v projektu – ať už v oblasti povolených dopravních módů na mostě, jeho přesnou lokalizaci či napojení na stávající dopravní infrastrukturu. Dne 2. 10. 2018 se tak nakonec podařilo Praze 4 prosadit na jednání Rady hlavního města Prahy návrh, který proměňuje most na pouze tramvajový, pro pěší a pro cyklisty⁴⁴⁵.

Tramvaje na Václavském náměstí. Dosažení kapacitního limitu ve frekvenci tramvajových spojů na spojnici náměstí I.P. Pavlova a Karlova náměstí si již před více než 10 lety vyžadovalo novou spojující trasu mezi Hlavním nádražím a Vinohrady. Vedení tramvajových linek přes Václavské náměstí však dlouhodobě úspěšně blokovala až do voleb v r. 2018 skrze odmítání nutné změny územního plánu Praha 1⁴⁴⁶. Tramvaje přitom na Václavském náměstí již jezdily, a to do roku 1980. Zatím kompromisní variantou je odklon trasy mimo Václavské náměstí skrze prostor před hlavním vlakovým nádražím.

Shrnutí

Z výše uvedených sedmi příkladů a při detailnějším pohledu na vývoj městského rozhodování jsou zřejmé určité trendy, které v Praze nabývají na nebyvalé intenzitě obzvláště v poslední době. V éře centrálního plánování probíhala volba mezi koncepcí podpovrchové tramvaje a systémem metra na expertní úrovni a zároveň s obdobnými diskuzemi v ostatních evropských městech. Pozdnost výběru finální varianty (až po započítání výkopů podpovrchové tramvaje) je proto nutné posuzovat nikoliv jako pozdnost vzhledem k trendu nárůstu individuální dopravy, nýbrž jako pozdnost vůči projektu samotnému.

V projektu takové opožděné rozhodnutí samozřejmě vyvolalo nemalé problémy. Z hlediska trendů v dopravě se však jednalo o rozhodnutí normální, včasné.

Uvolnění poměrů po převratu 1989 přineslo rostoucí participaci obyvatel, rostoucí povědomí o nutnosti širokého konsenzu, avšak zároveň ještě zřejmě nebyly vykopané tak hluboké příkopky mezi jednotlivými aktéry. Převažovala vůle se domluvit na kompromisním řešení. Z hlediska vhodného okna pro rozhodování odpovídá okamžik rozhodnutí potřebám města. Jako problém je však třeba vnímat nečinnost samosprávy v nutných návazných investičních projektech, zejména pokračování trasy Městského okruhu z dnešního vyústění tunelu v oblasti Praha – Troja. V tomto dalším návazném ne-rozhodování je již možné spatřovat vzhledem k potřebám města rozhodování pozdní.

V dalším období, po roce 2000, dochází ke zřetelné emancipaci a fragmentaci rozhodovacích procesů v hlavním městě. Postupně se posiluje schopnost městských částí na úkor celého města rozhodovat o „vlastním“ území. To vede k volbám sice vhodným pro malou část, avšak méně pak již vhodným pro celý městský organismus. V určitých případech to pak vede i k volbám vhodným pro zájmové skupiny. Také je evidentní, že dochází ke zpoždění rozhodnutí vůči mnohdy již odeznívajícím trendům, viz opuštěné výstaviště v případě prodloužení linky metra C. Nebo také k záměně projektů navzájem, což je případ upřednostnění méně potřebného prodloužení linky A před novou trasou D.

A konečně v současném období se oba dříve se rýsující trendy ještě prohloubily. Postupně zbavování se odpovědnosti za rozhodnutí na centrální celopražské úrovni jde ruku v ruce se zpožděním klíčových rozhodnutí. Patrná je stále rostoucí síla městských částí měnit celoměstsky významné projekty.

Před vyřknutím závěrů je ještě třeba si položit otázku, zda opravdu z uvedených příkladů plyne, že se dohody rodí stále obtížněji. Zda to není náhodou jen klam a situace je stejná jako dříve, jen se na ta dřívější rozhodnutí díváme s určitým odstupem. Výše uvedené příklady jsou v předchozím textu hodnoceny individuálně a pouze kvalitativně. Ovšem u velkých projektů to dělat jinak ani nelze. Je jich příliš málo. Malé projekty, kterých je oproti těm velkým hodně, lze sice hodnotit teoreticky lépe – a na základě kvantitativních ukazatelů – avšak takovéto malé projekty nikdy neprověřují rozhodovací systémy města tak jako projekty velké. Právě velké projekty jsou motorem inovací stavebních i procesních postupů.

Co je ovšem zřejmé, je v čase neustále rostoucí počet zainteresovaných aktérů v investičním procesu, který prorostl i do

⁴⁴⁵ jako usnesení č. 2546 Rady hlavního města Prahy ze dne 2. 10. 2018, ale také např. aktualne.cz (2018b)

⁴⁴⁶ Např. Oppelt (2016). Se změnou politické reprezentace na radnici Prahy 1 v roce 2018 se nicméně negativní postoj částečně změkčil.

legislativy státu. Větší počet zainteresovaných skupin, včetně větší role městských částí, a stále běžnější prolínání funkcí zastupitelů městských částí i hlavního města Prahy, nic z toho schopnosti města realizovat velké stavby rozhodně neposiluje. A je to pochopitelné, neboť velikosti projektu vždy musí odpovídat hierarchická řídicí úroveň, na které se jednotlivá rozhodnutí přijímají, jinak je tento odsouzen téměř jistě k neúspěchu.

Co je dále zřejmé, je postupná a extrémní aktivizace a profesionalizace aktivistických skupin a také slábnoucí zájem o společnou dohodu. Pro dopravní systém Prahy, který v podstatě na všech trasech a na mnoha místech denně dosahuje limitních výkonů, je toto velmi problematický trend, neboť na kola lidé nepřesedají, více tramvají již na páteřních trasách jet nemůže, frekvence metra ve špičce již dosahuje technických limitů. Není již kam zkrátka uhnout, systém v této oblasti správy v Praze vyčerpал své možnosti dalšího vývoje. Sekundární rozhodování Prahy u velkých infrastrukturních dopravních staveb proto vykazuje z hlediska aspektu času negativní trendy a svou závažností proniká až na úroveň nastavených pravidel primárních rozhodnutí města, tedy volebního systému, administrativního členění a také vymezení kompetencí řídicích vrstev.

Velké infrastrukturní stavby jsou samozřejmě jen úzkým výřezem sekundárních rozhodnutí a pro lepší představu o rozhodovacích procesech v Praze je vhodné se podívat i do oblasti jiné. V další kapitole se proto budeme zabývat rozhodováním města v oblasti bydlení a jeho dlouhodobého vývoje.

V oblasti povolování výstavby došla situace až do bodu, kdy správa města nerozhoduje.

Rostoucí poptávka po nových bytech a domech stále více kontrastuje s klesající nabídkou.

Od roku 2015 se kumuluje deficit počtu domů a bytů na území hlavního města Prahy.

Příčiny krize na trhu s bydlením jsou trojího druhu: politické, legislativní a administrativní.

Pro zmírnění krize nevyvinula Praha v letech 2015–2018 téměř žádnou aktivitu.

Zesložitováním legislativy a profesionalizací aktivistických skupin došlo k přesunu velké části odpovědnosti na soudy – nejméně kvalifikované orgány pro rozhodování o rozvoji území.

⁴⁴⁷ Detailními a pravidelnými průzkumy se zabývají zejména samotné developerské společnosti. Více např. analýza společností Trigema, Skanska Reality a Central Group (2018a, 2018b).

⁴⁴⁸ Hainc, Červinka, Šajtar a kol. (2019), s. 10

21. Nerozhodování na příkladu ne/dostupného bydlení

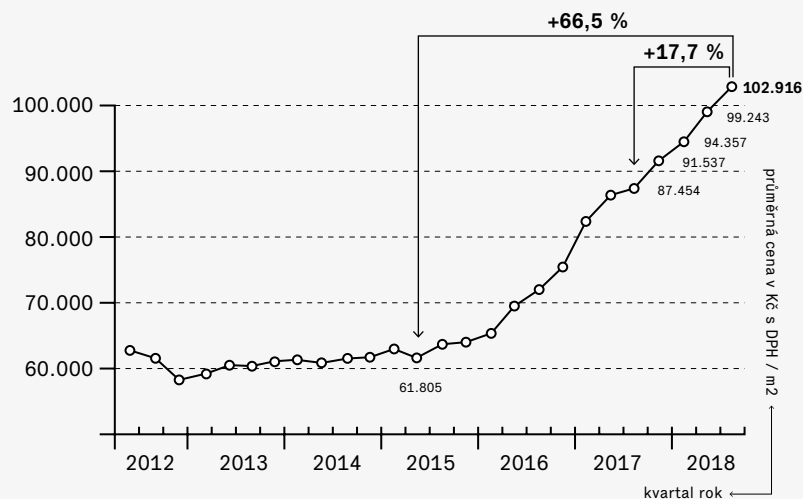
V minulé kapitole jsme si ukázali postupné zpoždování rozhodování města v oblasti velkých dopravních infrastrukturních staveb, jehož jednou z mnoha příčin je provazování rozhodovacích procesů, stále méně zřetelné oddělení role celého města a městských částí, růst počtu zainteresovaných aktérů a problematické mantinely správy dané zákony a normami.

To, že se problematická situace v rozhodování města netýká pouze velkých dopravních infrastrukturních staveb, si nyní popíšeme na příkladu prozatím nejvážnějšího problému Prahy v porevolučním období, kterým je problematika ne-dostupného bydlení. Kapitola je zároveň určitým úvodem k textu v následující části popisující reformu politiky rozvoje území v hlavním městě Praze z let 2012–2014.

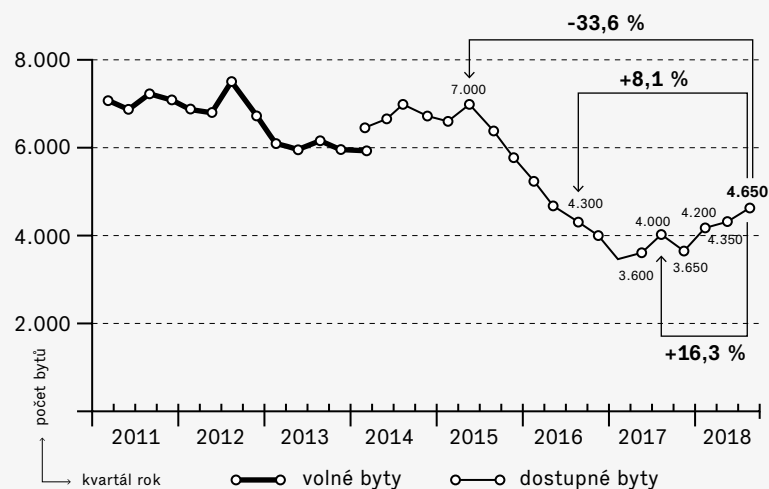
V Praze došlo v posledních několika letech ke skokovému nárůstu cen bytů. Zatímco až do roku 2015 ceny téměř stagnovaly, následně začaly růst tempem, které výrazně převažuje úroveň, jež by odpovídala hospodářskému cyklu (OBR. 40)⁴⁴⁷. Hlavní příčinou, která je patrná z porovnání tohoto a dalšího grafu (OBR. 41) je klesající zásoba bytů na trhu, která vyústila v jejich omezené množství s rychle rostoucími cenami. Ceny nových bytů sledovaly následně ceny starších bytů.

Přitom až do začátku roku 2015 působila situace v Praze celkem stabilně, po letech krize docházelo k náznakům oživení trhu. Byly dokončovány projekty v době krize utlumené. Kupující mohli přebírat z několik let starých „ležáků“, za relativně příznivé ceny. Na trhu bylo více než 7 tis. nových bytů, což nebylo ohromující číslo, ale průměrné ceny nových bytů se nacházely na celkem stabilní úrovni 55–60 tis. Kč/m². V tomto období se však postupně začaly potkávat velmi silné faktory stimulující poptávku se souborem omezení na straně nabídky, což v kombinaci s pozdější extrémně nepružnou reakcí na nabídkové straně vyústilo v celkové omezení nabídky bytů na trhu pod určitou kritickou hranicí⁴⁴⁸. Faktory a příčiny ovlivňující růst poptávky od roku 2015 ukazuje OBR. 42.

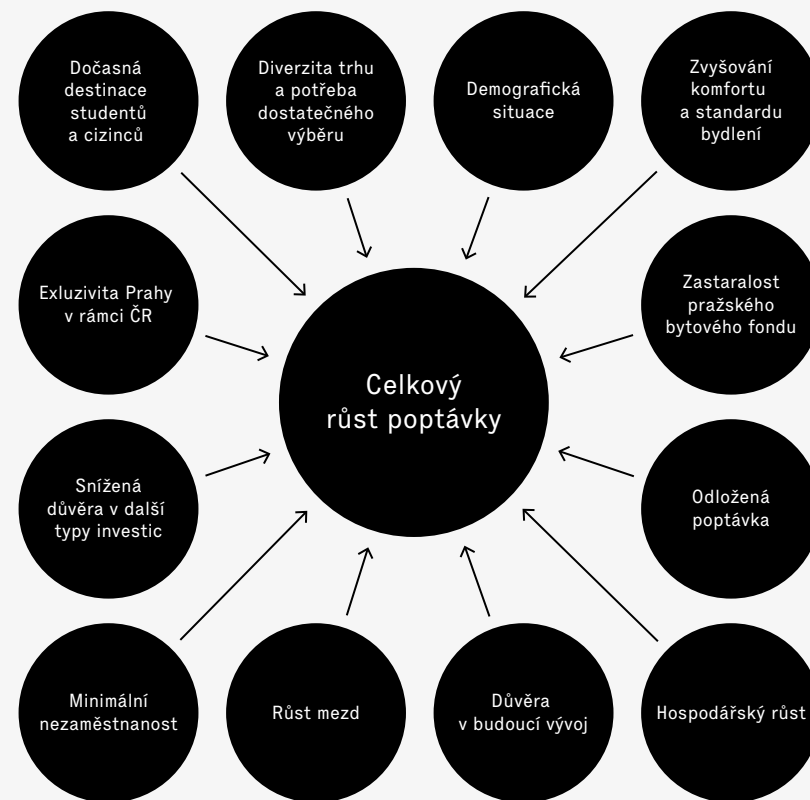
Příčin poklesu nabídky je mnoho a lze je členit do třech základních oblastí – příčiny politické, administrativní a legislativně-právní. Přehledně je ukazuje TAB. 10. Tím, které z nich

OBR. 40 – Vývoj cen bytů v hlavním městě Praze v letech 2012–2018, zdroj: analýza spol. Trigema, Skanska Reality, Central Group (2018b)

OBR. 41 – Vývoj počtu dostupných bytů v hlavním městě Praze v letech 2011–2018, zdroj: analýza spol. Trigema, Skanska Reality, Central Group (2018a)

OBR. 42 – Nejvýznamnější faktory růstu poptávky a nabídky ovlivňující trh bydlení v Praze od r. 2014, zdroj: Hainc, Červinka, Šajtar a kol. (2019), upraveno

Politické příčiny	Administrativní příčiny	Legislativní/právní příčiny
Antistavební a protirozvojové politické nastavení	22 stavebních úřadů v budovách radnic a jejich nedostatečná kapacita a kvalifikace	Nahlížení procesu schvalování pouze z právního hlediska
Neakceschopnost samosprávy při schvalování změn územního plánu	Nedodržování správních lhůt	Soudní zrušení praxe tzv. úprav UP
Stavební uzávěry – brownfieldy jen jako virtuální téma	Komplikované a nejednotné posuzování památkové péče	Šikanózní odvolání bez vztahu ke skutečnému ohrožení práv odvolatele
Odkládání platnosti nových Pražských stavebních předpisů	Zdlouhavé a neprůhledné odvolací řízení	Přezkumy závazných stanovisek
		Soudní přezkumy a žaloby

TAB. 10 – Členění příčin poklesu nabídky bytů a domů v hl. městě Praze, zdroj: Hainc, Červinka, Šajtar a kol. (2019), upraveno

tvorí mantinely rozhodování města a které je možné ovlivnit v rámci dobré správy města, se budeme zabývat dále v textu.

V důsledku koincidence v růstu významu výše uvedených faktorů došlo na přelomu let 2015 a 2016 k poklesu počtu bytů dodávaných na trh. Tento pád na nabídkové straně dosáhl svého dna v polovině roku 2016 na úrovni 3.500 dostupných bytů⁴⁴⁹. Všechny levnější byty ve větší vzdálenosti od centra či s problematickou dostupností byly v podstatě vyprodány. Projekty nově umístěné na trh reagovaly zvyšováním cen a v polovině roku 2017 dosáhla jejich průměrná cena již 75.000 Kč/m², v prvním kvartále roku 2018 úrovně 88.000 za metr čtvereční⁴⁵⁰ a v roce 2019 již překročila i určitou psychologickou hranici 1 m² za 100.000 Kč⁴⁵¹.

V roce 2018 se dále prohlubovaly trendy z let 2016 a 2017, neboť počty nově povolovaných bytů v rezidenčních projektech poptávce nebyly stále dostatečné. Do září roku 2018 byla v Praze zahájena výstavba jen 1.600 nových bytů⁴⁵², z čehož však 800 bytů je v jediném velkém projektu. V měsíci říjnu 2018 nebyl zahájen (nebylo vydáno stavební povolení) v Praze dokonce ani jeden byt v bytových domech. Jen pro srovnání – v roce 2016 bylo zahájeno 1.700 a v roce 2017 pak 2.500 bytů v nových bytových domech⁴⁵³.

Klíčovým číslem pro ohodnocení těchto čísel je potřebný počet nových bytů, které by se v Praze měly stavět. V Praze je podle analýzy Institutu plánování a rozvoje⁴⁵⁴ přes 500 tis. bytových jednotek v bytových domech a dalších 100 tis. rodinných domů, převážně situovaných do vnějšího prstence města. Zpravidla se proto uvádí číslo 6.000 potřebných nových bytových jednotek ročně⁴⁵⁵, které je zdůvodňováno nejčastěji jako prostá obnova počtu bytů, neboť při odhadované průměrné životnosti v délce 100 let tvoří právě toto číslo 1 % z celkového počtu bytových jednotek.

Počet bydlících v Praze je však každý den zvyšován dojíždějícími, návštěvníky a turisty. Pouze během vánočních svátků se v Praze „pohybuje“ onen dlouhodobě uváděný počet obyvatel – čtvrt druhého milionu⁴⁵⁶. Praha se stále více propojuje se sítí globálních velkoměst. Nejen tedy, že se jedná o hlavní, a tedy obslužné město celé České republiky plus částečně z historických důvodů i Slovenska, ale jako historické a krásné kulturní město je také centrem globálního turismu⁴⁵⁷.

Je vhodné počítat také s pokračujícím tlakem na zvyšování životní úrovně obyvatel, tedy prostorového komfortu a standardu bydlení projevujícího se zejména v růstu podlahové plochy na jednu osobu. Současná průměrná obytná plocha na osobu je v Česku 32,5 m², v roce 2001 to bylo 18,6 m² a v roce 1961 jen 10,5 m² na osobu s tím, že v Praze jsou z celé republiky

⁴⁴⁹ Tyto hodnoty uvádí studie Hudeček, Dlouhý, Hnilička a kol. (2018). Z hlediska podlahové plochy jsou největší byty v Praze, ale tam žije nejvíce obyvatel (Cuřínová a kol. 2017). Studie Hainc, Červinka a Šajtar (2019) zase popisuje situaci ve Vidni, která vlastní většinu bytového fondu na svém území a svým způsobem tak provádí určité direktivní zahušťování. Zde byla průměrná velikost bytu v roce 2011 72 m² a na obyvatele připadalo 35 m² bytové plochy, což je ale o 3 m² méně než v roce 2001, kdy byl průměrný byt velký 71 m². Z toho vyplývá, že dochází ke zmenšení standardu v souvislosti s tím, jak prudce po roce 2000 roste počet obyvatel rakouské metropole.

⁴⁵⁰ Idealninajemce.cz (2018)

⁴⁶⁰ dle dat Českého statistického úřadu týkajících se bytové výstavby, stavebních povolení a stavebních zakázek (Databáze ČSU 2018)

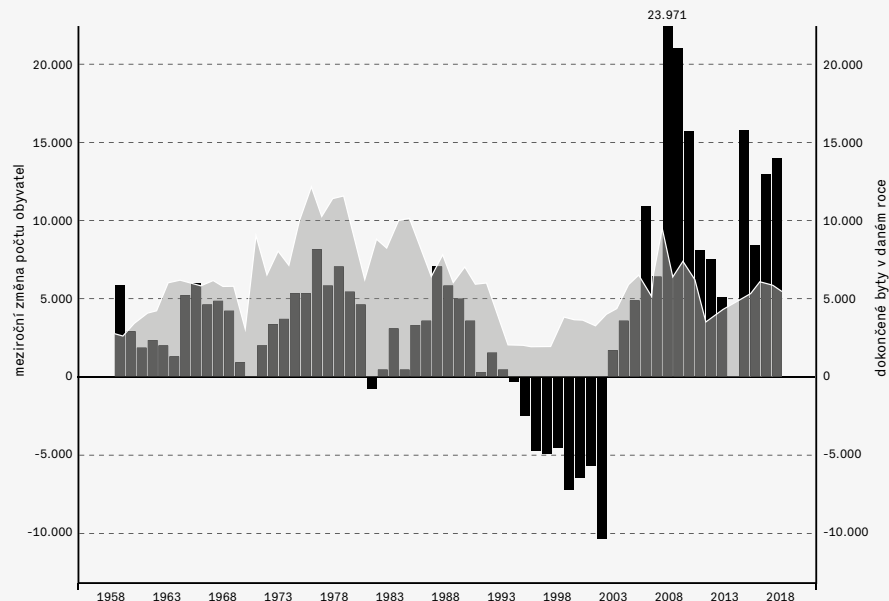
⁴⁶¹ Hainc, Červinka, Šajtar a kol. (2019), s. 20

byty největší⁴⁵⁸. Dále je třeba do analýz započítat i další demografické faktory – mj. například generační obměnu na sídlištích stavěných v 80. a 90. letech. A v neposlední řadě je třeba uvažovat také s deficitem bytů za minulé roky, a to právě v případě, že potřebný počet nových bytů není dlouhodobě naplňován. Spíše tedy mluvíme o potřebě dosti vyšší než 6.000 nových bytových jednotek ročně.

Co se neděje v Praze se naopak logicky děje v jejím okolí. Vzhledem k prudce rostoucí úrovni cen bytů a nájmu v Praze (cca o 40–50 % u nových bytů za poslední 3 roky⁴⁵⁹) je individuální výstavba mimo Prahu s každodenním dojížděním pro pracující v Praze bohužel jedinou alternativou. A je třeba se již nejspíše smířit s tím, že budoucí Pražané budou stále více dojíždět. V roce 2017 bylo ve Středočeském kraji zahájeno více než 5.000 rodinných domů, tedy 2x více rodinných domů než bytů v Praze⁴⁶⁰. Rodiny zde bydlící zpravidla disponují dvěma auty a využívají městskou infrastrukturu. Jsou to Pražané.

Manko v nově stavěných bytech již v porevoluční historii Prahu jednou potkalo. A to v polovině 90. let, mezi roky 1994 a 1996, kdy klesla rezidenční výstavba až na úroveň 2.000 bytů ročně. Je tak trochu otázkou, jestli trend masivní suburbanizace a vystěhovávání za hranice hlavního města v 90. letech nebyl způsoben také nedostatkem nabídky novostaveb v hlavním městě. „Paneláky“ tehdy získaly negativní konotaci a individuální touha po vlastním domě se zahradou převažovala. Neexistoval reálný trh s byty. Probíhaly první a rozsáhlé vlny privatizace bytového fondu. Nové byty v bytových domech se do roku 1997 téměř nestavěly, trh se staršími byty byl rozsahem malý, omezený v podstatě jen na domy a byty, které byly vráceny majitelům v restitučním řízení. Hypoteční úvěry poskytovalo jen minimum bankovních institucí a úroky z těchto úvěrů dosahovaly takové výše, že se – zejména vzhledem k regulovanému nájemnému (ukončeno v Praze až v r. 2013) – nemohl nákup za cizí peníze vyplácet⁴⁶¹.

Teprve po roce 2000 bylo možné realizovat realitní projekty soukromými subjekty a trh s novými byty začal reálně existovat. Ve spojení s ekonomickým růstem zahájeným v roce 2002 saldo přírůstku obyvatel velmi citlivě reagovalo na rozvoj tohoto nového segmentu ekonomiky. Z OBR. 43 je mj. patrné, jak rozsáhlá výstavba po roce 2000 společně s faktorem hospodářského růstu umožnila do té doby nezaznamenaný přírůstek obyvatel v Praze. S nástupem ekonomické krize pak především z hlediska salda stěhování došlo opět k útlumu. A konečně vývoj přírůstku obyvatel od roku 2015 již není doprovázen dostatečnou nabídkou bytů.

OBR. 43 – Dlouhodobá změna počtu obyvatel a počty dokončených bytů v Praze, zdroj: Hainc, Červinka, Šajtar a kol. (2019). Pozn.: dokončené byty jsou značeny sloupci

Je zřejmé, že vývoj výstavby a realitního trhu v Praze neprobíhal v posledních více než dvaceti letech s potřebnou kontinuitou. Po odeznění ekonomického útlumu nebyla nová výstavba schopna reagovat na tlaky ze strany poptávky, nabídka se stala zcela neelastickou, a to zejména v důsledku problémů a překážek v procesu povolování výstavby. Ty jsme si již v úvodu kapitoly rozdělili na tři základní oblasti – legislativní/právní, administrativní a politické. K nim však patří i mnoho dalších, jako např. postupné zpřísňování úvěrové politiky České národní banky, či legislativní přesun povinnosti platby za koupi nemovitosti z prodávajícího na kupujícího aj.

Zaměříme se nyní hlavně na ty překážky, které je možné rozhodováním města ovlivnit. Nebo alespoň ty, které tvoří mantinely rozhodování města, ale které je při osvětlené správě města možné také měnit. A osvětlenou správou zde mám na mysli takovou správu města, která bude schopna prosadit i změny celostátních norem a zákonů. A která umí počítat také například s tím, že se výsledků této činnosti politicky nemusí dožít.

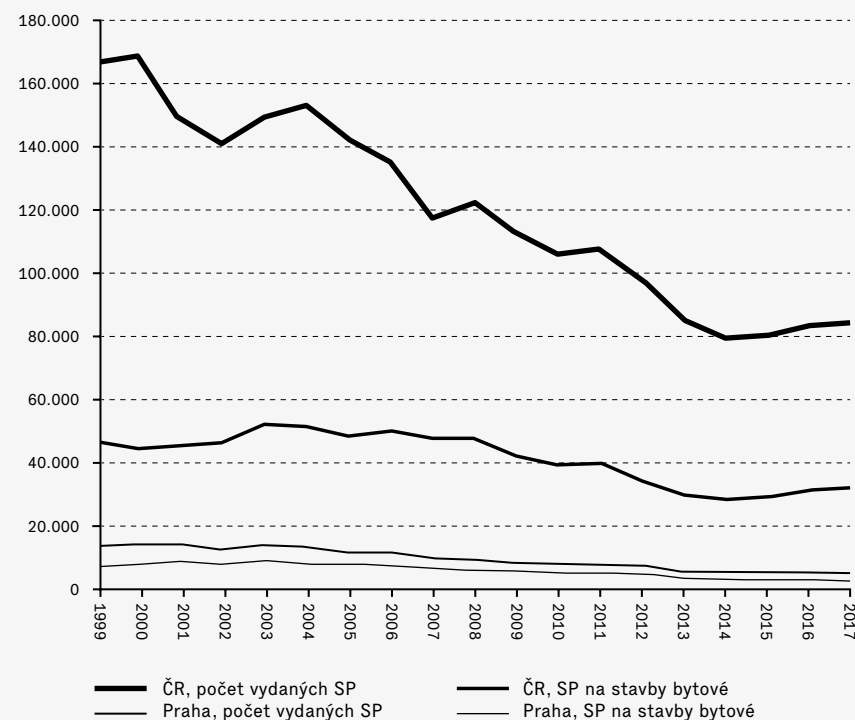
Legislativní/právní oblast⁴⁶² je spojena zejména se stavebním právem a správním řádem. Z pohledu vlastní legislativy

⁴⁶³ Zákon č. 183/2006 Sb.

⁴⁶⁴ Hainc, Červinka, Šajtar a kol. (2019), s. 34

⁴⁶⁵ Hainc, Červinka, Šajtar a kol. (2019) na základě dat ČSÚ (2018a, b,e)

a jejich změn bylo zásadní změnou v historii ČR schválení nového stavebního zákona⁴⁶³, který je platný od roku 2006. Od té doby prošel celkem třinácti novelami. Po více než deseti letech jeho platnosti se však ukazuje, že v souvislosti s dalšími legislativními předpisy se stává právní prostředí ve stavebnictví velmi problematickým. V Praze většina bytových projektů zahájených (povolených) do roku 2008 získala územní rozhodnutí ještě v podmínkách platnosti původního stavebního zákona z roku 1976⁴⁶⁴. Výstavba těchto nerealizovaných, ale dříve zahájených (povolených) projektů byla mnohdy odložena až po odeznění ekonomického propadu, tedy za rok 2011 až 2012. Ani v následujícím období ekonomického růstu však počet vydaných stavebních povolení neroste (OBR. 44)⁴⁶⁵. Z hlediska ekonomického vývoje by bylo logické, aby i počet stavebních povolení po roce 2013 rostl výrazněji, neboť segment stavebnictví ve standardních podmínkách na ekonomický cyklus reaguje velmi citlivě a předbíhá ostatní části ekonomiky. Jedná se však o systémový problém, neboť údaje

OBR. 44 – Vývoj počtu vydaných stavebních povolení v Praze a v ČR, zdroj: ČSÚ (2018a, b,e)

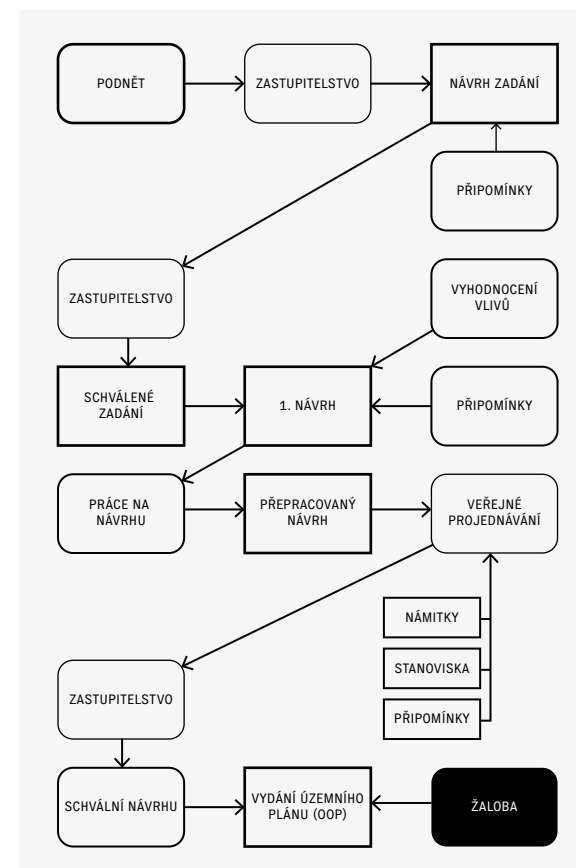
⁴⁶² Podrobně tuto oblast popisujeme s kolegy ve studii Hainc, Červinka, Šajtar a kol. (2019) na s. 32–34.

o počtu stavebních povolení z Prahy mají na rozdíl od celé republiky klesající tendenci až do roku 2017, zatímco v případě celé ČR toto již od roku 2014 neplatí.

Je zřejmé, že v několika minulých letech se legislativní prostředí ve stavebnictví stalo v Česku na jedné straně extrémně složité, avšak ruku v ruce s tím velmi příznivé pro širokou škálu obstrukcí vedoucích ke zpomalení schvalování projektů. Mnohá řízení z této oblasti končí u správních soudů, jejichž závěry pak zasahují přímo do schvalovacího nebo územně plánovacího procesu. Na straně žadatelů a státní správy pak následuje „obrana“ v podobě přípravy velmi podrobných a teoreticky soudně nenapadnutelných rozhodnutí, což však celý proces komplikuje a spisy a řízení nabývají extrémního rozsahu. Do standardního projednání merita věci⁴⁶⁶ je navíc zahrnován aspekt soudního přezkoumání jako neoddělitelná součást takového správního projednání, kdy každý z účastníků schvalovacího procesu předjímá možnost, že k takovému soudnímu přezkoumání může dojít. Tento přístup je prezentován například v příručkách „ekologického“ sdružení Arnika, kdy správní žalobu zahrnují do oblasti „veřejné kontroly“ rozhodnutí a žaloba je dokonce uvedena jako standardní součást projednání územně plánovací dokumentace (OBR. 45).

To je ne zcela typická situace – nepochybně možnost obrátit se na soud v případě, že jsou dotčena práva jakéhokoliv účastníka správního řízení, je základem moderního právního státu, ale měla by být užívána jen ve skutečně ojedinělých případech, kdy se vyčerpají ostatní možnosti obrany nebo ochrany a především se vyčerpají možnosti určité společenské dohody. Ve sféře povolování staveb a územního plánování je však běžnou praxí, že nesouhlas s rozhodnutím není otevřeně prezentován a případný žalobce jen čeká na vhodný okamžik, kdy může takový správní akt napadnout žalobou, která však nesměruje k ochraně konkrétních práv takového účastníka, a tedy třeba částečné nápravě rozhodnutí v oblasti, kde jsou konkrétní práva dle jeho názoru poškozena, ale míří na úplné zrušení takového rozhodnutí. Typicky na zrušení územního plánu nebo jeho části, či proti územnímu rozhodnutí atp. Přestože z hlediska absolutního počtu rozhodnutí je správními žalobami napadán malý počet rozhodnutí, s velikostí záměru se pravděpodobnost takového sporu zvyšuje.

Z výše napsaného plyne, že právní překážky jsou z hlediska hlavního města Prahy velkým mantinelem rozhodování a že správa města nemá mimo svou zákonodárnou iniciativu příliš prostoru jak toto legislativní nastavení změnit. Hlavnímu městu Praze lze proto s ohledem na výše napsané doporučit spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR na přípravě nového

OBR. 45 – Žaloba jako integrální součást projednání územního plánu – Arnika, zdroj: Záhumenská (2015)

stavebního zákona a s ním souvisejících podzákoných norem. Zřejmé také je, že se jedná o problém právě Prahy, respektive hustě zalidněných oblastí, a jako cesta se nabízí společný postup několika největších měst v České republice – Prahy, Brna, Ostravy, Plzně a dalších, které stejný problém – pokud ne už přímo dnes, tak jistě v horizontu několika málo let – budou pociťovat.

Druhá oblast – administrativní⁴⁶⁷ – již částečně patří do kompetence správy města a obsahuje zejména nedodržování správních lhůt na straně úřadů, požadavky na doplňování dalších podkladů nad rámec zákonů a vyhlášek, zásahy dalších zainteresovaných správních orgánů (památkové péče, životního prostředí atd.). Jedná se ovšem o přenesenou působnost státní správy, a proto samospráva hlavního města Prahy může do této oblasti zasahovat jen omezenými prostředky a způsoby.

⁴⁶⁶ Podrobněji je tato oblast rozepsána ve studii Hainc, Červinka, Šajtar a kol. (2019), s. 36.

V této oblasti se projevuje složitost právního prostředí v jeho celkové nepřehlednosti, kdy především orgány státní správy nemají stanoveny jednotné metodické postupy. Běžné jsou různé požadavky u jednotlivých stavebních úřadů na nutný obsah předkládané projektové dokumentace. „Nadměrná opatrnost“ generuje další množství dokumentů a podkladů, což v důsledku vede ke zpožďování rozhodnutí a nedodržování lhůt. Celková objemnost takového spisu zároveň zvyšuje pravděpodobnost výskytu formální chyby, což zároveň zvyšuje šance těm, kteří se záměrem nesouhlasí a chtějí se bránit prostřednictvím odvolání, zdržovat projednání žádostmi o přezkoumání závazných stanovisek a následně i žalobami. Samostatnou kapitolou je průběh a délka odvolacího řízení, kdy se spis z prvoinstančního stavebního úřadu, kterých je v Praze v důsledku administrativního členění 22, přesouvá k odvolacímu orgánu, tedy k odboru výstavby Magistrátu hlavního města Prahy. Dle serveru Ústavu územního rozvoje je více než polovina všech rozhodnutí tohoto odboru ve věci odvolacího řízení vráceno prvoinstančnímu úřadu k novému projednání⁴⁶⁸.

Jinými slovy, původní stavební úřad, přestože už jednou rozhodl, se musí celou agendou zabývat znovu, ale s větší opatrností, neboť je pod zřejmým dohledem původního žadatele, aby tentokrát jeho rozhodnutí bylo bezvadné, čímž dochází k dalšímu rozvinutí spirály složitosti a opatrnosti. Podle analýzy společnosti Deloitte, do které bylo zahrnuto 64 projektů s více než 5.500 novými byty, trvá průměrné projednávání návrhů projektů v Praze 1.553 dní (4,3 let), ovšem také s maximem v délce 7.222 dní (19,8 let)⁴⁶⁹. A co je podstatné – původní žadatel nezná předem ani odhad této lhůty. Nic jako pořadové číslo spisu neexistuje a lhůtu ani podle aktuální vytíženosti úřadu nelze odhadnout.

Třetí oblast, ta politická, již zcela souvisí se správou hlavního města Prahy. Je naplňována rozhodovací pravomocí městské samosprávy. Patří do ní například neexistence cílů města. Je to možná překvapující, ovšem i přes existující demografické a migrační prognózy nebyla dosud pražskou samosprávou stanovena vybraná cílová hodnota počtu obyvatel v budoucím časovém okamžiku, k níž by město jak výstavbou, tak i robustností například infrastruktury mělo jako celek směřovat.

Dále oblast politickou tvoří problematika víceúrovňové samosprávy. Problémy vzniklé s plněním různorodých požadavků městských částí, které jistě z určitého hlediska přínosné jsou, avšak na druhou stranu nemají dostatečnou oporu v současném legislativním prostředí. A bohužel v tomto ohledu platí, že ani naprostá vstřícnost investora vůči požadavkům

Rok	Počet kladných usnesení				Celkem vážená kladná usnesení
	Podnět na změnu	Zadání změny	Návrh změny	Celkem	
2018	83	126	24	233	75,2
2017	105	70	4	179	39,0
2016	83	3	2	88	12,2
2015	40	1	17	58	21,8
2014	138	9	4	151	22,3
2013	0	49	8	57	24,3
2012	0	34	27	61	38,3

TAB. 11 – Omezení schvalování změn územního plánu v letech 2015–2017, zdroj: Magistrát hl. m. Prahy, Odbor územního plánu (2019)
Pozn. Hlasování v pravé části tabulky bylo váženo poměrem 1/9 : 1/3 : 1, neboť s pořadovým číslem hlasování (podnět – zadání změny – návrh změny) je potřeba nějak zohlednit „náročnost“ hlasování. Rozdíl v politické odpovědnosti u jednotlivých typů usnesení byl takto určen jako navzájem třetinový. Rok 2014 byl volební – předcházející politická reprezentace měla na projednávání změn pouze cca dvě třetiny roku a v poslední třetině roku 2014 nebyly hlasovány změny územního plánu vůbec.

radnice žadateli nedává jistotu, že následný povolovací proces bude rychlý a bez překážek. Obzvláště, když je samospráva městské části v antagonistickém vztahu se samosprávou celoměstskou.

Dále do této oblasti patří také problematika akceschopnosti samosprávy při řešení jednotlivých rozvojových projektů – ať už při využívání nástroje stavebních uzávěr či při procesu schvalování změn územního plánu. Lze na příkladu činnosti politické reprezentace, a to včetně jejích politických prohlášení během problematického období 2015–2017, snadno demonstrovat, že pokles výstavby a stále větší „znedostupňování“ bydlení v podstatě nebylo v té době vůbec řešeno. Samospráva tento problém vůbec neregistrovala, resp. jej dokonce odmítala. V duchu zcela nesmyslné a prázdné teze „více zeleně, méně betonu“ došlo v roce 2016 k do té doby bezprecedentnímu poklesu schvalování usnesení o změnách územního plánu v Zastupitelstvu hl. m. Prahy (TAB. 11), která jsou vzhledem k prudké proměně města v posledních letech v podstatě integrální a (stále bohužel) nutnou součástí téměř všech projektů na území hlavního města Prahy.

Komplex výše napsaných překážek v cestě rozvoje hlavního města Prahy, z nichž se některé více dotýkají mantinelů správy města a méně rozhodovacích schopností a aktivity volených politiků a některé přesně naopak, ve výsledku znamená, že se Praha dnes ve svém prostorovém rozvoji víceméně zmítá jako

⁴⁶⁸ Ústav územního rozvoje (2018)

⁴⁶⁹ Deloitte (2018), s. 23

lod' v silné bouři (okolní vlivy) a bez kormidelníka (problematika správy).

Může za to však více špatná správa či špatně nastavené mantinely rozhodování? V další kapitole si popíšeme provedenou reformu politiky rozvoje území v Praze v letech 2012–2014, kde budou problémy na obou těchto stranách dobře patrné.

Část VIII. Reforma politiky rozvoje území v Praze v letech 2012–2014

Praha se do roku 2010 zbavila nástrojů, kterými mohla ovlivňovat svůj rozvoj. Proдала pozemky, většinu svých bytů, značně se zadlužila a do roku 2014 se navíc potýkala s dopady finanční krize.

V roce 2012 byla po důkladné přípravě zahájena reforma politiky rozvoje území.

Čítala 11 opatření: nový územní a strategický plán, zásady územního rozvoje, stavební předpisy, manuál veřejných prostranství, koncepce pražských břehů, Institut plánování a rozvoje, informační středisko, reforma magistrátu, poradní orgán Ozvučná deska a participační projekt Praha pro lidi.

Reforma v některých bodech počítala s dokončením prací v následujícím volebním období, avšak další politickou reprezentací byla odmítnuta.

Každá akce samosprávy stojí politiky určitou část jejich politického kapitálu vzniklého ve volbách. Na úplné dokončení reformy v dalším volebním období jej bohužel nebylo dostatek.

Reformu nelze považovat za zcela úspěšnou, neboť nezabránila rapidnímu nárůstu cen nemovitostí v dalších letech.

22. Politický kapitál

V letech 2012–2014 byla v Praze realizována reforma politiky rozvoje území hl. m. Prahy. Její příprava probíhala intenzivně v letech jí předcházejících, zejména 2010 a 2011. Některá z opatření reformy byla v tomto období zahájena i dokončena. Některá opatření nebylo v plánu do konce roku 2014 dokončit vzhledem k jejich povaze i náročnosti. Například u územního plánu je zcela v pořádku, když jsou jeho zadání a úvodní fáze tvořeny během jednoho volebního období a jeho dokončení se provede až v období následujícím. A konečně, některá opatření se do roku 2014 i přes původní záměr, ale i značné úsilí v podstatě většiny zúčastněných, dokončit nepodařilo.

Reforma a její příprava byla navázána v období XI. 2011 – V. 2013 na mne jako I. náměstka pražského primátora s gescí územního a strategického rozvoje, a následně od VI. 2013 do IX. 2014 pak jako primátora hl. m. Prahy s toutéž odpovědností. Potřebnost reformy vycházela z několika východisek, z nichž ta nejvýznamnější byla:

- Neexistence dlouhodobé strategie města v podobě cíleného počtu obyvatel v budoucnosti a hlavně jejich distribuce v prostoru města.
- Stavební řízení a povolování nové výstavby (včetně bytové) bylo v Praze neúměrně dlouhé a existovala obava, že by se v budoucnu mohl stav ještě zhoršit. Spousta změn územního plánu, které ležely na stole v roce 2011, byla starší než 5 let a úplnou výjimkou nebyly ani devítileté změny.
- Platná aktualizace Strategického plánu se jmenovala Praha olympijská, přičemž tento záměr nebyl (nikdy zcela) platný.
- V hustě zalidněném městě se podle norem a předpisů dalo ve srovnání se západními městy jen velmi obtížně stavět. V Praze již nějakou dobu nevznikaly nové „městské“ ulice, nýbrž paneláky naležato, solitérní stavby.
- Město se z hlediska urbanismu rozpadalo v plošném i vertikálním směru. Výšková regulace v podobě koeficientů zástavby je totiž při stanovování výšek domů regulací

dosti bezzubou. Prostorové vymezení funkcí pomocí barviček v územním plánu bohužel taktéž.

- Vizuální podoba veřejných prostranství byla stále poplatná komunismu. Veřejný prostor byl plný sloupů, zábradlí a dalších překážek. Praha se svými veřejnými prostranstvími podobala mnohem více Sarajevu než Vídni či Barceloně.
- Abnormálně velké množství lidí se stěhovalo do suburbaní oblasti, a to i přesto, že již v roce 2011 byly dojezdové kapacitní komunikace přetížené. A totéž platilo pro přeplněné příměstské vlaky. Stávající omezené množství parkovišť P+R se souhrnnou kapacitou pouhých několika tisíc stání na tento nápor dojíždějících zdaleka nestačilo.
- V dopravních špičkách již frekvence spojů metra dosahovala v centrální části města technických limitů. To stejné platilo pro hlavní tramvajové spojnice ve městě.
- Jakákoliv oprava větší komunikace ve městě hrozila vyvoláním celoměstského dopravního kolapsu. Tato obava vedla k postupnému odkládání oprav, růstu vnitřního dluhu na komunikacích a roztáčela tak další spirálu větších problémů a větších oprav⁴⁷⁰.

Bylo by možné pokračovat ve výčtu dále, ale není to třeba, neboť je v tomto ohledu bohužel zřejmé, že mnoho ze jmenovaných problémů se v Praze ve větší či menší míře vyskytuje stále. Důležité je však zmínit, že již v roce 2012 jsme se na pražské radnici vážně obávali toho, že výše zmíněné problémy mohou v případě jakékoliv změny vnějších podmínek atrofovat do extrémní podoby. Praha byla totiž zatížena třemi extrémně drahými investicemi v celkové výši bezmála 70 mld. Kč, o kterých rozhodlo politické vedení radnice v letech 2005–2007⁴⁷¹. K tomu byl také do konce první dekády 21. století až na drobné výjimky v podstatě dokončen prodej jejího majetku v podobě bytového fondu (privatizace), ovšem – a to je velmi závažné – byla obdobně prodána i velká a lukrativní rozvojová území. Město se také od r. 2010 potýkalo v porovnání s obdobím předkrizovým s mnohem menším rozpočtem a menšími příjmy z daní. Situace se začala více zlepšovat až v roce 2015. V roce 2018 Praha získala na daních od státu o 10 mld. více než v roce 2013⁴⁷², což je částka rovnající se ročnímu rozpočtu Ostravy.

Město si významně snížilo v letech předcházejících roku 2010 vlastní resilienci. Zbavilo se velkého množství pák a mechanismů, které mělo do té doby k dispozici pro kočírování vlastního rozvoje. Jevilo se proto jako nutné v letech 2010 a 2011 – což byly roky mé přípravy na funkci prvního náměstka – provést komplexní reformu politiky rozvoje území

⁴⁷³ A poněkud nešťastné je také to, že politický kapitál snižuje i kolikrát správné předcházení krizím, tedy příliš brzké sekundární rozhodování v období klidu.

⁴⁷⁴ V extrémní podobě má tento „zvyk“ tvorby volebních obvodů dokonce název – Gerrymandering (více např. Kasík 2018) podle jeho nejspíše prvního zdokumentovaného realizátora, guvernéra Massachusetts, Elbridge Gerryho (1794–1814). V Praze bylo takto voleno právě v roce 2010, kdy se politické strany ODS a ČSSD obávaly malého volebního zisku. Tak se sice skutečně stalo, avšak celý proces byl nakonec přece jen pro tyto politické strany úspěšný. Zajistil jim, i když pouze velmi těsnou, většinu v Zastupitelstvu hl. m. Prahy a umožnil alespoň na nějaký čas volbu primátora z ODS. V roce 2014 jsem i přes protesty mnohých kolegů ustál svůj názor, že takovéto manipulace jsou zlem, a volby nakonec proběhly v jediném volebním obvodu.

⁴⁷⁵ Česká strana sociálně demokratická

⁴⁷⁶ Touto výjimkou byl v ČSSD zastupitel a pozdější senátor Mgr. Jiří Dientsbier.

spočívající v obměně všech tří rozhodovacích (a tedy plánovacích) úrovní – regionální, městské i lokální.

Provádění jakékoliv reformy ve veřejné správě je záležitostí zejména politického kapitálu, od kterého se za každé provedené opatření odečítá jeho určitá politická cena. Tento princip vychází z hluboké podstaty každého rozhodnutí (je jedno, zda města či člověka). Nový řád, který v důsledku rozhodnutí vzniká, vždy následuje až po určitém období chaosu. Musí proto existovat dostatečná zásoba schopností reformu provádět. Jedná se tedy o kombinaci velikosti aktuální politické moci, osobnostní síly a zejména odhodlání odpovědných decision-makerů. Jinými slovy, i zde platí okřídlené rčení, že nic není zadarmo.

Ke každému rozhodnutí ve veřejné správě, v tomto případě pak v městské samosprávě, je proto vždy vhodné přiřazovat politickou cenu takového rozhodnutí. To, co se totiž z pohledu zvenku na fungování města může zdát jako nepatrná změna, či dokonce i změna jednoznačně k lepšímu, zpravidla znamená uvnitř politického rozhodování velkou (vyjednávací) vřavu a určité ponížení politického kapitálu těch, kdo rozhodují. Pouze výjimečná období absolutních a nezpochybnitelných celospolečenských krizí blízkých primárním, tedy existenčním cílům bývají chvílemi, kdy provádění reforem politický kapitál nesnižuje⁴⁷³. Na úrovni států jsou takovými krizemi války či hladomory, na úrovni města mohou být takovými krizemi například epidemie, požáry či v mírnější podobě například extrémně špatné ovzduší aj.

Reforma politiky rozvoje území v hl. m. Praze stála v tomto ohledu na politickém kapitálu vzešlém z voleb. A ta zase následně určovala maximální možnou cenu jednotlivých opatření. V komunálních volbách do Zastupitelstva hlavního města Prahy v roce 2010 byly po korupčních skandálech a zveřejněných odposleších 8 let úřadujícího primátora zvoleny díky rozdělení Prahy na sedm volebních obvodů⁴⁷⁴ pouze 4 politické subjekty. Vítěz voleb, naše kandidátka politické strany TOP09 s lídrem doc. Ing. Zdeňkem Tůmou, CSc., bývalým guvernérem České národní banky, byla však z podílu na rozhodování o dalším vývoji města vyřazována politickými stranami ODS a ČSSD⁴⁷⁵, které k sobě z dřívější doby měly zejména personálně blíže. V předcházející části jsme se již zabývali příčinami takového zdánlivě nelogického vývoje: Politicky vzdálenější subjekty spolu nesoupeří o stejného voliče a v případě, že se navíc aktéři těchto stran znají a nenajde se mezi nimi nějaký extrémně zásadový člověk upřednostňující politické ideje nad mocí – což se v roce 2010 až na jedinou výjimku nestalo⁴⁷⁶ – je jejich dohoda na další spolupráci relativně snadná.

⁴⁷⁰ Odhad celkového vnitřního dluhu na komunikacích v roce 2013, který mi byl sdělen ředitelem příspěvkové organizace Technická správa komunikací, a to včetně mostů, byl 20 mld. Kč. Do roku 2018 se i přes velké navýšení rozpočtu Prahy v důsledku konjunktury České republiky v podstatě nijak nezmenšil (Němec 2018).

⁴⁷¹ Tunelový komplex Blanka (plánovaných 31 mld. a skutečných 37 mld. Kč), Metro A (22 mld. Kč s hrozícím odebráním dotace EU ve výši čtvrtiny nákladů), 250 nových tramvají typu 15T pro dopravní podnik (19 mld.).

⁴⁷² Daňové příjmy hlavního města Prahy vzrostly podle dat Odboru rozpočtu Magistrátu hlavního města Prahy v průběhu 5 let ze 41 mld. v roce 2013 na 51 mld. v roce 2018 (Magistrát hl. m. Prahy 2019).

Aby byla reforma vůbec myslitelná, bylo proto třeba provést obměnu tehdejší koalice na pražské radnici. Tato změna se však stala uskutečnitelnou až poté, co se Zdeněk Tůma vzdal svého jistě logického práva na výkon funkce primátora a „spokojil“ se v nové koalici s pozicí předsedy finančního výboru⁴⁷⁷. Druhý z politických klubů (ODS), aby si zachoval post primátora, se navíc při změně koalice rozštěpil na dvě spolu nesmiřitelně bojující frakce⁴⁷⁸, později dokonce i dva zastupitelské kluby. Změnu koalice jsem domlouval s tehdejším náměstkem pražského primátora a bývalým starostou Prahy 8 Josefem Nuskem (ODS). Příprava změny koalice si vyžádala tenkrát více než stovku schůzek a osobních jednání. Celý proces obnášel obrovské množství úsilí a času.

Je vhodné v této souvislosti zmínit také další snížení politického kapitálu v důsledku popisované reformy. Z hlediska nikoliv rozvoje města, nýbrž z hlediska politického existují v každém výkonném samosprávném orgánu silové resorty a ty ostatní. V Praze k takovýmto silovým resortům patří zejména doprava, rozpočet a majetek, a to včetně majetkových účastí města ve vlastních akciových společnostech. Gesce územního a strategického rozvoje – ačkoliv je tato pro další směřování (jakéhokoliv) města naprosto zásadní – disponuje v Praze všeho všudy financemi (a tedy reálnou politickou mocí) ve výši rozpočtu jedné příspěvkové organizace⁴⁷⁹.

Gesce územního rozvoje vs. dopravy je z hlediska politického něco jako souboj Davida s Goliášem. Náměstek pro dopravu a Dopravní podnik hl. m. Prahy „obhospodařuje“ více než třetinu pražského rozpočtu (v roce 2012 to bylo přes 20 mld. Kč⁴⁸⁰), zatímco územní rozvoj tehdy hospodařil a dodnes stále hospodaří s dvěma či třemi sty miliony korun, z nichž většinu tvoří personální náklady. Náměstek pro oblast majetku a majetkových účastí má zase na starosti obrovské množství nemovitostí, pronájmy, ale také řeší dozorčí rady a představenstva většiny mamutích městských akciových společností se spoustou dcer a vnuček. Musíte být proto extrémně odevzdaní budoucímu rozvoji města, když za něj „vyměníte“ zmíněnou politickou moc. A musíte být přitom připraveni na to, že Vám toto obzvláště Vaši kolegové ve Vaší politické straně později spočítají.

Bez politické moci a politického kapitálu nelze prosadit žádné opatření či změnu a v dlouhodobém pohledu vůbec provádět aktivně politickou činnost, a proto bylo již na počátku roku 2012 zřejmé, že na reformu politiky rozvoje území v Praze není příliš času. K tomu do voleb zbývaly méně než 3 roky a samotná koalice nevznikla jako důsledek vůle voličů projevené ve volbách, nýbrž určitým způsobem svrchu, aktivitou

⁴⁷⁷ Pro provedení reformy potřebuje klíčový decision-maker patřičné odhodlání. To je mnohdy dvousečné, protože stejně dobře může působit i osobní zainteresanost. A nelze se proto až tak příliš divit množství politiků – korupčníků. Ty je však třeba neustále potírat.

⁴⁷⁸ Jednalo se o relativně široký tým lidí, jejichž managementu se ujal Ing. arch. Vít Máslo, mj. zakladatel a spoluvlastník společnosti CMC Architects, jedné z největších architektonických kanceláří působících v České republice.

⁴⁸³ A ještě paradoxnější je, že pojem „superúředník“ se používal právě touto politickou stranou v letech 2006–2010 na pražské radnici pro 3 tehdejší primátorem vybrané a tak trochu mimo struktury magistrátu stojící vysoce postavené úředníky.

některých politických představitelů, což dalšímu vývoji na stabilitě příliš nenahrává. Bylo proto zřejmé, že pro provedení reformy bude potřeba enormního úsilí⁴⁸¹.

Z prvotního počtu mými poradci navrhovaných více než 2 desítek změn⁴⁸² jsem nakonec vybral 10 základních, alespoň dosti pravděpodobně realizovatelných opatření. Později se jedno rozdělilo na dvě, a tedy v konečném součtu se jednalo o 11 na sobě více či méně závislých projektů (TAB. 12). Všechny spadaly do kompetencí Prahy a skutečně jakýkoliv pokus nad rámec těchto kompetencí, za všechny lze uvést například vyjednávání s Ministerstvem pro místní rozvoj o zbytečnosti samostatných Zásad územního rozvoje kraje, nebyl nakonec úspěšný. Na takováto jednání nebylo zkrátka dost času a chyběl mi, postupně stále více, tolik potřebný politický kapitál. Na parlamentní a vládní úrovni byly problémy a potřeby Prahy vždy spíše přehlíženy, což má však částečně objektivní příčinu – Praha je díky své hustotě zalidnění zpravidla první z měst, které s potřebou nějaké změny přichází.

Jednotlivým opatřením reformy se budeme v další kapitole z hlediska jejich obsahu věnovat podrobněji, nyní se však zaměříme opět na politickou cenu těchto opatření. Dříve v textu jsme již zmínili potřebu obměny koalice pro zahájení reformy. A dále také výměnu silových resortů za možnost provedení reformy. Obdobné důsledky se ovšem týkaly v podstatě všech opatření.

Nový územní plán, zvaný pro odlišení Metropolitní plán Prahy, byl prosazen až napodruhé při jednání Zastupitelstva hlavního města Prahy, a to až pod vážnou hrozbou rozpadu teprve před 3 měsíci ustavené nové koalice.

Reorganizace magistrátu s cílem urychlit povolovací řízení a nastavit systém rozhodování o rozvoji území tak, aby v případě vzájemně konfliktních stanovisek u orgánů státní správy byl úřad schopen tyto sám vyřešit, již stávající koalici neprošla. Paradoxně staré – to korupci zatížené – křídlo ODS pod argumentem tvorby „superúředníka“⁴⁸³ reorganizaci bránilo natolik, že koalice byla na tomto bodu nakonec ukončena. Primátor se z pro mne nepochopitelného důvodu postavil na protireformní stranu. Usnesení o reorganizaci magistrátu se tak stalo dlouho očekávanou rozbuškou vzájemně si po stejných voličích jdoucích stran. Primátora jsem v Zastupitelstvu hlavního města Prahy navrhnul odvolat a podruhé ve volebním období jsem vytvářel novou dohodu (tentokrát s ČSSD) pro další fungování Zastupitelstva hlavního města Prahy a z mého pohledu pro dokončení co největší části reformy.

Po té, co jsem se díky náhlým, nečekaným, avšak dobře zvládnutým povodním poněkud nepředpokládaně stal

Institut plánování a rozvoje	Reorganizace Útvaru rozvoje města v dynamickou a moderní organizaci, mozkový trust města analyzující stav Prahy v každém okamžiku a syntetizující ze získaných dat závěry jako podklady pro rozhodování Rady města. Nikoliv řídicí orgán, avšak koncepční a výzkumné pracoviště provádějící v Praze „městovědu/citylogy“.
Strategický plán	Nová aktualizace minulé verze zaměřené na prosazení olympiády v Praze.
Územní plán	Nahrazení současného, příliš zatíženého korupcí (v důsledku obtížnosti rozhodování o možné zástavbě) jednodušším z hlediska povolování výstavby. Cílený na zalidňování města, nikoli na jeho extenzivní rozvoj do krajiny. Součástí opatření bylo i zpracování odborného výzkumu (realizovaný FA ČVUT) toho, jak v podmínkách dnešní doby a legislativy územní plán vlastně správně zadávat. A také bylo součástí opatření zajištění přechodného období mezi starým platným územním plánem a nově tvořeným plánem Metropolitním, a to zejména v přístupu ke schvalování změn územního plánu pomocí odborné komise architektů a urbanistů, posuzující každou změnu s ohledem na stávající i budoucí stav území.
Stavební předpisy	Nová verze podzákonného legislativního dokumentu (Nařízení hlavního města Prahy) umožňujícího stavbu města a městské ulice.
Manuál veřejných prostranství	Vytvoření zcela nového předpisu pro řešení veřejných prostranství. Později se z tohoto opatření pro svou složitost vyčlenila navíc Koncepce rozvoje pražských břehů jako jedenácté opatření reformy.
Zásady územního rozvoje	Nová aktualizace stávajících, soudem částečně zrušených zásad, která by umožnila znovu vedení okruhů, rozvoj letiště a mj. zároveň logičtěji pro současné město pozměnila např. vedení ÚSES. Součástí bylo i jednání (neúspěšné) o zrušení tohoto pro Prahu duplicitního dokumentu na MMR ČR.
Reorganizace magistrátu	Vytvoření sekce rozhodování o území, ve které by byly zahrnuty všechny příslušné odbory magistrátu, které by obzvláště v případě konfliktních vlastních stanovisek měly nad sebou vedoucího sekce, manažera schopného najít řešení výhodná pro všechny.
Ozvučná deska	Poradenský orgán Rady hlavního města Prahy, kterému by jednotliví radní prezentovali své záměry a z následující diskuze si tito odnášeli cenné poznatky a zpětnou vazbu pro své další konání.
Projekt Praha pro lidi	Komunikační platforma pro obyvatele města v případech, kdy určitá změna územního plánu vyvolávala kontroverze a bylo třeba pro další postup přímo na daném místě zjistit postoj veřejnosti.
Informační středisko	Nástroj komunikace mezi městem, obyvateli, investory a občanskými sdruženími (pozdější CAMP).

TAB. 12 – Opatření prováděná v rámci reformy, zdroj: zpracováno autorem

⁴⁸⁴ Domluva ve vedení našeho zastupitelského klubu byla na panu Ing. Novotném, radním a později náměstkovi primátora odpovědném za kulturu, výstavnictví a cestovní ruch.

⁴⁸⁵ Transparentnost správy, vnější vztahy či informační technologie v tomto ohledu v podstatě nejsou gesce.

⁴⁸⁶ Na odstranění paragrafového znění omezujícího velkoplošnou reklamu se podílely všechny strany v tehdejší koalici (Strana Zelených, ANO, ČSSD).

primátorem⁴⁸⁴, jsem si proto v zájmu pokračování reformy téměř neobměnil gesci – pouze přibral problematiku bezpečnosti. Nedošlo proto ani tímto krokem uvnitř mé politické strany a zastupitelského klubu k navýšení politického kapitálu, spíše naopak. Primátor musí mít silový resort – nejlépe přímo finance, aby mohl ostatní členy rady alespoň trochu v našem příliš moc omezujícím politickém a volebním systému ovládat. Moc měnit věci mi tedy povyrosla pouze mírně, a to i přes to, že agenda spojená s funkcí primátora je časově zhruba trojnásobná oproti náměstkovské. Odpovědnost ještě mnohem větší.

Ještě větší chybu v tomto ohledu však udělali primátoři po mně následující – ti si nevzali v podstatě žádné gesce⁴⁸⁵, a to díky naprostému pomýlení v tom smyslu, že budou práci ostatních členů rady koordinovat a řídit. Primátor velkého města v Česku nic opravdu neřídí. Rada je kolektivní orgán, ve kterém se hlasuje a kde má i on jeden hlas. Nemá-li tento gesci, nemá nic.

A je možné v popisu politické ceny jednotlivých opatření dále pokračovat. Například projekt Praha pro lidi, resp. jedno ze setkání s občany na Vidouli, kde byl diskutován starý, od minulé politické reprezentace převzatý a nikterak kvalitní záměr rozvoje území, z jehož závěrů vyplynula potřeba dotčené území rozdělit na 2 části – jedno nedotknutelné pro výstavbu a druhé relativně možné při splnění určitých podmínek – bylo politicky zneužito konkurenčními politickými reprezentacemi ve volbách v roce 2014.

Transformace URM na IPR a s tím spojené kroky, a dále do konce roku 2014 nedokončená práce na tvorbě nové aktualizace strategického plánu, vedly k odvolání reformu provádějícího ředitele IPR ihned po volbách v roce 2014 nově nastupující politickou reprezentací.

Nové stavební předpisy byly schváleny v červnu roku 2014. Tyto na 120 stránkách a v téměř jednom stu paragrafů řešily pravidla a nutné úkony pro výstavbu v Praze. Jeden paragraf na jedné stránce se v nich týkal i velkoplošné reklamy v zastavěném území, kde po diskuzi s městskými částmi (19 z 22 velkých MČ takto souhlasilo) byla tato reklama v zastavitelném území zakázána. Díky účinnému lobbingu skupiny billboardových společností byla však později platnost těchto předpisů Ministerstvem pro místní rozvoj ČR pozastavena a později z nich byl v rámci aktualizace v roce 2016 tento paragraf odstraněn⁴⁸⁶. Celá tato anabáze nejspíše přispěla (billboardové společnosti využily svých prostředků, reklamních poutačů a propojení se soukromými celonárodními televizemi k bezprecedentně rozsáhlé antikampani) k prohře kandidátky, na které jsem byl lídrem ve volbách v roce 2014. Což následně usnadnilo mé

dlouho předpokládané vyloučení a následný odchod některých dalších mých kolegů z TOP09.

Politickou cenu odečítající se od politického kapitálu mají i zdánlivě neškodná politická opatření. Například poradní orgány. Znalost žádného jediného člověka nemůže být dostatečující pro postihnutí komplexity města o velikosti 1 mil. obyvatel. Pro řešení tak složitých problémů – jakým je například právě budoucí rozvoj města – a pro udělení si odpovídajícího úsudku o stavu města musí klíčový decision-maker provést stovky či spíše tisíce schůzek, a to jak s kolegy politiky, tak zejména s úředníky. Tedy jak s řediteli magistrátních odborů, tak také s nižšími patry úřednické hierarchie, městskými experty na rozvoj města, ovšem třeba i s běžnými lidmi, zástupci občanských sdružení a mnoha dalšími. Mohu z vlastní zkušenosti potvrdit, že až teprve rozhovory s úředníky na mnohdy těch nejnižších patrech administrativní hierarchie mi mnohdy otevřely oči a nasměrovaly mne na správné řešení daného problému. Praktikoval jsem to pak i při zahraničních návštěvách – půlhodinová (zdvořilostní) schůzka s politiky a pak honem na „jejich“ úřad za úředníky, do městských firem a příspěvkových organizací. Sebelepší vzdělání a profesní expertiza ke zvládnutí i jen malého množství problémů města nestačí, potřebujete v jeho vedení poradní sbor – nejlépe víceúrovňový, tedy blízký/malý/každodenní a velký/občasný/expertně široce rozkročený⁴⁸⁷.

Politická cena takovýchto poradních orgánů spočívá v tom, že tyto jsou zpravidla složeny z expertů, kterých je v milionovém městě naštěstí dost. Bohužel ne vždy, resp. velmi zřídka, jsou tito experti členové stejné politické strany a velmi výjimečně, resp. téměř nikdy, jsou tito členy stejného zastupitelského klubu, který Vás v českém politickém systému drží na postu náměstka či primátora města. Je proto podle mého názoru opravdu nutné začít se v Česku zabývat tím, zda by přece jen neměli být starostové a primátoři voleni přímo a být tak po volební období o něco méně odvolatelní než dnes, kdy si musí nakonec podporu v řadách svých kolegů-zastupitelů různými způsoby – rozhodně ne založenými na bázi odborné a kvalitní práce – „vykupovat“.

Popis politické ceny jednotlivých výše zmíněných opatření by konečně nebyl kompletní bez pohledu nejdůležitějšího, tedy celostního. Naše osobní angažovanost, která mne a mé kolegy na konci roku 2011 přivedla do Rady hlavního města Prahy, a náš boj proti tehdy extrémnímu provázání byznysu a politiky⁴⁸⁸ vedla ve zcela jiném (než tomto územně plánovacím) příběhu k později široce medializované a za velmi skandální považované soudní kauze ve věci předražené „karty

⁴⁸⁹ Mj. i těch, kteří problematiku na magistrátu již řešili – ještě v době, kdy jsme na radnici s kolegy neseděli.

⁴⁹⁰ Kterými, abych pravdu řekl, jsem v žádném jiném státě neslyšel, že by se někdo vážněji zabýval. Je to tedy specifikum České republiky?

Pražana“ – Opencard. Více než 3 měsíce jsme řešili nečinnost a korupci politických reprezentací předešlých, řídili se při hlasování stanovisky právníků⁴⁸⁹, také obvyklým stanoviskem magistrátního odboru legislativy a odborných komisí, a přesto jsme za jedno hlasování – celý projekt navíc zlevňující a hlavně nutné (Opencard v době mého náměstkování v roce 2012 nebyla v důsledku nečinnosti předchozí reprezentace smluvně zajištěna) – v Radě hlavního města Prahy již více než 7 let popotahování policií a soudy. A za celý předražený projekt odpovědní členové minulých Rad hlavního města Prahy k soudu chodí jako svědci.

I tuto politickou cenu je třeba počítat jako protiváhu k provedené reformě politiky rozvoje území, i když spolu tyto věci souvisí pouze skrze osobní rovinu zúčastněných radních a náměstků. Jsou proto podle mého názoru zcela na místě otázky⁴⁹⁰ související s tím, zda by celý systém politické odpovědnosti neměl být postaven jinak. Pokládám zde proto otázky: „Proč je hlasování poslanců a senátorů v Parlamentu České republiky (obzvláště těch v opozici) chráněno indemnitou i imunitou a mnohdy mnohem náročnější pozice výkonných starostů minimálně několika největších měst v Česku a s nimi i celých městských rad nikoli? A tedy: „Kdo by tedy v Česku měl dělat komunální politiku? A proč vlastně?“

⁴⁸⁷ Tím velkým a občasným poradním orgánem byla Ozvučná deska. Byla založena s cílem nastavit do budoucna dlouhodobou spolupráci občanského, odborného a akademického sektoru s politickou reprezentací. Jinými slovy, šlo o to „učit“ nás politiky i úředníky a znovu obnovit po minulé politické reprezentaci vzájemnou důvěru mezi aktéry rozvoje, a také – v neposlední řadě – zajistit co nejlepši kontinuitu správy města do budoucna.

⁴⁸⁸ v tomto případě vedený zejména bývalou disidentkou a signatářkou Charty 77, Ing. Evou Vorlíčkovou

7. listopadu 2013 byl Útvar rozvoje hlavního města Prahy transformován změnou zřizovací listiny na Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy – nové městské koncepční a plánovací pracoviště.

31. května 2013 byly zahájeny práce na aktualizaci Strategického plánu hl. m. Prahy nazvaného Praha olympijská.

V létě 2014 byla dokončena analýza stavu města, která ukázala, že Praha má stovky malých problémů, ale žádný velký. Pro odpovědné politiky to byla špatná zpráva, pro laxní samosprávu naopak skvělá.

V roce 2016 byla Aktualizace strategického plánu hl. m. Prahy dokončena a schválena, aniž jakkoliv reflektovala v té době již rozběhnutou krizi na trhu s bydlením.

7. června 2012 bylo schváleno zadání Metropolitního plánu Prahy. Měl být vyhotoven v roce 2015 a schválen v roce 2018.

Metropolitní plán nově navrhuje, co v území být může, namísto diktátu, co v území být musí. Stanovuje nově priority rozvoje území, výškovou regulaci, charakter zástavby, možnou zátěž území i například vhodný rozsah území pro rekreaci.

V roce 2012 byla zahájena tvorba nových Pražských stavebních předpisů. Dokončeny a schváleny byly v červnu roku 2014.

V létě roku 2013 byla provedena reorganizace magistrátu a vytvořeno místo zástupce ředitele pro rozhodování v území, který měl dohlédnout na zrychlení a zkvalitnění povolování výstavby v území.

Za období 2012-2014 bylo do správy města v rámci „expertní participace“ vtaženo více než 2 000 osobností veřejného i akademického života.

V roce 2013 byly zahájeny práce na informačním středisku hlavního města Prahy: CAMP byl otevřen v roce 2016.

23. Obsahová náplň reformy v letech 2012–2014

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy

Jádrem celé reformy byla transformace ústřední plánovací a expertní příspěvkové organizace, jejíž role měla přesah i mimo reformu samotnou. Plánovací a koncepční instituce či odbory úřadu ve městech jsou zárukou určité kontinuity rozvoje města navzdory volebním obdobím a politickým turbulentcím. Protože každá reforma může uspět pouze při zajištění odpovídajících personálních kapacit – expertů, manažerů a odborníků – jejichž činnost je nezávislá na politických cyklech, je existence takovéto instituce nutnou podmínkou toho, aby se město do budoucna rozvíjelo koncepčně a dlouhodobě podle nastaveného kurzu.

V historii hlavního města Prahy měla vždy, od vzniku české státnosti ve 20. letech 20. století, své místo nějaká odborná plánovací organizace či alespoň komise. V průběhu let se však proměňovaly jak její název i struktura, tak mnohdy i její převažující činnost. Ve 20. letech 20. století to byla Státní regulační komise pro Prahu a okolí. V době 2. světové války řídila rozvoj Prahy tzv. Plannungskommission, po válce nazývaná již česky – Plánovací komise. V roce 1951 byla komise rozpuštěna a současně vznikla Kancelář pro územní plán hlavního města Prahy. V roce 1961 byl Národním výborem hl. m. Prahy založen Útvar hlavního architekta. Ten byl jmenován radou Národního výboru hl. m. Prahy. Po roce 1989 byl Útvar hlavního architekta spojován se socialistickým systémem, což vedlo k jeho zrušení, a spolu s ostatními změnami v oblasti veřejné správy byl Útvar hlavního architekta k 1. 7. 1994 v podstatě rozdělen do dvou organizací. Vznikly tak Útvar rozvoje hl. m. Prahy (zkr. ÚRM) jako organizace zodpovědná za zpracování územního plánu a Odbor územního rozhodování Magistrátu hl. m. Prahy – zajišťující územní rozhodování v přenesené působnosti státní správy. Následně v roce 2001 byl Útvar rozvoje zařazen do struktury města jako samostatná sekce Magistrátu hl. m. Prahy – Útvar rozvoje města se ovšem později, v březnu roku 2005, opět stal městskou příspěvkovou organizací. V roce 2012 měl Útvar rozvoje města roční rozpočet ve výši 220 mil.

KČ a 180 stálých zaměstnanců. Jeho úkolem byla, kromě starosti o územní plán, jeho změny a úpravy, také agenda plánu strategického, správa a rozvoj digitálních map Prahy a geografických informačních systémů⁴⁹¹. A také dlouhodobé dopravní plánování⁴⁹². Jeho pověst po první dekádě nového století byla do značné míry pošramocena politikou parciálních zájmů tehdejší politické reprezentace.

V rámci zahajované reformy schválilo Zastupitelstvo hl. m. Prahy dne 7. 11. 2013 transformaci Útvaru rozvoje hl. m. Prahy na Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy (zkr. IPR). Změny ve statutu Útvaru rozvoje hl. m. Prahy měly umožnit, aby příspěvková organizace – Institut plánování a rozvoje – lépe zajišťovala kvalifikovaný rozvoj Prahy včetně funkcí, které město může svým obyvatelům i návštěvníkům nabídnout. Něčeho takového lze dosáhnout vždy pouze zvýšením požadavků na odbornost zaměstnanců, kteří městu dopomohou ke kvalitnějšímu plánování a rozvoji města. Mezi hlavní činnosti IPR byl proto zařazen výzkum, a dále vzdělávání a využívání dat, informací a znalostí jako jeho součást. Plus otevřená komunikace a spolupráce s veřejností a dalšími subjekty, které se na rozvoji města podílí.

Podstatou transformace URM na IPR bylo kromě nové personální politiky provést také změnu jeho vnitřní struktury, a to tak, aby témata týkající se rozvoje města byla v hierarchické struktuře organizace maximálně upřednostněna. Byly proto vytvořeny tři základní sekce instituce – sekce detailu, plánu a strategie města, jejichž vedoucí se tak stali po řediteli institutu a jeho zástupci nejvyššími představiteli nové městské plánovací a analytické instituce. Těmito základními kroky bylo následně umožněno novým ředitelům odborných sekcí disponujících rozsáhlými pravomocemi zahájit a koordinovat práce na koncepčních dokumentech, které město potřebovalo.

Protože nebylo možné v Česku najít a hlavně ustanovit jedinou osobu s kompetencí hlavního pražského městského architekta a současně ředitele (nikterak dobře placené) příspěvkové městské organizace, bylo nakonec přistoupeno k modelu poradního odborného orgánu ředitele Institutu, který zůstal manažerskou, a tedy výkonnou funkcí. Vznikla tak tzv. gremiální rada, jejímž předsedou se v roce 2014 stal významný český architekt a vysokoškolský profesor Martin Rajniš.

Strategický plán

Strategický plán hlavního města Prahy byl poprvé vypracován v roce 2000 a následně aktualizován v roce 2008⁴⁹³. Tato jeho verze nesla podtitul Praha olympijská. Tehdejší politická

⁴⁹¹ Podrobněji o historii odborných plánovacích a rozvojových orgánů hl. m. Prahy pojednává práce Bendová (2018).

⁴⁹² Avšak nikoliv střednědobé a krátkodobé – to příslušelo samostatné příspěvkové organizaci Ústavu dopravního inženýrství, později včleněné do příspěvkové organizace Technické správy komunikací.

⁴⁹³ Schválen Zastupitelstvem hl. m. Prahy byl dne 11. 12. 2008 jako usnesení č. 22/42.

reprezentace si vytkla za cíl uspořádat v Praze v roce 2016 olympijské hry a počítala s tím, že to bude dostatečný volební trhák, což nakonec podle výsledků voleb v roce 2010 zřejmě nebyl. Tento účel však zcela zakryl vše ostatní v dokumentu, jehož součástí nebyla ani implementační část, ani nebyl tento rozpracován do dílčích projektů, opatření a akčních plánů. Stejně tak v něm nebyly stanoveny žádné ukazatele hodnocení úspěšnosti.

Rada hl. m. Prahy proto svým usnesením č. 903 ze dne 31. 5. 2013 rozhodla o aktualizaci této první aktualizace⁴⁹⁴ Strategického plánu z roku 2008. Pověření k zahájení prací dostal nový ředitel Institutu plánování a rozvoje – Tomáš Ctibor. Bylo potřeba mj. také vydefinovat základní směry a priority rozvoje, které by byly součástí zadání tvorby nového územního – Metropolitního – plánu. Hlavním cílem odstartovaného procesu však bylo vytvořit takový Strategický plán, který definuje a následně naplní hlavní rozvojové cíle pro Prahu do roku 2030.

Ačkoliv nebyl přesně stanoven termín dokončení aktualizace strategického plánu, neboť se předpokládala jeho paralelní kontinuální tvorba s Metropolitním plánem, přece jen se práce na jeho úvodní části – analýze – z důvodu personálního proti předpokladům zdržely a do konce volebního období byla zpracována pouze výchozí část dokumentu – velmi však ceněná a do té doby neprovedená komplexní analýza stavu Prahy. Její zpracování bylo rozděleno do šesti tematických oblastí: otevřené a soudržné město a potenciál aktivních a vzdělaných obyvatel (lidé/koheze), živé město (kreativita), prosperující město (ekonomika), fyzicky prostupné, dostupné a propojené město (pohyb/mobilita), funkční a esteticky kvalitní prostředí ve městě (vč. životního prostředí a ekologie) a transparentně a chytře spravované město (systém). Pro zpracování a koordinaci prací v každé z těchto tematických oblastí byla pověřena jedna osoba – uznávaný expert – která měla za úkol pomoci vlastními zkušenostmi, ale zejména série kulatých stolů, workshopů a konferenčních setkání, své téma zevrubně analyzovat. Metodu tvorby analýzy lze tedy radit spíše k expertnímu typu strategického plánování, nikoliv komunitnímu. Celkově bylo do procesu tvorby analýzy různým způsobem zainteresováno cca 1.500 expertů ze všech možných expertních oblastí, počínaje ekonomy, geografy, urbanisty přes sociology, demografy, historiky, filozofy až k zástupcům profesních sdružení, neziskových organizací a jednatelům významných firem či státních organizací⁴⁹⁵. Základním požadavkem na analýzu nebyla její syntéza metodou SWOT, která se pro komplexní hodnocení stavu velkého města příliš nehodí, nýbrž problémově orientovaný dokument, ve kterém je každý

⁴⁹⁴ Ačkoliv toto řetězení aktualizací vyvolává určité pochyby o správně nastaveném systému, je tento postup z hlediska zvyklostí v pořádku.

⁴⁹⁵ Podrobný popis celého procesu je součástí hotového dokumentu, přístupného mj. i v on-line podobě na stránkách IPR Praha.

významný problém či trend dokumentován včetně návrhů na případná opatření na jediném listu papíru A4.

Výsledný dokument mi byl jako primátorovi s odpovědností za strategický rozvoj předán v červenci roku 2014, tedy dva měsíce před koncem volebního období. Hlavní teze zpracovaného materiálu by se dala shrnout slovy: „*Praha má velké množství malých problémů, avšak žádný velký.*“

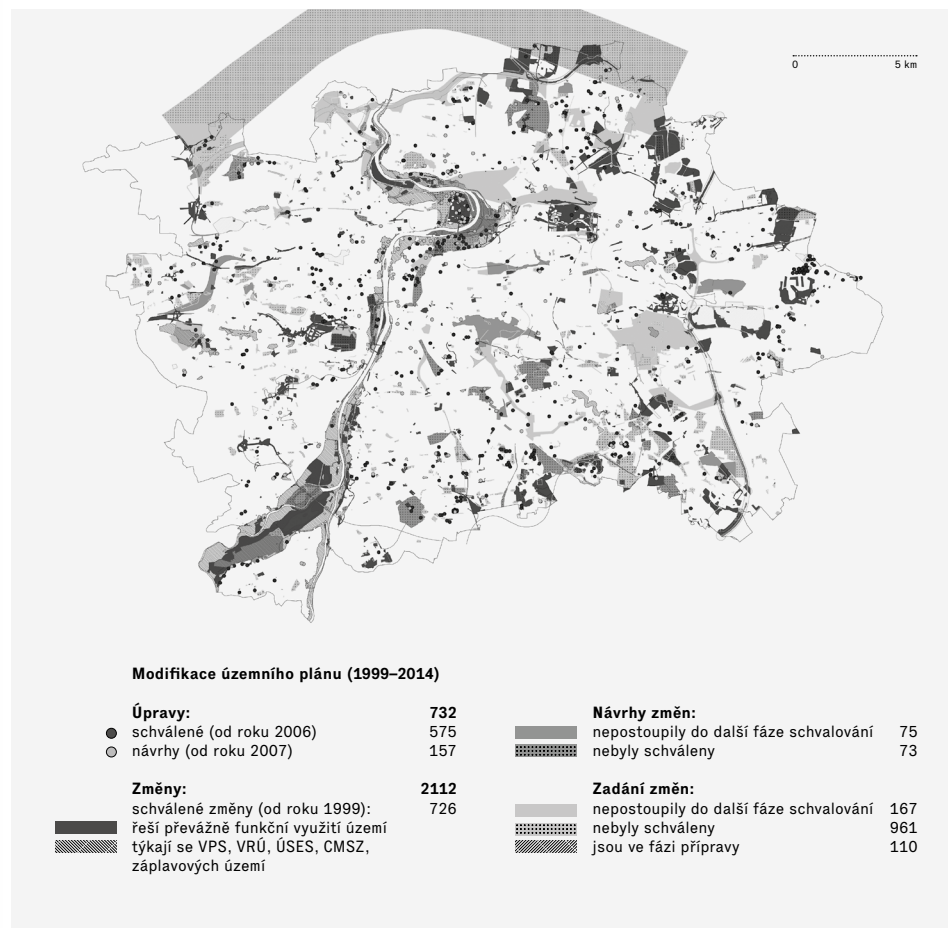
Žádný z těchto nevelkých problémů v roce 2014 nehrozil okamžitým prudkým nelineárním vývojem, který by k sobě strhával problémy další. Byly tak například identifikovány jisté negativní vlivy turismu na centrum města. Malá připravenost Prahy na nárůst počtu cizinců. Nedostatky v podpoře kultury. Na několika místech dosažené kapacitní limity veřejné hromadné dopravy a infrastruktury. Dokument také zmiňoval malou, téměř nevýznamnou sociální a urbanistickou deterioraci některých sídlišť (zejména v Praze 11) a mj. také upozorňoval na sice stále dostačující, avšak nikterak vysoké tempo povolování nových staveb.

Tento tehdy pro Prahu jistě pozitivní závěr analýzy jsem tenkrát nenesl lehce. Mohl být totiž dále rozpracován do dvou zcela odlišných směrů. Odpovědná samospráva by se obávala toho, že jeden v budoucnu postupně atrofující problém s sebou strhne všechny ostatní, a pokusila by se neustále monitorovat desítky klíčových ukazatelů. A naopak pro neodpovědnou samosprávu tato zpráva znamenala možnost nedělat nic. Vždyť přece nemáme žádný velký problém. Jinými slovy – extrémně náročná a odpovědná práce vs. žádná akce. Dnes už bohužel víme, že byla po roce 2015 zvolena cesta druhá. A že dnes už bohužel platí, že „*Praha má jeden velký problém*“, totiž že rodiny s dětmi a střední třída v ní nebudou bydlet.

Nový územní „Metropolitní“ plán

Platný (stále i v r. 2019) Územní plán sídelního útvaru hlavního města Prahy byl schválen Zastupitelstvem hlavního města Prahy v roce 1999 s platností od 1. 1. 2000. Tento územní plán lze ze zákona měnit pomocí změn či úprav⁴⁹⁶. Do roku 2014 bylo takto pořizovateli, tedy Odboru územního plánu Magistrátu hlavního města Prahy, předáno téměř 800 návrhů úprav a více než 2.700 změn (OBR. 46). To reálně znamená téměř jeden návrh na určitý typ změny každý druhý den. Za 14 let platnosti územního plánu bylo nakonec schváleno více než 1.200 jeho úprav či změn, což představuje nějakou změnu každý pátý den.

Důvodem tohoto enormního množství změn byla a je samotná podstata platného územního plánu – systém

OBR. 46 – Změny územního plánu hlavního města Prahy do r. 2014, zdroj: Koucký a kol. (2014)

funkčního zónování vymezující „to, co v území být musí“. Takovýchto kategorií je ve výkresové části současného plánu celkem 56. V posledních 25 letech se přitom v Evropě od tohoto typu územních plánů ustupuje. Plány území tohoto měřítka jsou v okolních zemích (Německo, Rakousko) koncepčními dokumenty politické reprezentace a výstavba v území probíhá podle plánů měřítkově detailnějších. Funkční zónování je do jisté míry přežitek systému územního plánování z předlistopadové éry. Jeho smyslem bylo oddělit od sebe tehdy neslučitelné funkce – zejména bydlení a výrobu. V dnešní době, kdy průmysl již do velké míry své externality zkultivoval, což platí zejména v případě velkých měst orientovaných na služby, však je naopak trendem propojování funkcí. V praxi tedy v Praze, pokud se zájem investora neshodují s v plánu zakresleným povinným využitím

⁴⁹⁶ Pouze však do 23. 1. 2012, kdy bylo hl. m. Praha vyzváno Ministerstvem pro místní rozvoj, aby změnu kódu míry využití území nadále považovalo za změnu územního plánu (Institut plánování a rozvoje 2018c).

⁴⁹⁷ Podle očitých svědků, kteří však z obavy o vlastní podnikání nikdy dané věci nezveřejnili, se jednalo o relativně jednoduchý vydírací mechanismus v duchu zásady „dokud nezaplatíš, změna ti nebude schválena“. Takto nastavenými procesy se však postupně vytvářelo něco, co je dnes pojmenováno jako dluh vůči pravdě. Pouze ti nejsilnější, popřípadě na tento systém napojení investoři mohli dále přežívat. Ti nejsolidnější naopak postupně odcházel. Výstavba do systému zapojených investorů běžela dál navzdory postupnému zesložování procesů. Nebylo potřeba se z pohledu městské samosprávy vzpírat novým státním legislativním opatřením.

území – což je ve skutečnosti v podstatě téměř vždy – musí tento zažádat o změnu či dříve úpravu plánu. Z různých důvodů, z nichž u některých nebylo o jejich skutečné korupční příčině nejmenších pochyb⁴⁹⁷, byly v roce 2012, když jsem funkci náměstka přebíral, některé v procesu i 9 a více let. Pouze o něco méně letité byly změny významných rozvojových území, které jsem proto řešil prioritně a doslova je tak skrze Zastupitelstvo hl. m. Prahy v následujících letech „protlačil“. Jednalo se o oblasti v okolí dnešních nádraží – Masarykova a Smíchovského – a také brownfield Bubny-Zátory v Holešovicích.

V Praze se v důsledku mnoha stovek schválených a vzájemně neprovázaných změn územního plánu postupně začala kompozice města rozpadat, a to jak výškově, tak i prostorově. Bylo třeba řešit nejen prostorové regulativy, ale i ty výškové – počítané podle tzv. koeficientu podlažní plochy, což v důsledku vlastně není výšková regulace. Kromě změny funkčního zónování bylo třeba definovat v souladu se strategickým plánem priority rozvoje, diferencovat regulativy území podle jejich nutnosti, definovat opravdovou výškovou regulaci a mnoho dalšího.

V rámci transformujícího se Institutu plánování a rozvoje byla vytvořena kancelář, jejímž ředitelem se stal významný český architekt a vysokoškolský profesor Roman Koucký. Dostal nelehký úkol – přetvořit rigidní a v podstatě ryze regulační stávající (česky specifický) územní plán podle standardů platných v západních městech. Bylo třeba proměnit dokument, který se v duchu české legislativy snaží řešit vše, a vlastně tak bohužel neřeší nic.

Z důvodu snadné orientace byl tento nový zamýšlený plán nazván plánem metropolitním, ačkoliv – a to je důležité – z důvodu zákonných omezení tento neřeší metropolitní oblast Prahy včetně jejího zázemí, nýbrž pouze samotné město uvnitř jeho administrativních hranic. Tato situace týkající se mj. i měřítkově méně detailního dokumentu – Zásad územního rozvoje kraje – vytváří na administrativních hranicích Prahy předěl, který však v reálném světě neexistuje. Tento problém bude muset být v budoucnu řešen v rámci reformy veřejné správy.

S tímto cílem bylo nakonec vypracování plánu zadáno Zastupitelstvem hl. m. Prahy dne 7. 6. 2012⁴⁹⁸. Harmonogram prací byl nastaven tak, aby územní plán schvalovala následující politická reprezentace vzešlá z voleb v roce 2018. Zahájení veřejného projednávání plánu bylo cíleno na rok 2015 a jeho schválení předpokládáno v roce 2018. Mezitím však na úrovni Parlamentu České republiky došlo ke změně některých pasáží

⁴⁹⁸ usnesení č. 2 M/2 Zastupitelstva hl. m. Prahy

⁴⁹⁹ Zákon č. 350/2012 Sb., ze dne 19. září 2012, kterým se měnil zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, nabytí účinnosti dnem 1. ledna 2013.

⁵⁰⁰ Ve velmi konzervativní České republice je bohužel nepříliš dobrou zvyklostí cokoli, co výškově přesahuje určitou naši toleranci, nesprávně nazývat mrakodrapem. Ve skutečnosti se však budovy ve světě tímto pojmem označují až ve chvíli, kdy dosahují 150, dnes pak dokonce 200 metrů. Nejvyšší budovou v České republice je AZ Tower v městské části Brno – střed s výškou antény 116 m (výška budovy 111 m). Pražské výškové stavby jsou o několik metrů nižší. Mluví-li Metropolitní plán o výškových stavbách, uvažuje právě takovéto výšky domů, které již v Praze na několika místech existují. Není vhodné nazývat je mrakodrapy.

stavebního zákona a v důsledku čekání na tuto novelu⁴⁹⁹ byl do konce roku 2014 původní harmonogram prací o půl roku zpožděn.

Součástí zadání byla také má dohoda s profesorem Kouckým a týmem zpracovatelů, že nejprve bude vypracován rozsáhlý textový a grafický materiál popisující podstatu tvořeného metropolitního plánu, metodiku jeho tvorby a smysl v něm stanovených regulací a limitů. Tento bude následně podroben odborné i laické diskuzi, z níž bude vytěženo maximum pro další postup. Tato bezprecedentně rozsáhlá a metodologicky výjimečná publikace – *Metropolitní plán: Koncept odůvodnění* – byla vydána v polovině roku 2014. Je členěna do 18 samostatných tematických sešitů a je stejně jako ostatní dokumenty ke stažení na webových stránkách Institutu plánování a rozvoje.

Do konce roku 2014 se mimo tento dokument podařilo dokončit také klíčové práce na podkladech a základních charakteristikách Metropolitního plánu. Jeho základní tezí je Praha jako moderní a udržitelné město snažící se o vhodnou kombinaci tří základních pilířů udržitelnosti – sociálního, ekonomického a environmentálního – které intenzivně využívá kapacity svého vnitřního prostředí a tvoří kompaktní zástavbu. Jednou ze základních tezí Metropolitního plánu se proto stala potřeba imploze architektury do prostoru města. Samozřejmě ne všechny oblasti jsou na takovouto intenzifikaci připraveny. Například historické jádro města je ceněné právě pro to, jaké je. Podobně je třeba opatrně postupovat v případě sídlišť, neboť ta byla a stále jsou tvořena (částečně úspěšně a částečně neúspěšně) jako místa snažící se o vhodnou kombinaci „městského“ a krajiny. Jinými slovy, hlavním cílem plánu je usnadnění průniku kvalitní výstavby zejména do dnes nevyužívaných ploch v širším zázemí centra Prahy.

V této souvislosti byla také dlouze diskutována identifikace míst vhodných pro výškovou zástavbu⁵⁰⁰. Výšková regulace, běžná v územních plánech západních metropolí, založená na obyčejném omezení výšky budov v metrech či podlažích, je ve stávajícím územním plánu Prahy nahrazena bohužel výšku příliš neomezujícím pravidlem založeným na tzv. indexu zastavěnosti. Ten vztahuje podlažní plochu celé stavby vůči území. Jinými slovy, na velkém pozemku je možné postavit úzké a vysoké budovy, aniž by to odporovalo současným, jinak velmi přísným regulativům v území. Proto je třeba také tuto praxi změnit. Největší možný budoucí potenciál rozvoje města, a to místy včetně výškových staveb, byl nakonec identifikován zejména v oblasti pravobřežního vnitroměstského oblouku (OBR. 47).

OBR. 47 – Oblast budoucího intenzivního rozvoje Prahy, zdroj: Koucký a kol. (2014)

Aktualizace Zásad územního rozvoje hlavního města Prahy

Územně plánovací dokumentace má v Česku tři základní úrovně⁵⁰¹ – celostátní Politiku územního rozvoje, Zásady územního rozvoje jednotlivých krajů (těch je 14) a územní plány měst. Zásady územního rozvoje kraje stanovují obecná pravidla rozvoje daného území a rovněž stanovují rozvojové záměry nadmístního významu. Hlavní úlohou zásad územního rozvoje všech krajů je, aby na sebe jednotlivé územní plány obcí navazovaly a vzájemně si neodporovaly. Zákon stanovuje, že jejich pravidelná aktualizace musí proběhnout minimálně každé 4 roky.

V případě Prahy, která je zároveň obcí, statutárním městem i krajem, však toto nedává příliš smysl, neboť jak Zásady územního rozvoje kraje, tak i Územní plán sídelního útvaru hlavního města Prahy svou působností pokrývají stejné území. Oba jsou pro rozhodování v území závazné. Územní plán je podrobnější než Zásady územního rozvoje kraje. Jejich měřítka jsou 1 : 10.000, resp. 1 : 50.000. Při každé velké změně územního plánu je třeba vždy současně provést změnu krajských Zásad územního rozvoje a naopak. A při schvalování každého z těchto

⁵⁰¹ podle zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu v jeho dalším znění

⁵⁰² usnesení č. 35/29 Zastupitelstva hlavního města Prahy

⁵⁰³ Jednalo se o úseky okruhu: dálnice D1 – Běchovice a Březiněves – Horní Počernice.

⁵⁰⁴ Usnesením č. 41/1 ze dne 11. 9. 2014 byla takto schválena Aktualizace Zásad územního rozvoje hl. m. Prahy č. 1. Jako opatření obecné povahy č. 43/2014 vstoupil tento dokument v platnost s účinností od 1. 10. 2014.

⁵⁰⁵ podle § 169 odst. 1 stavebního zákona

⁵⁰⁶ Jsou to vyhláška č. 501/2006 Sb. o obecných požadavcích na využívání území, dále vyhláška č. 268/2006 Sb. o technických požadavcích, a konečně vyhláška č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb.

⁵⁰⁷ Toto nařízení pojmenované „Obecné technické požadavky na výstavbu“ pro území hlavního města stanovovala v roce 2011 vyhláška č. 26/1999 Sb. hl. m. Prahy, o obecných technických požadavcích na výstavbu (OTPP) v hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, vydaná v přenesené působnosti Radou Zastupitelstva hlavního města Prahy dne 19. 10. 1999, tehdy ještě podle předchozí zákonné úpravy v obecním zřízení č. 367/1990 Sb. a ve stavebním zákoně č. 50/1976 Sb.

dvou dokumentů je vždy třeba buď již prokázat vytvářenou změnu či alespoň zadání této změny u druhého z těchto dokumentů. Je to přímo děsivý systém.

V roce 2014 platné Zásady územního rozvoje hlavního města Prahy schválilo městské zastupitelstvo dne 17. 12. 2010⁵⁰². V roce 2011 však Nejvyšší správní soud část tohoto usnesení zrušil, a to v části odůvodnění na základě podání jedné z městských částí, která se odvolala proti vedení druhé paralelní dráhy Letiště Václava Havla Praha. A zároveň vyhověl i podání obyvatel dalších městských částí ohledně vedení vnějšího, tedy Pražského dálničního okruhu⁵⁰³. Tyto zásahy soudu významně narušovaly dlouhodobé koncepce rozvoje území hlavního města Prahy a dalším bodem, který byl proto v rámci reformy politiky rozvoje území představen, bylo urychlené provedení nové aktualizace Zásad územního rozvoje kraje, které by u dalších soudních sporů obstály.

Institut plánování a rozvoje dostal v roce 2012 za úkol při opravě minulého návrhu dokumentu před předložením Zastupitelstvu hlavního města Prahy tento postoupit třem renomovaným právním kancelářím v oblasti správního práva v České republice, a to jak na počátku procesu tvorby, tak hlavně před finální částí kompletace celého usnesení. Vyhotovený materiál byl schválen na posledním zářijovém (2014) jednání zastupitelstva v našem volebním období⁵⁰⁴.

Stavební předpisy

Územní plán je vhodným nástrojem koncepce rozvoje území, avšak je již méně vhodný v případě jeho využití pro rozhodování o rozvoji území. Důvodem je jeho měřítko, které nemůže postihnout detaily města, tedy bloky a budovy. Všechny fyzické a právnické osoby a příslušné orgány veřejné správy jsou povinny⁵⁰⁵ při územním plánování a projektové činnosti, při povolování, provádění, užívání a odstraňování staveb mimo jiné respektovat obecné požadavky na výstavbu stanovené prováděcími předpisy, které jsou pro území ČR tři⁵⁰⁶.

Prahu zmocňuje stavební zákon možností nahradit celostátní normy vlastním nařízením⁵⁰⁷. V roce 2012 platná „pražská“ vyhláška však z věcného hlediska již výrazně zaostávala za potřebami a trendy regulativních dokumentů v evropském kontextu. Svým obsahem často řešila neaktuální problémy města doby průmyslové revoluce a nezohledňovala vývoj urbanismu posledních dekád. Požadavky vyhlášky směřovaly k výstavbě města s rozsáhlým zastavěným územím a nízkou hustotou osídlení. Přitom trend oddělování funkcí města vycházel z problémů vyvolaných průmyslovou

revolucí a masovým stěhováním obyvatel z venkova do měst v druhé polovině 19. století a nikoliv se současným přesně opačným trendem plošného roztahování měst spojeným se suburbanizací. Revize takto zastaralých předpisů byla proto nezbytná.

Zadáním zpracovat nová pravidla výstavby jsem pověřil v roce 2012 Institut plánování a rozvoje a vedoucím týmu byl ustanoven Pavel Hnilička, v dané problematice extrémně erudovaný architekt s mezinárodní zkušeností. Jeho úkolem bylo problematiku stavebních předpisů uchopit tak, aby byly vytvořeny předpoklady pro vznik kvalitní nové architektury v souladu s moderními trendy, ale i památkovou ochranou a výjimečnými hodnotami hlavního města Prahy. Tedy, aby bylo umožněno využití tradičních nástrojů plánování a výstavby, pomocí nichž by měla být zachována klasická struktura městské výstavby s využitím stavebních bloků a uličních čar s důrazem na živý parter a pobytová veřejná prostranství.

Tvorbu dokumentu bylo třeba koordinovat s postupem prací na Metropolitním plánu. Avšak tak, aby na jeho schválení nebyly stavební předpisy závislé. Hlavním cílem a zároveň zadáním bylo vytvořit ucelený systém „jednoduchého“ plánování, rozvoje a výstavby v Praze. Jinými slovy, nařízení i územní plán musí hovořit jednotným jazykem. Při zadávání dokumentu se proto předpokládalo vymezení jednotlivých regulativů v Metropolitním plánu a naopak. Tedy včetně například dělení území města podle zastavěnosti a zastavitelnosti (stabilizovaná, transformační, rozvojová, nerozvojová), podle předpokládatelné míry změn (stability), podle charakteru (členění na lokality), podle převažujícího způsobu využití a podle míry využití území k zastavění, což jsou všechno členění obsažená také v Metropolitním plánu.

Důraz při zadání a následné tvorbě nových stavebních předpisů byl kladen zejména na potřebu umísťování staveb s uliční a stavební čarou (= tvorba klasického města) a výškovou regulací. Dále na lokalitě závislé řešení parkování – v centru bez aut, na okraji s dostatečným počtem parkovacích stání. Také na odstupy staveb a osvětlení bytů⁵⁰⁸. A konečně také na regulativy týkající se veřejných prostranství, nařizující například od konkrétní šířky ulice povinnost budovat stromořadí atd.

Důležitým aspektem „jednoduchosti“ tvořeného systému, a zároveň novinkou, bylo využít v předpisu, v odůvodněných případech, ustanovení tzv. dispozitivní povahy, a to v podobě požadavků uvedených pojmem „zpravidla“. Tedy vždy, pokud to objektivní podmínky nevyklučují a stavebník musí tyto výjimky řádně odůvodnit. Jinými slovy, v odůvodněných a řádně vysvětlených případech.

⁵⁰⁹ jako nařízení č. 11/2014 Sb. hl. m. Prahy

Pražské stavební předpisy (zkr. PSP) byly schváleny Radou hlavního města Prahy v červnu 2014⁵⁰⁹.

Reorganizace Magistrátu hlavního města Prahy

Jedním z hlavních cílů celé reformy bylo urychlení rozhodování o výstavbě, jehož délka v roce 2012 trvala u velkých projektů mnohdy 5 a více let. Mantinely rozhodování města však v tomto ohledu mimo všudypřítomný lidský faktor ponejvíce ovlivňovala (a stále ovlivňuje) legislativa státu. Jak odbory územního rozhodování, tak i stavební úřady patří do oblasti státně-správního rozhodování. Protože se však jako jeden z hlavních problémů ukázalo nedodržování zákonných lhůt na vyjádření u jednotlivých úřadů (obzvláště, jednalo-li se o odvolací řízení), jevílo se jako vhodné právě tento systém „vyjadřovaček“ podřídit v manažerské rovině kontrole samosprávné.

Reorganizace Magistrátu hlavního města Prahy měla proto dát do jedné sekce všechny odbory dotčené povolovacími procesy výstavby – čímž by vznikla tzv. Sekce rozhodování o území Magistrátu hlavního města Prahy – do jejíhož čela se měla posadit osoba, která by nikoliv z věcného hlediska, avšak z manažerského a personálního byla nadřazenou osobou státně-správní rozhodovací agendě. Jejím úkolem tedy nemělo být zasahování do věcné podstaty rozhodnutí, nýbrž jako supervizor měla tato za úkol nastavit systém kontroly povolovacích procesů tak, aby nedocházelo k prodlžení ve lhůtách pro rozhodnutí. Ovšem také, aby nedocházelo k dalším excesům, a to zejména v případech vzájemně si odporujících stanovisek dvou dotčených orgánů státní správy, a tedy faktické neprůchodnosti „čekohokoliv“ nového v území.

Reorganizace se pro mne tenkrát docela nepochopitelně v koalici (ODS–TOP09) zasekla na stávajícím obsazení v čelech některých odborů a mám důvody pro to se domnívat, že šlo o reminiscenci na dříve zavedené korupční pořádky. V květnu roku 2013 byl tehdejší primátorem v Radě hlavního města Prahy můj návrh změny zablokovaný a jeho prosazení se mi nakonec podařilo až po jeho odvolání (včetně všech členů Rady města z ODS) z funkce. Tedy, až po ustavení nové dohody o pokračující správě města s další z politických stran (ČSSD) v Zastupitelstvu.

Manuál tvorby veřejných prostranství

Ačkoliv se od 90. let v důsledku tlaků turismu centrum Prahy stále více proměňovalo ze zašedlého a rozbitými fasádami domů typického postkomunistického města, veřejný prostor

⁵⁰⁸ Zde panovalo donekdávna v České republice velké nepochopení rozdílu mezi dostatečným osvětlením bytů (což je v pořádku) a osluněním (což je dnes dokonce mnohdy vnímáno jako negativní vlastnost). V dokumentu schváleném v červnu 2014 a později revidovaném v roce 2016 se tento rozpor proti vůli Ministerstva pro místní rozvoj ještě nepodařilo vyřešit. Až společnou osobní iniciativou ředitele Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy Mgr. Ondřeje Boháče a ministryně pro Místní rozvoj Kamily Dostálové se podařilo tuto „chybu“ z dané normy odstranit.

jak v širším centru, tak i u od centra vzdálenější zástavby vil, dvojdomů a modernistických sídlišť zůstal až na výjimky (nová dětská hřiště, zateplení panelových domů) významněji neproměněný. Oddělování prostoru pro pěší a auta, až na autobusové zastávky značná různorodost městského mobiliáře, na sebemenším úseku ulice či náměstí desítky (přebytečných) sloupů a značek s individuálním využitím, neprostupné křižovatky na rozích veřejných prostranství a náměstí, a mnoho dalších byly (a stále mnohde ještě jsou) typickými atributy hlavního města Prahy, podobně jako dalších postkomunistických měst.

Z pozice celopražského politika nemá smysl řešit každý strom či náměstí. Síla primátora netkví v tom, že někde prosadí zasazení stromu. To umí stejně dobře a v podstatě stejně rychle prosadit i běžný občan či občanské sdružení. Moc politické reprezentace spočívá v tom, že s její pomocí lze nastavovat procesy a pravidla tak, že se například stromy automaticky vysazují společně s revitalizací náměstí a ulic.

Situace byla neřešená tak dlouho, že si vyžádala v roce 2012 v rámci Institutu plánování a rozvoje založení Kanceláře veřejného prostoru, jejíž ředitelkou byla jmenována v problematice zkušená architektka Pavla Melková. Jejím hlavním úkolem bylo vypracovat koncepční materiál, který bude možné po jeho schválení implementovat do každého investičního projektu, do každé rekonstrukce komunikací či veřejného prostoru. Který bude definovat kvalitu (objektů, tvarů, materiálů atd.) ve veřejném prostranství s ohledem na mezinárodní standard, ovšem také specifika Prahy, a který bude určen všem aktérům podílejícím se na tvorbě veřejných prostranství. Na rozdíl od většiny vyspělých metropolí Praha před rokem 2012 žádný podobný dokument nikdy neměla.

Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy byl vypracován na konci roku 2013 a do Rady⁵¹⁰ jsem jej nakonec nesl s jeho sesterským dokumentem – Strategii rozvoje veřejných prostranství. Podobně jako stavební předpisy – a na rozdíl od nich není regulativní a právně závazný – počítá i Manuál veřejných prostranství s výjimkami z pravidel, které však musí být opodstatněné. A počítá také s tím, že míra náročnosti uplatněných řešení se musí odvíjet od významové hierarchie jednotlivých veřejných prostranství v celku města. Pravidla jsou proto škálována podle míry „tvrdosti“ od striktních – musí/nesmí, po doporučující – může/nemělo by.

Manuál veřejných prostranství je stejně jako ostatní dokumenty k dispozici v digitální podobě na stránkách Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy.

⁵¹⁰ usnesením č. 162 ze dne 4. února 2014

Koncepce pražských břehů

Jedním z tradičních typů veřejných prostranství, které mj. rozlišuje i výše popsaný Manuál, je nábreží. Břehy Vltavy v Praze mění svůj charakter v souvislosti s prostředím, kterým procházejí, od přírodních břehů v úzkých hrdlech kaňonů přes plošná pobřeží nívní krajiny po městská kamenná nábreží s náplavkami. Tento veřejný prostor je proto částečně pobytový, částečně relaxační či promenádní, ovšem také částečně reprezentativní. Řeka je naopak dopravní cestou a její okolí může při troše snahy tvořit pro pěší či cyklisty prostupný koridor.

Vzhledem k tomu, že řeka Vltava je v hlavním městě Praze významným městotvorným prvkem – a to v celém svém rozsahu a délce, zdaleka nejen v oblasti Starého či Nového města – souhlasil jsem v tomto případě s vytvořením samostatné Koncepce pražských břehů. Původních 10 bodů reformy politiky rozvoje území se tak rozrostlo na 11.

Materiál o 340 stranách byl dokončen v roce 2014 v rámci Kanceláře veřejného prostoru Institutu plánování a rozvoje a schválen v Radě hlavního města Prahy v únoru 2014⁵¹¹. Materiál vytváří základní podklad pro koordinaci a naplňování cíle kvalitního rozvoje pražských břehů, a to z hlediska urbanistického plánování, investic, využívání, správy a ochrany. Koncepce pražských břehů člení tok řeky Vltavy v Praze do třech základních úseků – sever, jih a centrum města – a pro každý z těchto úseků koncepce definuje jiné cíle, opatření i nástroje rozvoje. Dokument řeší jak celoměstská témata v souvislosti s řekou, tak i legislativní rámec, přístavy a přístaviště, osobní i nákladní dopravu na řece, přívozy, sportovní a rekreační zařízení.

Podstatným prvkem v materiálu se stal návrh na zřízení koordinačního orgánu hl. m. Prahy kompetentního ve věcech rozvoje, správy a využití nábreží (tzv. náplavky) v centru města: Městského správce nábreží. Důvodem pro tento krok byl složitý charakter území po stránce právní a správní. Ale také vytíženost náplavek v různých denních i ročních obdobích, kdy bylo neustále třeba citlivě reagovat na požadavky a otázky v okolí bydlících obyvatel, turistů a návštěvníků, cyklistů či příznivců večerních zábav. Dále se jedná také o území výrazně ovlivňované záplavami, což přináší další organizační a technické nároky. Městský správce nábreží byl proto pověřen úkolem být mezičlánkem a partnerem typově naprosto rozdílným aktérům: Na jedné straně orgánům státní správy, především správcům povodí a vodní dopravní cesty, na druhé straně drobným provozovatelům služeb a aktivit na náplavkách, a konečně veřejnosti jako primárnímu okruhu uživatelů nábreží, jejichž zájmy

⁵¹⁰ usnesení Rady hl. m. Prahy č. 904 z 31. 5. 2013

se právě v centru města vždy protínají. Kompetence, zodpovědnost a povinnosti Městského správce nábreží spočívaly především v udržování rovnováhy ve využívání břehů.

V období roku 2014 vykonával tuto činnost extrémně odpovědně loďař a mj. i lektor říční plavby, pan Daniel Hagen, samozřejmě za významného přispění Městské policie a dalších organizačních složek města. V průběhu roku 2014 se ukázalo, že pro odvedení kvalitní práce, dodržování plavebního i prodejního řádu a zejména udržení náplavek obzvláště po pátečních či sobotních večerech v řádném stavu je třeba v podstatě nepřetržitý dohled a přítomnost správce mnohdy i v noci. Osobně jsem bydlel v době mého funkčního období poblíž pražských náplavek a společně s Danielem Hagenem jsme několikrát museli řešit problematické situace týkající se například nedostatečného udržování pořádku, nedostatečné přítomnosti Městské policie, nedostatečného svozu odpadu a úklidu po bujařejších, zpravidla pátečních či sobotních večerech, a mnoha dalších oblastí.

Ozvučná deska

Veškeré kroky a opatření prováděná v rámci reformy bylo potřeba vážít odborným pohledem. Byl proto zřízen odborný poradní orgán Rady hl. m. Prahy v otázkách rozvoje města, jehož základním úkolem bylo poskytovat zpětnou vazbu Radě hl. m. Prahy a podávat doporučení pro řešení konkrétních otázek souvisejících s rozvojem města. Jednalo se tedy o orgán, který sám nevytvářel koncepcí rozvoje. Tato činnost byla ponechána na samosprávě a jimi delegovaných experech. Poradní orgán byl nazván podle této své podstaty „Ozvučná deska“. Plénum čítalo cca 80 členů, mezi nimiž byli zástupci organizací, neziskových spolků, orgánů státní správy i soukromých korporací, ovšem většinou jej tvořili odborníci z různých oblastí vědy – ekonomové, architekti, inženýři, geografové, filosofové, teologové, urbanisté, sociologové, psychologové a mnoho dalších.

Po prvotních diskuzích v roce 2012 se celý projekt institucionalizoval do podoby 4 velkých jednodenních jednání v každém roce – částečně v podobě plenární schůze a částečně v podobě kulatých diskuzních stolů. Vždy po čtyřech setkáních, tedy jednom roce, se z jedné třetiny obměňovalo osazenstvo. Setkání probíhala pod patronací a organizací Institutu plánování a rozvoje. Konala se v prostorách prvorepublikové rezidence pražského primátora na Mariánském náměstí. Jejich náplň byla zajišťována členy Rady hlavního města Prahy, a to skrze projektové manažery a ředitele jednotlivých kanceláří

⁵¹² Nemohu zde nezminít výběrně a všemi oblíbené lívanečky, které byly podávány během obědové přestávky objednaným cateringem.

⁵¹³ Proces pořizování změn územního plánu městem – vhodnější je však použít pojem „posuzování“ – je dán zákonem. Je to úřední povinnost města. Podněty ke změně územního plánu od lidí, investorů či městských částí procesuje Odbor územního plánu Magistrátu hlavního města Prahy a prostřednictvím odpovědného radního všechny předkládá na jednání Rady a následně i na jednání Zastupitelstva hl. m. Prahy. Rozhodující je jediný orgán – Zastupitelstvo hl. m. Prahy. Jakákoliv usnesení jiných orgánů nemají závazný charakter. Odbor může některé změny zpracovat přednostně, aby se dostaly na pořad jednání dříve. Dříve či později (a zde je bohužel velký prostor pro korupci) se však musí Zastupitelstvo hl. m. Prahy vyjádřit ke všem změnám i podnětům. Jiné řádné řešení neexistuje. Zastupitelstvo hlavního města Prahy se ke každé změně vždy vyjadřuje postupně třikrát, avšak každé hlasování má jiný obsah. V prvním hlasování se rozhoduje, zda má smysl se lokalitou vůbec zabývat. Ve druhém hlasování se řeší, jak by lokalita mohla vypadat. Tvoří se odborný názor na dané území. Město si tím vyjasní, co od dané lokality očekává. Ve třetím hlasování se změna schvaluje nebo neschvaluje – podle toho, zda je původní podnět ve shodě

Institutu plánování a rozvoje⁵¹². Osobně jsem byl přítomen na všech jednáních tohoto poradního orgánu, sbíral zde velmi cenné znalosti a učil se různé úhly pohledu na jednotlivé diskutované problémy či navrhovaná opatření.

Na ozvučné desce byly prezentovány jak návrh metropolitního plánu, tak také jednotlivé teze plánu strategického. Kancelář veřejných prostranství se odborníků ptala na názory ohledně úprav a koncepce rozvoje veřejných prostranství. Náměstek primátora hlavního města Prahy odpovědný za turismus, cestovní ruch a kulturu zde získal cenné rady ohledně rozvoje dlouhodobě zanedbaného pražského výstaviště v Holešovicích. Jednání byla natáčena, jsou archivovaná a zpřístupněná na webových stránkách Institutu plánování a rozvoje. Součástí těchto záznamů jsou i závěry diskuzí a návrhy na případné změny diskutovaných opatření.

Projekt Praha pro lidi

Rozvoj území hlavního města Prahy během přechodného reformního období – zejména do doby schválení Metropolitního územního plánu – bylo třeba velmi odpovědně usměrňovat, aby nedošlo k příliš velkým diskrepancím mezi současným a budoucím zamýšleným stavem.

Nejurgentněji bylo třeba tento proces řešit u změn územního plánu, neboť jejich počet od roku 2000 postupně narůstal a původní koncepce, podle které byl územní plán tvořen, již pozbyla na validitě. Stávající územní plán a změny územního plánu jsou v tomto ohledu jako siamská dvojčata, jedno bez druhého nefunguje. Dnešní stále platný Územní plán sídelního útvaru hlavního města Prahy je bohužel nastaven tak, že by bez možnosti změn blokoval téměř jakýkoliv rozvoj města. Bylo proto třeba najít vhodný kompromis tak, aby byly všechny nové záměry investorů v souladu s definovanými prioritami nového územního plánu a zároveň aby rozvoj změnami příliš netrpěl ani v období reformním. Řešením se ukázalo proces rozhodování o změnách územního plánu vrátit do řádných kolejí a nebát se kompetentně a transparentně rozhodovat⁵¹³. Na počátku roku 2012 jsem proto ustavil poradní orgán Rady hlavního města Prahy – Komisi pro změny územního plánu. Ta byla tvořena 12 architekty a urbanisty, kteří na pravidelných měsíčních jednáních každou změnu z odborného hlediska posuzovali a Radě hlavního města Prahy následně doporučovali z hlediska odborného její přijetí či nepřijetí. Značně se tak rozšířila schopnost nás politiků – zastupitelů – posoudit, zda je daná změna územního plánu v souladu s dlouhodobými záměry města či nikoliv. Ne vždy bylo stanovisko komise

s názorem města na danou lokalitu. Proto je zcela v pořádku a běžné, že Zastupitelstvo hlavního města Prahy řekne postupně změně poprvé „ano“, podruhé „ano“ a potřetí „ne“. I takový proces je totiž pro město přínosem – získalo názor na danou lokalitu, který pomůže místním občanům i případným dalším žadatelům o změnu. Problémem nicméně je, že celý tento proces velmi dlouho trvá.

⁵¹⁴ Výsledky těchto veřejných diskuzí nebyly, částečně možná i překvapivě, z hlediska rozvojových záměrů pouze zamítavé. Například i v případě jedné velmi ožehavé změny – přeměny zanedbaného území v lokalitě Vidoule v oblasti městské části Prahy 5 – došlo díky setkání s občany dne 20. 2. 2013 k návrhu tuto změnu územního plánu v celku dále nepodporovat, avšak prověřit možnou zástavbu pouze v jedné z částí daného území. A takto se následně i stalo – dne 19. 9. 2013 byl usnesením Zastupitelstva č. 31/20 neschválen návrh zadání této změny č. Z – 2765/00 a později byla na obnovenou žádost vlastníků pozemků zahájena práce na změně nově. I ta by si však podle ohlasů a diskuzí vedlých na konci roku 2014 pravděpodobně znovu vyžádala obdobné veřejné setkání. Jednalo se a stále se jedná o citlivý kus v západní části území hlavního města Prahy.

⁵¹⁵ více viz studie Trojan (2018)

respektováno, i když v drtivé většině případů ano. Někdy převládly zájmy politické, někdy místní.

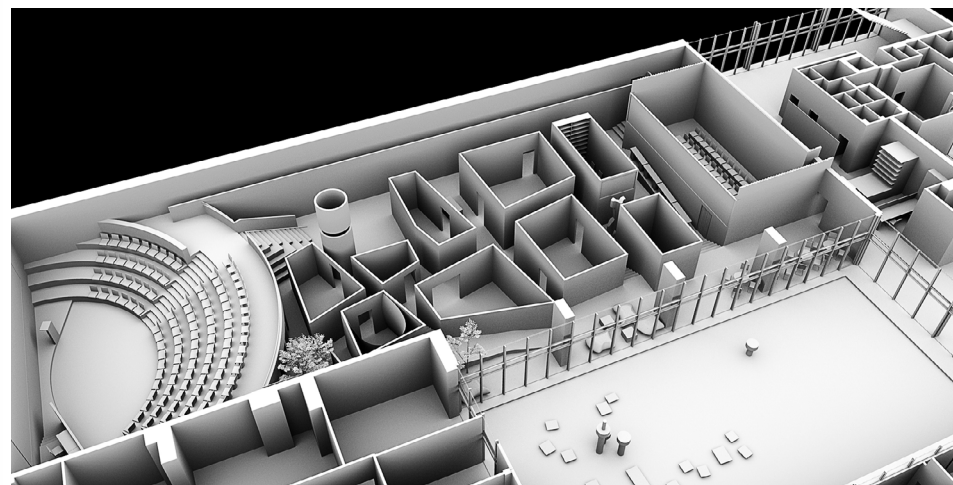
Ani tato Komise pro změny územního plánu však nemohla zcela nahradit potřebu občanské participace na rozhodování. Proto jsem po sérii diskuzí se svými poradci na konci roku 2012 zahájil také projekt nazvaný „Praha pro lidi“, jehož cílem bylo postupně proměnit přístup k veřejnému prostoru tím, že se pokusíme do jeho utváření zapojit veřejnost. Nejprve byla zřízena nová webová stránka, která umožňovala lidem aktivně se zapojit. Pokud obyvatelé nebyli spokojeni s tím, jak vypadá jejich ulice nebo jak je řešeno bezprostřední okolí jejich bytu či domu, bylo jim umožněno se pomocí interaktivní mapy ozvat a navrhnout problematické místo k řešení. Avšak vzhledem k postupně a rychle se rozrůstající aktivitě nově transformovaného Institutu plánování a rozvoje i právě v oblasti participace obyvatel a organizování veřejných setkání se projekt Praha pro lidi postupně úžeji zaměřil právě na problematické investorské záměry v území a změny územního plánu.

Vždy, když došlo k překročení určitého množství připomínek, a tedy problémů u určité změny územního plánu, bylo připraveno v rámci projektu mé setkání s místními občany v dané lokalitě, zpravidla místní škole či kulturním domě. V období let 2013 a 2014 tato setkání s občany probíhala průměrně jednou za tři týdny až měsíc. Mnohdy velmi náročná diskuze s obyvateli byla nakonec uskutečnitelná díky profesionálnímu přístupu organizace české neziskové organizace AGORA CE dlouhodobě se participačními metodami zabývající⁵¹⁴.

Informační centrum hlavního města Prahy

Posledním, avšak zdaleka ne nejméně významným bodem reformy politiky rozvoje území hlavního města Prahy bylo po vzoru velkých zahraničních středisek vytvořit městské informační centrum. Nebylo již dále možné tvářit v tvář moderní době připravovat koncepce rozvoje a i přes velikost Prahy a logickou odloučenost její správy od obyvatel tyto ponechat bez informací o tom, kam „jejich“ město hodlá směřovat, a tedy zda se mají, případně kde a jak moc angažovat. Rozvoj města může být podle mého názoru dlouhodobě úspěšný jen při správně nastaveném vztahu mezi obyvateli města a jeho správou. Již jsme si popsali dříve, že ve městech, která jsou ve světových žebříčcích kvality života dlouhodobě úspěšná, je také obecně vyšší volební účast⁵¹⁵.

Institut plánování a rozvoje proto dostal v rámci rozpočtu na rok 2013 a později i 2014 vyčleněné dodatečné peníze na realizaci informačního centra s knihovnou, kavárnou,

OBR. 48 – Jeden z prvních návrhů architektury Informačního střediska z roku 2013, zdroj: Institut plánování a rozvoje

přednáškovým a promítacím sálem. Dlouze bylo zvažováno vhodné místo. V úvahu připadaly budovy okolo radnice v centru města blízko Staroměstského náměstí. Nakonec však bylo rozhodnuto, že se Informační centrum vytvoří přímo v areálu Institutu plánování a rozvoje, v jedné ze tří budov navržených v 60. letech 20. století architektem Karlem Prágreem.

V rámci přestavby prostor bylo zamýšleno vytvořit průchozí výstavní síň s možností několika paralelních projekcí a přednáškový sál (OBR. 48). Zcela jsme však podcenili náročnost legislativy týkající se veřejných zakázek a dostavba informačního centra se stále prodlužovala a odkládala. Na konci volebního období v říjnu roku 2014 bylo informační centrum hotové jen z cca poloviny. Systém veřejných zakázek a investičních procesů ve veřejné správě nám neumožnil za dva roky připravit, vysoutěžit a provést celkovou rekonstrukci budovy. Proces výstavby informačního centra tak zasáhl zhruba svou polovinou do dalšího volebního období.

Stovky malých problémů se v roce 2015 staly pro politiky odůvodněním, že není třeba nic řešit. V roce 2016 se však několik problémů potkalo a způsobilo krizi na trhu s bydlením.

V důsledku odporu následující politické reprezentace byl Metropolitní plán předán k veřejnému projednání až v roce 2018 s možným termínem schválení v roce 2022.

Reklamní společnosti dosáhly skrze svůj mediální a politický vliv pozastavení účinnosti Pražských stavebních předpisů a odstavení reformní politické reprezentace.

Zástupce ředitele Magistrátu hlavního města Prahy pro sekci rozhodování v území nebyl za celé volební období 2014-2018 vybrán.

Mezi lety 2014 a 2018 se na pozici ředitele Institutu plánování a rozvoje vystřídali tři lidé: Tomáš Ctibor, Petr Hlaváček a Ondřej Boháč.

Dostupné bydlení v Praze je možné znovu nastolit pouze v případě hlubších reformních opatření, než jaká byla provedena v letech 2012–2014.

24. Hodnocení reformy a jednotlivých opatření po 5 letech

Ve volbách na podzim roku 2014 byla změněna politická reprezentace hlavního města Prahy. Stal jsem se opozičním zastupitelem a navíc bez jakékoliv politické moci poté, co mne má politická strana navíc určitým podvodem v podstatě vyloučila. Nová koalice v Praze v roce 2014 byla tvořená z části aktivistickými, lokálně orientovanými politickými uskupeními, ovšem z části také specifickým fenoménem současné české politické scény – oligarchickým uskupením. Bylo tak možné po následující 4 roky sledovat takřka v přímém přenosu, zda se kvalitní městské administrativě včetně stále se ještě dotvářejícímu Institutu plánování a rozvoje podaří udržet nastavenou trajektorii dalšího rozvoje města, či v jakých oblastech a jak moc dojde k odchylkám. Z pohledu dnešního – z přelomu let 2018/2019 – je možné takto projít popořadě jednotlivé projekty. V závěru se pak pokusíme o zhodnocení celkové.

V průběhu let 2015 a 2016 byla dokončena aktualizace Strategického plánu hlavního města Prahy, která byla dne 24. 11. 2016 schválena Zastupitelstvem hlavního města Prahy⁵¹⁶. Schválený dokument vychází z analýzy vytvořené v roce 2014, jedná se však více o určitý rámec než o strategii rozvoje. Nastavuje sice docela odpovídající vizi města, a to Prahy jako kulturní metropole střední Evropy, avšak – a to je velmi závažné – byl již v roce svého schválení extrémně neaktuální. Vůbec nereflektuje zhoršení situace na trhu s bydlením. Nepopisuje provázání tohoto fenoménu s mnoha dalšími socioekonomickými ukazateli – cenami nájmu domů a bytů, segregací obyvatel na základě příjmů i demografických ukazatelů a dalšími. Praha se začíná přetvářet na město, kde rodiny s dětmi bydlí na jeho okraji v suburbánní zástavbě mimo vlastní administrativní území města⁵¹⁷, ovšem to vše bez jediné zmínky v klíčovém městském rozvojovém dokumentu. Aktualizace strategického plánu selhává také v základní, v předchozích částech zmíněné klíčové funkci. Není v ní stanoven cílený budoucí počet obyvatel, ke kterému by samospráva cílily svá opatření v rámci politiky bydlení, dopravy, infrastruktury a dalších.

Nové Pražské stavební předpisy schválené Radou hlavního města Prahy⁵¹⁸ nabyly účinnosti dne 1. 10. 2014 a nahradily

⁵¹⁶ usnesení č. 21/7 Zastupitelstva hl. m. Prahy

⁵¹⁷ Většina měst na světě se tomuto trendu vyhnout taktéž neuměla, ovšem existuje nespočetně výjimek, které to dokázaly. V tomto ohledu je dobrým příkladem Vídeň.

⁵¹⁸ Nařízení č. 11/2014 Sb. hl. m. Prahy, kterým se stanovují obecné požadavky na využívání území a technické požadavky na stavby v hlavním městě Praze.

předchozí právní úpravu. Již v předminulé kapitole jsme si u popisu politické situace popsali, že se však tyto následně staly součástí celopražské volební kampaně živěné kartelem společností provozujících reklamní plochy. „Oficiálně“ se tato situace popisuje jako důsledek nezpracování některých připomínek k materiálu od Ministerstva pro místní rozvoj, zejména jako požadavek notifikace Evropskou komisí, ve skutečnosti se však pouze nikomu z nastupující politické reprezentace nechtělo rozházet si vztahy s mocnými (zejména vůči politikům) billboardovými společnostmi.

Dne 16. 1. 2015 Ministerstvo pro místní rozvoj rozhodlo o pozastavení účinnosti Pražských stavebních předpisů. Tím vznikl stav, kdy pro území hl. m. Prahy neplatila žádná specifická stavební pravidla, a ode dne pozastavení platnosti bylo nutné aplikovat celostátní regulaci⁵¹⁹. Tento stav byl všeobecně vnímán jako nežádoucí a i právní názory na jeho legálnost se značně lišily. Po sérii diskuzí byla v polovině roku 2016 až na 4 výjimky nakonec Radou hlavního města Prahy schválena jejich původní (!) verze, avšak protože jednou z těchto výjimek bylo také přepracování paragrafu o regulaci billboardů (a do dnešních dnů tak v Praze z hlediska regulace reklamy platí v podstatě bezzubé pravidlo), rozvířené vody okolo dokumentu utichly. Jeho druhá verze již byla bez problémů schválena a Ministerstvem pro místní rozvoj nerozporována.

Institut plánování a rozvoje v průběhu dalších let intenzivně pracoval na dalším zkvalitnění dokumentu. V létě roku 2018 byl materiál v Radě hlavního města opět aktualizován, přičemž z něj bylo odstraněno z hlediska výstavby města velmi podstatné, a v českém stavebním právu velmi problematicky nastavené, opatření o povinnosti dopadu slunečních paprsků na 1/3 podlahové plochy bytu dne 1. března⁵²⁰. Po dlouhodobé snaze ředitele IPR bylo toto pravidlo tzv. oslunění bytů srovnáno s v okolních státech běžným osvětlením bytů.

Manuál veřejných prostranství se podařilo implementovat do dalších dokumentů města a od roku 2014 podle něj probíhá každá rekonstrukce veřejného prostoru v Praze. Příbuzný dokument – Koncepte pražských břehů – však upadl částečně v „politickou nemilost“. Zejména nejlukrativnější a nejhojněji navštěvovaná část břehů řeky Vltavy ve městě – náplavka v oblasti Smetanova nábřeží – byla z důvodů zejména obchodních od roku 2014 používána jinak, než bylo zamýšleno. Funkce městského správce byla zrušena. Z veřejného, otevřeného, avšak z hlediska bezpečnosti a například i rušení nočního klidu extrémně hlídaného prostoru se stala na jedné straně poněkud divočejší návštěvnická zóna a na druhé straně i prostor pro několik uvolněnou situaci zneužívajících firem.

⁵¹⁹ Tato skutečnost vyšla najevo proti vůli tehdejší samosprávy díky publikovaným rozhovorům profesora Kouckého (Koucký 2017).

⁵²² Jedná se tedy o hotový Návrh územního plánu Prahy (Koucký 2018).

⁵²³ A nebylo jich málo. Fyzické osobě, která se domáhala zrušení MÚK Beranka, Městský soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 10. 6. 2015 tento návrh zamítl. Dále pak městským částem Praha-Dolní Chabry, Praha-Řáblice, Praha-Lysolaje, Praha-Nebošice, Praha-Suchbát a dalším právnickým osobám, které se domáhaly zrušení plochy letiště Ruzyně, včetně Nové paralelní vjezdové a přistávací dráhy a specifické oblasti. Městským částem Praha-Dolní Chabry, Praha-Řáblice, Praha-Lysolaje, Praha-Nebošice, Praha-Suchbát, Praha-Satalice, Praha 20, Praha-Vinohrady, obcím Jenštejn, Přezletice, Radonice, Podolanka a fyzickým osobám, které se domáhaly zrušení koridorů a ploch pro Pražský okruh. Městskou částí Praha-Dolní Chabry, spolkem Chvalská a fyzickými osobami, které se domáhaly zrušení koridorů a ploch pro Pražský okruh. A také fyzickým osobám, které se domáhaly zrušení ploch Letiště Václava Havla Praha (Institut plánování a rozvoje 2019).

Návrh nového územního plánu metropole byl v prvních dvou a půl letech následujícího volebního období terčem útoku aktivistických skupin. V letech 2015 a 2016 byli postupně odvoláni dva ředitelé Institutu plánování a rozvoje, vždy v kontextu snahy samosprávy zrušit přípravu územního plánu, čemuž oba bránili až do svého odvolání. V roce 2016 byla ustavena Komise Rady hl. m. Prahy „pro kontrolu nad dopracováním“ Metropolitního plánu a tým zpracovatelů byl po cca 2 roky úkolován jinými tématy, než bylo dokončení v roce 2012 započatých prací⁵²¹.

Diskutován byl opakovaně každý detail v návrhu plánu. Obzvláštní pozornost byla věnována výškové regulaci. Zde se na tým prof. Kouckého snesly kritické hlasy ze stran obou táborů – jak těch nesmiřitelných, protestujících proti jakémukoliv zvýšení zástavby, tak ovšem i zastánců moderních administrativních čtvrtí, jimž regulace jinak odvážného profesora architektury připadala přílišná. Obě tyto reakce však nejspíše potvrdily právě dobrý odhad zpracovatele.

K zahájení veřejného projednání Metropolitního plánu⁵²² došlo až v létě roku 2018, tedy zhruba v době, kdy původní harmonogram prací počítal s jeho schválením. Předpokládané schválení dokumentu se tak odsunulo až za rok 2022.

Zásady územního rozvoje, resp. jejich aktualizace schválená v září roku 2014 a umožňující mj. dokončení vnějšího silničního okruhu kolem Prahy, paralelní dráhu na Letišti Václava Havla a několik dalších, dříve soudem rozporovaných opatření, byla podle očekávání terčem několika napadení u soudů. Všechny však až do počátku roku 2019 soudním sporům odolaly.⁵²³ Mezitím byly dokončeny a Zastupitelstvem hlavního města Prahy schváleny také dvě další aktualizace týkající se vedení některých koridorů železnic, nikoli však ne zrovna dobře stanoveného vedení koridorů Územního systému ekologické stability (tzv. ÚSES), jejichž změna je v rámci rozvoje města dlouhodobě poptávána.

Reorganizace magistrátu byla již v roce 2015 rozbita a změněna. Zástupce ředitele magistrátu hlavního města Prahy odpovědný za brzké a co nejvíce bezproblémové rozhodování o území nebyl po celé 4 roky vybrán. Místo vykonával jako pověřený zástupce ředitel Odboru památkové péče. Znovu o potřebě koordinačního úředníka mluví až další politická reprezentace od začátku roku 2019.

Ozvučná deska se jako poradní sbor primátora města od roku 2015 přestala scházet. Na projekt Praha pro lidi nebylo žádným dalším projektem navázáno.

Informační centrum bylo po částečném přepracování jeho koncepce dokončeno v polovině roku 2016 jako Centrum

⁵¹⁹ tj. vyhlášky č. 501/2006 Sb. a č. 268/2009 Sb.

⁵²⁰ Takto skutečně až do roku 2018 znělo ono pravidlo stanovující potřebu osvětlení, tedy vlastně oslunění bytů.

Funkční období	Ředitel/ka IPR Praha
2011–2013	Mgr. Jana Vaněčková
2013–2014	Tomáš Ctibor – pověřený vedoucí
2015–2016	Ing. arch. Petr Hlaváček
2016–dosud	Mgr. Ondřej Boháč

TAB. 13 – Ředitelé Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy, zdroj: Bendová (2018)

architektury a městského plánování (zkr. CAMP). Na návrhu i realizaci se podílel mj. i architekt a popularizátor architektury Adam Gebrian. Hlavním posláním informačního centra zůstalo v souladu se zadáním z roku 2012 zlepšit veřejnou diskuzi o rozvoji Prahy. CAMP proto funguje jako otevřená platforma pro každého, kdo má zájem na společném plánování a rozvíjení Prahy.

Kromě své základní funkce informačního centra je součástí CAMPu také výstavní sál s unikátní velkoplošnou projekcí, studovna, kavárna, venkovní terasa a moderní přednáškový sál s bohatým programem sestávajícím z veřejných diskuzí, vystoupení tuzemských i zahraničních odborníků, workshopů, projekcí a dalších aktivit (OBR. 49). Několikrát týdně jsou zde tematicky zaměřené přednášky a veřejné diskuze týkající se urbanismu a architektury. Zároveň jsou zde nepřetržitě instalovány a průběžně obměňovány zejména na hlavní město Prahu orientované výstavy. Informační centrum slouží i jako prodejna knih vydaných Institutem plánování a rozvoje či dalšími vydavateli.

A konečně Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy vytvořený jako nutná součást budoucí správy města sloužící zejména k pojetí obrovské komplexity milionového města zůstal ve zhruba stejné roli, jaká mu byla vtisknuta v letech 2012–2014. Do dnešního dne také zůstalo hlavním účelem IPR Praha vytvářet odborný názor na problematiku týkající se strategického a územního plánování a rozvoje města. Dále zajišťování podkladů, prezentace a propagace výsledků činností zaměřených na strategické plánování a rozvoj, územní plánování a rozvoj, infrastrukturu města, veřejný prostor a infrastrukturu prostorových informací, včetně tvorby koncepce, zajišťování a aktualizace geodat a základního mapového díla hlavního města Prahy. Zůstal zde i od roku 2013 zavedený důraz na vědecký výzkum a vzdělávání.

V období od listopadu 2014 do října 2018 byli víceméně bez ospravedlnitelného důvodu odvoláni postupně dva ředitelé (TAB. 13). Druhý z nich, ačkoliv byl tento vybrán v řádném výběrovém řízení stejnou politickou reprezentací, ve své

OBR. 49 – Centrum architektury a městského plánování, zdroj: foto Institut plánování a rozvoje

podstatě „jen“ proto, že trval na potřebě dokončení Metropolitního plánu.

V prosinci 2018 platnou organizační strukturu IPR Praha (OBR. 50) tvoří osm sekcí členěných do kanceláří⁵²⁴, z toho tři jsou na úseku ředitele. Sekce zajišťují veškeré činnosti, které jsou vymezené Zřizovací listinou IPR Praha. Podoba (i počet) těchto sekcí je mírně odlišná od té z let 2013 a 2014. Ponížen byl mírně význam tří základních rozvojových pilířů města odpovídající měřítkům – regionu (strategie), města (územní plán) a lokality/detailu (veřejná prostranství). Do současné doby v organizační struktuře IPR také přetrvávala gremiální rada, která je stejně jako v letech 2012–2014 poradním orgánem ředitele a poskytuje mj. odborná stanoviska ke klíčovým rozvojovým záměrům města.

Současný počet zaměstnanců IPR (okolo 220 zaměstnanců) a také rozpočet (necelých 350 mil. Kč/rok)⁵²⁵ přesahuje v roce 2012, tedy v době zahájení reformy, původně zamýšlenou výši. Každá transformace jakékoliv instituce vždy vyžaduje navýšení jak počtu zaměstnanců, tak i navýšení rozpočtu. Poté je však více než žádoucí, aby ve druhé fázi došlo k určité konsolidaci aktivit i personálních kapacit. To po roce 2014 již nenastalo. Na druhou stranu, v letech 2015–2018 konjunktura v České republice znamenala velký růst příjmů i pro Prahu, a to až na úroveň 1,3násobku oproti roku 2013. Z hlediska relativní výše rozpočtu IPR vůči příjmům Prahy se tedy jedná o zachovalý stav.

Při souhrnném pohledu je možné v obecné rovině konstatovat, že naprostá většina z dokončených či rozpracovaných projektů a opatření přestála i do jisté míry problematické politické období, víceméně jen s malou úhonnou. A je dokonce dost dobře možné všem takto nastaveným koncepcím a hlavně procesům ve městě přičítat jistou zásluhu na tom, že od nich se stále více odchylující dnes již bývalá politická reprezentace nebyla jak odbornou, tak ani laickou veřejností nakonec v roce 2018 ve volbách dobře přijata. Lze mj. i proto přístup ke správě města, který byl v oblasti územního rozvoje a plánování v Praze zahájen v letech 2012–2014, označit i po následujících čtyřech letech za stále pokračující a relativně úspěšný⁵²⁶. Zřejmých je však po 5 letech také několik očividných faktů.

Za prvé, proti byznysovým záměrům pronikajícím do politického rozhodování nezmůže mnoho ani dobré plánování a dobře nastavené fungování města. Jak určité „zapomenutí“ Koncepce rozvoje břehů řeky Vltavy, tak zejména situace okolo stavebních předpisů vyvolaná velkoplošnou reklamou se zabývajících firmami ukazuje na velkou dominanci ekonomických zájmů nad zájmy města či jeho samosprávy.

Za druhé, stejným nebezpečím, jako je provazování správy města s byznysem, se ukázalo ve volebním období 2014–2018 prorůstání lokálního aktivismu až na úroveň Rady a Zastupitelstva hlavního města Prahy. Územní plán je vždy prubířským kamenem správy města. Je to dokument týkající se v podstatě úplně všech obyvatel ve městě. A je dost dobře možné, že v podmínkách milionového města při současné české legislativě je možná nakonec i reálně neprosaditelný. Lokální aktivismus by však měl vždy zůstat lokálním a jeho cílem by měly být problémy lokalit, v jejichž důsledku vznikl. Odkládáním a blokováním rozvoje města jako celku jsou však páčány značné škody, a to jak z hlediska kvality života obyvatel (ceny a nájem bytů), tak i z hlediska konkurenceschopnosti celého města, a tedy v případě hlavního města i celého státu.

Za třetí, potřeba robustní analyticko-plánovací organizace nebyla zpochybněna. U některých členů Rady hlavního města Prahy jsem ve volebním období 2014–2018 zaznamenal určité pochyby o překračování poradenské a koncepční úlohy Institutu plánování a rozvoje, avšak tato stanoviska byla myslím ojedinělá. Naopak na několika jednáních Rady města často zaznívala určitá bezmoc dobře rozhodovat tváří v tvář vysoké komplexitě města, z čehož vyplývá spíše potřeba ještě většího zapojení a možná i pravomocí IPR než v předchozím období.

Za čtvrté, zatímco nejbližší poradce si chce každá samospráva volit podle svého, což je logické, ne každý politik je ochoten se sám stavět před odborníky a společně se svým týmem jim představovat vlastní záměry dalšího rozvoje města. Poradní – i když kritický – orgán Ozvučná deska se sešel za celé období pouze třikrát v prvním roce nové koalice a jeho členové již poté nebyli pro žádnou práci dále osloveni. Jak bych během svého volebního období bez tohoto orgánu získával tolik potřebnou zpětnou expertní vazbu, si nedokážu příliš představit. Stejně dopadl i projekt Praha pro lidi.

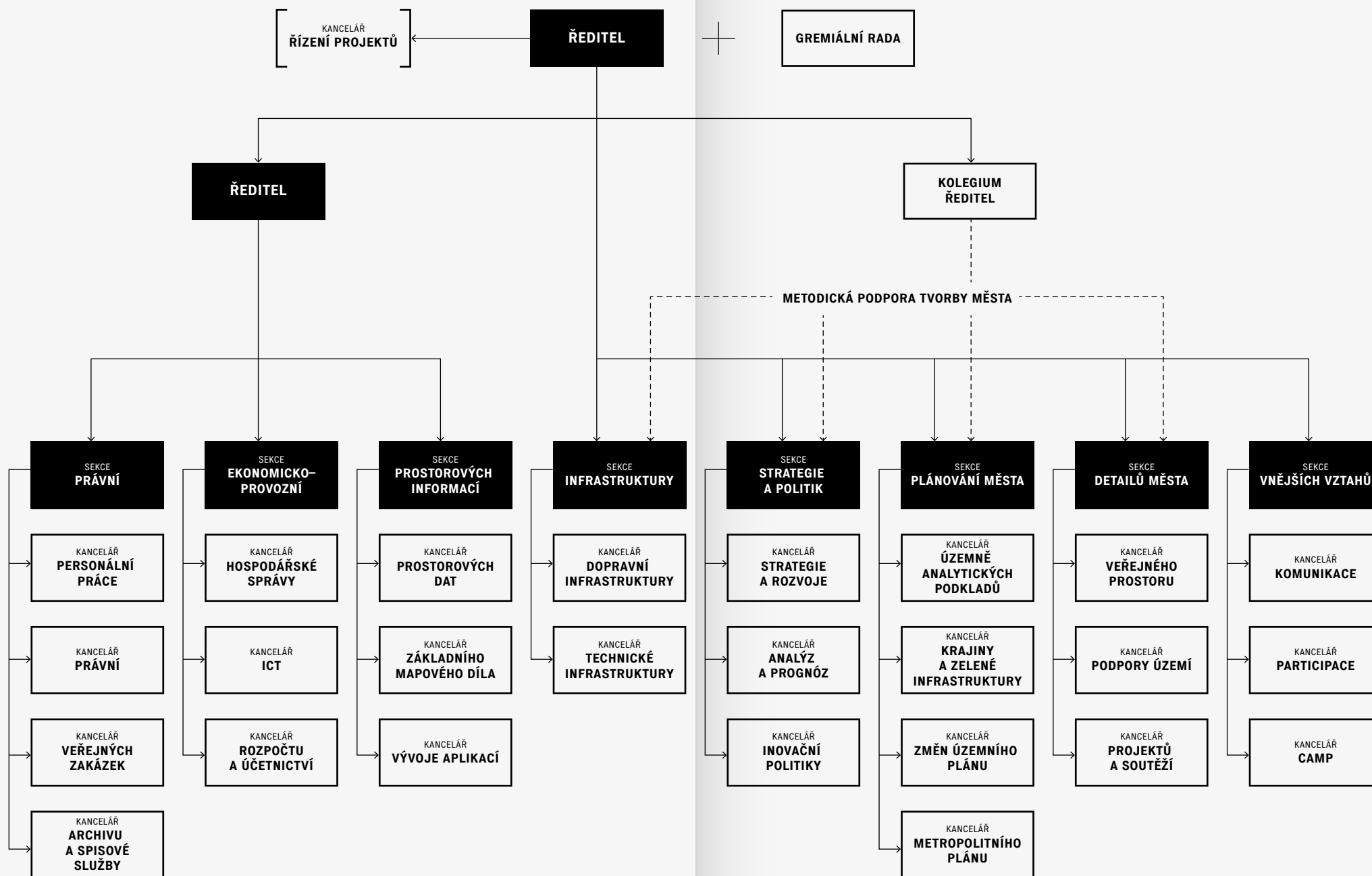
Co však volební období 2014 až 2018 ukázalo také, je fakt, že každé zaváhání ve správě velkého města může vést k problematickým situacím. Politici mohou od života města odhlížet, příliš od jeho fungování odstupovat, a tím i oddalovat svůj pohled od problémů ve městě se neustále tvořících natolik, že se tyto v jejich zorném poli neobjeví, ačkoliv tyto logicky v reálném světě nikam nezmizí. Zatímco široké veřejnosti v roce 2018 neušel dnes již okřídlený výrok primátorky o zvykaných Pražanech, kteří v opravdových dopravních zácpách prý prozatím nestáli⁵²⁷, podobné odmítání problémů a velmi malá snaha o jejich řešení v oblasti rozvoje Prahy, které bylo v daném volebním období mnohem častější, větší pozornosti veřejnosti mezi roky 2014–2018 bohužel uniklo.

⁵²⁴ Na konci roku 2018 proběhl z důvodu koaličních sporů nakonec neúspěšný pokus přičlenit k Institutu plánování a rozvoje také Ústav dopravního inženýrství, od r. 2008 část příspěvkové organizace a později akciové společnosti Technická správa komunikací, odpovědný za krátkodobé a střednědobé dopravní plánování.

⁵²⁵ Institut plánování a rozvoje (2017)

⁵²⁶ Správnost provedených opatření podtrhuje např. i udělení České ceny za architekturu, jejíž udělení bylo součástí galavečera 19. listopadu 2018 ve Fóru Karlín v Praze. Za výjimečný počín ji obdržel Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy. Společně ji získal prof. Roman Koucký a tým Kanceláře metropolitního plánu za hledání nové cesty v územním plánování a otevírání diskursu nad smyslem územního plánování a také Centrum architektury a městského plánování za novátorský přístup k propagaci architektury (Institut plánování a rozvoje 2018a).

⁵²⁷ např. Bohuslavová (2018)

Zmínil jsem v předchozí kapitole analýzu vyhotovenou v roce 2014 v rámci aktualizace Strategického plánu Prahy, která tehdy konstatovala, že Praha nemá žádný významně atrofovaný problém, „pouze“ desítky problémů malých. A také jsem zmínil, že existovala v té době vážná obava, aby tento stav nebyl pouze pomyslným klidem před bouří.

V následujících letech se problémy se schvalováním stavebních předpisů v důsledku provázání politiků, lobbistů a reklamních společností, dále aktivistický přístup proti tvorbě iniciačního územního plánu, ovšem také zastavení procesu schvalování změn územního plánu, společně s nastoupenými trendy z minulosti (ukončenou privatizací, vstupem Prahy mezi minimálně kontinentální velkoměsta, stále delší stavební řízení v důsledku pro výstavbu špatně nastavené legislativy) slily do jevu, který se dnes nazývá bytová krize či, chceme-li, krize dostupného bydlení. Té možná již ani přes zahájené reformy v roce 2011 nešlo zabránit. Série opatření provedená mezi lety 2012 a 2014 přišla vzhledem ke všem trendům zkrátka pozdě. Jistě však odpovědnou a aktivní správou města šlo alespoň částečně zmírnit její následky.

Z tohoto pohledu proto nelze reformu, její prosazení a jednotlivá realizovaná hodnocení nyní celkově hodnotit jako úspěšnou. Reforma nezabránila částečně předpokládanému problému na trhu s nemovitostmi. Jeden z hlavních cílů reformy (zrychlení stavebních řízení) proto nebyl splněn a je z dnešního pohledu už nejspíše jedno, zda nelineárnímu vývoji a efektu nabalující se sněhové koule šlo či nešlo rozumnější samosprávou města v letech 2015–2018 zabránit.

Hlavní město Praha bude muset vynaložit velké úsilí, aby se v příštích letech alespoň trochu zmírnily důsledky „iracionálního“ propadu nabídky bytů a domů v posledních několika letech. A je více než zřejmé, že i poté, co se podaří konečně znovu dostat na trh meziročně dostatečný počet bytových staveb, v lepším případě se dosáhne „jen“ zastavení dalšího nárůstu cen a nikoliv jejich snížení na dřívější úroveň. Tedy na alespoň pro střední společenskou třídu dostupné hodnoty⁵²⁸. Vzhledem k výše napsanému se tak budoucí politické reprezentace nevyhnou zejména kooperaci s Českou republikou a zejména Ministerstvem pro místní rozvoj, které svými rozhodnutími stanovuje mantinely správy, uvnitř kterých se současná situace vyvinula do dnešní podoby.

Z hlediska dostupného bydlení není vhodné ani „pokukovat“ po jiných městech, ani těch, která řeší problematiku bydlení úspěšněji, jakým je například již nějakou dobu vzývaná Vídeň. Ta si již přes 100 let staví „své“ město pomocí vlastních fondů. Je to stát, který si schvaluje vlastní zákony. Když

dnes Praha začne stavět byty sama, až za 100 let na tom bude podobně jako Vídeň dnes. Je třeba se proto zabývat Prahou a hledat průnik mezi naší dlouhodobou (od r. 1989) snahou o tržní prostředí a zároveň potřebou města rozvíjet se skrze růst počtu obyvatel.

Správný recept na řešení současné situace – nedostupného bydlení – je jediný: Extrémní úsilí (draze politicky placené) v politickém konání, osobní zainteresovanost osob, nediskutování zbytečných detailů v různých přístupech, nýbrž realizace všech možných dohromady a současně. Tedy zejména je třeba:

- Jednoduchá a rychlá výstavba investory,
- aktivní výstavba města realizovaná městským developerem,
- rozpohybovaný trh s byty,
- systém půjček pro rodiny,
- podpora družstevních bytů.

Lze toho dělat spoustu a mnoho nápadů může být vzájemně synergických. Ale také mohou být tyto použity pro další prohloubení našeho problému. Například při aktuálně nové situaci – přihlášení se k problému klimatické změny – nestačí pouze sázet stromy a bránit autům ve vjezdu do Prahy. Nejde jen o snížení CO₂ v Praze. Naopak, jde o celkové snížení CO₂ na obyvatele. Tedy, jinými slovy, jde o udržení stávající úrovně CO₂ v Praze při zvýšení počtu obyvatel, což neznamená nic jiného, než zvýšení zalidnění ve městě.

Nečekejme proto a nepožadujme žádná ideální řešení, tlačme ale činitele k tomu, že MUSÍ problémy řešit aktivně. Dostupné bydlení se „samo“ neudělá. Musí se tvrdě vydřít každodenní, zejména politickou prací. Každé rozhodnutí vyžaduje úsilí. To politické pak úsilí extrémní. A my si musíme umět vážit těch, kdo tato rozhodnutí dělat umí. Ptejme se proto (v Praze a dalších velkých městech) neustále politiků: „Co jste udělali pro to, aby zde nebyly tak drahé byty a naše děti tu mohly studovat a bydlet?“

V tomto ohledu jsem vůči budoucím samosprávám hlavního města Prahy i trochu skeptický. Reformní kroky prováděné v letech 2012–2014 byly totiž politickým kapitálem draze placeny. Cena reformních rozhodnutí byla v tomto ohledu značná a úsilí nutné k překonání překážek enormní. Pro členy (nejen) Rady hlavního města Prahy je obrovský rozdíl mezi slovy „dělám“ a „udělám“. Pryč je jak doba, kdy všechno zařídil politik, i doba, kdy se obráceně hodilo, že politik nedělal nic a vše vyřešil trh. V dnešní době jsou tak zasukované procesy řízení a výstavby, že se zejména politik musí extrémně snažit

⁵²⁸ Praha tak bude muset v dalších letech s velkým břemenem bojovat s konkencí dalších měst středoevropského regionu, kde se nůžky mezi disponibilními příjmy obyvatel a cenami bydlení nerozevírají do takové míry jako v Praze (více Kliment 2018).

celý systém zprůchodnit. Kdekoliv totiž již někdo bydlí, tam od určité hustoty zalidnění nechce další sousedy. „Not In My Back Yard“ (NIMBY) efekt je přirozeným jevem odvozeným od základních dvou systémových procesů – koncentrace a řádnutí. Nelze jej proto „zrušit“, pouze se snažit jej maximálně zmírnit.

Chceme-li mít v Praze dostupné bydlení, máme na výběr pouze dvě cesty. Budťo zamezíme tomu, aby se povolovací procesy výstavby sukovaly – jinými slovy: potlačíme svou stále rostoucí schopnost se v rámci stavebních řízení soudně či jinak napadat a vzájemně brzdit – nebo odevzdáme moc někomu, kdo za nás bude stavět. Obě cesty vedou skrze omezení naší vlastní moci, avšak každá poněkud jiným způsobem. Na té první se musíme omezit kolektivně výměnou za ponechání obrovského prostoru pro volby individuální. Na té druhé se omezíme souhrnně velmi málo výměnou za velké omezení naší osobní svobody. Neaktivita samosprávy, neochota volených zástupců dělat takováto nepopulární opatření, dlouhodobě vede k této druhé cestě. Jakékoliv polevení v politickém úsilí znamená, že později – pokud se chceme vyhnout celkovému kolapsu – bude toto úsilí nutné nějak uměle zvýšit.

Je více než jisté, že se nedostatek bytů vždy v alespoň trochu demokratické společnosti „nějak“ vyřeší. Čím později je však potřebné úsilí, a tedy na hierarchicky vyšší úrovni, vyvinuto, tím více jsou přitom zpravidla pošlapána lidská práva a svobody. I urbanismus a architektura našich měst se tímto pozdním rozhodováním znehodnocují. Čím později zabereme, tím spíše bude za nás stát, a tedy nějaký politický režim, stavět znovu sídliště či jejich nějakou novodobou obdobu.

Část IX. Krizové řízení města

V době povodní v roce 2013 neměla Praha primátora ani ředitele Odboru bezpečnosti a krizového řízení.

Předpovědi počasí nenaznačovaly, že by měl být překročen i jen první stupeň povodňové aktivity.

Znalostí hydrologické situace a poučením se z povodní v roce 2002 se mi podařilo včas zachytit extrémně rychlý nástup povodně.

Během prvních okamžiků krizové situace nezafungovalo relativně velké množství bezpečnostních systémů města.

Do řešení povodně zasahovala nevhodně, a také mediálně, odvolaná politická reprezentace města, včetně některých starostů městských částí.

Protipovodňové zábrany byly v bezprecedentním rozsahu instalovány poprvé za dobu své existence – a to během 40 hodin.

25. Povodeň 2013 v Praze očima předsedy krizového štábu

Povodeň v roce 2013 přišla velmi nečekaně (jak jinak) během přepřáhání koalice, které jsme si už několikrát popsali v předchozí části. (Ne)spolupracující koalice, která nebyla schopna mj. pokračovat v reformě politiky rozvoje území, byla ukončena dne 23. 5. 2013, kdy byl odvolán tehdejší primátor a s ním čtyři další členové Rady hlavního města Prahy ze stejné politické strany (ODS)⁵²⁹. V Radě zůstalo přesně tolik členů (6), aby byla tato usnášeníschopná a aby odpovědnost za chod města nepřešla na Zastupitelstvo hl. m. Prahy. Na dobu následujících 14 dní, tedy do zasedání příštího Zastupitelstva plánovaného původně na čtvrtek 6. 6. 2013⁵³⁰, jsem byl veškerými primátorskými povinnostmi pověřen já jakožto dosavadní první náměstek primátora. Má původně plánovaná krátká a přechodná funkce zněla tehdy dosti krkolomně: I. náměstek primátora hl. m. Prahy pověřený výkonem funkce primátora. Vzhledem k tomu, že jsem se skutečně zvoleným primátorem hlavního města Prahy za těch 14 dní stát neměl⁵³¹, do jeho kanceláře jsem až na výjimky, kdy bylo třeba něco opravdu urgentně řešit, nechodil.

Jednou takovou povinností byla již dříve svolaná Bezpečnostní rada hl. m. Prahy, jejíž konání bylo naplánováno na čtvrtek 30. 5. 2013. Tam jsem se poprvé osobně setkal s ředitelem Městské policie, krajským ředitelem policie ČR, ředitelem záchranné služby (souhrnně ředitelé složek Integrovaného záchranného systému, tzv. IZS), zástupci odboru bezpečnosti a krizového řízení magistrátu a dalšími členy tohoto ze Zákona o hlavním městě Praze tvořeného orgánu města. Do té doby jsem dotyčné sice na jednáních Zastupitelstva hl. m. Prahy vídával, ale s mou gesci územního a strategického rozvoje jsem s nimi jinak do přímého styku nepřicházel. Ředitel odboru bezpečnosti v té době žádný nebyl. Ten minulý odešel o tři měsíce dříve do důchodu a nástupce nebyl vybrán. Odbor vedla pověřená osoba, jak uvidíme později, pro tuto funkci dosti nevhodná.

Bezpečnostní radu svolává a řídí primátor a na programu této konkrétní bylo schválení nové verze traumatologického plánu Zdravotnické záchranné služby hl. m. Prahy. Jednalo

⁵²⁹ Brendlová, Švec (2013)

⁵³⁰ Jednání jsem v průběhu povodní zrušil. Další proběhlo až ve čtvrtek 20. 6. 2013.

⁵³¹ Dohoda s kolegy ve vedení našeho zastupitelského klubu byla na Ing. Václavu Novotném.

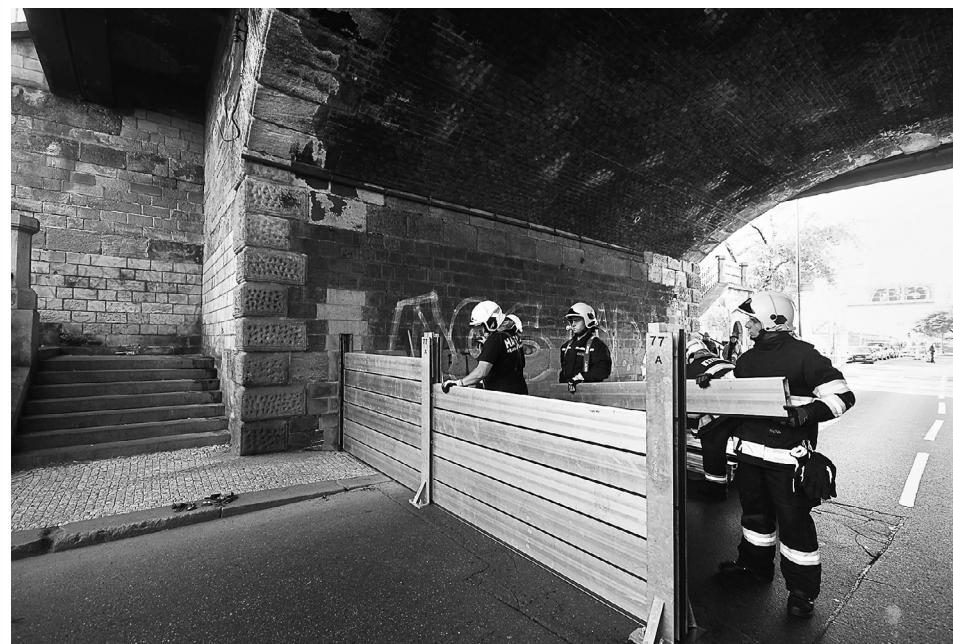
se o více než stostránkový materiál, který když jsem otevřel, na mne působil jako materiál tvořený pro samotný materiál, a proto jsem se nezdělal tenkrát zeptat přítomných členů rady, zda to někdo z nich četl. Po několika vyhubých odpovědích mi bylo sděleno, že se změnila legislativa a ten minulý dokument – který byl na několika málo stránkách – jí přestal vyhovovat. Poprosil jsem tedy, zda by mohl ten minulý (jeví se mi alespoň takto z dálky jako vhodnější) být do toho nového vložen alespoň jako příloha.

Poté, protože již pár dnů nepřetržitě přišlo, mne bůhví proč napadlo zeptat se přítomných, jak dlouho trvá stavění protipovodňových bariér (OBR. 51), které Praha od přelomu milénia postupně buduje a jejichž velmi malá existující část v roce 2002 ochránila od tehdejší mnohasetleté velké vody centrum města. A také jsem se zajímal, kolik by vytažení těchto bariér vlastně stálo⁵³². Na moji otázku ohledně bariér nikdo nereagoval, a proto jsem se zeptal znovu a zkusil jsem detailněji popsat, že se ptám na jejich celkovou dnešní délku a jejich vytažení v celém rozsahu v případě velké povodně. Přítomní členové odboru bezpečnosti nakonec přiznali, že to vlastně nikdo moc přesně neví, neboť v celku nebyly zábrany ještě nikdy vytaženy. Nicméně jsem se dozvěděl, že by to nespíše nebylo méně než 2 dny, spíše 52–56 hodin. Jejich celková délka je mezi 6 a 7 kilometry a cena za takovou akci by byla jistě přes 10 mil. Kč, a to pouze při započítání přímých nákladů. Postavené bariéry však blokují silnice, uzavírají veřejná prostranství a jako takové se jen tak z plezíru vytahovat logicky nesmí. Dovyptal jsem se ještě, kde vlastně jsou ty bariéry uloženy. Jsou většinou v 15 km od řeky Vltavy situovaném skladu v městské části Praha – Dubeč, zněla odpověď. Absolutně přesvědčen o tom, že dotyčný sbor nejvyšších a extrémně zkušených hlav bezpečnostních složek hlavního města Prahy vidím naposled v životě, jsem následně jednání Bezpečnostní rady města ukončil.

O den později, v pátek 31. 5. 2013, jsem byl informován úředníky z odboru bezpečnosti o tom, že je na Vltavě v Chuchli překročen I. stupeň povodňové aktivity⁵³³, a o tom, že budou uzavřena protipovodňová vrata na Čertovce a položeny první krátké oddělené kusy protipovodňových zábran v centru města. Při poněkud zvláštních odpovědích na mé otázky ohledně současných i minulých vodních stavů, růstu průtoků v uplynulých hodinách, rozsahu deštů v povodí na horním toku Vltavy a přítocích mi došlo, že sice mluvím s člověkem z odboru bezpečnosti a krizového řízení, avšak tento je „jen“ pošťákem zpráv jiných. Vyžádal jsem si proto přímé telefony na zástupce Českého hydrometeorologického ústavu a Povodí

⁵³² Vzpomněl jsem si tehdy na jednu nejspíše smyšlenou příhodu, která se ke mně donesla v souvislosti s nástupem prezidenta Billa Clintona. Tomu, když se stal prezidentem, bylo údajně na jeho první schůzce s administrativou oznámeno, že vždy do 30 minut může mít připraveno ke startu oficiální prezidentské letadlo, Boeing 747 označovaný jako Air Force One. On prý na to řekl „tedy ted“. Pravděpodobně smyšlená historka končí konstatováním, že lhůta se samozřejmě nestihla.

⁵³³ Stupeň zvaný Bdělost, který je vyhlášen při překročení úrovně průtoku 450 m³/s.

OBR. 51 – Protipovodňové bariéry v hlavním městě Praze, foto: Magistrát hlavního města Prahy

Vltavy. Zavola jsem nejprve na ČHMÚ, představil se a seznámil jsem se s pro současnou situaci v Praze odpovědnou osobou. A začal se vyptávat na situaci. Český hydrometeorologický ústav poskytuje pravděpodobnosti na základě několika předpovědních modelů. Podle slov dotyčného zástupce ČHMÚ tyto nenaznačovaly, že by měl být dosažen i jen druhý stupeň povodňové aktivity.

Volal jsem také odpovědnému zástupci povodí Vltavy. Tím byl pan Ing. Jiří Friedel, se kterým jsme si okamžitě velmi porozuměli. Na rozdíl od ČHMÚ má Povodí Vltavy vždy přesné a aktuální informace o stavech vodních toků a hladin nádrží. Vyptával jsem se proto pana inženýra zejména na nádrž Orlík, neboť další části Vltavské kaskády nejsou v případě větší povodně příliš relevantní. Znal jsem celkové objemy jednotlivých nádrží. Vrané a Slapy jsou svým objemem malé a Lipno je pro jakékoliv povodňové účely příliš na horním toku řeky.

„Kolik má v současné době Orlík retenci?“ zeptal jsem se. Je to přibližně 90 mil. m³, mi odpověděl pan inženýr Friedel. „Nádrž není zcela plná, avšak zároveň nemá přílišný podstav.“ Pokračoval jsem tedy s dotazy dále: „Kolik je současný přítok do nádrže? Kolik času může dát celá Vltavská kaskáda Praze na stavbu bariér?“ Své úvahy jsem směřoval k těm dvěma dnům, co mi na bezpečnostní radě před pár hodinami sdělili úředníci. Dozvěděl jsem se, že při současných číslech by to mělo být několik dní.

Další den, v sobotu 1. 6. 2013 v poledních hodinách, byla svolána na Odboru bezpečnosti a krizového řízení Magistrátu hl. m. Prahy schůzka poté, co voda opět mírně stoupla a blížila se k hranicím, kdy bylo třeba řešit provoz na Vltavě. Na jednání byli přítomni jak zástupci ČHMÚ, Povodí Vltavy, ředitelé složek IZS, vybraní zaměstnanci odboru bezpečnosti a krizového řízení a několik dalších lidí, mj. můj kolega – jediný další náměstek primátora, Ing. Pavel Richter. Poprvé jsem zde dostal do ruky povodňový plán Prahy – tlustou mnohastránkovou knihu tvořenou mj. rozsáhlým popisem (tabulkou) ukládající jednotlivým složkám města provádět konkrétní opatření navázaná na dané hodnoty průtoků v řece Vltavě. Plán byl upraven podle poslední povodně v roce 2002, proto jsem předpokládal, že činnosti v něm uvedené řádně běží, a začal se vyptávat na opatření spojená s provozem na řece, kvůli které bylo jednání svoláno. Při průtocích nad 600 m³/s jsou loďaři povinni uschovat všechna plavidla do některého ze dvou přístavů ve městě. Při 800 m³/s již na řece nesmí nic plout. Zeptal jsem se, jaký je plán v případě, že se toto nestane. „Žádný popis této situace v plánu není“, mi bylo sděleno úředníky z odboru.

⁵³⁴ V době nepovodňové řídí provoz na Orlické přehradě energetická společnost, avšak podle pozdějších informací z Povodí Vltavy již bylo řízení v té době nejspíše převedeno. A je to právě ekonomika výroby elektrické energie, kvůli které je vhodné mít přehradní nádrže pokud možno plné.

Předpovědi počasí byly stále tytéž. Zástupce ČHMÚ mne a všechny ostatní na jednání v podstatě zpravil o tom, že by neměl být velmi pravděpodobně dosažen druhý stupeň povodňové aktivity. Vyptal jsem se pana inženýra Friedela, jak dlouho při současném přítoku do Orlíku vydrží jeho retenční objem. Odpověď mi bylo, že při současném přítoku, který byl zhruba 550 m³/s, by to mělo být pohodlně více než dva dny. V sobotních poledních hodinách jsem tedy věděl, že nám Orlík při současném průtoku na stavbu protipovodňových bariér poskytuje stále dostatek času.

Z povodňového plánu jsem vyčetl, že příští návazná protipovodňová opatření v podobě mj. také usazení dalších krátkých částí protipovodňových bariér se provádějí u průtoků nad 900 m³/s. Prahou v té době protékalo přes 700 m³/s, z čehož také mírně rozvodněná Berounka vlévající se do Vltavy na jihu Prahy tvořila cca 200 m³/s. Požádal jsem tedy o zahájení odpouštění Orlické přehrady, a to tak, aby bylo v Praze co nejdříve dosaženo průtoku, na který jsme měli město v dané chvíli přichystané. Nechtěl jsem opakovat chyby, které se staly v roce 2002, kdy se nechaly naplnit postupně všechny nádrže Vltavské kaskády, a ochudit se tak o tolik potřebný čas na přípravu proti velké vodě. Diskuze to byla mírně vyhrčená, takováto manipulace na přehradě na základě „přání někoho“ z Prahy není obvyklá⁵³⁴. Navíc, zvýšení průtoku o 200 či 300 m³/s u takovýchto průtoků znamená posun stavidel o několik málo centimetrů, což není jednoduché provést. Z požadavků jsem však necouvnul a po cca hodině jsem dostal od pana Ing. Friedela z Povodí Vltavy potvrzení, že se manipulace na Orlíku provedla, a Prahou skutečně v následujících hodinách začalo proudit 900 m³/s.

Další jednání povodňové komise jsem už raději stanovil já, a to na 10 hodin dopoledne následujícího dne s tím, že se to v případě dalšího růstu průtoku ve Vltavě může změnit. Pokoušel jsem se kontaktovat televize s informací, že jsou v Praze dosahovány povodňové stavy, ale – a to je poněkud bizarní – bylo mi tenkrát řečeno, že se to do zpravodajství už nevejde. Že se žení pan Pomeje. Ne naposled jsem na tuto určitou mediální bariéru narazil, jak ještě uvidíme dále.

Během sobotního večera, tedy 1. 6. 2013 v předvečer nástupu samotné povodně, jsem ještě ve 22:00 zahajoval krátkým slovem jednu společenskou akci podporovanou hl. městem Prahou. Krátce před ní jsem mluvil telefonicky s inženýrem Friedelem. Dozvěděl jsem se od něj, že do Orlíku právě začalo přitékat tolik vody, že už naše opatření na snižování úrovně jeho hladiny pozbylo původního efektu a v současné době je odtok roven přítoku. Měl jsem tedy v sobotních večerních

hodinách v hlavě, že každé zhoršení stavu již znamená nutnost stavění souvislých částí protipovodňových bariér.

Ve 23:00 jsem ulehl ke spánku s určitým očekáváním, že budu nejspíše probuzen okolo třetí hodiny ranní. Hluboko v noci, přesně ve 2:16 v neděli 2. 6. 2013 mi zavolal inženýr Friedel, který byl v tu dobu u starosty městské části Praha – Zbraslav na jihu Prahy, se zprávou, že Berounka v Berouně dosahuje problémových povodňových stavů a že bychom měli v nízko položené Zbraslavi nejspíše zahájit protipovodňová opatření. Napřed prý volal na odbor bezpečnosti a krizového řízení a nějak neměl pocit, že mu tam úplně rozumí.

Okamžitě jsem tedy volal zastupujícímu řediteli odboru já s tím, že nařizuji okamžitě zahájit výstavbu bariér ve Zbraslavi. Protože jsem neměl pocit adekvátní odezvy, raději jsem se ještě zeptal, kdy to bude hotovo. Odpovědí mi bylo velmi nejasné „nevím“. Prý je noc, víkend, skoro léto, lidé jsou na dovolených, a tedy to bude trochu trvat. V tu chvíli jsem žil v představě, že je někde nachystáno mužstvo, které zhruba jako hasiči právě sjíždí po tyčích ze svých lůžek a protipovodňová opatření se začínají realizovat během pár minut. Dodám teď, jak hluboce jsem se tenkrát mýlil.

Vstal jsem, rozsvítil lampičku na mém pracovním stole, vzal bílý papír a zpět volal panu inženýrovi Friedelovi a započal s dotazy. „Kolik má teď průtok Berounka v Berouně? Kolik měla před 4 hodinami? Kolik přitéká do Orlíku? Kolik zbývá teď z těch 90 mil. m³, které byly jako retence v Orlíku před několika hodinami? Kolik odpouštíme? Kolik má průtok Sázava? Kolik bylo na Sázavě před 4 hodinami? Kde prší? Kde přšelo před 4 hodinami? Hodnoty jsem si poznamenal, počítal a vytvořil si na základě odpovědí jednoduchý hydrologický model povodí s vývojem za poslední 4 hodiny, a dále s předpoklady možného vsaku a budoucích průtoků v případě pokračujícího deště. Po vydatných srážkách v uplynulých dnech jsem schopnost promáčené půdy pojmout vodu ohodnotil na ne více než 5 % z objemu srážek. Jinými slovy, počítal jsem s tím, že co odted spadne, to v podstatě přiteče do Prahy.

Na konci asi 6minutového rozhovoru jsem do telefonu konstatoval, že podle toho, co jsem se právě dozvěděl, bude za tři hodiny, tedy v 5 hodin ráno, v Praze průtok 1.000 m³/s, tedy bude dosažen druhý stupeň povodňové aktivity. A za 10 hodin, tedy v pravé nedělní poledne, pak už bude Vltavou proudit 1.500 m³/s, tedy bude dosažen třetí stupeň povodňové aktivity. Do telefonu se tenkrát ozvalo: „Podle toho, jak to říkáte, bude to tak.“

Volal jsem proto znovu zastupujícímu řediteli odboru bezpečnosti a krizového řízení s tím, že svolávám na 5:00

⁵³⁵ Pana Jiřího Mojžíše, profesionálního řidiče několika primátorů přede mnou a vpravdě asi nejlepšího řidiče, jakého jsem měl tu čest dosud poznat.

povodňovou komisi hlavního města Prahy. Odpovědí mi bylo: „Tak brzo?“ Zvýšeným hlasem jsem odpověděl, že ANO a že budeme vyhlášovat stav nebezpečí, protože v poledne bude již v Praze velká voda. Zeptal jsem se také, jak je to se Zbraslaví a bariérami. Odpovědí mi bylo to stejné co předtím.

Zavolal jsem okamžitě řediteli Městské policie hl. m. Prahy, se kterým jsem se viděl před 3 dny na bezpečnostní radě. Zvedl mi telefon (2:25 v neděli!) a já mu sdělil, že budu potřebovat auto, nejlépe s modrým světlem a velmi dobrým řidičem. Za 50 minut (3:15) jsem měl u domu připraveného opravdového profesionála⁵³⁵ i s autem a dojeli jsme cca 3:30 na magistrát.

Cestou na magistrát jsem zadal ředitelce odboru komunikace poskytnout důležité informační zprávy o v podstatě již jisté povodni médiím, ale marně. Nová ředitelka odboru komunikace byla na daném postu cca 1,5 měsíce. Bylo jí 25 let. Neměla nejspíše kontakty na „ty správné“ osoby. Nebo možná nebyly tyto vzhůru. TV NOVA jí údajně řekla, že se rodí paterčata. Redaktor z ČT prý říkal, že zkusí tak do hodiny a půl někoho sehnat. Tuto ředitelku odboru komunikace jsem proto odstavil a ve 4 hodiny ráno jsem se osobně spojil se zpravodajkou z ČTK. Jednou z těch, která k nám na radnici chodila na tiskové konference. Omluvil jsem se za noční telefonát a nadiktoval jsem potřebnou zprávu o přicházející velké vodě a poprosil, aby ji co nejdříve poslala všem médiím. Až poté to Česká televize přebrala alespoň jako informační titulek běžící dole na obrazovce.

V pět ráno v neděli 2. 6. 2013 zasedla povodňová komise a v podstatě v ten okamžik dorazila depeše o dosažení průtoku 1.000 m³/s. Na mou otázku, zda ve Zbraslavi již stojí protipovodňové zábrany, jsem dostal znovu stejnou neurčitou odpověď. Stále jsem tak trochu předpokládal, že už dávno po Praze jezdí rozvoz bariér a jsou průběžně montovány. Ale strašně jsem se v tu chvíli mýlil. Byl jsem přítomnými zaměstnanci bezpečnostního odboru ubezpečen o tom, že se jede podle povodňového plánu. A to byla pravda. Podle plánu byly vyzkoušeny sirény, zkontrolováno to a ono, prověřeno všechno možné. Provedeno bylo přesně to, co plán ukládal. Svolal jsem tedy na 8:00 přímo krizový štáb.

Přestal jsem však v tu chvíli věřit úplně všem kolem sebe, neboť mně situace připadala velmi zlá a neměl jsem pocit, že těmito lidem také. V 5:35 jsem proto volal a vzbudil bývalého starostu Prahy 8 (Josefa Noska), který mj. během povodně v roce 2002 sám řídil evakuaci obyvatel v Karlíně, s tím, že se na Prahu řítí znovu po 10 letech velká voda a já budu potřebovat člověka se zdravým rozumem, který bude umět odhlížet

od plánů, podle kterých možná všichni postupují, ale to hlavní se neděje. Přijel krátce po sedmé ráno na radnici i přesto, že byl před týdnem jedním z těch odvolaných koaličních radních. Dále jsem zavolał svým dvěma kolegům zastupitelům, náměstkoví Pavlu Richterovi a radnímu Lukáši Manhartovi, s prosbou, že bych je na radnici potřeboval, neboť mám pocit, že to všechno leží až příliš jen na mně.

V 8:00 jsem zahájil jednání krizového štábu, nechal si popsat jako potom ještě mnohokrát meteorologickou situaci od ČHMÚ a od povodí Vltavy a pozeptal se na průtoky, stav Orlíku, Berounky a další hydrometeorologické informace. Zastupujícího ředitele magistrátního odboru bezpečnosti a krizového řízení jsem se zeptal po čtvrté na protipovodňové bariéry ve Zbraslavi. Dostal jsem stále stejnou „ne-odpověď“. Tentokrát jsem se však již nenechal odbýt a ptal se zvýšeným hlasem přede všemi přítomnými dále: „Kolik máte lidí? Kolik je už venku zábran?“ Odpovědi mi bylo takové neurčité mumlání a věta, že zábrany ještě venku asi nejsou. Lidi se prý shánějí. Je víkend, je potřeba lidi stáhnout z dovolených či domovů.

V tu chvíli se mi to všechno spojilo a došlo mi, že nepřijde nikdo. Že evidentně není žádná u strojů nachystaná organizovaná velká skupina lidí, která už od dvou ráno staví zábrany. Praha se teprve probouzí, je víkend, neděle a skoro léto. Zvýšeným hlasem jsem se tedy ptal dále: „Jak ty zábrany, až je vytáhnete ze skladu, dovezete na místo?“ Jsou prý potřeba kamióny. „Kde a kolik má město kamionů?“ Nemá prý žádný. „Jak je namontujete? Kolik je na to školených pracovníků?“ Odpověď: „Jsou na to dvě montážní sady.“

Přerušil jsem krizový štáb, neboť nemělo smysl dále pokračovat. Nebyla cesta dál, nebylo na něm o čem rozhodovat. Bylo však třeba začít opravdu jednat. Napřed bylo třeba zařídit fungující a rychlé rozhodování. Vyhlásil jsem po poradě s ředitelkou kanceláře primátora⁵³⁶ stav nebezpečí (začal platit od 9:45), aby začaly všechny složky města i všichni zaměstnanci města podléhat jednotnému velení a bylo možné vykonávat jednotlivá opatření rychleji, přikazovat činnosti a urychleně řešit problémy.⁵³⁷

Dále jsem považoval za nejdůležitější dostat protipovodňové bariéry ze skladu alespoň na cestu. Tedy chyběly kamióny. Vyzjistil jsem, jaký typ kamionů je potřeba, a napsal si kód vyjadřující počet náprav a nosnost. Obrátil jsem se na svého kolegu zastupitele, Pavla Richtera, který je povoláním stavař. „Potřebuju kamióny, hodně kamionů, tak dvacet. Kdo má dvacet takovýchto kamionů?“ Kolega se podíval na typ a říkal, že Metrostav či Hochtief by mohli mít tak dva.

Vzpomněl jsem si, že mne tatínek kdysi před mnoha lety seznámil jen potřepáním ruky s nějakým pánem, se kterým jako náměstek pro logistiku čokoládoven Nestle v Olomouci spolupracoval. Zatelefonoval jsem do Olomouce mému tátovi, již v důchodovém věku, s tím, že nutně potřebuju vědět, kdo to byl, co dělá a potřebuju na něj telefonní číslo. Táta byl naštěstí vzhůru. Dotyčný pán se jmenoval Antonín Prachař (pozdější ministr dopravy) a byl to tehdejší místopředseda sdružení autodopravců Česmad. Vzpomněl jsem si na to jméno, odmítl příjemné formality typu jak se mám a napsal si telefonní číslo. Zavolał jsem panu Prachařovi a zeptal se jej, jestli ještě dělá ve sdružení, že potřebuju nutně kamióny, a to hodně a hned, jestli mi umí pomoci. Zeptal se na typ a pak odpověděl, že ano. Kolik jich prý potřebuju. „Dvacet“ řekl jsem. „Umíte to?“ On na to, že ano, že to zvládne. Dal mi číslo na tehdejšího prezidenta sdružení, pana Ing. Starostu.

Poslal jsem kolegu náměstka Pavla Richtera, ať jede do skladu v Praze – Dubči, a dal mu číslo na prezidenta Česmadu. A dodal jsem, že všechny bariéry stavějící se do průtoku ve Vltavě musí být v úrovni alespoň 2.000 m³/s do 11:00 naloženy a „vylifrovány“ ze skladu. Později mi volal, že kamióny začínají jezdit, ale že to na ně nemá jak dostat, že chybí vysokozdvížné vozíky. Později jsem zjistil, že příspěvková organizace Správa služeb hlavního města Prahy, která má na starosti sklad i obsluhu bariér, nějaké kamióny nasmlouvané měla. Po tom, kdo tam vlastně tehdy pro náklad přijížděl, jsem se již nepidil. Vysokozdvížné vozíky tenkrát prý sehnal místní starosta v blízkém super/hypermarketu.

Velmi jsem se obával také toho, že se nám bariéry cestou někde ztratí. Ochrana je absolutně k ničemu, když někde chybí její byt jen jediný kousek. A skutečně se později jeden kamión se zábranami směřujícími na nábreží v Praze – Holešovicích „ztratil“. Respektive, jeden polský řidič dojel z druhé strany daného bloku budov, kde jej naštěstí závčas objevili policisté – v autě svačičího.

Kamióny byly řešeny, následně bylo třeba najít pracovní sílu. Zeptal jsem se v místnosti stále sedících ředitelů bezpečnostních složek, jak jsou na tom s pracovní silou. Všichni s ohledem na mimořádný stav povolávali možné zálohy. Napadla mne proto armáda. Má autoritativní velení a vzpomněl jsem si na moravské (1997) i pražské (2002) povodně, kde tato významně pomáhala. Oslovil jsem na krizovém štábu přítomného plukovníka, zástupce Armády České republiky v Praze, s tím, že potřebuju armádu. Odhadl jsem potřebu 300 mužů. Odpovědi mi bylo, že tolik armáda nemá a navíc on o tom nemůže rozhodnout. Že pokyn musí dát generální štáb AČR.

⁵³⁶ Tou byla v oblasti práva velmi zkušená úřednice JUDr. Martina Děvěřová, kterou jsem později nechal jmenovat zástupkyní ředitele Magistrátu hlavního města Prahy.

⁵³⁷ Později jsem byl upozorněn několika kolegy zastupiteli, zda by nešlo dotyčný stav využít i pro vypovězení nevýhodných smluv z doby problematické politické vlády z let 2006–2010. Po poradě s právníky jsem však od toho ustoupil. Mimořádná opatření provedená během vyhlášeného Stavu nebezpečí musí být spojena s danou situací, tedy s povodní. Nápad, že by se povodní Praha dostala do takových finančních problémů, že by nevýhodné smlouvy z minulého období bylo třeba zrušit, byl právníky jednoznačně odmítnut jako příliš nerelevantní.

„Jak dám pokyn generálnímu štábu?“ zeptal jsem se. Pokyn prý musí dát vláda.

Pochopil jsem, že zde bude situace komplikovaná, a zavolał tehdejšímu ministru financí Ing. Miroslavu Kalouskovi s tím, že mám v Praze opravdu vážný problém, že potřebuji alespoň 300 vojáků, a to hned. A že abych je dostal, je potřeba, aby dala pokyn vláda. Jal se mne tenkrát přesvědčovat, že žádné rozhodnutí vlády není třeba. Zvýšili jsme na sebe vzájemně hlas a já znovu důrazně opakoval, že potřebuju, aby zasedla vláda, rozhodla a zaúkolovala generální štáb armády ČR a poslala teď hned do Prahy 300 vojáků. Položil telefon, aby mi za chvíli volal zpět, že premiér (RNDr. Petr Nečas) je o tom informován, službu má na generálním štábu armádní generál Mičánek a dal mi na něj telefon, prý o mně ví.

Generál mi zvedl telefon, já se představil a sdělil znovu, že potřebuju armádu, alespoň 300 mužů. On mi na to řekl, že takové množství není možné, ale že 50 vojáků mi do 72 hodin sežene. Na to jsem mu odpověděl, že si nerozumíme. „Potřebuju do 12 hodin mít tady v Praze 300 mužů, jinak se bariéry nestihnou postavit.“ On na to, že ještě je někde dalších 50. Myslím, že říkal v Žatci či v Bechyni, ale to není důležité. Znovu jsem mu, tentokrát důraznějším hlasem, řekl, že jsem to stále neřekl dost přesně. „Jestli tady do několika málo hodin nebude alespoň 200 mužů a do 12 hodin nebudou stát zábrany, je Praha pod vodou. Po krátké chvíli ticha mi sdělil, že zavolá za pár minut. Po 15 minutách volal a za 4 hodiny bylo k dispozici napřed 50, o dvě hodiny později dalších 50 a následně dalších 100 mužů. Zbývajících 100 do celkového počtu 300 dorazilo v průběhu noci. Potřebný rozkaz je povolal jsme dávali rozhodnutím krizového štábu a tzv. KOPISem přítomnému plukovníkovi⁵³⁸. Předběhnu teď události a dodám, že vidět organizované mužstvo Armády ČR skládat dohromady jednotlivé díly protipovodňových bariér bylo impozantní. Problémem se později ukázalo zajištění jejich stravování a místa k odpočinku. Nicméně, vraťme se ještě na chvíli zpět do dopoledních hodin v neděli 2. 6. 2013.

Ukončil jsem jednání krizového štábu a další svolal na 10:30. Tam se však začaly dít pro mne neuvěřitelné věci. Do celého procesu se vložila politika. Nejen lokálními povodněmi dotčení starostové městských částí (na jednání krizového štábu jsou v roli hostů), ale obzvláště různé politické kliky namísto pomoci začaly následující jednání sabotovat a neúměrně protahovat. Jeden z dalších krizových štábů jsem musel i předčasně ukončit. Jen se nadávalo bez jakéhokoliv užítku. Jsem trochu přesvědčen, že v těchto chvílích by měla jít politika a demokracie zcela stranou. Některé argumenty

byly až žalostné. Třeba, že nemají číslo na někoho z krizového štábu atd. Až dlouho poté jsem si uvědomil, že předchozí politická reprezentace (ODS) byla odvolána po 20 letech pouhý týden před samotnou povodní, a tedy pro ni byla případná zatopená Praha vhodnou příležitostí se naším znemožněním „rehabilitovat“. U některých starostů městských částí však mimo politiku vystupoval do popředí i věcný problém – nevěděli, že mají vlastní odpovědnost a povinnosti a na jejich úřadě byla pramalá znalost krizového zákona a povodňových plánů. Povodňový plán hlavního města Prahy se týkal celoměstské politiky – tedy zejména řeky Vltavy (a Berounky), ochrany nábřeží, provozu na Vltavě, informování městských částí ohledně situace na Vltavě. A naopak tento neznal povodeň na jednotlivých přítocích Vltavy. Na lokální povodně v Praze se vztahují povodňové plány jednotlivých městských částí a je to tak logické. Řízení skrze hierarchicky vyšší centrum řešení lokální situace jen prodlužuje a oddaluje pomoc.

K večeru v neděli 2. 6. 2013 mne navíc osobním telefonátem upozornil ministr životního prostředí (již byl vládou vyhlášen nouzový stav) na skutečnost, že má k dispozici tři různé vycházející modely srážek pro příští den a není tak vůbec jisté, zda se kulminace vody zastaví v Praze na průtoku 3.100, 3.200 či i 3.500 m³/s. Tato zpráva však byla velmi problematická, neboť zhruba u průtoku 3.000 m³/s začínají v Praze rozsáhlejší evakuace obyvatelstva. Nebylo tedy vůbec jisté, zda v pondělí ráno, tedy v hodinách ranní špičky, nebude náhodou potřeba evakuovat desítky tisíc lidí. Protipovodňové bariéry zabírají v centru celé ulice, které se stávají neprůjezdnými. Musí být také non-stop hlídány, neboť jediná sabotáž může způsobit katastrofu nevídaných rozměrů.

Bylo potřeba tedy maximálně snížit konflikt mezi pondělním nápořem tří set tisíc lidí jedoucích do Prahy a nejistotou ohledně stavu řeky Vltavy a jejího okolí. Uvědomil jsem si, že velká část lidí jedoucích do města veze malé školáky, a tito samotní jsou v případě povodní a zmatku nejvíce ohroženou skupinou. Nebylo však v mé pravomoci „zrušit“ výuku ve školách přímo, avšak bylo možné uzavřít vstup do školních budov. Na další den jsem tedy svým rozhodnutím potěšil nejspíše všechny školáky a zároveň opět vytvořil záminku k politické kritice od některých starostů. Jeden z nich si na jednání krizového štábu, před kterým se krátce mé výše zmíněné rozhodnutí vyhlásilo, dal tu práci, aby našel výjimku z daného nařízení. „Poradil“ přítomným starostům, aby školy, které nechtějí tito zavírat, vyhlásili budovami potřebnými pro řešení povodňové situace. „Jejich odpovědnost“, pomyslel jsem si tenkrát.

⁵³⁸ Na pozdějším slyšení v Senátu k situaci během povodně v Praze 2013 jsem se od zástupce Armády ČR dozvěděl, že její velitelství v tomto období opravdu zaspalo. I přes upomínky některých generálů, i přes zřejmě zhoršování se situace v podstatě na celém území ČR (stav nebezpečí a později nouzový stav byl vyhlášen nakonec v 8 ze 14 krajů) nebyly včas povolány zálohy.

I přes tuto určitou dávku sabotérství, a to včetně trochu pitomé mediální ofenzívy, se následně celý systém protipovodňové ochrany jakž takž rozjel a nastala velmi náročná operativa, kdy jednotlivé složky města už docela ve vzájemné souhře řešily nastalé situace. Hlavní úkol krizového štábu hl. m. Prahy – stavba protipovodňových bariér – se nakonec i přes neskutečný časový přes podařilo zavčas splnit. Nad ránem v pondělí 3. 6. 2013 jsme se dostali vůči nárůstu povodňové vlny do cca 3hodinového náskoku. Vltava nakonec kulminovala mírně nad úrovní průtoku $3.100 \text{ m}^3/\text{s}$ a do zmíněného rána byly dostavěny bariéry v celkové délce 6 km. Praha tak byla nachystána na průtok $4.160 \text{ m}^3/\text{s}$. Zábrany byly v takovém rozsahu vytaženy poprvé za dobu jejich existence, a to navíc v extrémně krátkém čase.

Povodeň v roce 2013 byla oproti té z roku 2002 menší, avšak její nástup byl mnohem rychlejší. Povodňový plán i některé složky města nebyly na takovou situaci dobře připraveny.

V roce 2013 nastala povodeň i na malých pražských přítocích Vltavy – k překvapení některých městských částí.

Od osudu Igora Němce mne zachránilo několik semestrů hydrologie a klimatologie.

Společně s povodní postihl město v létě roku 2013 i rozsáhlý blackout.

V krizové situaci se realizují nachystané scénáře. Klíčová je zkušenost či aspoň poučenost decision-makerů z minulých krizových situací.

Nový typ krizové situace vyžaduje aktivitu nejvyšších řídicích vrstev. Ve městě je však bohužel tato vrstva tvořena politiky.

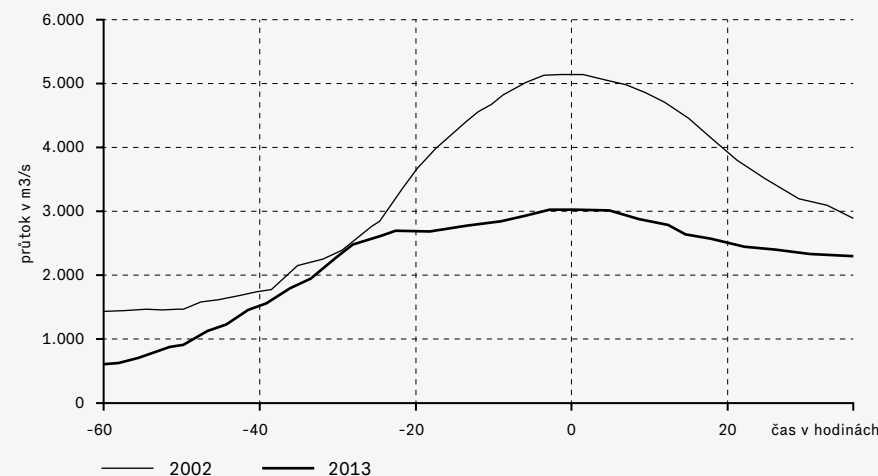
26. Krizové řízení v hl. m. Praze

Povodeň v roce 2013 byla, co se týče velikosti průtoku vody ve Vltavě, mnohem menší než několikasetletá povodeň v roce 2002. Rozdíl byl však v rychlosti nástupu povodňové vlny (OBR. 52). V roce 2013 mezi začátkem povodně a kulminací bylo jen 38 hodin, během kterých bylo třeba provést potřebná protipovodňová opatření.

Dalším rozdílem mezi oběma povodněmi byl také rychlý nárůst povodňové vlny na Berounce, a to zejména v důsledku v podstatě nulové schopnosti půdy v povodí nasávat vodu v důsledku velkých srážek v 5 dnech předcházejících povodni. Toto je obzvláště nepříjemná věc pro krizový management hlavního města Prahy, neboť Berounka na rozdíl od Vltavy na svém toku nedisponuje v podstatě žádnou nádrží, která by mohla městům na toku dát čas na přípravu opatření⁵³⁹.

A konečně třetí nejvýraznější odlišností byly v roce 2013 velké srážky přímo nad územím hlavního města Prahy a v tzv. mezipovodí, což je oblast mezi posledním velkým přítokem

⁵³⁹ Právě proto záplavy často podstupující město Beroun disponuje nejspíše nejdokonalejším informačním systémem včasného varování v České republice, který pomocí přímého digitálního telefonického spojení mezi radnicí a obyvateli žijícími v ohroženém území zabezpečuje potřebnou komunikaci a pomáhá koordinovat jednotlivé akce města.

OBR. 52 – Srovnání průběhu povodní v Praze v letech 2002 a 2013, zdroj: Český hydrometeorologický ústav (2014)

(zde pravostranným – Sázavou) a hranicemi Prahy. Obě tyto oblasti jsou z hlediska předpovědi chování vodních toků velmi problematické, což se týká hlavně malých toků na území Prahy. Právě na nich se nejvíce projevují přívalové deště.

Ve zprávě o povodni vypracované Magistrátem hlavního města Prahy⁵⁴⁰ je uvedeno, že tehdy platný povodňový plán vzniklý na základě povodně z roku 2002 byl v pořádku, avšak že tento nebyl konstruován na takový rychlý růst průtoku ve Vltavě, jaký nastal v květnu 2013. Jinými slovy, všechna opatření popsaná v povodňovém plánu splňovala nároky na krizový stav tohoto typu, avšak rychlost potřebná k provedení poslušnosti akcí v plánu řešená nebyla.

Tato skutečnost neměla poté, co jsem v nedělních ranních hodinách vyhlásil stav nebezpečí, příliš vliv na fungování většiny městských organizačních složek. Policie České republiky, Městská policie, Záchránná služba i Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy měli ještě v „živé“ paměti povodeň minulou.

Také obě dvě „nejslabší místa“ města z povodně minulé – Dopravní podnik a Zoologická zahrada – byla taktéž tentokrát dobře připravena. Protipovodňové bariéry dopravního podniku chránící velkou vodou ohrožené stanice metra byly vztyčeny mnohem dříve, než se nám podařilo rozjet obdobnou (i když mnohem rozsáhlejší) výstavbu hliníkových zdí okolo řeky. Provoz metra byl v souladu se zvyšujícími se průtoky po zkušenosti z roku 2002 závčas zastaven. Samotné tunely po problémech v roce 2002 tentokrát obstály. V celkové bilanci dokonce po povodni dopravní podnik uspořil na provozu.

Vedení Zoologické zahrady hl. m. Prahy velmi bedlivě sledovalo rostoucí stavy vodní hladiny. Pan ředitel Mgr. Miroslav Bobek byl v neustálém telefonickém spojení s krizovým štábem. Domlouvali jsme se mnohdy napřímo. Závčas vyhlásil ve svém areálu pohotovost, svolal všechny potřebné zaměstnance a s předstihem nástupu povodňové vlny provedl nutná opatření. Zoologická zahrada tak, ač byla ze své jedné třetiny nakonec zaplavena, stihla veškerou svou faunu i cenné majetkové vybavení přesunout do horní části svého areálu. Spodní část Zoologické zahrady je (a v historii vždy byla) přímo polem pro právě se rozlévající Vltavu⁵⁴¹.

Problematickým se však ukázal příliš rychlý nástup povodně pro Odbor bezpečnosti a krizového řízení Magistrátu hl. m. Prahy. A to navíc z více příčin. Odbor neměl řádného ředitele poté, co ten minulý dlouholetý odešel několik měsíců před povodní do důchodu. A bohužel i bezpečnostní vybavení nebylo udržováno v odpovídajícím stavu (sirény i rádiový systém krátce po vypuknutí povodně selhaly).

⁵⁴⁰ Magistrát hl. m. Prahy, odbor bezpečnosti a krizového řízení (2013), s. 14

⁵⁴¹ V podstatě od povodně v roce 2002 se proto v Praze mluví o tom, že by se zvýšil ochranný val, který byl v roce 2013 koncipován „jen“ na 20 letou vodu. V roce 2014 jsem proto nechal zpracovat GIS analýzu (Fošumpaur 2014) rozlivu řeky Vltavy v případě, že by se tento val navýšil na pětisetletou vodu. Úzké hrdlo, které by tímto vzniklo, jsem se obával, že by mohlo významně během nějaké příští povodně vytvořit vzdutí vodní hladiny v centru města. Analýza však nakonec ukázala, že takováto úprava by znamenala i při extrémní povodni vzdutí vodní hladiny u Libeňského mostu pouze v řádu jednotek centimetrů. Bohužel by však zvýšený val způsobil mnohem větší zatopení (růst hladiny až o 2 m) sousedního Trojského zámku, a proto je vhodné, v případě, že se touto cestou ochrany pražské ZOO v budoucnu půjde, ochranný val prodloužit tak, aby chránil nejen ZOO, ale i Trojský zámek.

⁵⁴² V tomto ohledu však nemohu nezmínit, že někteří ze starostů byli v době povodní navíc na dovolené a ani se příliš neobtěžovali do ohrožené Prahy rychle přispěchat. A úplně naopak, někteří starostové naopak doslova nazulí holinky a od nedělních ranních hodin povodeň ve vlastní městské části (a v koordinaci Hasičským záchranným sborem, Městskou policií i celým krizovým štábem) velmi intenzivně řešili přímo v terénu. Ty bych zde rád i jmenoval – byli to starosta Prahy 1, Ing. Oldřich Lomecký, a také starosta Prahy 7, Marek Ječmének.

⁵⁴³ Novinky.cz (2013b). Nouzový stav byl nakonec vyhlášen pro všechny kraje na území Čech s výjimkou Pardubického a Karlovarského.

⁵⁴⁴ Kterým byl JUDr. Michal Hašek z ČSSD.

⁵⁴⁵ Je možné, že někteří hejtmani si skrze organizované telekonference něco sdělili a dost možná i nějaký problém vyřešili. Nic takového se ovšem nestalo v mém případě, jen jsem těmito jednáními ztrácel čas.

⁵⁴⁶ Ve smyslu našeho členění řídicích vrstev se jedná o součást podvědomí státu.

Je to na jednu stranu ovšem logické, i když hrozné. Z důvodu nového prvku v krizové situaci, kterým byla právě rychlost potřebných akcí, administrativa města (tedy podvědomí městského organismu) nemůže k dobrému řešení situace v podstatě stačit. Vždy, když je třeba provést nějakou inovaci v postupu a nejedná se pouze o rutinní opakování nějaké minulé činnosti, jsme si v několika předcházejících částech věnovaných rozhodování již popsali, že je třeba zapojit i vyšší řídicí vrstvy systému. A přesně tato potřeba nastala v Praze na přelomu května a června roku 2013. Činnost odboru – a to i ta odborná – musela být během vlastní povodně do velké míry proto saturována aktivitou a prací volené samosprávy.

Toto je dobře vidět i na ne zcela včasných reakcích některých městských částí. Starostové i jim podřízená administrativa a bezpečnostní odbory se neměli z čeho poučit, neboť povodeň v roce 2002 se odehrávala zejména na Vltavě, nikoliv (až na výjimky v podobě např. Rokytky) s jejími vnitropražskými přítoky. Některým starostům a jejich úřadům proto nelze mít příliš za zlé pozdní reakce na velkou vodu v roce 2013⁵⁴². Bývalý a v roce 2017 zesnulý prezident České protipovodňové asociace, bývalý ženista a expert na svém místě, plk. v z., Ing. Jan Papež, v této věci dělil starosty z hlediska povodně na ty „před“ a „po“.

Rychlost nástupu povodně v roce 2013 také dobře ukazuje, jak putují informace v krizi postupně směrem odspodu nahoru, od částí k celku. A jak je proto důležité, aby právě tyto části samy uměly na změnu situace adekvátně a včas reagovat. Zatímco my jsme již od nedělního rána v Praze velmi intenzivně řešili povodňovou situaci, větší celek – stát – se jen pomalu rozbíhal k akci. A to i přesto, že minimálně od nás měl již od ranních hodin zpětnou vazbu o problémech, kterým čelíme. Druhý krizový stupeň – nouzový stav – vyhlásila vláda České republiky až v pozdních večerních hodinách⁵⁴³. To už v podstatě ve všech krajích na území Čech více či méně zuřily rozsáhlé povodně. Kdyby akce v Praze začínaly až s tímto vyhlášením, povodeň na řece Vltavě by se nepodařilo zvládnout. A obdobně ještě o něco rychleji měly zase reagovat na svém území na povodňové stavy i městské části.

Ve společenských systémech se navíc do akce vyššího celku zpravidla vloudí i nějaké abnormality, pro řešení situace zcela zbytečné. Takto třeba vycítil příležitost se zviditelnit tehdejší předseda Asociace krajů ČR⁵⁴⁴, který začal organizovat telekonference všech hejtmanů, na kterých jsme si „mohli“ vzájemně říci, jaká je u nás situace a co kdo z nás potřebuje. Zde je třeba upozornit na podle mého názoru úplnou zbytečnost a možná i škodlivost těchto pseudo-akcí⁵⁴⁵. Hasičské

sbory a vůbec celý integrovaný záchranný systém⁵⁴⁶ jsou totiž mnohem lépe a rychleji propojeni než hlavy pomazané skrze občasnou telekonferenci. Potřeba výkonného čerpadla, těžké techniky či čehokoli dalšího se lépe a rychleji přenese skrze tyto informační kanály a teprve následně si nejvyšší řídicí vrstvy mohou pro urychlení procesu danou věc potvrdit.

Tento princip je možné si demonstrovat na jedné situaci, která se udála během naší povodně těsně u hranic Prahy. Skrze bezpečnostní složky a integrovaný záchranný systém ke mně doputovala informace o hrozícím protržení sypané hráze Mlýnského rybníka v Říčanech, ze kterého vytéká pravostranný přítok Vltavy v Praze – Rokytka. Dolní tok Rokytky je během povodně v Praze díky georeliéfu vždy rozvodněný a nejinak tomu bylo i v roce 2013. Celá městská část Praha 8 a její obyvatelé proto povodeň po svých zkušenostech nikdy nepodceňují. Protržení hráze na horním toku Rokytky by však znamenalo jinou, tzv. mimořádnou povodeň, která svou prudkostí zpravidla bourá domy a způsobuje oběti na životech. Ihned po této zprávě jsme se s kolegy z krizového štábu vydali na místo, kde nás očekával v Říčanech dlouhodobě úspěšný a extrémně pracovitý starosta Mgr. Vladimír Kořen, který s námi rychle probral situaci. Pro město Prahu na rozdíl od „malých“ Říčan nebyl problém sehnat (a hlavně později zaplatit) těžkou techniku, hráz na jednom z míst uvolnit, odbahnit celý rybník a umožnit tak stoupající hladině nádrže alespoň jakž takž plynulý odtok. To se také na základě mé osobní dohody s panem starostou stalo.

Nikoliv tedy složité organizování hromadných jednání či telekonferencí, nýbrž kvalitní propojení výkonných složek a až následně propojení odpovědných decision-makerů je třeba při řešení takové krizové situace, jakou je povodeň.

Ostatně právě proto zná národní legislativa krizové stavy – ke dvěma již vícekrát zmíněným nižším (nebezpečí, nouze) patří ještě třetí a čtvrtý stupeň – Stav ohrožení státu a Válečný stav⁵⁴⁷. Ani jeden ze dvou posledně jmenovaných však dosud nebyl v současné České republice vyhlášen.

Podstatou krizových stavů je umožnění výjimečné koncentrace moci, která je během krize potřebná k dostatečně rychlému rozhodování. Zatímco v období klidu je za daný územní celek zpravidla odpovědný mnohohlavý orgán, během krizového stavu jsou jeho pravomoci koncentrované do rukou úzké skupiny decision-makerů. Namísto parlamentu tak rozhoduje vláda či přímo premiér a prezident. Namísto městských a krajských zastupitelstev rozhodují starostové, primátoři a hejtmani.

Aby nedošlo k přílišné a neodůvodněné koncentraci moci, vyhlášují se tyto stavy vždy jen při zřejmém důvodu a na dobu

nezbytně nutnou, navíc zákonem omezenou. K tomu je ještě během vyhlášených krizových stavů zmocněným decision-makerům a celému krizovému štábu měřen čas a zaznamenávána je každá sekunda jejich jednání z důvodu následných soudních sporů. V podstatě se vždy po krizi hledá odpovědnost za škody na majetku či v horším případě oběti na životech.

V případě povodní v roce 2013 byla v Praze situace z pohledu odpovědnosti za rozhodnutí města o něco více problematická díky neexistenci zástupce primátora. Když má Praha úřadujícího primátora, je za krizového stavu při jeho „nečinnosti“ (například při spánku) odpovědný jeho první náměstek. V tomto případě jsem však touto dvojedinou osobou v důsledku předchozích událostí na radnici byl já sám. Pomáhali mi někteří kolegové zastupitelé (a někdy byla tato jejich služba i na škodu), ale žádný neměl ze zákona odpovědnost mého zástupce. Byla mi tedy zaznamenávána každá minuta mé činnosti a odpočinek jsem pokud možno co nejvíce odkládal. Od 1. 6. 2013 do 5. 6. 2013 jsem naspal v součtu sedm hodin. Teprve poté se můj rozvrh vrátil alespoň trochu do periody střídajících se dnů a nocí.

Vyhlášení krizového stavu opravňuje pověřené osoby „vyžadovat“ v souvislosti s krizovou situací práci po soukromých subjektech. V praxi však firmy pomáhají zpravidla rády, neboť se vše fakturuje mnohdy až dodatečně a na cenu se mnohdy příliš nehledí, což je v případě nějaké rozumné domluvy podle mého názoru v pořádku⁵⁴⁸.

Tyto řídicí osoby mohou v souvislosti s krizovou situací také nařizovat uzavírání veřejných prostranství a budov. V případě veřejných budov jsme si již výše zmínili potřebu uzavření škol. Ovšem i přístup na veřejná prostranství bylo třeba během povodně 2013 omezovat. Postupně jsem byl totiž nucen pomocí dekretů (takto se rozhodnutí vydávají a následně vykonávají) uzavírat městské parky⁵⁴⁹ poté, co v Praze blízkém Průhonickém parku v důsledku podmáčené půdy zabil jednu ženu padající strom⁵⁵⁰. Na území Prahy se tyto povodně nakonec obešly bez ztráty jediného lidského života.

Odpovědným decision-makerům během období vyhlášeného krizového stavu je svěřena také pravomoc nařizovat bourání pro další vývoj nebezpečných staveb či provádění mimořádných terénních úprav. I tyto pravomoci jsem musel použít. U jedné haly v Praze – Chuchli, která svou částí bránila volnému proudění vody z utvořeného jezera, bylo třeba prorazit odtokové místo. Terénními úpravami bylo zase třeba řešit rozdělení (doslova vejplů rozříznutý) Císařský ostrov ne více než 100 metrů před Ústřední čistírnou odpadních vod v Praze – Troji.

⁵⁴⁸ I my jsme během krizové situace v první den povodně na mimořádně svolané Radě hl. m. Prahy schválili uvolnění rezervy ve výši 50 mil. Kč na v souvislosti s povodní potřebná opatření (usnesení Rady hl. m. Prahy č. 917 ze dne 2. 6. 2013).

⁵⁴⁹ Komickou příhodou je v této souvislosti moje první „popovodňové“ vzdálení se z radnice v sobotu 8. 6. Chtěl jsem nabrat síly po vyčerpávajícím týdnu a směřoval jsem proto do oblastí města mimo samotné centrum. Při mé snaze spočinout v jednom z lesoparků na území města Prahy jsem u jeho vstupu našel ceduli s nápisem: „Z rozhodnutí I. náměstka pražského primátora RNDr. Tomáše Hudečka, Ph.D. je tato oblast až do odvolání uzavřena.“ Nakonec jsem si tedy odpočinul na zahrádce nedaleké restaurace.

⁵⁵⁰ Aktualne.cz (2013b)

⁵⁴⁷ Stav nebezpečí je definován v § 3 Zákona č. 240/2000 Sb. a nouzový a další krizové stavy popisuje Ústavní zákon č. 110/1998 Sb.

A konečně mohou tito předsedové krizových štábů v souvislosti s krizovou situací také stanovovat pracovní povinnosti lidem v pracovním poměru k danému územnímu celku. Ačkoliv jsem si něco podobného nikdy nedokázal představit a rozhodně to tedy neplánoval, netoužil po tom, a abych byl úplně přesný – ani jsem si toto v daných okamžicích neuvědomoval – měl jsem během vyhlášených krizových stavů v červnu 2013 téměř 60.000 podřízených. Toto číslo ovšem nelze přeceňovat, neboť platí zákoník práce, který nelze obejít v tomto ohledu poněkud překvapivě ani u bezpečnostních složek. Při vícehodinové povinnosti, i přes nařízení mimořádných směn a výkonů, ukládá zákon povinnost odpočinku. Právě proto jsem v nedělních ranních hodinách 2. 6. 2013 volal na pomoc se stavěním protipovodňových bariér Armádu ČR. Z již zmiňované zprávy o povodni⁵⁵¹ je možné doslova citovat:

Velmi rychlý postup povodně vyvolal potřebu urychlení výstavby protipovodňových opatření v hl. m. Praze. To si vyžádalo výrazně větší počet stavěcích, než je plánováno v Povodňovém plánu HMP. Celkem bylo nasazeno 142 příslušníků Hasičského záchranného sboru, 513 členů Jednotek sboru dobrovolných hasičů, 300 příslušníků Armády České republiky, 22 členů Českého červeného kříže, 23 dobrovolníků z řad občanů a 64 zaměstnanců Správy služeb HMP. V době výstavby největšího množství mobilních protipovodňových opatření bylo najednou nasazeno více než 500 osob, což zvýšilo nároky na plánování další výstavby tak, aby byl všem osobám podílejícím se na této výstavbě umožněn dostatečný odpočinek. K zajištění bezpečnostních opatření bylo v průběhu povodně nasazeno celkem 200 příslušníků Policie České republiky a 550 strážníků Městské policie hl. m. Prahy.

A také nelze číslo 60.000 podřízených přeceňovat z toho důvodu, že tito lidé nemohou každý vykonávat jakoukoliv činnost. Ať už z důvodu jejich kvalifikace, tak také z důvodu jiných omezení. Například montážní sady na svislé části protipovodňových bariér byly v roce 2013 „prý“ pouze dvě. A to se jedna ještě cestou „zatoulala“ s jedním z bariér doprovázejících aut a část bariér v Praze 1 tak byla montována pomocí imbusu jednoho z projíždějících cyklistů⁵⁵². Množství disponibilních rukou v takovýchto případech může být pak irelevantní.

Koncentrace moci do rukou jednoho člověka či velmi úzké skupiny za velké město odpovědných osob však na tyto klade extrémní nároky. Primátor Prahy v době krize musí řídit krizový štáb. Ne jeho jednání nějak přežít, jak bývá častým zvykem u politických schůzí, ale skutečně na něm aktivně a co nejlépe řešit problémy, které skrze informační kanály, městskou administrativu a další složky města doputují.

⁵⁵³ S jedinou výjimkou, kterou je za určitých okolností ředitel hasičského záchranného sboru, který je zároveň hlavním koordinátorem postupu integrovaného záchranného systému na území Prahy. A opět i zde s jednou výjimkou na území hl. m. Prahy, kterou je oblast letiště Václava Havla. Zde velí ředitel letištních hasičů.

⁵⁵⁴ Novinky.cz (2013a)

⁵⁵⁵ Ředitel akciové společnosti Pražská energetika distribuce se osobně zasadil o řešení tohoto problematického stavu, a to ihned po blackoutu v červnu 2013. Dnes by doba na převedení elektrické energie v případě podobné havárie neměla přesáhnout 20 minut.

⁵⁵⁶ Elektrina.cz (2018)

Krizový štáb je plénum složené z nejvyšších ředitelů bezpečnostních složek, zástupců ČHMÚ a Povodí Vltavy, ovšem také ředitelů firem, které odpovídají za městskou infrastrukturu – dopravní podnik, energetické (Pražská energetika, ČEPS – provozovatel přenosové soustavy v Česku), vodohospodářské i odpadové služby. Přítomný je zástupce krajského hygienika, ale třeba také armády. Všichni tito jsou nejvyššími experty na „svou“ oblast správy a jsou odpovědní za řádný průběh prací v jejich úseku činnosti. A na vyžádání jej na (nahrávaném) jednání krizového štábu sdělí. Žádný však nemá odpovědnost za fungování komplexu bezpečnostních opatření prováděných na území města⁵⁵³. A žádný z nich Vám na jednání krizového štábu neřekne více, než je třeba. A proto se musíte neustále ptát, vědět, jak se ptát, a z toho teprve vyvodit závěry a navrhnout řešení problému.

Toto jsem zažil 14 dní po povodni v polovině června 2013, kdy v Praze v rozvodně na Chodově vyhořela trafostanice⁵⁵⁴ a třetina Prahy se ocitla na téměř 5 hodin bez dodávek elektrické energie. Praha nemá prakticky žádný vlastní zdroj elektrické energie a tato veškerá do ní proudí skrze tři rozvodny ze Středočeského kraje. Každá z těchto rozvodů může mít více trafostanic. Ta na Chodově má dvě a v době požáru (při němž zahynul člověk) ta druhá bohužel procházela dlouhodobou odstávkou. Svolal jsem krizový štáb (z dob povodně byl stále aktivní) a situaci s přítomnými na něm důkladně rozebral. Řešili jsme zejména rychlost tzv. zokruhování, tedy převedení elektrické energie ze dvou dalších rozvodů, což se do té doby nikdy v Praze neprovádělo. Stalo se to naštěstí v noci. Během dne by se jednalo o velmi vážný problém⁵⁵⁵.

Z původního vzájemného uklidňování, že vše je pořádku, že se podaří proud již brzy znovu obnovit a hlavně, že nehrozí žádné další nebezpečí, vyšlo na onom jednání krizového štábu bohužel najevo několik velmi hlubokých systémových problémů. Zapisoval jsem si podrobně do poznámek čísla kapacit zbývajících rozvodů a trafostanic, které jsem se dozvídal od zástupce ČEPS, a následně se zeptal na denní spotřebu elektrické energie celého města. V dnešní době je již v důsledku vysokého počtu klimatizací v domácnostech a kancelářích spotřeba v létě téměř stejná jako v zimě a pohybuje se okolo 1.000 MW⁵⁵⁶. Na jednání krizového štábu jsem však spočítal, že schopnost zbylých rozvodů tuto hodnotu příliš nepřesahuje a že jsme se tak dostali relativně blízko k překročení určité mezní hranice. Energetici v Praze rozlišují situace nazývané n-1 a n-2 atd. Číslice znamená počet z provozu vyloučených rozvodů, v dané situaci se tedy jednalo o stav n-1. Stav, kdy je více než jedna rozvodna (či některá z trafostanic v této rozvodně)

⁵⁵¹ Magistrát hlavního města Prahy, odbor bezpečnosti a krizového řízení (2013), s. 16

⁵⁵² Mám dodneška v paměti (možná mylně), že to tenkrát bylo kolo jinak pro rozvoj města v dlouhodobém horizontu spíše negativně působícího cykloaktivisty Víta Masareho.

⁵⁵⁷ UNICEF Česká republika (2014)

⁵⁵⁸ Mj. také senátora MUDr. Zdeňka Schwarze, zkušeného ředitele Zachranné zdravotnické služby hl. m. Prahy, který v podstatě stál za celým jejím vzestupem na jednu z nejlépe hodnocených městských zdravotnických záchraných služeb na světě.

⁵⁵⁹ jímž se stal Ing. Josef Juránek

⁵⁶⁰ Členy byly mj. armádní generál Andor Šándor, Ing. Dana Drábová, prof. Mgr. Miroslav Bárta, Dr., šéfredaktor české verze National Geographic Tomáš Tureček a další. Jeho první jednání jsem zahájil otázkou, čeho se v Praze můžeme v budoucnu obávat. A profesor Bárta odpověděl: „Časem přijdou sociální nepokoje“.

⁵⁶¹ Aktualne.cz (2014)

⁵⁶² Základním doporučením pro obyvatele je mít vždy v bytě či ve sklepě připraveny alespoň 2 litry vody. Dále také je třeba mezi obyvateli rozšířit povědomí o povinnosti Českého rozhlasu vysílat v době krizí potřebná zpravodajství a připomenout, že jedno rádio – to v automobilu před domem – bude i v případě výpadku proudu schopno vysílání přijímat, a mnoho dalších.

⁵⁶³ Trochu jsem s tím počítal, a proto jsem se expertů vyptával i na možnosti řešení tohoto problému. Má otázka zněla: „Kolik by Praha měla každoročně

vyřazena, je velmi nepříjemný, neboť skrze rozvodnou síť ze Středočeského kraje nelze zabezpečit dostatek elektrické energie pro všechny domácnosti i podniky. A co bylo ještě horší, tento na kolaps náchylný stav měl trvat až do září, neboť přesně tak dlouho byla plánovaná odstávka na druhé z trafostanic na rozvodně Chodov. Do doby jejího zprovoznění jsem proto nařídil Městské policii intenzivně hlídat zbylé dvě rozvodny.

Povodně a tato zkušenost mne tenkrát ujistili v tom, že situace v Praze v oblasti určité základní resilience města a krizového řízení vyžaduje pozornost. Stal jsem se poněkud citlivým na jakékoliv bezpečnostní hrozby. Proto, když na jaře v roce 2014 započala v Africe epidemie Eboly⁵⁵⁷ a na některých letištích v Evropě se začaly objevovat případy nemocných lidí vracejících se z touto nemocí zasažených oblastí, jsem ihned svolal Bezpečnostní radu a opět jsem se začal vyptávat: „Jak je zajištěna obdobná situace v Praze?“ Podle ředitele Zachranné zdravotnické služby hl. m. Prahy služby⁵⁵⁸, který na problém již v minulosti několikrát upozorňoval, byly k dispozici v České republice pouze dva dostatečně kvalitní ochranné obleky pro bezpečný převoz takto nemocných, a to ve Zlíně. Zadal jsem tenkrát nápravu této situace (snad se tato věc v následujícím volebním období dotáhla do konce). Epidemie tehdy do Česka naštěstí nedorazila.

Po povodni a řádné obnově fungování odboru bezpečnosti a krizového řízení Magistrátu hl. m. Prahy, včetně ustavení nového ředitele odboru⁵⁵⁹, jsem založil také expertní skupinu řešící bezpečnost města. V tomto poradenském orgánu pracovním nazvaném „Klub katastrof“ jsem se s jeho členy, experty na problematiku společenských, technických i přírodních krizí⁵⁶⁰, mnohokrát radil o bezpečnosti a resilienci našeho hlavního města.

Z popudu tohoto poradenského orgánu, a také v reakci na blackout z června 2013, o kterém jsme si řekli výše, bylo mj. po dlouhé přípravě v únoru roku 2014 uspořádáno mezinárodní bezpečnostní komunitou ceněné cvičení „Blackout“⁵⁶¹, které odhalilo několik slabin v zásobování Prahy elektrickou energií. Byly identifikovány problémy jak na straně samotného města v podobě potřeby alespoň středně velké vlastní elektrárny, tak i na straně jeho organizací (nedostatky byly shledány např. u nemocnic, ale třeba i u organizací zajišťujících sociální péči a dalších). Ovšem i v určité neinformovanosti obyvatel o vhodném postupu při výpadku proudu⁵⁶². Bohužel většina doporučení ze cvičení spadla po volbách v roce 2014 pod stůl. Čeká se evidentně na krizi, která teprve zaktivizuje samosprávu ke krokům. Aktivní typ rozhodování města se v této oblasti po roce 2014 proměnil na pozdní⁵⁶³.

dávat ze svého rozpočtu například na zkvalitňování protipovodňových opatření?“ Jako vhodné řešení schopné odolat volebním cyklům se jeví postupovat obdobně, jako to dělají pojišťovny. Tedy nejprve zmapovat hrozbu rozlivu řeky násobenou četností povodně dané úrovně za časovou jednotku. Vyčíslit pravděpodobné ztráty na majetku a zhruba taková alikvotní částka je odpovědí na mou otázku. Neměl jsem však již čas a příležitost takovou analýzu zadat.

⁵⁶⁴ Novinky.cz (2014)

⁵⁶⁵ Slávik (2015)

Po roce 2014 jsem pak s docela vážnými obavami sledoval krátce po sobě dosti odstrašující příklady, které se týkaly bezpečnosti v hlavním městě Praze, kdy samospráva dokonce nesvolala ani Bezpečnostní radu.

První se udála v prosinci roku 2014. Husté srážky začaly po prudkém večerním ochlazení přimrzat, a to jak na komunikacích, tak i na trakčním vedení tramvají. Dopravnímu podniku postupně ubývaly možnosti, jak danou situaci řešit, až se provoz tramvají v Praze zastavil úplně⁵⁶⁴. Na zastávkách v třeskutých mrazech zůstaly stát desítky tisíc lidí, aniž jim byla podána jediná informace či varování. Přitom jednání alespoň bezpečnostní rady mělo mít zhruba následující formu: vyžádání si informací od ČHMÚ ohledně povětrnostní situace v následujících 5 hodinách, vyžádání si informací od dopravního podniku, vyžádání si informací od technické správy komunikací, zeptání se na možnosti řešení situace z jejich strany (nasazení mimořádných autobusů, odtah tramvají blokujících křižovatk), zvážení dalších možných rizik – například nenadálé zastavení metra aj., syntéza ze strany předsedy krizového štábu a provedení závěrů – v tomto případě minimálně v podobě informací cestujícím ve všech stanicích metra, autobusech a zastávkách. A také na kritických, tedy od jiných dopravních modů vzdálených místech bylo třeba najít řešení náhradní dopravy buďto ze zdrojů města či od jiných provozovatelů linek.

Zatímco ve výše popsáném případě opravdu vážné problémy „pouze“ hrozily, v tom následujícím reálně nastaly. V květnu roku 2015 došlo ke skryté havárii na vodovodním potrubí v Praze – Dejvicích. Do pitné vody pronikly bakterie z odpadního potrubí a lidé v konečném počtu téměř 5 tisíc začali po jejím požití pociťovat silné nevolnosti⁵⁶⁵. Prvních několik stovek lidí si dokonce od lékařů vyléčlo diagnózu „dehydratace“ a bylo jim doporučeno pít dostatečné množství vody. Obdobně dopadl tenkrát i samotný starosta Prahy 6. Identifikace těchto potíží nastala až po delší prodlevě, a to navíc jen díky zkušené seniorní pracovníci call centra Zachranné služby hlavního města Prahy, která si dala dohromady několik obdobných telefonátů zmiňujících nevolnost ze stejné oblasti a informovala vyšší krizové struktury města. Ze strany města však ani poté nedošlo k varování obyvatel a situace se na veřejnost dostala v podstatě díky médiím. Ačkoliv byly nakonec ohroženy více než 3 desítky tisíc obyvatel a havárie se tak zařadila mezi jednu z nejhorších v novodobé historii Prahy, Bezpečnostní rada, či spíše v tomto případě již přímo krizový štáb města se nesešel ani jednou. A co je obzvláště smutné, nesešel se ani z toho důvodu, aby se podobné situaci do budoucna lépe předešlo. Přitom jedno velmi moderní

⁵⁶⁶ A je samozřejmě jasné, že se jedná o pohyb na tenké hranici ochrany soukromí a osobních údajů.

a bezpečnostními složkami mnoha států již široce využívané řešení existuje. Mohla by jím být na úrovni města určitá dohoda např. s provozovateli internetových vyhledávačů, které by mnohem dříve než pracovníci záchranné služby podle zvýšené četnosti například slova „nevolnost“ problém s předstihem i v odpovídajícím územním rozsahu identifikovaly⁵⁶⁶.

Zcela přirozeně se nám v případě popsaném výše propojila problematika krizového řízení s bezpečnostní politikou města. Ta v případě, že se jedná o dobrou politiku, zahrnuje jak dlouhodobá opatření buďto přímo zabraňující krizím či v případě jejich nevyhnutelnosti alespoň snižující jimi způsobené škody. Resilience města a krizové řízení jsou proto spojené nádoby. Resilience je však již součástí rozhodování pomalého, které se děje ve městě v období klidu, kdy se schází Rada města a Zastupitelstvo, probíhají zákulisní jednání a obchodují se dlouho připravovaná opatření. A do těchto spojených nádob zapadá také hlavní postava systému řízení, kterou je v případě Prahy (zpravidla) osoba primátora, vhodněji pak možná pojmenovaná jako správce města, který se proměňuje v době katastrof na krizového manažera. Jeho potřebnými schopnostmi a charakteristikami se budeme zabývat v následující, poslední kapitole celé knihy.

V období klidu by primátorem měl být poučený laik. V období krize může být jeho amatérismus velkým problémem.

V malé obci může být nejpovolanější osobou během krizové situace starosta. Ve velkém městě toho skoro nelze dosáhnout.

Komunální politici, starostové i primátoři by měli být voleni v říjnu. Do ledna by procházeli školením v oblasti krizového řízení a teprve poté by nastoupili do úřadu.

Krizové řízení souvisí s udržováním resilience města: za ne-opravy mostů a jejich případný pád nese odpovědnost samospráva, zatímco za jejich neuzavření před pádem odpovídá administrativa.

Dnešním politováníhodným trendem je vyhýbání se odpovědnosti. Děje se tak na úrovni státu, ovšem i na úrovni Prahy.

Primátoři a starostové by měli být voleni přímo. Měli by dostat takové pravomoci, aby mohli dostat odpovědnosti, která je na ně široce kladena.

27. Krizový manažer vs. správce města

Krizové řízení města je pro odpovědného decision-makera specifické oproti rozhodování v období klidu. Nelze se při něm v podstatě vůbec vyhýbat odpovědnosti a nerozhodovat podobně jako je často zvykem během rozhodování v období klidu. Při něm jsou akce a opatření velkého města oproti běžnému životu lidí pomalé. Téměř vše jednou rozhodnuté a provedené se dá zpravidla bez příliš velkých problémů, příliš špatných důsledků a v neposlední řadě i s relativně malou ztrátou politického kapitálu později docela snadno měnit zpět a vyřčené dementovat. V obdobích klidu proto určitá neodpovědnost samosprávy okamžikově příliš nevadí. Ne však v období krize. Zde je každé z počátečních rozhodnutí, a to včetně mediálních projevů, velmi důležité a v podstatě nevratné.

Okamžitá odpovědnost za veškerá jednání předsedy krizového štábu je důležitá. V prvních několika okamžicích krizové situace se totiž zpravidla rozhoduje o úspěšnosti či neúspěšnosti následujícího postupu. Lze si to připodobnit k situaci, kdy se na nás hrne nějaký útočník. Pravděpodobně se lekne a začneme utíkat – to není špatná volba. Můžeme mít ovšem také již nějaké zkušenosti a umět protivníka zastrašit krokem vpřed. V krizi se každý chová tak, jak opravdu umí. Ať už se rozhodneme jakkoliv, veškeré další činnosti – již naprosto podvědomé – budou vykonávány podle tohoto prvního rozhodnutí. Platí tedy, že čím větší zkušenost, tím větší pravděpodobnost správného rozhodnutí.

Zatímco během období klidu se do funkce starosty či primátora nejvíce hodí naslouchání schopný více či méně poučený laik jako ohleduplný zástupce lidu a zároveň člověk, na kterém je politická shoda mezi jeho kolegy, během období krize může jeho „amatérismus“ být docela velkým problémem. Je to problém daný naším systémem správy, že je předseda krizového štábu během řešení pohromy v něm zpravidla nejméně erudovanou osobou v oblasti bezpečnosti a krizového řízení. Obzvláště v případech, kdy se jedná o situaci novou, na kterou složky městské bezpečnostní administrativy nebyly dosud cvičeny a nejsou proto připraveny.

Toto příliš nevadí v malé obci, kde je starosta se svou místní znalostí možná opravdu nejpopovolanější osobou. Zná každý kout svého území a často i každého obyvatele dané obce. Ve velkém městě je to však jednoznačně problém. Možná by nebylo od věci volit alespoň starosty a primátory přímo – a tedy s jejich pevným čtyřletým mandátem po celé volební období. A to nejlépe někdy v říjnu s tím, že by zvolené osoby až do 1. ledna procházely školením a teprve po něm by usedly na starostenské či primátorské křeslo.

Nebo se lze také inspirovat v zámoří. Během návštěvy zástupců Odboru bezpečnosti a krizového řízení města Prahy společně s vedením České protipovodňové asociace v roce 2014 v amerických státech na řece Mississippi⁵⁶⁷ vyšlo najevo, že v případě povodně na řece přebírá velení v záplavou postižené oblasti Národní garda americké armády. A má to logiku hned z několika důvodů. Obtížně lze nařídit velícího generála, že by byl nezkušený. Na rozdíl od voleb, kdy je v podstatě možné zvolit kohokoliv, je v armádě pevná hierarchie snažící se co nejlépe odpovídat zásluhám a zkušenostem vojáků. Armáda má také dostatečné vnitřní předpisy na řešení a poučení se z chyb v rozhodování. A v neposlední řadě je její špatné rozhodování z hlediska finanční odpovědnosti jistě celým státem.

Již dříve zmíněný bývalý prezident České protipovodňové asociace, Ing. Jan Papež, mi v souvislosti s povodní v Praze v roce 2013 několikrát řekl, že mne od osudu jednoho z mých předchůdců v úřadě, primátora RNDr. Igora Němce, zachránilo několik absolvovaných semestrů hydrologie a klimatologie⁵⁶⁸. Primátor Němec během povodní v roce 2002 doslova večer před katastrofou do televizních kamer prohlásil, že situace v Praze je nadmíru výtečná.⁵⁶⁹ Nechal si – jak to mají ostatně všichni politici více či méně ve zvyku – od poradců nadiktovat, co a jak má říci. A hloupá rada primátoru Němcovi z útrob magistrátu či jeho politické strany tenkrát nejspíše zněla asi nějak takto: „uklidni ty lidi venku“.

Měl jsem (či Praha měla?) v tomto ohledu v roce 2013 štěstí. Povodně mne jak z hlediska teoretického, tak ovšem částečně i praktického opravdu již nějakou dobu v mém životě doprovázejí. Při svém magisterském studiu geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého jsem, jak glosoval Ing. Papež, opravdu navštěvoval – navíc rád a pravidelně – hydrologické a klimatologické semináře⁵⁷⁰. Mimo veškeré procesy jsem se tak během vysokoškolského studia naučil mj. všechny řeky a jejich povodí, vodní nádrže a jejich parametry, obecně pak hydrologická a klimatologická specifika všech oblastí České republiky. V létě před mým nástupem na tuto školu (1997) navíc postihly Moravu rozsáhlé povodně. Osobně jsem se tehdy

podílel jako bývalý kanoista na záchraně techniky z našeho zaplavujícího se sportovního sálu. Moravské povodně, jejich příčiny a následky byly následně častým tématem v různých oblastech mého univerzitního studia. A podivnou shodou okolností jsem si ještě u závěrečných magisterských státnic v květnu roku 2002 vylosoval otázku týkající se právě průběhu, příčin a důsledků stoletých záplav na Moravě v roce 1997.

Ani zde však zvláštní životní koincidence nekončí. Po ukončení magisterského studia v květnu roku 2002 jsem začal pobývat v Praze. Jako přímý účastník jsem proto i zde prožil povodně a od října začal na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy studovat doktorské studium geografie, a tak – i když se můj obor již zaměřoval na oblast regionálního rozvoje – jsem se nevyhnul ani několika dalším seminářům a publikacím mých pozdějších kolegů⁵⁷¹ z fyzické geografie týkajících se pro změnu zase těch povodní pražských.

Můj odborný, avšak zejména akademický background by na řádné řešení povodňové situace nestačil, nebýt určité další shody náhod. Klíčovou postavou pro velkou část mého konání během povodně byl kolega z koaliční strany, o kterém již byla řeč v předminulé kapitole. Bývalý starosta Prahy 8, Josef Nosek, který v roce 2002 z pozice předsedy krizového štábu mj. řídil úspěšnou evakuaci Karlína⁵⁷². S ním jsem v roce 2011 kompletně domluvil změnu koalice, díky níž mohla být mj. také zahájena reforma politiky rozvoje území. Bezpočtukrát jsme spolu během v tehdejší situaci potřebných jednání diskutovali jeho vlastní zkušenosti z povodně. Extrémně mě to všechno zajímalo.

Role Josefa Nosky, který mi přijel na radnici pomoci hned v neděli ráno na základě mé prosby, byla (v důsledku nejen pro mne) důležitá také v jednom klíčovém aspektu. V neděli v 8:30 ihned po prvním jednání krizového štábu, během kterého mi došlo, že rozběh všech akcí se i přes veškerou mou v tu dobu již mnohahodinovou snahu stále šíleně vleče, jsem jej usedil do křesla v mé kanceláři a zeptal se, co mne bude v následujících hodinách a dnech čekat v osobní rovině. Kde čekají manažerská úskalí mého postu v době takovéto krize, kde je třeba se preventivně a na co připravit. Jako již znalý věci velmi přesně tenkrát předpověděl budoucí vlny nervozity v krizovém štábu pocházející zejména od starostů městských částí, kteří se budou snažit v každém okamžiku lépe či hůře balancovat na hranici odpovědnosti a touze po zisku politických bodů. Pomohl mi také mj. ustanovit nejbližší tým odpovědných úředníků, kteří během povodně vykonávali činnosti, jež jim ukládal každé 3–4 hodiny se scházející krizový štáb. Důležitou jeho radou mj. bylo, že musím v zájmu vlastního zdraví ihned předat

⁵⁶⁷ Celé to společně s Českou protipovodňovou asociací České republiky spoluorganizovala má kancelář primátora, avšak já jsem se nakonec z časových důvodů této akce nemohl zúčastnit, což mne ještě dodnes velmi mrzí.

⁵⁶⁸ Vzhledem k podle mne zřejmému rozdílu mezi řízením povodně v roce 2002 a 2013 jsem proto byl někdy během prvních dnů povodně v roce 2013 docela zaskočen otázkou tehdejšího ještě televizního (ČT) redaktora Martina Veselovského, který zahájil můj vstup do vysílání otázkou, zda se necítím být jako Igor Němec. Což tedy bylo myslím tenkrát více než hloupé.

⁵⁶⁹ Hampejs (2017)

⁵⁷⁰ Hydrologii dojížděl tenkrát přednášet přední český expert, prof. RNDr. Ing. Vladislav Kríž, DrSc.

⁵⁷¹ Tentokrát od expertů světové úrovně – prof. RNDr. Bohumíra Janského, CSc. a prof. RNDr. Jakuba Langhammera, Ph.D.

⁵⁷² Tollar (2002)

⁵⁷³ Od roku 2016 ředitel Institutu plánování a rozvoje, kterému jsem mj. před mnoha lety vedl bakalářskou práci na Univerzitě Karlově na téma cyklogenerel Prahy 11.

⁵⁷⁴ Angažmá takového non-stop fungujícího asistenta docela třibilo okolní charakter. Jednou takto volal premiér Nečas, který po představení Ondřeje Boháče do telefonu mu rád, ochotně a slušně sdělil, co je mi potřeba vyřídit, co je mi zařizeno a co mám provést. Stejně jednal tenkrát i Miroslav Kalousek, uvědomující si, že jsme v nelehké situaci. Ovšem, když volal například tehdejší ministr životního prostředí Mgr. Tomáš Chalupa, doslova řevem si vynucoval rozmluvu přímo s Hudečkem, protože on je přece ministr ve vládě České republiky. Já nicméně v tu dobu vedl krizový štáb s cca 20 stálými členy a více než 20 přísedícími hosty. Dnes je z toho naštěstí už jen veselá historka.

svůj mobilní telefon někomu, kdo se mnou bude non-stop během následujících dní. Nablízku mi od rána byl můj tehdejší nejbližší poradce, asistent a později ředitel kanceláře primátora Mgr. Ondřej Boháč⁵⁷³. Jemu jsem předal svůj telefon a po tři dny, během kterých jsem naspal cca 1 hodinu (on z důvodu pohotovosti ani tu), byl tento mým zdvojeným já⁵⁷⁴.

Dovolil bych si zejména na základě výše popsané zkušenosti dnes říci, že osoba odpovědného krizového manažera – tedy takového, který řeší situaci, na kterou nestačí samotný integrovaný záchranný systém a bezpečnostní odbor magistrátu – by měla disponovat dvěma schopnostmi, a to rychle rozhodovat a pokud možno bez chyb. Teprve obě tyto vlastnosti dohromady mohou k úspěšnému zvládnutí krizové situace stačit. Pouze totiž určitá ráznost při rozhodování opřená o určitou zkušenost (či minimálně poučenost) může vést ke schopnosti převzít odpovědnost za svá rozhodnutí, a tedy v přeneseném smyslu za svěřené město. Právě ta se však obzvláště v poslední době, zdá se mi, z našeho veřejného života v Praze, ale i v České republice jaksí vytrácí. Což se projevuje, a to považuji za obzvláště závažné, i v obdobích klidu, kdy se neřeší krize, nýbrž „pouze“ resilience města, a kdy je potřeba odpovědnosti za rozhodnutí mnohem menší.

V jedné z předcházejících částí jsme si popsali dlouhodobě zanedbávanou údržbu mostů v Praze, projevující se navíc ve volebním období 2014–2018 mj. také ignorováním výstrah o jejich vážném stavu. To nakonec vedlo v roce 2017 až k pádu lávky pro pěší a cyklisty v městské části Praha – Troja a pozdějšímu až hystericky se jevícím uzavírání několika dalších mostů. Následná politická prohlášení a odmítání odpovědnosti tehdejších členů Rady hlavního města Prahy svědčila o tom, že politická reprezentace odpovědnost za tento stav svěřeného města stejně nepřijímala, jakkoliv ji fakticky měla. Budťo tedy byla tato situace anomálií, nebo se jedná o důsledek vývoje směrem ke stále rostoucí (a stále méně zvladatelné) složitosti společnosti a velkých měst zejména. Ačkoliv jsem osobně předsvědčen spíše o první z těchto možností, neboť jsem byl jako opoziční zastupitel v té době (2014–2018) docela obeznámen s atmosférou nekomunikace a obecného strachu úředníků z kontaktu s tehdejší nevyzpytatelnou a lidsky velmi kontroverzně se chovající politickou reprezentací, toto může prokázat až čas a případné další havárie v Praze.

Anebo se opravdu jedná o dlouhodobý trend a my již nejsme při stávajícím systému organizace správy tváří v tvář rostoucí složitosti našich měst schopni vyvinout větší množství úsilí pro jejich údržbu. Tedy, jinými slovy, mluvíme o možné budoucí situaci, kdy ani další politické reprezentace nebudou

schopny dostát odpovědnosti za bezpečnost ve městě, a to jak během krizí, tak i v podobě zajištění dostatečné resilience městské infrastruktury. V takovém případě by musela být tato odpovědnost samosprávě a politické reprezentaci odebrána a vložena do rukou nějakých specializovaných institucí státní správy. Celoměstským bezpečnostním technikům, inženýrům a v době pohrom velícím krizovým manažerům.

Nehoruji tu po nějaké společenské totalitě pod rouškou zajištění bezpečnosti, pouze poukazuji na to, že ve velkém městě, jakým je Praha, které svou složitostí přilíží již dnes nejspíše převyšuje schopnosti laiků – zvolených politiků – tuto v potřebném detailu pojmout, bude možná nutné v budoucnu přikročit k nějakým změnám celého systému jejich řízení.

Naše dnes platné nastavení správy měst má vzhledem k původu naší legislativy a volebního systému kořeny v revolučních dnech roku 1989. Duch těchto událostí se v následujících letech propal do obecné snahy zabránit jakékoliv koncentraci moci, a to podle mého názoru velmi nešťastně na všech úrovních veřejné správy. Je jisté třeba bránit přílišné koncentraci moci na národní úrovni, kde se tvoří zákony a kde je potenciál i síla ovlivňovat i další dva pilíře státní moci. A současná oligarchizace české politické scény i příklady z okolních střeoevropských států tuto potřebu jen umocňují. Zároveň je však otázkou, zda uvnitř dnes velmi silných a hlavně úzkých mantinelů se pohybující správa měst potřebuje tytéž překážky v rozhodování. Zda je třeba hledat například v Praze dohodu napříč téměř 1.200 volenými zastupiteli.

Je jisté velký rozdíl v potřebě včasného rozhodování u stavění protipovodňových bariér, u investování do zabezpečení majetku (= základní resilience) a u například v předchozí části široce diskutované potřeby stavění nových bytů v Praze (resp. umožněním tyto byty stavět). Ovšem při detailnějším pohledu je taktéž zřejmé, že jsou si dnes tyto o něco blíže, než tomu bylo dříve, kdy bylo bytů dostatek. Tedy v době, kdy nebylo třeba v konfrontaci s bytovou „krizí“ co nejrychleji řešit výstavbu. Módy rozhodování jsou však v naší legislativě ukořtené pouze dva. Rychlé a pomalé. V období klidu a v období krize. Není mezi nimi žádná přechodná zóna.

Konkrétně například u dnešní intenzivní potřeby řešit v Praze bydlení není dnes už ani dostatečným argumentem odvolávání se na volby jako katalyzátor takto obdobně rostoucích problémů. Tedy na onu vzývanou flexibilitu a schopnost změny v demokratických režimech zaručenou právě konáním svobodných voleb. Názor, že lidé zvolí s větší pravděpodobností silnou politickou reprezentaci, která rozhodovat bude schopna, je v podmínkách českých měst a Prahy

zejména úplně lichý. Minimálně tedy právě v oblasti zajištění bytové výstavby. Zde se totiž v případě voleb do tohoto problému zcela zásadně promítá uzavřenost Prahy jako volebního obvodu s vlastními administrativními hranicemi. Velké části trvale bydlícím vlastníkům nemovitostí totiž doslova vyhovuje růst cen nemovitostí. Roste hodnota jejich majetku. A tito spíše inklinují ke zkvalitňování prostředí a mají proto důvod volit spíše výstavbě bránící lokální aktivisty, čímž se však spirála problémů dále umocňuje.

Jistě nechceme, aby kupící se problémy v našich městech postupně doputovaly všechny až na úroveň státu, kde je následně pak nějaký druh direktivnějšího (ne-li přímo totalitního) státního zřízení „vyřeší“. A to plošně, podobně jako se kdysi stavěla všude stejná sídliště. Lepší cestou je ponechat co největší množství problémů k řešení na nižších úrovních veřejné správy. Zde totiž direktivnější rozhodování nijak neohrožuje budoucnost našeho demokratického zřízení. Na rozdíl od úrovně státní, kde se centralizaci moci po právu obáváme. Tato cesta však vyžaduje, aby starostové a primátoři (velkých) měst mohli problémy jim svěřených území efektivně řešit, čímž se v závěru naší knihy dostáváme znovu k jejímu úvodu.

Po úspěšně zvládnuté povodni jsem byl zvolen primátorem města a z důvodu potřeby pokračovat v reformě politiky rozvoje území jsem si ponechal gesci rozvoje města a přibral k ní pouze jednu, a to bezpečnost. Uvnitř těchto dvou gescí jsem byl schopen provést, mimo samozřejmou každodenní operativu, ještě několik klíčových politických rozhodnutí. Čím více jsem však byl s návrhy různých opatření mimo své dvě svěřené gesce, tím méně jsem byl v jejich prosazování úspěšný⁵⁷⁵. Mí kolegové v Radě města, i přesto, že jsme všichni byli z jedné politické strany, mi nebyli jakkoliv formálně podřízeni a osobní rovina vztahů se v politickém prostředí relativně rychle vyčerpá. Na druhou stranu, mí kolegové radní a náměstci řešili samozřejmě spousty svých vlastních projektů. O těch jsem se ovšem také nemusel dozvědět, což je samozřejmě také špatně. Obzvláště, když jsem byl jako primátor v mediálním prostředí odpovědný víceméně za cokoli, co se na radnici stalo. A mnohdy vůbec ani nestalo.

Netvrdím, že je primátor Prahy mimo své gesce úplně bezmocný, což lze demonstrovat například na následujících třech úspěšně dotažených projektech v letech 2013 a 2014, na kterých jsem se jako jeden z jejich hybatelů aktivně podílel:

- S náměstkem pro kulturu Ing. Václavem Novotným se nám podařil husarský kousek v podobě vítězství pořadatelství tzv. kongresu kongresů⁵⁷⁶, tedy kongresu

Mezinárodní kongresové federace (ICCA) na rok 2017, který Prahu významně posunul na poli kongresového turismu – kvalitativně nejvyššího druhu turismu – do pozice mezi 10 nejúspěšnějších měst na světě.

- S náměstkem pro dopravu Ing. Jiřím Nouzou se nám povedlo i přes kritickou situaci s neproplacenými fakturami za tunelový komplex Blanka toto vyřešit cestou pozdějších soudních sporů a většiny možných dalších problémů. Důkladnou analýzou byly všechny nesrovnalosti jak v zadání (chybějící usnesení zastupitelstva), v samotném projektu (vícepráce mj. i v důsledku propadů při stavbě překračovaly limit stanovený zákonem o veřejných zakázkách), tak i v aktuální situaci (ze strany města nebylo v důsledku přečerpání prostředků zadáno dokončení stavby a dodavatel stavbu musel zastavit) vyřešeny arbitráží s dodavatelem stavby. Díky ní se mohlo po 4 měsících po zastavení prací ve stavbě pokračovat a dílo nakonec zdárně dokončit. Dodnes je mi trochu záhadou, proč tento krok, u kterého si i troufnu říci, že by ho jiné městské rady nebyly už vůbec schopné, byl v médiích a veřejném prostoru hodnocen víceméně negativně.
- A konečně s radní pro majetek, Ing. Evou Vorlíčkovou, se nám podařilo na úrovni Rady hl. m. Prahy prosadit, zahájit a následně zrealizovat exhumaci ostatků v 50. letech 20. století komunisty umučeného číhoštského faráře Josefa Toufara. Stalo se tak v říjnu a listopadu roku 2014, krátce před ukončením našeho funkčního období⁵⁷⁷.

Snažím se však upozornit na skutečnost, že v českém systému správy velkých měst se mimo vlastní svěřené gesce v Radě města projekty až na výjimky velmi obtížně prosazují. Po mém ustavení primátorem už nebyl stav nebezpečí ani nouze. Z rychlého rozhodování města se tak stalo pomalé. A mezi těmito módy neexistují žádné přechodové stupně.

Nakonec tedy na občasnou otázku mých studentů, co jsem vlastně v Praze při její správě konkrétně já prosadil, s určitou nadsázkou odpovídám, že v metru je možné si⁵⁷⁸ od roku 2014 konečně přečíst, kdy jede další vlak, zatímco do té doby jsme mohli z tamějších obrazovek leda tak odečítat, kdy odjel ten poslední. A když je to pobaví, tak si ještě přísadím, že dnes už není až takový problém si v metru jít odskočit na docela obstojný záchod, zatímco před rokem 2014 se člověk k těmto místům bál byt i jen přiblížit.

Snažím se těmito odpověďmi alespoň trochu poukázat na reálnou velikost moci primátora Prahy v dnešním legislativním a volebním systému. Malé věci se prosazovat daří, ale ty velké

⁵⁷⁷ dokumentace celého procesu viz Doležal (2017)

⁵⁷⁸ díky mé osobní rozmluvě s tehdejším ředitelem Dopravního podniku hl. m. Prahy, skvělým člověkem a expertem na svém místě, Ing. Jaroslavem Durišem

⁵⁷⁵ A jistě je třeba brát v úvahu, že velkou roli hrál omezený čas, který jsme s kolegy na realizaci opatření měli. V některých oblastech správy jsme měli k dispozici pouze 1,5 roku.

⁵⁷⁶ Czech Tourism (2014)

pouze za cenu obrovských ztrát politického kapitálu a pouze v gescích, které v Radě hlavního města Prahy máte svěřeny.

Ale možná se na to vše dívám jen ze špatného úhlu pohledu. Možná jsem toho nejvíc udělal tenkrát, když jsem vzal děti z dětského domova Radost⁵⁷⁹ osobně do pražské ZOO. Nebyly u toho televizní kamery, nefotilo se to na sociální síť, nebylo to v novinách, ale děti měly nefalšovanou radost v očích a já pocít opravdu smysluplné činnosti.

⁵⁷⁹ Který založily dlouho před mým politickým angažmá mé dvě kolegyně, které později pracovaly u mne v kanceláři na pražské radnici, paní Jitka Bendová a Jana Šmejcká (viz Burianová 2006).

Správa města není jednoduchá činnost. A to ani v praxi, ani z pohledu jejího teoretického popisu. Každé město je jiné, každá epocha je jiná, každá situace vyžadující nějaké řešení je jiná, a tedy i to každé řešení je logicky jiné. Pouze na nej-
obecnější úrovni se lze shodnout na několika aspektech dobré správy měst, a to navíc pouze za předpokladu znalosti obecného vývoje světa a společnosti, uvnitř kterého dnes stojí města a jejich obyvatelé. I při relativně malém přiblížení se detailům fungování měst již začíná vystupovat na povrch extrémní složitost jednotlivých městských organismů. Koncepty dobré správy použitelné u jednoho města vůbec nemusí fungovat u druhého.

A toto navíc platí i pro vývoj u téhož města v čase. Když budou všechna města v systému osídlení akcentovat určitý typ opatření, může se docela dobře stát, že právě to jedno jediné jinak zaměřené město bude zaznamenávat bezprecedentní prostorový, ekonomický i sociální růst a rozvoj. Podobně jako na mořské hladině se některé vlny tvoří a jiné v daný okamžik zanikají, aby se o chvíli později vše proměnilo a role se obrátily. Města jsou již velmi blízko svobodné vůli lidí. Tu podobně jako náhodu implicitně vloženou na úrovni elementárních částic do podstaty našeho světa nelze jakkoliv spoutat, maximálně popsat pomocí pravděpodobností. Vždy, když si myslíme, že již budoucí vývoj známe a naše rozhodování či rozhodování celého města tomuto přizpůsobíme, objeví se nějaká nepředpokládaná nelinearita ve vývoji a my musíme se svými plány a cíli začít od začátku.

Právě proto je však třeba všechny tyto výše zmíněné aspekty měst a vývoje obecně znát, neboť bez nich není možné správu žádného města v daném čase dobře vykonávat. A proto jsme se na mnoha předchozích stránkách, v kapitolách a částech snažili analyzovat příčiny a hybatele městské existence, jejich chování a rozhodování, a to jak ve vztahu k nám – obyvatelům měst, tak také vzhledem k vyšším společenským celkům.

Integrální přístup, který si takováto naše snaha vynutila, však na mnoha místech narážel na svou extrémní šířku, obrovské množství různých oblastí vědy, společnosti a techniky,

jehož souhrnné pojetí si vyžádalo kromě dlouhého odborného studia, několikaleté praxe v nejvyšším zastupitelském orgánu velkého města také více než pětileté úsilí, rešerši stovek prací a bezpočet odborných konzultací při zpracovávání této publikace.

Nyní, v jejím závěru, je již více než zřejmé, že předpokladem pro budoucí dobrou správu měst, tedy velkých a na Zemi jedinečných organismů rozkročených mezi technické, přírodní i společenské vědní disciplíny, musí být rostoucí schopnost nás lidí a zejména správců měst takovými širokými znalostmi disponovat. Zároveň je však dosti obtížné představitelné, že něco takového je možné po lidech – těch ve službách města obzvlášť – vlastně vůbec chtít. Vývoj nám však v tomto nedává bohužel na výběr a nějakou formou je potřeba tyto znalosti ve společnosti pěstovat.

Na druhou stranu však není třeba propadat beznaději, a to i při zvážení limitů demokracie, volených zastupitelů i jmenovaných zaměstnanců v městské administrativě. Efektivní správa města (obecně jakéhokoliv společenského celku) stála sice v minulosti za jejich vzestupy i pády, významnou roli však vždy hrál širší společenský kontext, který určoval vývoj. A ještě silnější byly vždy dva základní systémové procesy – koncentrace a řídnutí, které v naší realitě probíhají.

Města jsou v dnešním globalizovaném světě něco jako stromy v lese. Každý jednotlivý strom roste tak dlouho, dokud jej nejpozději hmotnost narostlého objemu dřeva sama neporazí. Mezi ostatními stromy však tyto rostou pomaleji a žijí déle. Nemají tam sice neomezený prostor a vzájemně se omezují, ale zároveň si poskytují společnou ochranu před silným větrem a skrze houby v půdě se dělí o živiny. S dalšími živočichy pak tvoří jako celý les velký organismus, uvnitř kterého jsou schopny i kolektivní – nikoliv individuální – proměny.

Po sepsání všech tří knih a jejich částí jsem dnes přesvědčen o tom, že hlavním cílem správců měst by mělo být takové město, do kterého se lidé rádi vrací. A to ať už se jedná o každodenní návrat z práce z jiného blízkého města, o občasný návrat ze zasloužené dovolené, z dlouhého pracovního nebo dobrodružného pobytu ve vzdálené zemi či o opakované návštěvy turistů a návštěvníků. Tento institut návratu obyvatel je dodatek k účelnosti a vhodnosti měst pro život architekta Jiřího Hruzy. Dodatek, který přinesla naše epocha. V ní západní společnost na jedné straně poněkud zlenivěla a spokojila se s již dostatečně kvalitním prostředím vlastních měst, avšak na druhé straně také začala disponovat dostatečným bohatstvím v porovnání se zlepšenou dostupností všech možných míst

na naší planetě. Odněkud pocházím a současně chci všechno procestovat, se stalo mottem stále mladších generací. Význam návratu někam se proto dnes jeví jako klíčová komodita, kterou města v dnešním světě vytvářejí a v nejbližší době vytvářet budou.

V jiném, obecně platném pohledu, dobrá správa města kromě toho znamená konání rozhodnutí ve správný čas. Tedy ve vhodný čas vzhledem k vývoji a trendům. Svoboda v konání decision-makerů uvnitř jednotlivých řídicích vrstev města, ať už se jedná o městskou samosprávu (vědomí) či o městskou administrativu (podvědomí), se umenšuje s růstem jejich hierarchické úrovně, tedy s významností jejich pozice. Proces rozhodování proto připomíná plavání pod vodou, při kterém se musíme občas na hladině nadechnout. Po dlouhé sérii rozhodnutí v nižších řídicích vrstvách jednou za čas doputuje celý rozhodovací proces až na úroveň nejvyšší řídicí vrstvy. Zde je mnohdy v podstatě možné pouze konstatovat různé veliký souhlas či nesouhlas a následně zase pokračuje práce a další rozhodování uvnitř nižších řídicích vrstev.

Vrcholový management a politici proto téměř až na výjimky uvnitř rozhodovacích procesů nemohou rozhodovat příliš „jinak“, jako spíše „jindy“. I přesto, že je schopnost včas rozhodovat u každého z článků řetězu rozhodování města násobně obtížnější s každým i jen malým růstem města, je třeba ji vyžadovat zejména u těch největších. Právě na nich totiž stojí i kulturní kultivace okolí a ostatních měst v systému osídlení.

Je do jisté míry dnes v Česku problémem, že hodnocení této skutečnosti, tedy rozpoznávání schopností včasného rozhodování u lidí činných ve správě města, což by mělo být úkolem sdělovacích prostředků, se až na výjimky v podstatě vůbec neděje. Zaniká proto ve společenském diskurzu jedna podstatná věc: Brzká rozhodnutí města, jejichž důvodem je zpravidla korupční prostředí, jsou pro město stejně zhoubná jako rozhodnutí pozdní, jejichž příčinou je lokální aktivismus, který si našel cestu na celoměstskou úroveň.

Brzká rozhodnutí města vůči trendům vývoje, díky kterým politici či úředníci například přehrávají zakázky spřízněným subjektům, vystupují z hranic dobrého rozhodování stejně jako rozhodnutí pozdní, způsobená blokadami pro město potřebných rozvojových záměrů. Opět se tedy jedná o hledání určité vhodné míry, v tomto ohledu o balancování v triádě zájmů lidí, města a celku. Paušalizující a dnes extrémně častá hodnocení či odsuzování konání či nekonání správy města ve stylu „za něj se aspoň něco dělo“ či „tihle alespoň nekradou“ nejsou proto vůbec na místě. Je to nedostatečné. Teprve díky odpovědné práci hodnotitelů, dnes tedy zejména médií, se může správa

českých měst dostat do podoby optimálního využívání vhodných časových oken pro jednotlivá rozhodnutí.

Samostatnou kapitolou, která v publikaci dostala prostor v celé jedné velké části, je proto právě extrémně problematická situace v hlavním městě Praze. Vypadá to, že mimo silné a trvalé systémové procesy, které v různé intenzitě a v různém načasování probíhají skrz naskrz systémy osídlení na celé planetě, Prahu dostihla dědictví zvláštních typů správy několika posledních desetiletí. Epocha totalitního státu bez soukromého vlastnictví a důrazu na lidská práva byla nahrazena v 90. letech 20. století a první dekádě 21. století epochou „vše je dovoleno“. A následně byla, bohužel příliš rychle bez tak potřebného období rozumného vyvážení, přetavena na epochu „všechno je špatné“.

Dobrá správa měst je s vývojovými společenskými, ale i environmentálními trendy klíčovým projektem lidstva. Ať již se stane cokoli s naší planetou, klimatem či společností, budeme jako lidé svou sílu čerpat z vlastní blízkosti a schopnosti technologicky a organizačně na změnu zareagovat. Mezi dvěma formami koncentračního procesu probíhajícího v rámci společenského vývoje, tedy mezi sestěhováváním lidí a zkračováním vzdáleností, bude vždy z hlediska environmentálních dopadů vhodnější ten první. Jistě nastane v budoucnu ještě mnoho epoch deziluze z měst, podobě jako tomu bylo již mnohokrát v minulosti. Po nich se však znovu vydáme jako lidstvo pokračovat v zahušťování a zintenzivňování využití prostoru i času.

Správě velkých měst musí být jasné, že „její“ obyvatelé budou vždy v tomto smýšlení o něco napřed před městy ostatními, menšími. Tekutá společnost (tedy více provázaná a složitější společnost) začíná a vzniká ve velkých městech, čímž se lidská společnost zesložituje. Prudší tavení společnosti neprobíhá v důsledku řidčeji zalidněných oblastí, což je důležité také pro harmonii vývoje.

Pro správu malých měst to sice znamená mírné zjednodušení situace, neboť ta ví, jaký vývoj lze v nejbližší době očekávat. Ovšem ne zase tak moc, neboť v době sociálních sítí, které toho podobně jako jakékoliv jiné technologie mnoho přinesly a také si mnoho vzaly, je toto zpoždění vývoje mnohem menší, než tomu bylo dříve. Stále větší nároky na dobrou správu měst jsou tak kladeny na města stále menší, kde je však zároveň obtížnější hledat odpovědné, poctivé a pracovité občany, kteří by tuto práci zastali. Obzvláště v situaci, kdy je na ně nakládáno stále více odpovědnosti – mimo tu politickou v poslední době v Česku v míře zcela absurdní i trestněprávní – a přitom jim není ruku

v ruce s tím legislativou dopřáváno více pravomocí věci napravovat a měnit, spíše se děje opak.

V oblasti územního rozvoje, což je z pohledu města problematika nejspíše nejdůležitější, neboť města samotná a jejich obyvatelé jsou zejména entitami vyskytujícími se a rostoucími v prostoru, je situace v Česku ještě tristnější. Měštům v Česku se tak postupně ubrala schopnost a možnost rozhodovat o svém území – částečně regulacemi státu a částečně růstem významu osobních práv každého člověka – že zejména velká města dnes již v podstatě jen pasivně přihlížejí pokračující neřízené suburbanizaci a nezadržitelnému růstu cen bytů a obecně nemovitostí. A na druhé straně v malé obci je problém provést i jen pouhou změnu hranic nějakého katastrálního území.

Na správu měst a činitele, kteří v ní v Česku působí, se však nelze příliš „zlobit“, obzvláště v situaci, kdy v podstatě neexistuje ani pořádné vědecké zázemí, které by jejich práci sledovalo, popisovalo a díky svým poznatkům skrze změnu zákonů následně usnadňovalo. Městská věda, univerzity/školy o městě, obor „citylogy“ – nic takového v Česku, ale ani blízkém okolí není možné studovat a městy se tak komplexně zabývat. Urbanismus a architektura, obě historické nauky o městech, se jen těžce a pomalu propojují s urbánní sociologií a psychologií. Technici, tvůrci technických norem, inženýři, včetně těch městských, kteří by možná mohli mít k fungování celého města nejbližší, se zaměřují na technicistní a technologickou stránku města a zejména infrastruktury, a to bohužel mnohdy zcela odtrženě od nutnosti kompromisu daného regionálním, historickým a zejména sociálním kontextem. A konečně geografové, demografové a ekonomové se bohužel zpravidla utápí v analýzách a neumí se vžít do potřeby rozhodovat teď a tady. A nechápou potřebu naplňovat dobrou správu konáním včasných rozhodnutí v nejistotě plném prostředí. Toto je bohužel smutná zkušenost i autora knihy z dob jeho funkčního období. Města se příliš málo obrací se svými problémy na univerzity, a tyto obráceně bohužel zase nepříliš chápou skutečné potřeby města a jeho správy. Možná právě zde tkví hlavní problém dobré správy českých měst a já pevně věřím, že právě tento text v budoucnu napomůže zlepšení tohoto stavu.

Seznam použité literatury

- ABRAHAMSE, Jaap E., BUURMAN, Marlies, HULSMAN, Bernard, a kol. 2006. *Eastern Harbour District Amsterdam*. Rotterdam: NAI Publishers. ISBN 978-90-5662-553-5.
- Aktuality.sk, 2019. Bratislava chce zriadiť metropolitný inštitút, rozhodnú o ňom poslanci. In: *Aktuality.sk* [online]. 2019-02-07 [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/665169/bratislava-chce-zriadiť-metropolitný-institut-rozhodnu-o-nom-poslanci/>.
- Aktualne.cz, 2007. Praha oficiálně řekla, že chce Olympijské hry 2016. In: *Aktualne.cz* [online]. 2007-09-04 [cit. 2018-06-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/praha-oficialne-rekla-ze-chce-olympijske-hry-2016/r-i:article:499262/>.
- Aktualne.cz, 2013a. Milenci z Prahy. Proč a jak mají Korejci rádi Čechy. In: *Aktualne.cz* [online]. 2013-10-15 [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/milenci-z-prahy-proc-a-jak-maji-korejci-radi-cechy/r-5a586074355411e3bb540025900fea04/>.
- Aktualne.cz, 2013b. Povodně 2013. In: *Aktualne.cz* [online]. 2013-06-03 [cit. 2019-07-01]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/domaci/povodne-2013/r-i:wiki:3791/>.
- Aktualne.cz, 2014. Praha cvičila na blackout. Problém: voda, teplo, mobility. In: *Aktualne.cz* [online]. 2014-02-26 [cit. 2019-7-28]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/praha/v-praze-zacalo-cviceni-na-hromadny-vypadek-proudu/r-a6b6873e9eb811e3ab450025900fea04/>.
- Aktualne.cz, 2015. Praha zlevní MHD. Rodiče malých dětí budou jezdit zdarma. In: *Aktualne.cz* [online]. 2015-02-17 [cit. 2019-06-24]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/praha/praha-od-cervence-zlevni-rocní-jízdné-mhd-na-3650-korun/r-0dbc3a96b68c11e4aff10025900fea04/?redirected=1555439041>.
- Aktualne.cz, 2018a. Český Krumlov je ukradené město a sociálně vyloučená lokalita jako brněnský Cejl. In: *Aktualne.cz* [online]. 2018-09-25 [cit. 2018-09-26]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/rozhovor-katerina-seda/r-4a4426e8bfe011e8b3e20cc47ab5f122/>.
- Aktualne.cz, 2018b. Praha vybrala podobu mostu, který propojí Podolí se Smíchovem. Pro auta však nebude. In: *Aktualne.cz* [online]. 2018-10-02 [cit. 2018-10-02]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/praha/most-podoli-zlichov-smichov-vitezny-navrh/r-f91f4306c62911e89de10cc47ab5f122/>.
- ALLEN, Jonathan, 2017. New York's mayor wants to raise taxes for the rich to fix the crumbling subway system. *Bussiness insider* [online]. New York: Reuters, 8. 8. 2017 [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/r-new-york-mayor-wants-more-taxes-from-rich-for-crumbling-subway-2017-8>.
- ALTSHULER, Alan A., 1965. *The City Planning Process - A Political Analysis*. New York: Cornell University Press. ISBN 0-8014-9081-2.
- ANTÓN, Susan C. a Carl C. SWISHER, III, 2004. Early Dispersals of Homo from Africa. *Annual Review of Anthropology*. 33(1), 271-296. DOI: 10.1146/annurev.anthro.33.070203.144024. ISSN 0084-6570. Dostupné také z: <http://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev.anthro.33.070203.144024>.
- ARIELY, Dan, 2010. *Predictably Irrational: The Hidden Forces That Shape Our Decisions - Revised and Expanded Edition*. New York: Harper Perennial. ISBN 978-00-6135-246-6.
- ARISTOTELÉS, 1998. *Politika*. 2. vyd. Praha: Rezek. ISBN 80-860-2710-4.
- ARISTOTELÉS, 2015. *Metafyzika*. 2. vyd. Praha: OIKOYMENH. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 978-80-7298-209-7.
- ATKINS, Peter, 2007. *Four Laws That Drive the Universe*. Oxford: Oxford Universtiy Press. ISBN 978-0199232369.
- AUERBACH, Felix, 1913. Das Gesetz der Bevölkerungskonzentrazion. *Pettermann's Mitteilungen* 59. s. 287-315.
- BAK, Per, Chao TANG a Kurt WIESENFELD, 1987. Self-organized criticality: An explanation of the 1/f noise. In: *Physical Review Letters*. 59(4), s. 381-384. DOI: 10.1103/PhysRevLett.59.381. ISSN 0031-9007.
- BANOVETZ, James M., Chao TANG a Kurt WIESENFELD, 1967. Needed: New Expertise in Public Administration. In: *Public Administration Review*. 27(4), s. 381-384. DOI: 10.2307/973347. ISSN 00333352. Dostupné také z: <https://www.jstor.org/stable/973347?origin=crossref>.
- BARBOUR, Julian, 2001. *The End of Time: The Next Revolution in Physics - reprint edition*. Oxford: Oxford Universtiy Press. ISBN 978-0195145922.
- BARROW, John D., 2013. *Kniha vesmírů*. Praha: Paseka. ISBN 978-80-7432290-7.
- BARROW, John D., 2008. *Nové teorie všeho*:

- hledání nejlubšího vysvětlení. Praha: Argo. Zíp Dokořán. ISBN 978-80-257-0056-3.
- BÁRTA, Jaroslav a kol. 2006. *Praha letem po sto letech*. Praha: Studio JB. ISBN 978-80-86512-37-2.
- BÁRTA, Miroslav a Martin KOVÁŘ, FOLTÝN, Otakar, ed., 2011. *Kolaps a regenerace: cesty civilizací a kultur: minulost, současnost a budoucnost komplexních společností*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2036-9.
- BÁRTA, Miroslav, Martin KOVÁŘ a Otakar FOLTÝN, ed., 2015. *Povaha změny: bezpečnost, rizika a stav dnešní civilizace*. Praha: Vyšehrad. ISBN 978-80-7429-641-3.
- BATTY, Michael, 2013. *The new science of cities*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press. ISBN 978-0-262-01952-1.
- BATTY, Michael, 2005. *Cities and complexity: understanding cities with cellular automata, agent-based models, and fractals*. Massachusetts: MIT Press. ISBN 02-620-2583-3.
- BAUMAN, Zygmunt, 2002. *Tekutá modernost*. Praha: Mladá fronta. Myšlenky (Mladá fronta). ISBN 80-204-0966-1.
- BAUMEISTER, Roy F. a Andrew E. MONROE, 2014. *Recent Research on Free Will*. Elsevier, 2014, 1-52. Advances in Experimental Social Psychology. DOI: 10.1016/B978-0-12-800284-1.00001-1. ISBN 9780128002841. Dostupné také z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/B9780128002841000011>.
- BBC News, 2000. 2000: Ken Livingstone voted London mayor. In: BBC news - *On this day* [online]. 2000-05-04 [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/may/4/newsid_2503000/2503809.stm.
- BECKEL, Lothar, 1997. *Global change: družicové snímky dokládají, jak se mění svět*. Praha: GeoMedia. ISBN 35-751-5794-4.
- BEČKOVÁ, Kateřina, 1998. *Nové Město*. Praha: Schola ludus-Pragensia. Zmizelá Praha. ISBN 80-900-6689-5.
- BEČKOVÁ, Kateřina, 2000. *Sto let Klubu Za starou Prahu 1900-2000: jubilejní sborník*. Praha: Schola ludus-Pragensia. ISBN 80-902-5050-5.
- BEK, Pavel, 2018. *Historie státních dráh 1918–2018*. Praha: České dráhy. (e-kniha). ISBN 978-80-851-0428-1.
- BELOW, Patrick J., George L. MORRISEY a Betty L. ACOMB, 1987. *The executive guide to strategic planning*. San Francisco, Calif.: Jossey-Bass. ISBN 15-554-2032-X.
- BENDOVIÁ, Tereza, 2018. *Zavádění projektového řízení v Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy* (diplomová práce). Praha: ČVUT. 129 s.
- BENKA, Kryštof 2019. *Analýza obchodních společností ve vlastnictví obcí a měst v České republice*. (diplomová práce). Praha: ČVUT. 58 s.
- BENVENISTE, Guy, 1989. *Mastering the politics of planning: crafting credible plans and policies that make a difference*. San Francisco: Jossey-Bass. ISBN 15-554-2167-9.
- BENNIS, Warren G., 1993. *An invented life: reflections on leadership and change*. Reading, Mass.: Addison-Wesley Pub. Co. ISBN 02-016-3212-8.
- BERGSON, Henri, 1947. *Čas a svoboda: o bezprostředních datech vědomí*. Praha: J. Samec.
- BERTALANFFY, Ludwig von, 1968. *General system theory: foundations, development, applications*. New York: George Braziller, 289 s.
- BEZDĚKOVÁ, Hana, 2012. *Statutární města z hlediska výkonu a kompetencí veřejné správy*. Zlín, Univerzita Tomáš Bati ve Zlíně (bakalářská práce). 78 s. Dostupné z: https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/21689/bezdekova_2012_bp.pdf
- BIANCONI, Eva, Allison PIOVESAN, Federica FACCHIN, et al., 2013. An estimation of the number of cells in the human body. *Annals of Human Biology* [online]. 40(6), 463-471 [cit. 2019-04-16]. DOI: 10.3109/03014460.2013.807878. ISSN 0301-4460. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.3109/03014460.2013.807878>.
- BLÁHA, Jan a Tomáš HUDEČEK, 2008a. O legendě (nejen) tematických map. *Geografické rozhledy*. Praha: Kartografie Praha, 18(2), s. 10-11. ISSN 1210-3004.
- BLÁHA, Jan a Tomáš HUDEČEK, 2008b. O měřtku na mapách. *Geografické rozhledy*. Praha: Kartografie Praha, 18(4), s. 10-11. ISSN 1210-3004.
- BLAŽEK, Jiří, 2002. System of Czech local government financing as a framework for local development: 12 years of trial and error approach. *Acta Universitatis Carolinae Geographica*. 27(2), s. 157-173.
- BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ, 2002. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0384-5.
- BOHUSLAVOVÁ, Renáta, 2018. Pražané jsou zvyklí. Praha nemá velký problém s dopravou, říká Krnáčová. In: *Idnes.cz* [online]. 2018-03-10 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/prazane-jsou-zpovykani-praha-nema-velky-problem-s-dopravou-rika-krnacova-40264083>
- BORNSTEIN, Marc H., BORNSTEIN, Helen G., 1976. The pace of life. *Nature* 259, s. 557-559. Dostupné také z: <https://doi.org/10.1038/259557a0>
- BOŘÍKOVÁ, Hana, 2018. Šéf IPR Boháč: Za peníze nasypané do Blanky mohly být vyřešeny Bubny, Smíchov a Žižkov. In: *Euro.cz* [online]. 2018-05-22 [cit. 2018-08-27]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/udalosti/sef-ipr-bohac-za-penize-nasypane-do-blanky-mohly-byt-vyreseny-bubny-smichov-a-zizkov-1406569>
- BOSTROM, Nick, 2017. *Superintelligence: až budou stroje chytřejší než lidé*. Praha: Prostor. Obzor/Prostor. ISBN 978-80-7260-353-4.
- BRACKER, Jeffrey, 1980. The Historical Development of the Strategic Management Concept. *Academy of Management Review*. 5 (2), s. 219-224. doi: 10.1002/smj.4250070306.
- BRENDLOVÁ, Eva, ŠVEC, Pavel, 2013. Zastupitelé Prahy odvolali primátora Svobodu a dva radní z ODS. In: *idnes.cz* [online]. 2013-05-23 [cit. 2019-06-16]. https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/odvolani-primatora-svobody.A130523_091442_praha-zpravy_eb.
- BROŽ, Jan, 2018. Videňský starosta Häupl končí. V úřadu strávil čtvrt století. In: *Euro.cz* [online]. 2018-02-16 [cit. 2018-05-20]. Dostupné z: https://www.euro.cz/politika/videňsky-starosta-haupl-konci-v-uradu-stravil-ctvrt-stoleti-1394248#utm_medium=selfpromo&utm_source=euro&utm_campaign=copylink.
- Brusnický, Dejvický a Bubenečský tunel, 2015. Proč se tunel jmenuje Blanka? [online]. Praha [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: <http://www.tunelblanka.info/proc-se-tunel-jmenuje-blanka/>
- BRYSON, John M. a André L. DELBECQ, 2007. A Contingent Approach to Strategy and Tactics in Project Planning. *Journal of the American Planning Association*. 45(2), 167-179. DOI: 10.1080/01944367908976955. ISSN 0194-4363. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01944367908976955>.
- BUDAJ, Marek, 2016. *Dějiny světa od A do Z*. Bratislava: Ikar. ISBN 978-80-551-4863-2.
- BUEHLER, Ralph, John PUCHER a Alan ALTSCHULER, 2016. Vienna's path to sustainable transport. *International Journal of Sustainable Transportation*. 11(4), 257-271. DOI: 10.1080/15568318.2016.1251997. ISSN 1556-8318. Dostupné také z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15568318.2016.1251997>.
- BURIANOVÁ, Barbora, 2006. Cesta pěti statečných žen za dětským domovem. *Idnes.cz* [online]. 2006-03-24 [cit. 2019-08-31]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy-sex/cesta-peti-statecnych-zen-za-detskym-domovem.A060323_095652_ona_ony_eck
- CAWLEY, John a Christopher J. RUHM, 2011. Chapter Three - The Economics of Risky Health Behaviors. *Handbook of Health Economics* [online]. 2011(2), 95-199 [cit. 2018-09-21]. Dostupné z: <https://www.nber.org/papers/w17081.pdf>.
- Central Intelligence Agency, 2018. The World Factbook. *Central Intelligence Agency* [online]. Langley [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2102rank.html>.
- CÍLEK, Václav, 2010. *Krajiny vnitřní a vnější: texty o paměti krajiny, smysluplném bobroví, areálu jablkové ho štrůdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu*. 2., dopl. vyd. Praha: Dokořán. ISBN 80-736-3042-7.
- City of Dallas, 2018. Elections. *City of Dallas* [online]. Dallas [cit. 2019-07-26]. Dostupné z: <https://dallascityhall.com/government/citysecretary/elections/Pages/elections.aspx>.
- CLAUSET, Aaron, Maxwell YOUNG a Kristian Skrede GLEDITSCH, 2007. On the Frequency of Severe Terrorist Events. *Journal of Conflict Resolution*. 51(1), 58-87. DOI: 10.1177/0022002706296157. ISSN 0022-0027. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0022002706296157>.
- CLEGG, Brian, 2012. *Gravitace: jak nejslabší síla ve vesmíru formovala naše životy*. Praha: Academia. Galileo. ISBN 978-80-200-2374-2.
- COVENEY, Peter V. a Roger HIGHFIELD, 2003. *Mezi chaosem a řádem: hranice komplexity: hledání řádu v chaotickém světě*. Praha: Mladá fronta. Kolumbus. ISBN 80-204-0989-0.
- COWAN, James, 2015. *Hamlet's Ghost: Vespasiano Gonzaga and his Ideal City*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing. ISBN 978-1443878302.
- Culture brand, 2018. Wow Prague inspires – Pure Emotion. *Culturebrand* [online]. Praha [cit. 2019-05-18]. Dostupné z: <http://www.culturebrand.org/?p=2953>.
- Czech Tourism, 2014. ICCA Congress is Heading to Prague – Two years of hard work were worth it! Czech Tourism Authority [online]. Praha [cit. 2019-07-26]. Dostupné z: <https://www.czechtourism.com/p/sc-icca-congress-prague/>.
- České dráhy, 2018. Pendolino. *České dráhy* [online]. Praha [cit. 2019-07-14]. Dostupné z: <https://www.cd.cz/pendolino>.
- Český hydrometeorologický ústav, 2014. Vyhodnocení povodní v červnu 2013. Praha [cit. 2018-09-14]: ČHMÚ. Dostupné z: <http://voda.chmi.cz/pov13/SouhrnnaZprava.pdf>.
- Český rozhlas, 2014. Neuvěřitelné! V kolébce demokracie neměly ženy volební právo ještě na konci 20. století. In: *Radiožurnál* [online]. 2014-12-26 [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <https://https://radiozurnal.rozhlas.cz/neuveritelne-v-kolebce-demokracie-nemely-zeny-volebni-pravo-jeste-na-konci-20-6234290>.
- Český statistický úřad, 2016. Regionální hrubý domácí produkt a regionální hrubá přidaná hodnota (HPH) – v běžných cenách, *Český statistický úřad* [online]. Praha [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xc/regionalni-hrubdy-domaci-produkt-a-regionalni-hrubaa-pridana-hodnota-hph-v-beznych-cenach>.
- Český statistický úřad, 2018a. Bytová výstavba, stavební povolení a stavební zakázky – časové řady, *Český statistický úřad* [online]. Praha [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/bvz_cr.
- Český statistický úřad, 2018b. Dlouhodobý vývoj kraje ve vybraných ukazatelích – časové řady za hl. m. Prahu, *Český statistický úřad* [online]. Praha [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/casova-rada-dlouhodobyyvyvoj-kraje-ve-vybranych-ukazatelich>.
- Český statistický úřad, 2018c. *Městské části hlavního města Prahy* [online]. Praha [cit. 2019-11-14]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xa/mesta_a_obce.
- Český statistický úřad, 2018d. Registr ekonomických subjektů [online]. Praha [cit. 2018-06-27]. Dostupné z: https://apl.czso.cz/irsw/detail.jsp?prajed_id=1855904.
- Český statistický úřad, 2018e. Statistická ročenka - Stavebnictví [online]. Praha [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/17-stavebnictvi>.
- Český statistický úřad, 2018f. Výsledky voleb a referend [online]. Praha [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kv2018/kv?xjazyk=CZ&xid=1>.
- ČIHÁK, Radomír, 2016. *Anatomie*. Třetí,

- upravené a doplněné vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5636-3.
- DARWIN, Charles, 2008. *The origin of species by means of natural selection or the preservation of favoured races in the struggle for life*. Harmondsworth: Penguin Books. Pelican classics.
- DAVIDOFF, Paul, 1965. Advocacy and Pluralism in Planning. *Journal of the American Institute of Planners* [online]. 1965(13), 331-338 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://urbanpolicy.net/wp-content/uploads/2012/11/Davidoff_1965_Advocacy-and-pluralism-in-planning.pdf.
- DAVIS, Mike, 2006. *City of quartz: excavating the future in Los Angeles*. New ed. New York: Verso. ISBN 978-184-4675-685.
- DAWKINS, Richard, 2003. *Sobecky gen*. Praha: Mladá fronta. Kolumbus. ISBN 80-204-0730-8.
- Deloitte, 2018. *Analýza připravovaných projektů: CenovaMapa.org* [online]. Praha [cit. 2019-12-20]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/real-estate/Deloitte-analyza-pripravovanych-projektu-zari-2018.pdf>.
- Denik.cz, 2018. Trinec bude statutárním městem. Je to výzva a velká čest, říká starostka. In: denik.cz [online]. 2018-07-31 [cit. 2018-08-18]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/trinec-bude-statutarnim-mestem-je-to-vyzva-a-velka-cest-rika-starostka-20180731.html.
- DESCARTES, René, 1992. *Rozprava o metodě*. 3.vyd., 1.vyd.v nakl. Svoboda. Praha: Svoboda. ISBN 80-205-0216-5.
- DIAMOND, Jared M., 2008. *Kolaps: proč společnosti zanikají a přežívají*. Praha: Academia. Galileo. ISBN 978-80-200-1589-1.
- DLOUHÝ, Martin a Tomáš HUDEČEK, 2017. Location of Unwanted Facilities: NIMBY in Public Administration Hierarchy. *Prague economic Papers*. 26(2), 240-252. ISSN 1210-0455.
- DOLEŽAL, Miloš (ed.), 2017. *Návrat P. Josefa Tofara do Čihoště po 65 letech ve fotografiích a textech*. Praha: Podmelechovský spolek. ISBN 978-80-270-1316-6.
- DOSTÁL, Petr, HAMPL, M. 2002. *Metropolitan areas in transformation of regional organisation in the Czech Republic*. Acta Universitatis Carolinae – Geographica, 37, 133-155. ISSN 0300-5402
- DOUGLAS, Ian, 1981. The city as an ecosystem. *Progress in Physical Geography: Earth and Environment*. 5(3), 315-367. DOI: 10.1177/030913338100500301. ISSN 0309-1333. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/030913338100500301>.
- DOXIADIS, C. A., 1974. *Ecumenopolis the inevitable city of the future*. Athens: Publishing Center.
- DRUCKER, Peter Ferdinand, 2004. *To nejdůležitější z Druckera v jednom svazku*. Praha: Management Press. Knihovna světového managementu. ISBN 978-80-72612420.
- DUNLAP, R. A., 1997. *The golden ratio and Fibonacci numbers*. River Edge, NJ: World Scientific. ISBN 98-102-3264-0.
- DURŠPEK, Jan, 2012. *Fyzika živých systémů. Optika a termodynamika živých systémů*. Plzeň. Disertační práce. Západočeská univerzita v Plzni.
- DUŠKOV, Ivan (ed.), *Strategický plán hl. m. Prahy: návrhová část - aktualizace 2016*, 2016. Praha: IPR Praha. ISBN 978-80-87931-63-9.
- DUTTON, Vaughan, 2018. Big cities are changing how Africans live. In: *Good governance Africa* [online]. 2018-04-24 [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <https://gga.org/big-cities-are-changing-how-africans-live/>
- E15, 2017. Praha dosud proplátla za stavbu Blanky 37 miliard. In: *E15* [online]. 2017-04-24 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/realita-a-stavebnictvi/praha-dosud-proplatila-za-stavbu-blanky-37-miliard-1331616>.
- EBERLE, Dietmar a Eberhard TRÖGER, 2015. *Dichte Atmosphäre: über die bauliche Dichte und ihre Bedingungen in der mitteleuropäischen Stadt*. 2. Auflage. Boston: Birkhäuser. ISBN 30-356-1483-0.
- Electricity Authority of New Zealand, 2010. Otahuu substation diversity proposal - history, *Electricity Authority* [online]. Wellington [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20120401020558/http://www.ea.govt.nz/industry/ec-archive/grid-investment-archive/gup/2005-gup/otahuu-substation-diversity-proposal-history/>.
- Elektrina.cz, 2018. Během tropických dnů spotřebuje Praha elektrinu jako z jednoho bloku Temelína. In: elektrina.cz. [online]. 2018-08-07 [cit. 2019-06-18]. Dostupné z: <https://www.elektrina.cz/spotreba-elektriny-v-praze-pri-vedrech>.
- ELLIOTT, Larry, 2018. Cities in north and Midlands dominate growth measure. In: *The Guardian* [online]. 2018-03-21 [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/business/2018/mar/21/north-midlands-england-jobs-growth>
- FALUDI, A., 1985. A decision-centred view of environmental planning. *Landscape Planning*. 12(3), 239-256. DOI: 10.1016/0304-3924(85)90004-8. ISSN 03043924. Dostupné také z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/0304392485900048>.
- FEDDES, Fred, 2012. *A Millenium of Amsterdam - Spatial History of a Marvellous City*. Bussum (Ned), THOTH. ISBN 978- 90-6868-595-4.
- FERGUSON, Niall, 2014. Civilizace: Západ a zbytek světa. Praha: Argo (Dokořán). ISBN 978-80-257-1114-9.
- FERREIRA, Pedro G., 2015. *Náherná teorie: sto let obecné teorie relativity*. Praha: Vyšehrad. Spektrum (Vyšehrad). ISBN 978-80-7429-532-4.
- FERRETI, C., 2018. After Detroit bankruptcy: Optimism, but „challenges are real“. *The Detroit News* [online]. Detroit [cit. 2018-09-30]. Dostupné z: <https://eu.detroitnews.com/story/news/local/detroit-city/2018/07/18/detroit-bankruptcy-optimism-but-challenges-real/772729002/>
- Finanční správa, 2016. Informace k novele zákonného opatření Senátu o dani z nabytí nemovitých věcí, *Finanční správa* [online]. Praha [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-nabyti-nemovitych-veci/>
- informace-stanoviska-sdeleni/informace-k-novele-zakonneho-opatreni-senatu-o-dani-z-nabyti-nemovitych-veci-7471.
- FITZPATRICK, Michael, 2017. What could Vienna's low-cost housing policy teach the UK? In: *The Guardian* [online]. 2017-12-12 [cit. 2018-09-28]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/society/2017/dec/12/vienna-housing-policy-uk-rent-controls>.
- FLEGR, Jaroslav, 2005. *Evoluční biologie*. Praha: Academia. ISBN 8020012702.
- FLEGR, Jaroslav, 2016. *Zamrzlá evoluce, aneb, Je to jinak, pane Darwin*. Vydání 2., rozšířené. Praha: Academia. Galileo. ISBN 978-80-200-2528-9.
- FLYVBJERG, Bent, 1991. *Rationality & Power Democracy in Practice*. Chicago: The University of Chicago Press. ISBN 0-226-25451-8.
- FOJTÍK, Pavel, a Robert MARA, 2014. Encyklopedie pražské MHD. Praha, Dopravní podnik. 350 s.
- FOŠUMPAUR, Pavel a kol., 2014. Prověření možností nových PPO v trojské kotlině na fyzikálním modelu – studie proveditelnosti. Praha: České vysoké učení technické. 58 s.
- FRAIS, Josef, 2005. *Reformy Marie Terezie a Josefa II.: (nejen v českých a moravských zemích)*. Třebíč: Akcent. ISBN 80-726-8337-3.
- FRIEDMAN, Milton, 1993. *Kapitalismus a svoboda*. Jinočany. ISBN 80-857-8733-4.
- FUJITA, Masahisa, 1991. *Urban economic theory: land use and city size*. New York: Cambridge University Press. ISBN 05-213-4662-2.
- FUKUYAMA, Francis, 2002. *Konec dějin a poslední člověk*. Praha: Rybka Publishers. ISBN 80-861-8227-4.
- GABAL, Ivan, Petr HLAVÁČEK a Tomáš HUDEČEK, 2018. Praha potřebuje změnu priorit. Výzva k přehodnocení vývoje hlavního města. In: [Aktualne.cz](http://aktualne.cz) [online]. 2018-06-20 [cit. 2018-06-20]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.cz/blog/tomas-hudecek.php?itemid=31884>.
- GARDNER, Howard, 2011. *Frames of mind: the theory of multiple intelligences – 3rd edition*. New York: Basic Books. ISBN 978-0465024339.
- GARDNER, Howard, 2018. *Dimenze myšlení: teorie rozmanitých inteligencí*. Vydání druhé. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1303-1.
- GAUTIER, Pieter A., Michael SVARER a Coen N. TEULINGS, 2009. Sin City? Why is the Divorce Rate Higher in Urban Areas?. *Scandinavian Journal of Economics*. 111(3), 439-456. DOI: 10.1111/j.1467-9442.2009.01571.x. ISSN 03470520.
- GEHL, Jan, 2000. *Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství*. Boskovice: Albert. ISBN 80-858-3479-0.
- Geographypods, 2019. Reduction in the friction distance, *Geographypods* [online]. Toulouse [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <http://www.geographypods.com/2-changing-space---the-shrinking-world.html#>.
- GERENTSEGGGER, Heinz a Max PEINTNER, 1980. *Otto Wagner 1841-1918: Unbegrenzte Grossstadt. Beginn der modernen Architektur*. Berlin: Deutscher Taschenbuch-Verlag. 314 s. ISBN 370170873.
- GEYER, Hans, S. a KONTULY Thomas, M. (eds.) 1993. *Differential Urbanization: Integrating Spatial Models - 1st Edition*. Londýn: Routledge. ISBN 978-0340662854.
- GIDDENS, Anthony, 2013. *Sociologie*. Praha: Argo. ISBN 978-80-257-0807-1.
- GLADWELL, Malcolm, 2008. *Bod zlomu: o malých příčinách s velkými následky*. 3. vyd. v českém jazyce. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-199-4.
- GLAESER, Edward L., 2011. *Triumph of the city: how our greatest invention makes us richer, smarter, greener, healthier, and happier*. New York: Penguin Press. ISBN 15-942-0277-X.
- GLEICK, James, 1996. *Chaos: Vznik nové vědy*. Brno: Ando publishing. ISBN 80-86047-04-0.
- GLEICK, James, 2013. *Informace: historie, teorie, záplava*. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-415-5.
- Globalization and World Cities, 2018. What GaWC is About. *GaWC Research Network* [online]. Loughborough [cit. 2018-06-26]. Dostupné z: <https://www.lboro.ac.uk/gawc/group.html>.
- GORENFLO, Neil, LLEWELYN, Tom, a Maira SUTTON, (eds.) 2018: *Sharing Cities Activating the Urban Commons*. San Francisco: Shareable. ISBN 978-0-9992440-0-5.
- Greater London Authority, 2018. Mayor of London - London Assembly: What we do. In: Greater London Authority [online]. Londýn [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <https://www.london.gov.uk/what-we-do#>.
- GRAY, Alex, 2018. Estonia is making public transport free. In: *World Economic Forum* [online]. 2018-06-01 [cit. 2019-09-16]. Dostupné z: <https://www.weforum.org/agenda/2018/06/estonia-is-making-public-transport-free/>.
- GEURTSSEN, Rein, 2009. *Historie evropského urbanismu z nizozemské perspektivy*. V Praze: Fakulta architektury ČVUT. ISBN 978-80-01-04470-4.
- HABERMAS, Junger, 1988. *Legitimation Crisis*. New Jersey: Wiley-Blackwell. ISBN 9780745606095.
- HAIDT, Jonathan, 2013. *Morálka lidské mysli: proč lidstvo rozděluje politika a náboženství*. Praha: Dybbuk. ISBN 978-80-7438-090-7.
- HAINC, Jaromír, ČERVINKA, Martin, ŠAJTAR, Miroslav, a kol. 2019. *Zkvalitnění systémů a procesů povolování nové výstavby v Praze: dostupnost bydlení - Analýza*. [online]. Praha [cit. 2019-01-11]. Dostupné z: http://www.praha.eu/file/2919503/analiza_2019_final.pdf.
- HÁK, Karel, 2018. *Interview s Ing. Karlem Hákem*, nar. 1955, vedoucím kanceláře dopravní infrastruktury Institutu plánování a rozvoje hl. města Prahy. Praha 18. 4. 2018.
- HALAMKA, Jaroslav, 2018. Lepší než New York. Praha stoupá v žebříčku nejlepších destinací světa. In: *idnes.cz* [online]. 2018-03-27 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/cestovani/kolem-sveta/nejlepsi-destinace-sveta-2018-tripadvisor-praha-pariz.A180327_114545_kolem-sveta_hig.
- HALDANE, Andrew, a Vasileios MADOUROS, 2012. The dog and the frisee. *Proceedings - Economic Policy Symposium - Jackson Hole*, s. 109-159.

- Dostupné z: http://www.kansascityfed.org/publicat/sympos/2012/Haldane_final.pdf.
- HALL, Peter, 1998. *Cities in civilization: culture, innovation, and urban order*. London: Phoenix books. ISBN 07-538-0815-3.
- HALL, Peter a Nicholas FALK, 2014. *Good cities, better lives: how Europe discovered the lost art of urbanism*. London, New York.
- HALL, Peter a Colin WARD, 2014. *Sociable cities: the 21st-century reinvention of the garden city*. 2nd edition. New York: Routledge.
- HALL, Peter a Ann R. MARKUSEN, 1985. *Silicon landscapes*. Boston: Allen and Unwin. ISBN 00-433-8123-5.
- HAMILTON, Alexander, James MADISON a John JAY, 2010. *The federalist papers*. New York: New American Library. Mentor book.
- HAMPEJS, Martin, 2017. Situace je nadmíru vytečná. Před 15 lety před zaplavením metra zazněl slavný výrok primátora Němce. In: *lidovky.cz* [online]. 2017-08-13 [cit. 2018-06-10]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/situace-je-nadmiru-vytecna-pred-15-lety-pred-zaplavenim-metra-zaznel-slavny-vyrok-primatora-nemce.A170812_143245_in-domov_mha
- HAMPL, Martin, 1996. *Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice*. Praha: DemoArt. ISBN 80-902-1542-4.
- HAMPL, Martin, 1998. *Realita, společnost a geografická organizace: hledání integrálního řádu*. Praha: DemoArt. ISBN 80-902-1547-5.
- HAMPL, Martin, 2005. *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. Praha: DemoArt pro Univerzitu Karlovu, Přírodovědeckou fakultu. ISBN 80-867-4602-X.
- HAMPL, Martin, 2015. Sociogeografická regionalizace Česka. *Geografie*. 120(3), 397-421. ISSN 1212-0014.
- HAMPL, Martin a Miroslav MARADA, 2016. Metropolizace a regionální vývoj v Česku v transformačním období. *Geografie*. 121(4), 566-590. ISSN 1212-0014.
- HANSON, Neil, 2002. *The Great Fire of London: in that apocalyptic year, 1666*. New York: John Wiley. ISBN 04-712-1822-7.
- HARARI, Yuval N., 2013. *Sapiens: od zvířete k božskému jedinci*. Praha: Leda. ISBN 978-80-7335-344-5.
- HARENBERG, Bodo, 2003. *Kronika lidstva*. 7. vyd. Praha: Fortuna Print. ISBN 80-732-1068-1.
- HARPER, Douglas, 2018a. Chaos. *Online Etymology Dictionary* [online]. Minnesota [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.etymonline.com/search?q=chaos>.
- HARPER, Douglas, 2018b. Freedom. *Online Etymology Dictionary* [online]. Minnesota [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://www.etymonline.com/search?q=freedom>.
- HARPER, Douglas, 2018c. Emancipate. *Online Etymology Dictionary* [online]. Minnesota [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.etymonline.com/word/emancipate?ref=etymonline.crossreference>.
- HARPER, Douglas, 2018d. City. *Online Etymology Dictionary* [online]. Minnesota [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: https://www.etymonline.com/word/city#etymonline_v_13742.
- HARPER, Douglas, 2018e. Plan. *Online Etymology Dictionary* [online]. Minnesota [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: https://www.etymonline.com/word/plan#etymonline_v_16431.
- HARPER, Douglas, 2018f. Strategy. *Online Etymology Dictionary* [online]. Minnesota [cit. 2018-08-06]. Dostupné z: <https://www.etymonline.com/word/strategy>.
- HARVEY, David, 1991. *The condition of postmodernity: an enquiry into the origins of cultural change*. Cambridge, Mass., USA: Blackwell. ISBN 978-0631162940.
- HARVEY, Jack a Ernie JOWSEY, 2004. *Urban land economics*. 6th ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan. ISBN 978-1-4039-0001-2.
- HAWKING, Stephen, 1991. *Stručná historie času: od velkého třesku k černým díram*. Praha: Mladá fronta. Kolumbus. ISBN 80-204-0169-5.
- HAWKING, Stephen, 2002. *Stručná historie času v obrazech: od velkého třesku k černým díram*. Praha: Argo. Kolumbus. ISBN 80-720-3422-7.
- HAYEK, Friedrich A. von, 1990. *Cesta do otroctví*. 2. vyd., V ČSFR 1. vyd. Praha: Academia. ISBN 80-200-0264-2.
- HAYES, Nicky, 2003. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 80-717-8763-9.
- HELLER, Jakub, 2018. Babišova priorita: Vládní čtvrť v Letňanech za 10 miliard, premiér Praze nabízí za potřebné pozemky zámeček na Věslavě. In: *Hospodářské noviny* [online]. 2018-28-11 [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66363970-babisova-priorita>.
- HELLER, Jakub, 2019. V Praze žije o čtvrt milionu lidí více, než se zdálo. Je třeba 10 tisíc bytů ročně. In: *Aktuálně.cz* [online]. 2019-06-25 [cit. 2019-06-25]. <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/v-praze-zije-temer-o-ctvrt-milionu-lidi-vice-nez-se-uvadi-uk-r-c26aef44971c11e993a6ac1f6b220ee8/>
- HIDALGO, César A., 2015. *Why information grows: the evolution of order, from atoms to economies*. New York: Basic Books. ISBN 9780465048991.
- HNILÍČKA, Pavel, 2012. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů: urbanismus do kapsy*. 2., dopl. vyd. Brno: Host. ISBN 978-80-7294-592-4.
- HNILÍČKA, Pavel, 2016. *Pražské stavební předpisy s aktualizovaným odůvodněním*, 2014-. Praha: IPR. ISBN 978-80-87931-56-1.
- HOBBS, Thomas, CHOTAŠ, Jiří, Zdeněk MASOUPST a Marina BARABAS, ed., 2009. *Leviathan, aneb, Látka, forma a moc státu církevního a politického*. Praha: OIKOYMENH. Knihovna novověké tradice a současnosti. ISBN 978-80-7298-106-9.
- HOFSTEDE, Geert, 2003. *Culture's consequences: comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations*. 2nd ed. Thousand Oaks: Sage Publications. ISBN 08-039-7324-1.
- HONZÁK, Radkin, (ed.). 2011. *Základy psychologie*. Praha, Galén. ISBN 978-80-7262-377-8.
- HORÁK, Jiří a Igor IVAN, 2014. Fraktály a chaos s prostorové dopravními aplikacemi. In: *Symposium GIS Ostrava 2014 : geoinformatika v pohybu : 27.-29. 1. 2014*. Ostrava: VŠB-TUO, s. 1-12. ISBN 978-80-248-3310-1.
- HOŘEJŠ, Miloš, 2013. *Protektorátní Praha jako německé město: nacistický urbanismus a Plánovací komise pro hlavní město Prahu*. Praha: Mladá fronta. ISBN 978-80-204-2773-1.
- HOŘEJŠÍ, Jiří, 2009. Nobelova cena za fyziku 2008: Cesty k narušení symetrie. *Pokroky matematiky, fyziky a astronomie*. 54(1), 3-14.
- HOWARD, Ronald A. a Clinton D. KORVER, 2008. *Ethics for the real world: creating a personal code to guide decisions in work and life*. Boston, Mass.: Harvard Business Press. ISBN 14-221-2106-2.
- HRŮZA, Jiří, 2014. *Svět měst*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1808-3.
- HUDEČEK, Tomáš, 2009. Vývoj železniční sítě. *Atlas krajiny České republiky*. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, s. 84. ISBN 978-80-85116-78-6.
- HUDEČEK, Tomáš, 2010. *Dostupnost v Česku v období 1991-2001: vztah k dojíždce do zaměstnání a do škol*. Praha: Česká geografická společnost. Geographica. ISBN 978-80-904521-4-5.
- HUDEČEK, Tomáš, 2011. Analysis of the accessibility of Prague in Czechia in the 1918 - 2020 period. *Hrvatski Geografski Glasnik*. 73(2), 93-110. ISSN 1331-5854.
- HUDEČEK, Tomáš, 2018. Towards Better European Union Through Improving Resilience of Cities. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: 2018 [cit. 2018-05-31]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.cz/blogy/tomas-hudecek.php?itemid=31766>.
- HUDEČEK, Tomáš, Josef JURÁNEK a Jaroslav PEJČOCH, 2015. Blackout 2014 Exercise – Prague, the Capital of the Czech Republic. *Journal of Disaster research*. 10(2), 270-275. ISSN 1881-2473.
- HUDEČEK, Tomáš, Zuzana ŽÁKOVÁ, Alena VONDRÁKOVÁ, Jan KUFNER, Vít VOŽENÍLEK a Nikola SELNÍKOVÁ, 2016. *Atlas dopravní dostupnosti v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-2444-982-1.
- HUDEČEK, Tomáš, 2018. Plánování vs. rozhodování o dopravě ve městě - případová studie Prahy. In: RADUŠEVIČOVÁ, Zdeňka. *Sborník referátů 23. mezinárodní konference Městské inženýrství Karlovarsko 2018 – „DOPRAVA VE MĚSTĚ“*. Praha: Informační centrum ČKAIT, s. 79-89. ISBN 978-80-87438-62-6.
- HUDEČEK, Tomáš, Martin DLOUHÝ, Pavel HNILÍČKA, Lucie LEŇO CUTÁKOVÁ a Michal LEŇO, 2018. *Hustota a ekonomika měst*. Praha: ČVUT - Masarykův ústav vyšších studií. ISBN 978-80-87931-75-2.
- HUDEČEK, Tomáš, Pavel HNILÍČKA, Martin DLOUHÝ, Lucie LEŇO CUTÁKOVÁ a Michal LEŇO, 2019. Urban structures, population density and municipal expenditures: An empirical study in the Czech Republic. *Urban Studies*. DOI: 10.1177/0042098018813268. ISSN 0042-0980. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0042098018813268>.
- HUME, David, JANOUŠEK, Hynek, ed., 2015. *Pojednání o lidské přirozenosti*. Praha: Togga. Noema (Togga). ISBN 978-80-7476-094-5.
- HUMMEL, Hermann, 1946. Emerson and Nietzsche. *The New England Quarterly* [online]., 19(1) [cit. 2019-04-19]. DOI: 10.2307/361207. ISSN 00284866. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/361207?origin=crossref>
- HUSSERL, Edmund, 1972. *Krise evropských věd a transcendentální fenomenologie: úvod do fenomenologické filosofie*. Vyd. 2., (repr. 1. vyd.). Praha: Academia. Filosofická knihovna (Academia). ISBN 80-200-0561-7.
- CHESNAIS, Jean-Claude, 1993. *The demographic transition: stages, patterns, and economic implications : a longitudinal study of sixty-seven countries covering the period 1720-1984*. New York: Oxford University Press. ISBN 01-982-8659-7.
- CHETTY, Raj, Michael STEPNER, Sarah ABRAHAM, Shelby LIN, Benjamin SCUDERI, Nicholas TURNER, Augustin BERGERON a David CUTLER, 2016. The Association Between Income and Life Expectancy in the United States, 2001-2014. *JAMA*. 315(16). DOI: 10.1001/jama.2016.4226. ISSN 0098-7484. Dostupné také z: <http://jama.jamanetwork.com/article.aspx?doi=10.1001/jama.2016.4226>.
- CHRISTALLER, Walter a Carlisle W. BASKIN, 1933. *Die zentralen Orte in Süddeutschland: eine ökonomisch-geographische Untersuchung über die Gesetzmässigkeit der Verbreitung und Entwicklung der Siedlungen mit städtischen Funktionen*. 3., unveränderte Aufl. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft. ISBN 35-340-4466-5.
- Idealnijnajemce.cz, 2018. Ceny nájmu ve velkých městech dál rostou, v Praze se za tři roky zvýšily skoro o 40 procent. In: *Hypoindex.cz* [online]. 2018-12-10 [cit. 2018-12-11]. Dostupné z: <https://www.hypoindex.cz/tiskove-zpravy/ceny-najmu-ve-velkych-mestech-dal-rostou-v-praze-se-za-tri-roky-zvysily-skoro-o-40-procent/>.
- INGLEHART, Ronald a Christian WELZEL, 2010. *Modernization, cultural change, and democracy: the human development sequence*. New York: Cambridge University Press. ISBN 05-216-0971-2.
- Institut plánování a rozvoje, 2017. IPR v číslech. *IPR Praha* [online]. Praha. [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/obecnepir_v_cislech.pdf.
- Institut plánování a rozvoje, 2018a. Česká cena za architekturu, vyjimečný počín. *IPR Praha* [online]. Praha [cit. 2018-12-20]. <https://plan.iprpraha.cz/cs/clanek/778/ceska-cena-za-architekturu-vyjimecny-pocin>.
- Institut plánování a rozvoje, 2018b. Organigram IPR k r. 2018. *IPR Praha* [online]. Praha [cit. 2018-10-20]. Dostupné z: <http://www.iprpraha.cz/organizacni-struktura>.
- Institut plánování a rozvoje, 2018c. Úpravy územního plánu. *IPR Praha* [online]. Praha [cit. 2018-07-21]. Dostupné z: <http://www.iprpraha.cz>

- cz/clanek/69/upravy-uzemniho-planu.
Institut plánování a rozvoje, 2018d. Data o Praze přehledně. Vznikl Katalog městských částí. In: *IPR Praha* [online]. Praha [cit. 2018-09-03]. Dostupné z: <http://www.iprpaha.cz/katalogmc>.
Institut plánování a rozvoje, 2019. Zásady územního rozvoje. *IPR Praha* [online]. Praha [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <http://www.iprpaha.cz/clanek/46/zasady-uzemniho-rozvoje>.
JACOBS, Jane, 1961. *The death and life of great American cities*. New York: Alfred A. Knoff. Vintage Book.
JACOBS, Jane, 2012. *Ekonomie měst*. Dolní Kounice: MOX NOX. ISBN 978-80-905064-1-1.
JÄGER, Carsten, 1996. *Untersuchungen einer kohärenten Marangoni-Bénard-Konvektionszelle* [online]. Technische Hochschule Aachen [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <https://www.jäger-family.de/Carsten/Diplom/Bénard-Zellen.pdf>
JAKEŠOVÁ, Lucie, Tereza KUTIŠOVÁ a Tereza POLÁKOVÁ, 2015. *Územní vývoj hlavního města Prahy od roku 1784 po současnost* [online]. Praha [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: http://www.historickygis.cz/sites/default/files/jakesova_l_kutisova_t_polakova_t_2015_uzemni_vyvoj_hlavniho_mesta_prahy_od.pdf.
Semestrální práce. Univerzita Karlova v Praze.
JANÁK, Pavel, 1929. Bydlíme hustě nebo řídké?. *Styl*. 1929(2), 33-39. Reprinted in: HNÍDKOVÁ, Vendula. 2009. *Obrys doby*. Praha.
JANIČEK, Přemysl, 2007. *Systémové pojetí vybraných oborů pro techniky: hledání souvislostí: učební texty*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 978-80-7204-556-3.
JEHLÍK, Jan, 2015. *Metodika zadávání územních plánů*. Praha: České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury. ISBN 978-80-01-05702-5.
JEHLÍK, Jan, 2016. *Rukověť urbanismu: architektura poznávání a navrhování prostředí*. Praha: Ausdruck Books. ISBN 978-80-260-9558-3.
JORDAN, David P., 1996. *Transforming Paris: the life and labors of Baron Haussmann*. University of Chicago Press ed. Chicago: University of Chicago Press. ISBN 02-264-1038-2.
JUDT, Tony, 2011. *Zle se vede zemi: pojednání o naší současné nespokojenosti*. V Praze: Rybka. ISBN 978-80-87067-32-1.
KAHNEMAN, Daniel, 2012. *Myšlení: rychlé a pomalé*. Brno: Jan Melvil. Pod povrchem. ISBN 978-80-87270-42-4.
KALIBOVÁ, Květa 2002. Úvod do domografie. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Karolinum. ISBN 8024602229
KASÍK, Pavel, 2018. Legální manipulace voleb: politici v USA kreslí šilené mapy, aby vyhráli. In: *Idnes.cz* [online]. 2018-11-01 [cit. 2018-05-17]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/technet/internet/gerrymandering-volby-usa-neferove-vo-lebni-okresy.A181031_140328_sw_internet_pka
KEAY, John, 2018. *Singapur Lvi město. Příběhy velkých měst*. Vydání druhé. Praha: Slovart, s. 298-300. ISBN 978-80-7529-595-8.
KEELEY, Larence, H. 1997. *War Before Civilization: The Myth of Peaceful Savage*. USA, Oxford University Press. ISBN 0195119126.
KEIZER, K., S. LINDENBERG a L. STEG, 2008. The Spreading of Disorder. *Science*. 322(5908), 1681-1685. DOI: 10.1126/science.1161405. ISSN 0036-8075. Dostupné také z: <http://www.sciencemag.org/cgi/doi/10.1126/science.1161405>.
KLIMENT, Pavel, 2018. Podpora dostupného bydlení. *Sdružení pro architekturu a rozvoj* [online]. Praha [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <http://www.arch-rozvoj.cz/uloziste/56/56df547c-4696-47d6-8b8f-19817b9b5cf7.pdf>.
KOHOUT, Michal, David TICHÝ, Filip TITTL, Jana KUBÁNKOVÁ a Šárka DOLEŽALOVÁ, 2016. *Sídlště, jak dál?*. Praha: České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury, Ústav nauky o budovách. ISBN 978-80-01-05905-0.
KOCH, Richard, 1999. *The 80/20 Principle: The Secret to Achieving More with Less*. Currency. ISBN 978-0385491747.
KOLOMATSKY, Michael, 2018. Counting Cranes. *New York Times* [online]. 2018-08-16 [cit. 2018-09-18]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2018/08/16/realestate/counting-cranes.html>.
KOMENSKÝ, Jan Amos, MAKOVÍČKA, Tomáš, ed., 2013. *Labyrint světa a ráj srdce*. Praha: Práh. ISBN 978-80-7252-425-9.
KONDRATIEV, Nikolaj D., 1935. The Long Waves in Economic Life. *The Review of Economic Statistics*. 17(1), 105-115.
KOOLHAAS, Rem, TICHÁ, Jana, ed., 2014. *Texty*. Praha: Zlatý řez. Čtení o architektuře. ISBN 978-80-903826-8-8.
KOPP, Greg a Judith L. LEAN, 2011. A new, lower value of total solar irradiance: Evidence and climate significance. *Geophysical Research Letters*. 38(1). DOI: 10.1029/2010GL045777. ISSN 00948276. Dostupné také z: <http://doi.wiley.com/10.1029/2010GL045777>.
KORBELÁŘOVÁ, Irena a Rudolf ŽÁČEK, 2002. *Vitkovice*. Třinec: Wart. ISBN 80-238-8498-0.
KORČÁK, Jaromír, 1941. Přírodní dualita statistického rozložení. *Statistický obzor*, str. 58-63.
KÖRNER, Milan a Jan Müller, 2017. *Sídelní struktura České republiky – Návrh kategorizace center osídlení ČR a vymezení hlavních vazeb center v celorepublikovém a středoevropském kontextu*. Objednatel: Ministerstvo pro místní rozvoj, odbor územního plánování.
KOTZEVA, Mariana (ed.), 2016. *Urban Europe Statistics on Cities, Towns and Suburbs 2016 edition*. Luxembourg: Publication office of the EU. ISBN 978-92-79-60140-8.
KOUBA, Pavel, 2006. *Nietzsche, filosofická interpretace*. Praha: Oikymenh. ISBN 978-80-7298-191-5.
KOUCKÝ, Roman, 2017. *Metropolitní rozhovory*. Praha, Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy. ISBN: 978-80-87931-70-7
KOUCKÝ, Roman, (ed.) 2018. *Pražské veduty: jak se dívat na (historickou) městskou krajinu*. Praha:
- Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. ISBN 978-80-87931-74-5.
KOUCKÝ, Roman, a kol. 2014. *Metropolitní plán 2014: územní plán hlavního města Prahy: metropolitní plán: koncept odůvodnění*. Praha: IPR. ISBN 978-80-87931-06-6.
KOUCKÝ, Roman, 2018. *Metropolitní plán – pracovní atlas*. Praha, Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy. ISBN: 978-80-87931-79-0
KOŽÍŠEK, František, 2016. Dejvická havárie a epidemie nebyla náhoda: Příčiny a průběh dejvické epidemie v květnu 2015. In: *Vodní hospodářství* [online]. Praha [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: <http://vodnihospodarstvi.cz/dejvicka-havarie-a-epidemie-nebyla-nahoda/>.
KREJČÍ, Jaroslav, 2002. *Postižitelné proudy dějin: civilizace a sociální formace, struktury a procesy, kultura a politika, revoluce a renesance, náboženství, národy a státy*. Praha: Sociologické nakladatelství. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-864-2909-1.
KRINGELBACH, Morten L., 2005. The human orbitofrontal cortex: linking reward to hedonic experience. *Nature Reviews Neuroscience*. 6(9), 691-702. DOI: 10.1038/nrn1747. ISSN 1471-003X. Dostupné také z: <http://www.nature.com/articles/nrn1747>.
KRUPKA, Jakub, 2015. Olympiáda v Praze: sto milionů korun za nic a konečná metra v polích. In: *Pražský deník* [online]. 2015-03-13 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/olympiada-v-praze-sto-milionu-korun-za-nic-a-konecna-metra-v-polich-20150313.html.
KUTA, Vítězslav a Stanislav ENDEL, 2016. *Investice a investiční procesy v podmínkách samosprávy*. Ostrava: Statutární město Ostrava. ISBN 978-80-906-091-8-1.
KUTA, Vítězslav a Stanislav ENDEL, 2018. *Bydlení v souvislostech: vybrané kapitoly*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava. ISBN 978-80-248-4237-0.
KYLAR, Evžen, 2004. *Praha a metro*. Praha: Gallery. ISBN 80-860-1080-5.
KYNČLOVÁ, Martina, Tomáš HUDEČEK a Jan D. BLÁHA, 2009. Hodnocení kartografických děl: analýza mentálních map orientačních běžců. *Geografie - Sborník ČGS*. 2009(2), 105-116. ISSN 1212-0014.
LAMRINI Kaoutar Uahabi, ATOUNTI Mohamed, 2017. New approach to the calculation of fractal dimension of the lungs. *Annals of the University of Craiova, Mathematics and Computer Science Series*. 44(1), 78-86.
LANE, Jan-Erik, 2000. *New Public Management: An Introduction*. Routledge. ISBN 0415231868.
LAUSCHMANN, Hynek, 2015. *Čas a žít: lidstvo na evolučním rozcestí*. Středokluky: Zdeněk Susa. ISBN 978-80-88084-01-3.
LEHRER, Jonah, 2010. *Jak se rozhodujeme*. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-281-6.
LESTHAEGHE, Ron, 2014. The second demographic transition: A concise overview of its development. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 111(51), 18112-18115. DOI: 10.1073/pnas.1420441111. ISSN 0027-8424. Dostupné také z: <http://www.pnas.org/lookup/doi/10.1073/pnas.1420441111>.
LESTHAEGHE, Ron, 1995. The second demographic transition in Western countries: An interpretation, 1995. MASON, Karen O. a An-Margritt JENSEN. *Gender and family change in industrialized countries*. New York: Oxford University Press, s. 17-62. ISBN 978-0-198289708.
LÉVINAS, Emmanuel, 1997. *Totalita a nekonečno: (esej o exterioritě)*. Praha: OIKOYMENH. Oikúmené. ISBN 80-860-0520-8.
LÍDL, Václav, Petr POSPÍŠIL a Lukáš SVOBODA. 2009. *Sílnice a dálnice v České republice*. Praha, Agentura Lucie s.r.o. ISBN 978-80-87138-14-4.
LINDBLOM, Charles Edward, 1965. *The intelligence of democracy: decision making through mutual adjustment*. New York: Free Press. 352 s.
LINSTONE, Harold A., 1984. *Multiple perspectives for decision making: bridging the gap between analysis and action*. New York: Elsevier Science Pub. Co. [distributor]. ISBN 04-440-0803-9.
LIPOVETSKY, Gilles, 2008. *Éra prázdnoty: úvahy o současném individualismu*. V českém jazyce vyd. 4. Praha: Prostor. Střed (Prostor). ISBN 978-80-7260-190-5.
LIPOVETSKY, Gilles, 2011. *Soumrak povinnosti: bezbolné etika nových demokratických časů*. V českém jazyce vyd. 2. Praha: Prostor. Střed (Prostor). ISBN 978-80-7260-237-7.
LOCKE, John, 1992. *Druhé pojednání o vládě*. 2. vyd. Praha: Svoboda. ISBN 80-205-0222-X.
London data store, 2017. London Borough atlas, *London Data Store* [online]. Londýn [cit. 2018-09-26]. Dostupné z: <https://londondatastore-upload.s3.amazonaws.com/instant-atlas/borough-atlas/atlas.html>.
LOPEZ, Diego, LANGRE, Emanuel, MICHELIN, Sebastien, 2011. Flow-induced pruning of branched systems and brittle reconfiguration. *Journal of Theoretical Biology*. 284(1), 117-24.
LORENZ, Edward N., 1995. *The essence of chaos*. Seattle: University of Washington Press. ISBN 02-959-7270-X.
LOUCKÁ, Pavla, 2003. Svobodný a ještě svobodnější. *Vesmír* [online]. 82(477) [cit. 2018-10-06]. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2003/cislo-8/svobodny-jeste-svobodnejsi.html>.
LOUŽEK, Marek, 2014. Populační teorie Thomase Malthuse. *Electronic Journal for Philosophy* [online]. 2014(6), 2-20 [cit. 2018-08-01]. ISSN 1211-0442. Dostupné z: <https://nb.vse.cz/kfil/elogos/history/louzek14.pdf>.
LOVELOCK, James, 1994. *Gaia - živoucí planeta*. Praha: Mladá fronta. Kolumbus. ISBN 80-204-0436-8.
LUŇÁKOVÁ, Zuzana, 2010. Olympiáda - vysoké účty, nejistý výdělek. In: *Hospodářské noviny* [online]. 2010-03-01 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-40806780-o-lympiada-vysoke-ucety-nejisty-vydelek>.
LUXNER, Johannes, 2013. *Counted, Measured*,

- Compiled - A Field Guide to Vienna. Vídeň: Bohman. ISBN 978-3-99015-034-4.
- LYNCH, Kevin, 2004. Obraz města: The image of the city. Praha: Polygon. ISBN 80-727-3094-0.
- Magistrát hl. m. Prahy, 2019. Zprávy o plnění rozpočtu. [online]. Praha: [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/finance/rozpocet/zpravy_o_plneni_rozpocetu/index.html
- Magistrát hl. m. Prahy, Odbor bezpečnosti a krizového řízení, 2013. Hodnotící zpráva o povodni v hl. m. Praze (2. 6. 2013–12. 6. 2013). Praha: Magistrát hl. m. Prahy. 83 s.
- Magistrát hl. m. Prahy, Odbor rozpočtu, 2018. Data o počtech zaměstnanců hl. m. Prahy k 31. 12. 2017 [tabulka]. Praha: Magistrát hl. m. Prahy. Data vygenerována dne 15. 9. 2018 [vid. 2018-09-15].
- Magistrát hl. m. Prahy, Odbor Územního plánu, 2019. Data o usneseních Zastupitelstva hlavního města Prahy ke změnám Územního plánu Sídelního útvaru hl. m. Prahy z let 2012-2018 [tabulka]. Praha: Magistrát hl. m. Prahy. Data vygenerována dne 3. 2. 2019 [vid. 2019-02-03].
- MAKOVSKÝ, Lukáš, a kol. 2016. *Strategický plán hl. m. Prahy, Analýza ekonomických dopadů*. Praha: IPR. 116 s.
- MANDELBROT, Benoît B., 2003. *Fraktály: tvar, náhoda a dimenze*. Praha: Mladá fronta. Kolumbus. ISBN 80-204-1009-0.
- MANDELBROT, Benoît B., 2014. *Fraktalista: Vzpomínky vědeckého buřiče*. Praha: Argo, Dokořán. ISBN 978-80-257-1337-2.
- MANNING, Wendy D. a Pamela J. SMOCK, 2002. First Comes Cohabitation and then Comes Marriage?. *Journal of Family Issues*. 23(8), 1065-1087. DOI: 10.1177/019251302237303. ISSN 0192-513X. Dostupné také z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/019251302237303>.
- MARCUSE, Peter, 1976. Professional Ethics and Beyond: Values in Planning. *Journal of the American Institute of Planners*. 42(3), 264-274. DOI: 10.1080/01944367608977729. ISSN 0002-8991. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01944367608977729>.
- MARCHETTI, Cesare, 1994. Anthropological invariants in travel behavior. *Technological Forecasting and Social Change*. 47(1), 75-88. DOI: 10.1016/0040-1625(94)90041-8. ISSN 0040-1625. Dostupné také z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/0040162594900418>.
- MARKOŠ, Anton, 1997. *Povstávání živého tvaru*. Praha: Vesmír. Medusa. ISBN 80-859-7705-2.
- MARKS, Jonathan, 2003. *What it means to be 98% chimpanzee: apes, people, and their genes*. Berkeley: University of California Press. ISBN 05-202-2615-1.
- MARKUS, Georg, 2002. *Sigmund Freud a tajemství duše: životopis*. Přeložil Eva ČERVINKOVÁ. Praha: Paseka. ISBN 80-7185-447-6.
- MASARYK, Tomáš, G., 1946 (deváté vydání). *Ideály humanitní*. Praha: Čin. 96 s.
- MASLOW, Abraham Harold, 2014. *O psychologii bytí*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0618-7.
- MAUROIS, André, 1993. *Dějiny Anglie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-710-6084-4.
- MAYER-SCHÖNBERGER, Viktor a Kenneth CUKIER, 2014. *Big Data*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-4119-9.
- MAWI, Sadali, 2018. 10 Things That Are Banned in Singapore. *Culture trip* [online]. [cit. 2018-08-23]. Dostupné z: <https://theculturetrip.com/asia/singapore/articles/10-things-that-have-been-banned-in-singapore/>.
- MELKOVÁ, Pavla, 2013. *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. ISBN 978-80-87931-09-7.
- MELKOVÁ, Pavla, 2014. *Strategie rozvoje veřejných prostranství hlavního města Prahy: návrh*. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, Sekce detailu města, Kancelář veřejného prostoru. ISBN 978-80-87931-12-7.
- MELKOVÁ, Pavla, Vladimír FIALKA, Tomáš CACH, et al., 2014. *Koncepce pražských břehů*. V Praze: IPR Praha. ISBN 978-80-87931-27-1.
- Mercer, 2018. Vienna tops Mercer's 20th Quality of Living ranking, Mercer [online]. New York [cit. 2018-07-28]. Dostupné z: <https://www.mercer.com/newsroom/2018-quality-of-living-survey.html>.
- MERTON, Robert King, 2007. *Studie ze sociologické teorie*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. Most (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-70-0.
- Městská část Praha 7, 2019. Praha už ví, jak budou vypadat nové Bubny, stavět se začne do 5 let. [online]. Praha [cit. 2019-08-31]. Dostupné z: <https://www.praha7.cz/praha-uz-vi-jak-budou-vypadat-nove-bubny-stavet-se-zacne-do-5-let/>
- Metropolitan transport authority, 2018. How to Ride the Subway, *Metropolitan transport authority* [online]. [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: http://web.mta.info/nyct/subway/howto_sub.htm.
- METZ, Elle, 2015. Why Singapore banned chewing gum. In: *BBC News* [online]. 2015-03-28 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/magazine-32090420>.
- MEYERSON, Martin a Edward C. BANFIELD, 1969. *Politics, planning, and the public interest: the case of public housing in Chicago*. Glencoe, Ill.: Free Press.
- MIAO, Julie Tian, Paul BENNEWORTH a N. A. PHELPS, 2015. *Making 21st century knowledge complexes: Technopoles of the world revisited*. New York, NY: Routledge.
- MILGRAM, Stanley, 2009. *Obedience to authority: an experimental view*. New York: Harper Perennial. ISBN 09780061765216.
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2008. *Podklady a východiska k politice územního rozvoje České republiky – Materiál pro jednání Vlády ČR*. [online]. Praha: [cit. 2018-06-04]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/66f6d0ed-b75b-42f3-909f-65ddfb5a873b/IV_Podklady_Vychodiska.
- Ministerstvo vnitra České republiky, 2012. *Analýza výkonu státní správy u obcí se základním rozsahem přenesené působnosti*. [online]. Praha: [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/analiza-vykonu-statni-spravy-u-obci-se-zakladnim-rozsahem-prenesene-pusobnosti.aspx>.
- MONTESQUIEU, Charles Louis de Secondat, 2003. *O duchu zákonů*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk. Knihovna společenských věd. ISBN 80-864-7330-9.
- MORWOOD, James, 2005. *Oxford Latin desk dictionary*. Rev. ed. New York: Oxford University Press. ISBN 01-986-1005-X.
- MOSS, Mitchell, L., QING, Carson, 2012. *The Dynamic Population of Manhattan*. New York University. [online]. New York: [cit. 2018-04-03] 24 s. Dostupné z: https://wagner.nyu.edu/files/rudincentr/dynamic_pop_manhattan.pdf.
- MUSIL, Jiří, 1967. *Sociologie soudobého města*. Praha: Svoboda. ISBN 25-130-67.
- MUSIL, Jiří, 1985. *Lidé a sídliště*. Praha: Svoboda. ISBN 25-022-85.
- NARKUS, Sarunas, 2012. *Kondratieff, N. and Schumpeter, Joseph A. long-waves theory: Analysis of long-cycles theory* [online]. Oslo [cit. 2018-09-09]. Dostupné z: <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/38107/Sarunas-Narkus.pdf>. Master Thesis. Universitetet i Oslo.
- NASA Science 2018. Dark Energy, Dark Matter. *NASA Science: Share the Science* [online]. Washington [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://science.nasa.gov/astrophysics/focus-areas/what-is-dark-energy>.
- NEATE, Rupert, 2014. Berlin's 'poor but sexy' appeal turning city into European Silicon Valley. In: *The Guardian* [online]. 2014-01-03 [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/business/2014/jan/03/berlin-poor-sexy-silicon-valley-microsoft-google>.
- NĚMEC, Jan, 2018. Pražská doprava v létě kolabuje a v dalších letech to nebude jiné, dluh na stavu silnic je 21 miliard. In: *Ekonom* [online]. 2018-08-16 [cit. 2018-8-16]. Dostupné z: <https://ekonom.ihted.cz/c1-66217650-praha-v-lete-kolabuje-kdo-za-to-muze>
- NĚMEC, Jan, 2019. Nová bytová politika v Praze: Zvyšování nájmů a konec privatizace. In: *Ekonom* [online]. 2019-03-07 [cit. 2019-03-07]. Dostupné z: <https://ekonom.ihted.cz/c1-66508660-nova-bytova-politika-v-praze-zvysovani-najmu-a>.
- NĚMEC, Michal, 2017. Analýza bydlení a reálního trhu na území hl. m. Prahy z pohledu jeho dostupnosti a potřebnosti [online]. Praha: IPR [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/analzy/bydleni_realitni_trh/analiza_bydleni_a_realitního_trhu_po_zohledneni_pripominek.pdf
- NĚMEC, Michal, 2018. *Územní analýza aktuálních developerských projektů výstavby bytových domů v Praze* [online]. Praha: IPR [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/analzy/bydleni_realitni_trh/uzemni_analyza_aktualnich_developerskych_projektu_2018.pdf.
- New York City, 2014. Community Boards Explained, 2014. *New York City* [online]. New York [cit. 2018-07-28]. Dostupné z: <http://www.nyc.gov/html/qnsqb1/html/explained/explained.shtml>.
- New York City Council, 2018. Council Members & Districts, 2018. *New York City* [online]. New York [cit. 2018-09-26]. Dostupné z: <https://council.nyc.gov/districts/>.
- NEWMAN, Peter a Jeffrey R. KENWORTHY, 2015. *The end of automobile dependence: how cities are moving beyond car-based planning*. Washington, DC: Island Press. ISBN 16-109-1462-7.
- NEWTON, Isaac, Motte, Andrew, 2008. Newtons's principia: The mathematical principles of natural philosophy. Whitefish: Kessinger Publishing. ISBN 9780548968673.
- NIETZSCHE, Friedrich, 2002. *Genealogie morálky: polemika*. Praha: Aurora. ISBN 80-729-9048-9.
- NORBERG-SCHULZ, Christian, 1994. *Genius loci*. Praha: Odeon. ISBN 978-80-7363-303-5.
- NORWICH, John Julius, ed., 2016. *Města, která utvářela starověký svět*. Praha: Vyšehrad. ISBN 978-80-7429-694-9.
- NOSEK, Ivan, 2018. *Interview s Ing. arch. Ivanem Noskem*, nar. 1941, žák profesora J. Fragnera. Praha 19. 4. 2018.
- NOVÁK, Miroslav a Tomáš LEBEDA, 2004. *Volební a stranické systémy: ČR v mezinárodním srovnání*. Plzeň: Aleš Čeněk. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-864-7388-0.
- Novinky.cz, 2013a. Prahu zasáhl blackout, v Kunraticích explodovala trafostanice. In: *novinky.cz* [online]. 2013-06-18 [cit. 2019-07-20]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/prahu-zasahl-blackout-v-kunraticich-explodovala-trafostanice-194464>
- Novinky.cz, 2013b. Vláda vyhlásila nouzový stav. In: *novinky.cz* [online]. 2013-06-02 [cit. 2019-06-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/vlada-vyhlasila-nouzovy-stav-192800>.
- Novinky.cz, 2014. Namrzlé troleje v Praze zastavily většinu tramvají. In: *novinky.cz* [online]. 2014-12-01 [cit. 2019-08-07]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/namrzle-troleje-v-praze-zastavily-vetsinu-tramvaji-258444>.
- NOVOTNÝ, Jiří, 2002. *Prahou posedlý*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0407-8.
- NOVOTNÝ, Josef, 2010. Korčákův zákon aneb zajímavá historie přírodní duality statistického rozložení. *Informace české geografické společnosti* [online]. 29(1), 1-10 [cit. 2018-06-11]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/259670142_KORCAKUV_ZAKON_ANEB_ZAJIMAVA_HISTORIE_PRIRODNI_DUALITY_STATISTICKEHO_ROZLOZENI.
- NUC, Jan, 2018. Praha zavřela do odvolání Libeňský most, je v havarijním stavu. In: *Idnes.cz* [online]. 2019-01-18 [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/libensky-most-havarijni-stav.A180118_162501_praha-zpravy_nuc.
- NYPD, 2018. Historical New York City Crime Data. *New York City Police Department*. [online]. New York [cit. 2018-09-17]. Dostupné z: <https://www1.nyc.gov/assets/nypd/downloads/pdf/>

- analysis_and_planning/historical-crime-data/seven-major-felony-offenses-2000-2018.pdf.
- OECD, 2017. Governance of land use in the Czech Republic: the case of Prague. S.l.: OECD. ISBN 978-92-64-28151-6.
- OECD, 2018. Functional urban areas by country, OECD [online]. Paříž [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/cfe/regional-policy/functionalurbanareasbycountry.htm>.
- OPATRŇY, Josef, 1994. První plavba kolem světa. *Historický obzor*. 5(10), 218-223.
- OPPELT, Robert, 2016. Tramvaj opět na Václavském náměstí? Ve hře jsou dokonce čtyři možnosti. In: *Metro* [online]. 2016-02-03 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: https://www.metro.cz/tramvaj-bude-brzy-jezdit-po-vaclavskem-namesti-flw-/praha.aspx?c=A160202_190125_praha-metro_jsk.
- Ostrava, 2018. Logo města Ostravy, *Ostrava* [online]. Ostrava [cit. 2018-05-18]. Dostupné z: <https://www.ostrava.cz/cs/o-meste/logo-mesta-ostravy-1>.
- OUŘEDNÍČEK, Martin, 2007. Differential Suburban Development in Prague Urban Region. *Geografiska Annaler: Human Geography* [online]. 89B(2), 111-125 [cit. 2018-07-10]. Dostupné z: <https://web.natur.cuni.cz/~slamak/gacr/annaler.pdf>.
- OUŘEDNÍČEK, Martin, Petra ŠPAČKOVÁ a Marie FÉRTROVÁ, 2011. Změny sociálního prostředí a kvality života v depopulačních regionech České republiky. *Sociologický časopis* [online]. 47(4), 777-803 [cit. 2018-07-08]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/b5eb857282c0e19bf8ea9a6f11a-c26ef26513b3f_Ourednicek%20soccas2011-4.pdf.
- PAHL, R. E., 1970. *Whose city?: and other essays on sociology and planning*. Harlow: Longmans. ISBN 05-821-2722-X.
- PALACKÝ, František, 1983. *Stručné dějiny Prahy*. Praha: Odeon. Klub čtenářů (Odeon).
- PALLADIO, Andrea, 1958. *Čtyři knihy o architektuře*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění. Architektura (SNKLHU).
- PAVLOV, Ivan, P, 2003. *Conditioned Reflexes*. Dover Publications. ISBN 0486430935.
- PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR, 2012. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-936-4.
- PENROSE, Roger, 2013. *Cykly času: nový pozoruhodný pohled na vesmír*. Praha: Argo. ISBN 978-80-257-0823-1.
- PERINO, Angia S. a Giorgio FARAGGIANA, 2007. *Mosty*. Praha: Slovart. ISBN 978-80-7209-893-4.
- PETR, Jaroslav, 2015. CRISPR-Cas9 – průlom v přírodních vědách. *Vesmír* [online]. 94(288) [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2015/cislo-5/crispr-cas9-prulom-prirodnich-vedach.html>.
- PETRÁK, Milan, 2016. *Terapie chaosem, aneb, Jak nejistota člověka posouvá a rozvíjí*. Praha: Dybbuk. ISBN 978-80-7438-148-5.
- PETTERSON, Jordan B. 2018. 12 pravidel pro život. Praha: Argo. ISBN 978-80-257-2792-8.
- PLATÓN, 1993. *Ústava*. Praha: Svoboda-Libertas.
- Antická knihovna (Svoboda). ISBN 80-205-0347-1.
- PLATÓN, 2013. *Zákony*. Druhé vydání. Praha: OIKOYMENH. ISBN 978-80-7298-214-1.
- HAUSDORFF, Felix a J. M. PLOTKIN, 2005. *Hausdorff on ordered sets*. Providence, RI: American Mathematical Society. ISBN 08-218-3788-5.
- PLUTCHIK, Robert, 1991. *The emotions - revised edition*. University Press of America. ISBN 0819182869.
- POKORNÝ, Marek, 2019. Na hluk si musíme zvyknout, moderní společnost bez něj neumí fungovat, tvrdí Ústavní soud. Odmítl zpřísnění limitů. In: *Hospodářské noviny* [online]. 2019-01-02 [cit. 2019-01-02]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66414840-na-hluk-si-musime-zvyknout-moderni-spolecnost-bez-nej-neumi-fungovat-tvrdi-ustavni-soud-odmitl-zpriseneni-limitu>.
- POWERS, T. William, 1973. *Behavior: The control of perception*. Chicago: Aldine publishing co. ISBN 020251136.
- PRESSMAN, Jeffrey, 1973. *Implementation How Great Expectation in Washington Are Dashed in Oakland*. University of California Press. ISBN 0520053311.
- PRIGOGINE, Ilya a Isabelle STENGERS, 2001. *Řád z chaosu: nový dialog člověka s přírodou*. Praha: Mladá fronta. Kolumbus. ISBN 80-204-0910-6.
- PROKEŠ, Jan, 2017. V Praze se zavírá jediná lávka. Za pád trojské nikdo nepýká. In: *Pražský deník* [online]. 2017-12-15 [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/zavira-se-jedina-lavka-za-pad-trojske-nikdo-nepyka-20171215.html.
- PROKŠOVÁ, Jitka a Jan DURŠPEK, 2007. *Nerovnovážná termodynamika a její aplikace*. Nelterm [online]. Plzeň [cit. 2017-08-05]. Dostupné z: <https://www.nelterm.kof.zcu.cz/index.htm>.
- PRUDKÝ, Libor, 2009. *Inventura hodnot: výsledky sociologických výzkumů hodnot ve společnosti České republiky*. Praha: Academia. Novověk. ISBN 978-80-200-1751-2.
- PŮČEK, Milan a David KOPPITZ, 2012. *Strategické plánování a řízení pro města, obce a regiony*. Praha: Národní síť Zdravých měst ČR. ISBN 978-80-260-2789-8.
- ROSER, Max, 2013. *Ethnographic and Archeological Evidence on Violent Deaths*. Our world in Data [online]. Oxford [cit. 2018-12-05]. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/ethnographic-and-archaeological-evidence-on-violent-deaths>.
- REILLY, William, J, 1931. *The law of reatil gravitation*. New York: W. J. Reilly. 75 s.
- Resilient Regions Association, 2018. How is your city doing?, *Resilient regions association* [online]. Malmö [cit. 2018-09-03]. Dostupné z: <http://www.resilientregions.org/english/>.
- RESLER, Jaroslav a kol., 2017. PALM-USM v1.0: A new urban surface model integrated into the PALM large-eddy simulation model. *Geosci. Model Dev*. 10, 3635-3659.
- RICHARDSON, Lewis Fry, 2007. *Weather Prediction by Numerical Process*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 05-216-8044-1.
- RICHARDSON, Lewis Fry, 2012. *Arms and insecurity: a mathematical study of the causes and origins of war*. Pittsburgh: Literary Licensing. ISBN 978-125821134.
- RICHERSON, Peter J. a Robert BOYD, 2012. *V genech není všechno, aneb, Jak kultura změnila evoluci člověka*. Praha: Academia. Galileo. ISBN 978-80-200-2066-6.
- RODIN, Judith, 2014. *The resilience dividend: being strong in a world where things go wrong*. New York: PublicAffairs. ISBN 978-1-61039-470-3.
- ROSS, Cathy, CLARK, John, 2011. *London - The Illustrated History*. London: Penguin Book. ISBN 978-0-141-01159-2.
- ROSTOW, Walt, Whitman, 1965. *The stages of economic growth: a non-communist manifesto*. 3th ed. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0521409284.
- ROUSSEAU, Jean-Jacques a Markéta ŠÁLENÁ, 2002. *O společenské smlouvě, neboli, O zásadách státního práva*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk. Knihovna společenských věd. ISBN 80-864-7310-4.
- RUMPEL, Petr, Ondřej SLACH a Jaroslav KOUTSKÝ, 2013. Shrinking Cities and Governance of Economic Renovation: The Case of Ostrava. *Business Administration and Management* [online]. 16(2), 113-128 [cit. 2018-09-10]. Dostupné z: http://www.ekonomie-management.cz/download/1404723539_4413/2013_2+Shrinking+Cities+and+Governance+of+Economic+Regeneration+The+Case+of+Ostrava.pdf.
- ŘEZÁČ, Vít, 2014. Regulace v procesu plánování, rešerše evropských plánovacích systémů. In: *Hledání plánu pro města - regulační plán či územní studie?* [online]. Praha: Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, s. 6-11 [cit. 2018-07-14]. ISBN 978-80-87318-31-7. Dostupné z: https://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2014/2014-06/30_hledani.pdf.
- SANDEL, Michael J., 2015. *Spravedlnost: co je správné dělat*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. Politeia. ISBN 978-80-246-3065-6.
- SAVICKÝ, Nikolaj, Benjamin FRAGNER, Vojtěch HÁJEK, Jiří CHMELENSKÝ, Simona NOSKOVÁ a Jan VLACHÝ, 2016. *Pencroffův sen, aneb, Průmyslové dědictví v širších souvislostech*. Průhonice: Professional Publishing. ISBN 978-0-906594-5-2.
- SEDELECKÝ, Jaroslav, 2015. *Architektura a architekti jen tak*. Týn nad Vltavou: Nová Forma. ISBN 978-80-7453-638-0.
- SHETH, Bhavin, Simone SANKUHLER a Joydeep BHATTACHARYA, 2009. Posterior beta and anterior gamma oscillations predict cognitive insight. *Journal of Cognitive Neuroscience*. 21(7), 1269-1279. ISSN 0898-929X.
- SHUKER, Karl, 2001. *Skruté síly živočichů: odhalujeme tajemství přírody*. Řičany u Prahy: Junior. XXL.cz. ISBN 80-726-7203-7.
- SCHANTL, Christian (ed.), 2016. *Municipal Housing in Vienna. Istory, facts & figures. Vienna, City of Vienna - Wiener - Wohnen*. [online]. Vídeň [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: <https://www.wienerwohnen.at/dms/workspace/SpacesStore/419fd4ff-eb28-4c25-8e4a-0534c6c71ae1/Municipalhousing.pdf>.
- SCHLEBUSCH, Carina M., Helena MALMSTRÖM, Torsten GÜNTHER, et al., 2017. Southern African ancient genomes estimate modern human divergence to 350,000 to 260,000 years ago. *Science*. 358(6363), 652-655. DOI: 10.1126/science.aao6266. ISSN 0036-8075. Dostupné také z: <http://www.sciencemag.org/lookup/doi/10.1126/science.aao6266>.
- SCHOPENHAUER, Arthur, 1998. *Svět jako vůle a představa*. Pelhřimov: Nová tiskárna. ISBN 80-901-9164-9.
- Schválená usnesení zastupitelstva hlavního města Prahy, [online]. Praha [cit. 2018-10-10]. Dostupné z: www.praha.eu.
- SIMMEL, Georg a Donald N. LEVINE (ed.), 1972. *Georg Simmel on Individuality and Social Forms*. University of Chicago Press. ISBN 978-0226757766.
- SITTE, Camillo, 2012. *Stavba měst podle uměleckých zásad*. 2. české vyd. Brno: ÚÚR. ISBN 978-80-87-318-218.
- SKYTTNER, Lars, 2005. *General Systems Theory – Problems, Perspectives, Practice*. Singapore: World Scientific Publishing. ISBN 981-256-467-5.
- SLÁVIK, Matej, 2015. Ze špatné vody v Dejvicích onemocnělo 4144 lidí. Očkování proti žloutence stálo 2 miliony. In: *Hospodářské noviny* [online]. 2015-06-22 [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-64205380-ze-spatne-vody-v-dejvicich-onemocnelo-4144-lidi-ockovani-proti-zloutence-stalo-2-miliony>.
- SMITH, Adam, 2004. *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. New York: Barnes & Noble. ISBN 978-0-7607-5761-1.
- SMOLIN, Lee, 2009. *Fyzika v potížích: vzestup teorie strun, úpadek vědecké metody a co bude dál*. Praha: Dokořán. Zip (Argo: Dokořán): Dokořán). ISBN 978-80-257-0107-2.
- SMOLIN, Lee, 2013. *Znovuzrozený čas*. Praha: Argo. Zip (Argo: Dokořán): Dokořán). ISBN 978-80-257-1447-8.
- SMULLYAN, Raymond M., 2003. *Navěky nerozhodnuto: úvod do logiky a zábavný průvodce ke Gödelovým objevům*. Praha: Academia. ISBN 80-200-1068-8.
- SNYDER, Timothy, 2017. *Tyranie: 20 lekcí z 20. století*. V Praze: Paseka. ISBN 978-80-7260-359-6.
- SOKOL, Jan, 2004. *Čas a rytmus*. 2., rozš. vyd. Praha: Oikoymenth. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 80-729-8123-4.
- SOKOL, Jan, 2016. *Člověk jako osoba: filosofická antropologie*. Třetí, rozšířené vydání. Praha: Vyšehrad. Moderní myšlení. ISBN 978-80-7429-682-6.
- SPECK, Jeff, 2012. *Walkable Cities*. New York: Farrar, Straus and Giroux. ISBN 978-0-374-28581-4.
- STÁTNÍKOVÁ, Pavla, 2012. *Vinohrady: dobrá čtvrť pro dobré bydlení*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy. ISBN 978-80-85394-91-7.
- STEJSKAL, Jan, Petr HÁJEK a Tomas ŘEHÁK, 2016. *The Economic Value of Book Loans – The Case of the Municipal Library of Prague*. *Libri*. 66(4). DOI: 10.1515/libri-2016-0057. ISSN 0024-2667. Dostupné také z: <https://www.degruyter.com/view/j/libri.2016.66.issue-4/>

- libri-2016-0057/libri-2016-0057.xml.
- STERLING, Bryan B. a Frances N. STERLING, 2001. *Forgotten eagle: Wiley Post, America's heroic aviation pioneer*. New York: Carroll & Graf Publishers. ISBN 07-867-0894-8.
- STEWART, Ian, 2014. *Matematika života: odkrývání tajemství bytí*. Praha: Academia. Galileo. ISBN 978-80-200-2360-5.
- STÖRIG, Hans Joachim, 2000. *Malé dějiny filosofie*. Vyd 8., V KNA 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. Studium (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 978-80-7195-206-0.
- STRNAD, František, 2017. Nobelovu cenu za ekonomii získal „lidský ekonom“. Vysvětluje finanční chování. In: *Idnes.cz* [online]. 2017-10-09 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/nobelova-cena-za-ekonomii-2017.A171009.114604_eko-zahranicni_rts.
- SŮRA, Jan, 2018. Pražské MHD se nedaří přetlačit auta. I po zlevnění jízdenek podíl cest autem roste. In: *Z dopravy.cz* [online]. 2018-06-23 [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: <https://zodopravy.cz/prazske-mhd-se-nedari-pretlacit-auta-i-po-zlevneni-jizdenek-podil-cest-autem-roste-13123/>.
- Svaz městských částí hlavního města Prahy – oficiální web [online], 2018. Praha [cit. 2018-09-01]. Dostupné z: http://www.smchmp.cz/index.asp?kdy=1 & kaNM=1 & kaDateO=1.8.2018 & datum_od=1.8.2018 & datum_do=31.8.2018.
- SVÍTEK, Miroslav, 2013. *Víc než součet částí: systémový pohled na proces poznání*. Praha: Academia. Gerstner. ISBN 978-80-200-2286-8.
- SVÍTEK, Miroslav a Michal POSTRÁNECKÝ, 2018. *Města budoucnosti*. Praha: Nadatur. ISBN 978-80-7270-058-5.
- ŠÁLEK, Martin, 2004. Suchdol I Praha 6 jsou pro připojení Sedlce k Praze 6. *Městská část Praha 6* [online]. Praha [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <https://www.praha6.cz/aktuality/suchdol-i-praha-6-jsou-pro-pripojeni-sedlce-k-praze-6-2004-05-17>.
- ŠLEGR, Petr, 2012. *Rychlá železnice i v České republice: High speed rail even in the Czech Republic*. Praha: Centrum pro efektivní dopravu. ISBN 978-80-905-005-0-1.
- ŠTĚDRŮH, Bohumír, Petr MOOS, Marcela PALÍŠKOVÁ, Otto PASTOR, Miroslav SVÍTEK a Libor SVOBODA, 2015. *Manažerské rozhodování v praxi*. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-587-9.
- TAINTER, Joseph A., 2009. *Kolapsy složitých společností*. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-248-9.
- TALEB, Nassim, 2011. *Černá labuť: následky vysoce nepravděpodobných událostí*. Praha: Paseka. ISBN 978-80-7432-128-3.
- TAOUA, Phyllis, 2018. *African freedom: how Africa responded to independence*. New York: Cambridge University Press. ISBN 978-110-8446-167.
- TARR, Joel A. a Clay McSHANE, 1997. *The Centrality of the Horse to the Nineteenth Century American City. The making of urban America*. 2nd ed. Wilmington, Del.: Scholarly Resources. ISBN 0842026398.
- TASHIRO, Takayuki, Akizumi ISHIDA, Masako HORI, et al., 2017. Early trace of life from 3.95 Ga sedimentary rocks in Labrador, Canada. *Nature*. 549(7673), 516-518. DOI: 10.1038/nature24019. ISSN 0028-0836. Dostupné také z: <http://www.nature.com/articles/nature24019>.
- TAYLOR, Peter J., 1996. *The way the modern world works: world hegemony to world impasse*. New York: John Wiley. ISBN 04-719-6586-3.
- TAYLOR, Peter J., 2006. *Cities in globalization: practices, policies and theories*. New York. Questioning cities series. ISBN 978-0415409841.
- TEILHARD DE CHARDIN, Pierre, 1990. *Vesmír a lidstvo*. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-7021-043-5.
- TEMELOVÁ, Jana, Lucie POSPÍŠILOVÁ a Martin OUŘEDNÍČEK, ed., 2012. *Nové sociální prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-378-0.
- RUTSCHMAN, Ana Santos, 2018. Stephen Hawking warned about the perils of artificial intelligence – yet AI gave him a voice. In: *The conversation* [online]. 2018 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z: <https://theconversation.com/stephen-hawking-warned-about-the-perils-of-artificial-intelligence-yet-ai-gave-him-a-voice-93416>.
- The World Bank 2018a. Employment in agriculture (% of total employment) (modeled ILO estimate), *The World Bank* [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.AGR.EMPL.ZS>.
- The World Bank 2018b. Urban population (% of total), *The World Bank* [online]. [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS>.
- TOENNIES, Ferdinand, CAHNMAN, Werner J. a Rudolf HEBERLE, ed., 1972. *On sociology: pure, applied, and empirical*. Chicago: University of Chicago Press. Heritage of sociology. ISBN 02-268-0608-1.
- TOLLAR, Ondřej, 2002. Trhliny vyhnaly další obyvatele Karlína. In: *idnes.cz* [online]. 2002-10-2 [cit. 2019-7-07]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/trhliny-vyhnyaly-dalsi-obyvatele-karlina.A020924.124751_praha_ton.
- TÖPFER, Friedrich, 1974. *Kartographische Generalisierung*. Gotha: H. Haack. Ergänzungsheft zu Petermanns geographischen Mitteilungen.
- TOTH, Petr a kol., 2014. *Ekonomické aktivity obcí a měst*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-419-6.
- TOUŠEK, Václav, Josef KUNC a Jiří VYSTOUPIL, 2008. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-114-4.
- Trigema, Skanska Reality, Central Group, 2018a. Nedostatek nových bytů snížil prodeje o 17 procent, *ARTN* [online]. [cit. 2018-10-11]. Dostupné z: <http://artn.cz/nedostatek-novych-bytu-snizil-vloni-prodeje-o-17-procent/>.
- Trigema, Skanska Reality, Central Group, 2018b. Průměrná cena prodaných bytů v Praze je 96 tis.
- korun za čtvereční metr, *TZB info* [online]. [cit. 2018-10-25]. Dostupné z: <https://stavba.tzb-info.cz/18100-prumerna-cena-prodaných-bytu-v-praze-je-96-tis-korun-za-ctverečni-metr>.
- TROJAN, Štěpán, 2018. *Komparace Prahy a evropských měst z hlediska vlivu volebního systému na jejich rozvoj* [online]. Praha [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://dspace.cvut.cz/handle/10467/77137>. Magisterská práce. ČVUT Praha.
- TRUSINOVÁ, Pavlína, 2007. *Význam strategických dokumentů pro regionální rozvoj* [online]. Brno [cit. 2018-02-11]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/jrhhc/Vyznam_strategickych_dokumentu_pro_regionalni_rozvoj.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita.
- UNICEF Česká republika, 2014. Epidemie viru ebola v Africe. *Unicef* [online]. Praha [cit. 2019-07-20]. Dostupné z: <https://www.unicef.cz/aktualne/81123-epidemie-viru-ebola-v-africe>.
- United Nations, 1997. *Glossary of environment statistics*. New York: United Nations. Studies in methods, no. 67. ISBN 92-116-1386-8.
- United nations, 2018a. Population, *United nations* [online]. New York [cit. 2018-08-02]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/sections/issues-depth/population/>.
- United nations, 2018b. 68% of the world population projected to live in urban areas by 2050, says UN, *United nations* [online]. New York [cit. 2018-06-01]. Dostupné z: <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>.
- URBAN, Milan, 2018. Interview s Dr. Ing. Milanem Urbanem, nar. 1960, ředitelem pobočky OPB Mnichov v Abu Dhabi a projektovým architektem Chapman Tylor Partner a DWGW v Londýně. Praha, 2. 10. 2018.
- URBANOVÁ, Marie, HOFMANN, Jaroslav a Petr ALEXA, 2006. *Fyzika II*. Praha: VŠCHT Praha. ISBN 978-80-7080-372-1. Dostupné z: <https://ufmt.vscht.cz/index.php/cs/elektronicke-pomucky/12-skripta/55-fyzika-ii>.
- Ústav územního rozvoje, 2018. Pracovní podklady k analýze stavu na úseku stavebního řádu – obecné stavební úřady, *Ústav územního rozvoje* [online]. Brno [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=4959>.
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
- Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.
- VENABLES, Anthony, 1996. Localization of industry and trade performance. *Oxford Review of Economic Policy*. 12(3), 52-60. DOI: 10.1093/oxrep/12. 3. 52. ISSN 14602121. Dostupné také z: <https://academic.oup.com/oxrep/article-lookup/doi/10.1093/oxrep/12. 3. 52>.
- VEVERKA, Miroslav, 2013. *Evoluce svým vlastním tvůrcem: od velkého třesku ke globální civilizaci*. Vyd. 2. Praha: Prostor. Obzor (Prostor). ISBN 978-80-7260-294-0.
- VEVERKOVÁ, Karolína, 2019. Šílené ceny bydlení: Nové byty se v Praze nabízejí průměrně za
- sedm milionů. In: *Echo24* [online]. 2019-3-4 [cit. 2019-3-5]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SNpEE/silene-ceny-bydleni-nove-byty-se-v-praze-nabizeji-prumerne-za-sevem-milionu>.
- VOLFÍK, René, 2017. *Osudy severní dráhy. Česko, země příběhů* [online]. Pardubice [cit. 2018-01-17]. Dostupné z: <http://www.ceskozemepribehu.cz/pribeh/60-osudy-severni-drahy>.
- VOŽENÍLEK, Vít, KAŇOK, Jaromír a kol., 2011. *Metody tematické kartografie: vizualizace prostorových jevů*. Olomouc: UP Olomouc. ISBN 978-80-2442790-4.
- WAGNER, Oliver a Kurt BERLO, 2017. Remunicipalisation and Foundation of Municipal Utilities in the German Energy Sector: Details about Newly Established Enterprises. *Journal of Sustainable Development of Energy, Water and Environment Systems*. 5(3), 396-407. DOI: 10.13044/j.sdewes.d5.0152. ISSN 18489257. Dostupné také z: <http://www.sdewes.org/jsdewes/pid5.0152>.
- WAINWRIGHT, Oliver, 2014. Kiruna: the town being moved 3km east so it doesn't fall into a mine. *The Guardian* [online]. Londýn [cit. 2017-10-29]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/artanddesign/architecture-design-blog/2014/oct/22/kiruna-sweden-town-moved-east-iron-ore-mine>.
- WALDO, Dwight, 2006. *The administrative state: a study of the political theory of American public administration*. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers. ISBN 978-141-2805-971.
- WANG, Liyun, FAN, Daming, CHEN, Wei, TERENTJEV, Eugene M., 2015. *Bacterial growth, detachment and cell size control on polyethylene terephthalate surfaces*. [online]. Nature, Scientific Reports 5, Article number 15159 [cit. 2019-08-01]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1038/srep15159>
- Warsaw tourist Office, 2018. Official Tourist Website of Warsaw, *Warsaw Tour* [online]. [cit. 2018-05-18]. Dostupné z: <https://warsawtour.pl/en/main-page/>.
- WEBER, Alfred, 2012. *Theory of the location of industries - reprint*. New York: Forgotten Books. 290 s.
- WEBER, Max, HAVELKA, Miloš, ed., 1998. *Metodologie, sociologie a politika*. Praha: OIKOYMENH. Knihovna novověké tradice a současnosti. ISBN 978-80-7298389-6.
- WEINBERG, Steven, 1998. *První tři minuty: moderní pohled na počátek vesmíru*. Vyd. 2. aktualizované Praha: Mladá fronta. Kolumbus. ISBN 80-204-0700-6.
- WEST, Geoffrey, 2018. *Scale - The Universal Laws of Life, Growth, and Death in Organisms, Cities and Companies*. New York, Penguin Books. ISBN 978-0143110903.
- WHYTE, William H., 2012. Groupthink, (Fortune 1952). *Fortune* [online]. New York [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <http://fortune.com/2012/07/22/groupthink-fortune-1952/>.
- WIENER, Norbert, 1963. *Kybernetika a společnost*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd 218 s.
- WILDE, Alexandra, Shipra NARANG, Marie LABERGE a Luisa MORRETO, 2009. *A Users'*

Guide to Measuring Local Governance [online]. Oslo: UNDP Oslo Governance Centre [cit. 2018-08-14]. Dostupné z: <https://www.undp.org/content/dam/aplaws/publication/en/publications/democratic-governance/dg-publications-for-website/a-users-guide-to-measuring-local-governance/LG%20Guide.pdf>.

WIDMANN, Helmut, 2012. *Smart city: Viennese expertise based on science and research*. Vienna: Schmid Verlag. ISBN 978-3-900-607-51-7.

WINTER, Zikmund a Jan ROYT, HAVEL, Rudolf, ed., 1991. *Zlatá doba měst českých*. Praha: Odeon. Klub čtenářů (Odeon). ISBN 80-207-0244-X.

WINTNER, Jan, 2013. *Principy českého ústavního práva*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-449-7.

WOHLLEBEN, Peter, 2016. *Tajný život stromů: co cítí a jak komunikují: objevování fascinujícího světa*. Ráječko: Kazda. ISBN 978-80-905788-6-9.

WOHLLEBEN, Peter, 2017. *Citový život zvířat: láska, zármutek, soucítění – úžasná tvář skrytého světa*. Brno: Kazda. ISBN 978-80-905788-9-0.

WOLFRAM, Stephen, 2002. *A new kind of science*. Champaign: Wolfram Media. ISBN 15-795-5008-8.

World population Review, 2018a. Vienna Population, *World population review* [online]. [cit. 2018-12-28]. Dostupné z: <http://worldpopulationreview.com/world-cities/vienna-population/>.

World population Review, 2018b. Singapore Population 2019, *World population review* [online]. [cit. 2018-10-01]. Dostupné z: <http://worldpopulationreview.com/countries/singapore-population/>.

WRIGHT, Robert, 2011. *Víc než nic*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 978-80-7422-076-0.

YANG, Guang, 2002. *Shanghai's Economic Development: Its Opportunities and Challenges in the 21st Century* [online]. Washington, DC [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <https://www.globalurban.org/GUD%20Shanghai%20MES%20Report.pdf>.

YOUNGSON, R. M., 2004. *Vědecké omyly, bludy a podvrhy: krátká historie toho, jak se někdy vědci mohou mýlit--*. Jinočany. ISBN 80-860-2284-6.

ZÁHUMENSKÁ, Vendula, 2015. *Územní plán: Příručka pro občany* [online]. Praha: Arnika – Centrum podporu občanů [cit. 2019-01-06]. Dostupné z: <https://arnika.org/uzemni-plan-prirucka-pro-obcany>.

ZAKARIA, Fareed, 2004. *Budoucnost svobody: neliberální demokracie v USA i ve světě*. Vyd. v této edici 1., V nakl. Academia 3. Praha: Academia. XXI. století. ISBN 978-80-200-2037-6.

ZAKARIA, Fareed, 2013. *Prosté řešení. Respekt* [online]. Praha [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2013/1/proste-reseni>.

Zákon č. 424/1991 Sb. o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.

Zákon č. 553/1991 Sb. o obecní policii.

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích.

Zákon č. 129/2000 Sb. o krajích.

Zákon č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze.

Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení.

Zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní.

Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví

Zákon č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí.

Zákon č. 312/2002 Sb. o úřednicích územních samosprávných celků.

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu.

Zákon č. 134/2016 Sb. o zadávání veřejných zakázek.

ZDĚRADIČKA, Marek, 2017. *Doprava v Praze a její koncepce 1960-1989* [prezentace]. Praha: Institut plánování a rozvoje.

Summary

This publication deals with the search, delimitation, definition and examples of good governance of a big city, besides other things in the legislative conditions of the Czech Republic. The text is divided into three books.

The first book defines the current position of cities in the global social system using system theory. There the city is viewed as a complex system and in a certain sense a not fully developed organism. A sandwich structure is identified – people: city: settlement system – within which parts form units, which in turn react to them, grind their edges, transform them and use them for their further development.

Through a deep theoretical-methodological discussion, the essence of general development on the edge between order and chaos is described there, the basic two system processes taking place in our surrounding reality – thinning and concentration, and also the existence of coincidence and choice embedded in the innermost essence of our world. In the following chapters, these findings and conclusions are applied to the historical development of society and also cities within an increasingly interconnected global settlement system.

Analogues, simple physical or mechanical models based on similarities or, on the contrary, differences of various types of systems are used for the clarity of description of a complicated issue. Knowledge from a wide range of scientific disciplines is used, from astrophysics, physics, chemistry, biology, ethology through material engineering, economics, geography and geoinformatics, sociology, psychology to cybernetics, mathematics, informatics and several others.

The second book deals with the essence of a decision and decision-making, both in people and in cities formed by them. The objectives of basic human behavior as well as the objectives of behavior of cities are discussed. Characterized and thoroughly analyzed are the two highest management layers of the city – self-government and administration, which are described by analogies to human consciousness and subconsciousness.

The core of the second book is the definition and description of good city governance, which is elaborated in detail

especially for large and important cities in the settlement system. Attention is paid also to the limits of this good governance. Thus, to various limitations that affect city administrators and make good governance often impossible.

The last three chapters of this second book address the essence of planning as a form of decision-making for complex systems. Probably necessary steps to be taken in the future at the level of state legislation in the Czech Republic, in order to make further development of especially large cities in the Czech Republic sustainable in the long term, are listed there, too.

The third book is devoted to a case study of the Capital City of Prague. To the key problems of its administration – excessive fragmentation of the administration of the Capital City of Prague, delays in decisions especially in the last few decades and, last but not least, also the critical situation in the housing market. Possible solutions of problems and recommendations for the city self-government, responsible ministries and legislators are outlined.

A substantial part of the third book is devoted to the reform of policy of the development of the territory of the Capital City of Prague initiated in the years 2011–2014, for the most part implemented, but in certain aspects unfinished in the next electoral term. 11 actions under the reform are described, including the assessment of their condition over the next five years.

The final part is devoted to the issue of crisis management of the city. Based on the real example of the solution of the flood situation at the turn of May and June 2013, similarities and differences with city management during non-crisis periods are discussed. Direct records of the then Chairman of the Emergency Committee of the Capital City of Prague are used for that purpose, which are subsequently set into a broader framework of crisis management under the conditions of self-government of cities and municipalities in the Czech Republic. The last chapter is then devoted to the characterization of the position and personality of the Mayor of Prague, taking the role of a prudent manager of the entrusted city during a period of calm, however, in times of disasters assuming the role of a crisis manager.

The whole publication aims to be a guideline not only for the professional public, but also for all who want to know what possibilities of city administration in today's world city officials and elected officials of self-government actually have. However, among other things, it also seeks to be a source material for lawmakers, so that their steps in the adoption of laws are

kept with the greatest possible awareness of the problems that municipal governments and administration face due to the oftentimes problematic legislation in the Czech Republic.

The text was conceived also as educational, scientific-pedagogical. Individual chapters are partly formed into separate professional lectures in the field of "citylogy", which can include, for example, management and economics of the city, urban engineering, urbanism, architecture, geography, sociology, management and others.

The text of the publication is partly based on the author's habilitation thesis, successfully defended in the field of Urban Construction and Engineering at the Faculty of Civil Engineering of the Technical University of Ostrava.

A

adaptace 19, 30, 46, 49–51, 53, 100,
105, 128, 165, 237, 249, 269–270
administrativa 138, 144, 146,
154–155, 160, 179, 200–202,
222, 250, 259, 355, 364
administrativní členění / hranice
26, 31, 39, 44, 162, 170–171, 263,
267–269, 280, 292, 312, 370
aglomerace 25, 42, 44, 64, 128,
170, 179, 181, 194, 197, 236, 252
aglomerační úspory 128
akciová společnost 146,
169, 171, 184–185, 204,
210–212, 300, 330, 359
aktivismus 197–198, 280, 282,
325, 327, 331, 334, 358, 370
Amnesty International 172
amygdala 140
Aristotelés 19, 89, 163
armáda 347–348, 359–360, 366
Asociace krajů ČR 29, 263, 355
asymetrické rozdělení
četností 72, 76, 187
Athénská charta 126
Auerbach Felix 71–72
autonomní nervová soustava 142

B

Barcelona 156, 298
Bauman Zygmunt 126
Bénardovy buňky 80–81
benchmark 156, 234
Berlín 40, 187, 195, 269
Berounka 343–344, 346, 349, 353
bezpečnostní rada 342, 345, 361
bifurkace 82–84, 139
bifurkační bod 82, 84
bifurkační kaskáda 82, 84
blackout 30, 128, 352, 359–360
Blanka – tunelový komplex
158, 275, 298, 371
Bobek Miroslav 354
Boháč Ondřej 13, 267,
316, 324, 328, 368
Bratislava 38, 44, 195, 212, 269
Brémy 187
Brno 118, 157, 178, 181, 186,
195, 212, 251, 313

Brusel 38

brzké rozhodování a rozhodnutí
155, 157, 160–161, 299, 327
Budapešť 38, 44, 195, 269
Building Information
Modelling (BIM) 252
bytová krize 334

C

Centrum architektury a městského
plánování (CAMP) 302, 306, 328
cíle správy 179, 185
cílení 216, 224–226, 233, 236, 242
Cisařský ostrov 357
City Information Modelling
(CIM) 179, 200, 213, 252
Copenhagen City & Port
Development Corporation
(CPH) 184
Ctibor Tomáš 13, 309, 324, 328

Č

Česká energetická přenosová
soustava (ČEPS) 359
Česká protipovodňová
asociace 355, 366
Česká strana sociálně demokratická
(ČSSD) 299, 301, 303, 317, 355
Česká Třebová 40
Český hydrometeorologický ústav
(ČHMÚ) 342–343, 346, 359, 361
člověk městský 54
Člověk v tísni 172

D

Dallas 194, 269
Darwin Charles 143, 223
David Paul 144, 229
Davidoff Paul 229
Dejvice 251, 275–276, 361
Demografická revoluce 52
demokracie 110, 166, 348
Detroit 29–30, 45, 61
difúze 60, 181
disipativní struktura 80
dobrá správa 12, 135, 161,
163–164, 174, 177–181, 190,
200, 209, 218, 235, 268, 286
dojížďka 37, 39, 42, 124, 170

Dopravní podnik hl. m. Prahy

146, 298, 354, 359
dostupnost 1, 7, 39–40, 47, 51,
106, 112, 127, 163, 179, 220, 257,
274, 283–284, 286, 334–336
Drážďany 40, 42, 44, 250
druhý zákon termodynamiky 60, 69
Dvorecký most 272, 278

E

ekonomické cykly 111–112, 114, 171
ekosystém 27
element 21, 27, 33–34, 59, 70,
77, 95, 153, 166, 216, 218,
220, 242
emancipace 102, 109–110,
112–114, 125, 128, 229, 279
emergentní vlastnost 27,
81, 139, 141, 167
emoce 31–32, 53, 140–143,
147, 160, 221, 235
entropie 58, 60–62, 64,
69–71, 80, 91, 139, 164
Evropská unie 38–39, 44,
230, 269, 277, 298

F

Fibonacciho posloupnost 49
Flegr Jaroslav 28, 53, 104
Forth Worth 194
fragmentace správy 210, 266, 279
fraktál 29, 68, 74–77, 79, 82,
93–94, 99, 153–154, 225
fraktální dimenze 75–76
Francie 110, 203
Frankfurt 38, 275
Freud Sigmund 140, 142
Friedel Jiří 342–344

G

Gardner Howard E. 30
Gebrian Adam 328
generalizace 40, 42, 117
Glaeser Edward 29–30, 198
globalizace 121
globální oteplování 82, 96
gravitace 37, 64, 89, 91
gravitační modelování 38, 51
gravitační zákon 37, 51, 97, 117

Greater London Authority 197
grouphink 159

H
Hall Peter Geoffrey 61, 118–119,
126, 168, 184, 230
Hamburg 187
Hampl Martin 13–14, 31–32,
39, 69, 104, 124
Hannover 275
hasičský sbor 118, 197
hierarchie 19, 28, 42–44, 68,
77, 95, 104, 107, 111, 113,
120, 165, 179–180, 182, 224,
226, 268, 304, 318, 366
hierarchizace 71, 77, 106
hlukový limit 209, 251
Hnilička Pavel 124, 128,
245, 287, 316
Holešovice 160, 185,
275–276, 312, 321, 347
homeostáza 24, 29, 95
Hong-kong 120
Howard Ebenezer 126
Howard Ronald A. 140
hradby 44, 120
Hradec Králové 42
Hrůza Jiří 61, 119–120, 126,
153, 163, 167, 250
Human Rights Watch 172
Hume David 103
hustota zalidnění 25, 47, 54, 78, 231
hygienický limit 128, 169,
203, 209, 244

CH
chaos 6, 17, 19, 21, 58, 60, 65–66,
68, 74, 77–78, 81, 83–84, 88,
91, 94–96, 98, 103, 117–118,
124, 135, 138, 147, 154, 158,
222–223, 225, 248, 299
Chicago 120
chytré město / smart city 238

I
individualizace 112–113, 125, 128
industrializace 110, 113
informace 24, 29, 33, 40, 58, 68,
70–71, 77, 81, 84, 88–89, 91, 94,
100, 103–104, 112, 118, 139, 141,
145–146, 148, 158, 201, 219, 230,
274, 342, 346, 355–356, 361
inkrementalismus 234
inovace 25, 32, 53, 82, 95,
111–112, 120, 125, 181, 221, 279
Institut plánování a rozvoje
hl. m. Prahy 1, 4, 178, 205,
209, 212–213, 250, 263, 267,
277–278, 286, 296, 300,
302–303, 306–310, 312–313,
315–316, 318–332, 368

Integrovaný záchranný systém
hl. m. Prahy (IŽS) 356, 368
intelligence 30, 32, 35, 76, 112, 147
investiční proces 273

J
Jacobs Jane 47, 125
Jihlava 42
K
Kalousek Miroslav 348, 368
Kancelář architekta města
Brna (KAM) 212
Karlín 9, 160, 330, 345, 367
katastrální mapa 217, 244
kauzalita 83–84, 109, 121, 152
Kladno 42
klimatická změna 98, 100, 335
Klub katastrof 360
koalice 210, 265, 300–301, 303,
317, 325, 330–331, 339, 346, 367
Kodaň 184
Kolín (nad Rýnem) 275
kompaktní město 128, 170, 248
kompaktní zástavba 170, 313
komplexita 19–21, 76, 100, 166,
191, 212, 304, 328, 331
komplexní systém 28,
94, 111, 117, 139
komunální volby 153, 263–264,
268, 299, 305, 369
koncentrace 6, 17, 25, 60, 68–71,
77–78, 81–84, 88–91, 94, 96–97,
100, 102–107, 109–110, 112,
117–118, 126–127, 135, 139, 144,
147, 151, 167–168, 184, 221, 225,
232, 234, 237, 243, 336, 356
Koncepce pražských
břehů 319, 326
Kondratiev Nikolai 111–112, 114
konurbace 120
Korčák Jaromír 72, 74
Kořen Vladimír 356
Koucký Roman 250, 327
krizové řízení 7, 255, 257, 260, 362
krizový manažer 260, 362, 368
krizový stav 354, 356
krizový štáb 7, 257, 339,
345–346, 348–350, 356,
358–359, 361, 365, 367–368
křesťanství 118
kvartér 73
kvintér 73
Kyjev 44
L
Land-use plan 242, 246
Le Corbussier 126
legislativa / legislativní 70–71,
136, 148, 168, 185–187, 209,
243–244, 259, 267–268, 270,

280, 282, 288–290, 292,
302, 305, 312, 317, 319, 323,
334, 340, 356, 369, 371
Letiště Václava Havla
Praha 315, 327, 359
lidský faktor 158, 317
Lindblom Charles Edward 234
lineárně nerovnovázný 59,
70–71, 77, 79–80, 82–84,
117, 221, 224, 232
lineárně rovnovážný 59–61,
64–65, 69, 77, 139
London Development
Agency (LDA) 184
Londýn 39, 43, 68, 112, 119,
127–128, 170, 194, 196–198, 250
Lynch Kevin 40

M
Madrid 156
Malthus Thomas Robert 92
Mandelbrot Benoit 74–76, 79, 94
Manhattan 196
Manchester 30, 61
mantinely rozhodování a správy 6,
12, 31, 97, 124, 133, 135, 154–155,
157, 162–163, 168–174, 177–179,
182, 185–187, 198, 201, 223,
234, 246, 259, 270, 283, 286,
288, 290, 293–294, 334, 369
Manuál veřejných prostranství
302, 318, 326
Maslowova pyramida potřeb 221
Master Plan 242–243
megapolole 43, 195
Melková Pavla 246, 318
Mercer žebříček měst 187, 269
městověda / citylogy 163, 302
Městská policie hl. m.
Prahy 320, 349
Městský ateliér prostorového
plánování a architektury
(MAPPA) 212
městský marketing 33
městský stát 107–108, 187, 226
městský úřad 195, 210
metabolismus 24, 29, 32, 76, 96
metro 127, 157, 172, 275–280,
298, 354, 361
metropolitní areál 25, 44,
113, 116, 124, 128, 136
Metropolitní plán 213, 246–249,
251, 259, 301, 306, 309,
313, 316, 324, 327, 330
Mexiko City 38
mezipovodí 353
Milán 275
milánské stěny 275
Milgram Stanley 47
Ministerstvo pro místní
rozvoj ČR 302, 326

Mladá Boleslav 42
Mlýnský rybník 356
Mnichov 44, 274
modernizace 102, 113
modrý banán 124
módy rozhodování
148–149, 222, 224
Moos Petr 14, 158–159
Morava 143, 184, 236, 347, 366–367
Moravskoslezský kraj 184

N
nadsystém 26, 166
náhoda 82–84, 91, 94, 144, 250
naplánování 216, 224–225, 242
nástroje moci 106–107
nástroje správy 106, 177, 212
Nečas Petr 348, 368
nejistota 100, 113, 135, 139–140,
158, 216, 222–223, 234, 349
nelinearita 14, 19, 78–79, 81–85,
88, 95–99, 102, 104–105, 111,
116–120, 138, 178–179, 182–183,
221, 225, 232, 250, 252
nelineárně nerovnovážný 59,
70, 77, 79, 83–84, 221
Němec Igor 352, 366
Německo 110, 126, 275, 311
nerozhodování a nerozhodnutí 135,
147, 155, 158, 160, 270, 282, 365
neuronová síť 32
neurony 142
New Public Administration 164
New Public Management 164
New York 30, 38–39, 43, 49, 51,
68, 118, 120, 165, 172, 190, 194,
196–197, 232, 237, 244, 269
Newtonův gravitační zákon
/ vzorec 37, 51, 117
Nietzsche Fridrich Wilhelm 103
NIMBY efekt 198, 267, 336
normální „Gaussovo“ rozdělení
četností 72–73, 187
Nosek Ivan 275
Nosek Josef 300, 345, 367
novověk 19, 41, 103, 110, 126

O
Občanská demokratická
strana (ODS) 268,
299–301, 317, 339, 349
období klidu 138, 149,
216, 222, 224, 299, 356,
362, 364–365, 369
období krize 138, 149, 216,
222, 364–365, 369
obec s rozšířenou působností 173
Obecná teorie systémů 6, 17,
19, 26, 47, 87, 135, 249
oblasti správy 153, 169, 179,
267, 274, 280, 359

Odbor bezpečnosti a krizového
řízení 338–340, 342, 344,
346, 354, 360, 366
odbor magistrátu / městského úřa-
du 212, 233, 344, 354, 358, 368
Olomouc 40, 153, 181,
236, 262, 347
Opencard 305
orbitofrontální kortex 140
organický rostlé město /
zástavba 128, 153
organismus 6, 17, 24–25, 27–28,
33–34, 70, 76, 104, 111, 125,
163–164, 202, 249, 279
Ostrava 33, 40, 61, 157, 178,
180–181, 184, 190, 195,
212, 236, 251, 291, 298
Ozvučná deska 296, 302,
304, 320–321, 327, 331

P
Papež Jan 355, 366
Pardubice 40, 42, 195, 236, 355
Paretovo pravidlo 73
parlament 194, 301, 356
parní stroj 110–112, 119
Paříž 38, 44, 126, 167, 170, 212
Pařížská urbanistická
agentura (APUR) 212
Path dependency 144
Plátón 108, 140, 163, 168
Plzeň 42, 178, 291
podvědomí 140–148, 160,
201–202, 220, 355
Policie ČR 174, 354, 358
politická cena 299, 301, 304–305
politický kapitál 7, 161,
257, 297, 299, 301
Porúří 61
pověřená obec 173
povodeň 73, 338, 340,
342–343, 345, 347–349,
352–359, 361, 366–367
Povodí Vltavy 340, 342–343, 359
povodňový plán 342–343, 345, 354
pozdní rozhodování a rozhodnutí
150, 155, 160, 182, 355
Praha olympijská 297, 306, 308
Praha pro lidi 296, 302–303,
321–322, 327, 331
Prachar Antonín 347
Pražská energetika, a.s. 204, 359
Prigogine Ilya 59, 70, 79–80
primární cíl 216, 219–222, 226, 235
primární volby 105, 154
primátor 11–13, 27, 146, 149, 169,
177, 191, 194–195, 198, 201,
203, 210, 212, 260, 262–263,
265, 268, 297, 299–301,
303–304, 310, 317–318, 320–321,
327, 331, 338–339, 342,

345–346, 357, 362,
364–366, 368, 370–371
privatizace bytového fondu 287
privatizace veřejné moci 196
projektový manažer 210, 234, 320
propojování 100, 108,
140, 164, 191, 311
protipovodňové bariéry 33, 124,
340–350, 354, 358, 369
průmyslová revoluce 39,
52, 106, 120, 315
přenesená působnost státní
správy 162, 173, 186, 200,
203, 208, 244, 291, 307, 315
přímá volba starostů 160,
197, 210, 262, 269
přirozená práva 97, 109
příspěvková organizace 146,
171, 200, 210–212, 298, 300,
304, 307–308, 330, 347

R
Radost (dětský domov) 372
Rakousko 311
referent 202
reforma 240, 245, 259,
296–297, 300, 307, 367
region 25, 28–29, 31, 39, 42,
44–45, 49, 52, 61, 81, 93,
100, 102, 108, 113, 117, 120,
124–125, 128, 164, 167–168,
171, 174, 176, 180–181, 210,
213, 218, 226, 230–231,
237, 299, 330, 334, 367
regulace 28, 152–153, 178, 216,
218, 226, 230, 242, 244, 251,
297, 312–313, 326–327
regulační plán 173, 228, 242
Reilly William J. 37
reorganizace 301, 306
resilience 24, 29–30, 128, 179,
182–183, 298, 360, 364, 368–369
Ricoeur Paul 219
Richter Pavel 342
riziko 52, 111, 223
Rokytká 355–356
rozvojové území 298

Ř
ředitel magistrátu 203
Říčany 356
řídící vrstvy 94, 98, 138, 140–141,
144–145, 147–148, 154, 201,
212, 220, 273, 355–356
řídnutí 6, 17, 58–60, 64, 68,
70, 73, 77, 80, 88–96,
103–105, 107, 111, 117, 126,
139, 148, 151, 219–220,
234, 236–237, 270, 336
Řím 61, 94, 117–119, 153
Římská říše 94, 118

S
samoorganizace 19, 80, 92, 155
samoorganizující kritičita 93
samospráva 6, 13, 133, 138,
144–145, 148–149, 154–157,
160–161, 165, 170, 172–173, 177,
179, 182, 191, 196–198, 200–203,
208, 210, 238, 266–267, 274,
276, 279, 285, 291–293, 296,
310, 312, 325, 327, 330–331,
334, 336, 355, 361, 364–365
Santa Fé Institut 38, 76
Sázava 344, 354
sekundární rozhodování
a rozhodnutí 6, 133, 151,
154–156, 160–161, 164, 299
Schopenhauer Arthur 103–104
schopnost reakce 31, 33–34, 45
sídelní kaše / urban sprawl 44,
124, 170, 176, 184–185
sídlíště 47, 126, 245, 276, 336, 370
Simmel Georg 50
Singapur 176, 187–188
Slovensko 203, 286
Spojené státy americké (USA)
42, 119, 124, 173, 230
Správa služeb hl. m. Prahy
205, 347, 358
starosta 11, 21, 27, 144, 158,
177–178, 187, 190, 194–197, 201,
203, 208, 232, 265, 268, 276,
300, 304, 347–349, 355–356,
361, 364, 366–367, 370
starověk 45, 94, 118, 140, 163
Statut města 194, 267
statutární město 194–195,
202, 263, 314
stav nebezpečí 149, 345–346,
348, 354, 356, 371
stavební povolení 244, 267,
286–287, 289–290
stavební předpisy (Pražské) 32, 98,
118, 127, 178, 245, 285, 296, 303,
306, 316–318, 324–326, 330, 334
stavební řízení 297, 334
Stavební zákon 174, 230,
242–243, 245, 290, 315
Steven Hawking 35, 60, 83, 89
strach 45, 140, 142, 221, 223, 368
Strategický rámec rozvoje ČR 230
Strategie regionálního
rozvoje ČR 181, 230
Strategie rozvoje města 6, 133,
228–229, 231, 234, 238–239
Strategie rozvoje území města 241
Středočeský kraj 170, 287, 359–360
středověk 108, 118–119
Stuttgart 275
subsystém 24, 26–27, 60, 76,
83, 91, 147, 166, 169, 179,
200, 210–211, 221, 266

suburbanizace 51, 82, 124, 287, 316
světelný smog 128
systém osídlení 37, 40,
42–43, 64, 72, 81, 98, 107,
125, 163, 177–179, 181–182

T
tajemník městského úřadu 203
Taylor Peter G. 39, 111
tekutá společnost / sociální
prostředí 125
teorie diferenciální
urbanizace 121–122
teorie pozemkové renty 120–121
teorie relativity 64, 89
terciér 73
termonukleární reakce 70, 95, 99
Territory planning 242
Tokio 39, 43, 68
Toledo 153
Tönnies Ferdinand 50, 109
TOP09 299, 304, 317
triáda koncentrace 91,
135, 147, 225, 232
triáda správy města 168, 174
Třinec 195
Tůma Zdeněk 300

U
udržitelnost 25, 30, 107,
127–128, 176, 237, 243, 313
Unitary Development Plan
(UDP) 242–243
urbanizovaný areál 25, 42, 166
úroveň (úrovně) správy 179, 198
Ústav územní rozvoje
MMR ČR 178, 292
Ústí nad Labem 40, 195
Útvar rozvoje města (URM)
300, 306–307
územní plánování 136, 174,
241–243, 245, 249, 251, 290,
311, 313–315, 328, 330
územní rozhodnutí (ÚR)
244, 289, 307

V
Václavské náměstí 10, 278
Varšava 44, 195, 269
vědomí 14, 32, 98, 104, 138,
140–149, 160, 201–202,
220, 260, 279, 355, 360
venkov 28, 47, 64, 88, 116, 120,
172, 187–188, 191, 316
Videň 38, 42, 118, 176, 187, 195,
212, 269, 274, 325, 334–335
Vinohrady 9, 191, 204, 278
Vítkovice 191
Vltava 160, 319, 326, 330,
340, 342–344, 346–347,
349–350, 352–356, 359

vodní nádrž Orlík 342–344, 346
volba (rozhodnutí) 154, 157, 218,
225, 336
volební období 304, 324, 331, 366
volební systém 148, 210
Vorlíčková Eva 14, 304, 371
vůle 91, 104, 145, 164,
250, 279, 300
význam města 45, 64, 120, 179

W
Weiss Paul 26
West Geoffrey 37–38,
52–54, 74, 76, 167, 184
Wiener Norbert 28, 70, 139
Wolfram Steven 19, 26, 92,
94, 96, 100, 117–118, 125
Wolframovy třídy 92, 94,
96, 117–118, 125

Z
Zábřeh na Moravě 40
Záchraná služba hl.m. Prahy 146,
174, 205, 339, 354, 361–362
Základní komunikační systém
(ZÁKOS) 34, 275
Zásady územního rozvoje
kraje 230, 240–241, 243,
301–302, 312, 314–315, 327
zastupitel 144, 265–266,
269, 273, 278, 346, 357
zastupitelstvo 149, 177, 194–195,
262, 264–268, 308, 312, 315,
321–322, 339, 362
zlatá éra měst 118–119
Zlín 236, 360
změna územního plánu 278,
293, 302, 321–322
zmenšování světa a prostoru
36, 40, 43, 45, 50, 70, 164
Zoologická zahrada hl. m. Prahy
(ZOO) 183, 205, 210, 354, 372
zpětnovazební smyčka
170, 228, 233, 238

O autorovi

TOMÁŠ HUDEČEK
***1979, doc. RNDr., Ph.D.**

Vedoucí oddělení veřejné správy a regionálních studií na Masarykově ústavu vyšších studií Českého vysokého učení technického. Docent městského stavitelství a inženýrství Fakulty stavební VŠB – Technické univerzity Ostrava. Příležitostně přednáší na Národohospodářské fakultě Vysoké školy ekonomické v Praze a dalších univerzitách.

V období 2011–2014 byl nejprve I. náměstkem a následně primátorem hlavního města Prahy s odpovědností za strategický a územní rozvoj a plánování, bezpečnost a odolnost města. V letech 2013–2018 byl členem, resp. zástupcem Evropského výboru regionů. Dnes působí jako poradce orgánů veřejné správy a samospráv velkých měst v Česku i zahraničí.

Vystudoval matematiku – s hlavním zaměřením na matematickou analýzu – a geografii na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a doktorské studium Sociální geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, kde více než 15 let působil na Katedře aplikované geoinformatiky a kartografie. Je autorem či spoluautorem 4 monografií a desítek vědeckých publikací, zejména v oblastech rozvoje a plánování města, zkracování dopravních dostupností a geoinformatiky. Je členem Českého svazu stavebních inženýrů, České geografické společnosti a Mensy České republiky.

Žije střídavě v Praze a v Ostravě.
Je ženatý a má dva syny.

Poznámky

Řízení a správa města
doc. RNDr. Tomáš Hudeček, Ph.D.

Institut plánování a rozvoje
hlavního města Prahy, 2019

Grafická úprava: MgA. Martin Odehnal
Česká korektura: Mgr. Marcela Uhrová, Ph.D.

Finační podpora:
Projekt TL01000423 „Zkvalitnění systémů a procesů
povolování nové výstavby v Praze:
dostupnost bydlení“, TAČR 2018–2020.

Recenzenti:
prof. Dr. Ing. Miroslav Svítek, dr. h. c.
prof. Ing. arch. Jan Jehlík

Institut plánování a rozvoje
hlavního města Prahy

ISBN: 978-80-88377-03-0
ISBN: 978-80-88377-04-7
ISBN: 978-80-88377-05-4

**Knížka mimořádná jak šíří pohledu,
od systémové teorie až po napínavé
vyličení povodňové krize, tak také
svěžím a otevřeným pohledem vyso-
školského odborníka, který se
nečekaně stal pražským primátorem.**

Jan Sokol, prof. FHS UK